

P a u l   G o m a

J U R N A L   ‘ 9 9 9

I A N U A R I E 1999

Vineri 1 ianuarie 1999

M-am trezit la ora 5, ca să lucrez pentru editură la prezentarea **Jurnal**-ului pe 1998. Aseară m-am culcat în jur de 11, deci n-am apucat pragul anial... Noi să fim sănătoși.

Am dormit ca un disperat. Acum s-a făcut seară - drept care mă duc la culcare.

Duminică 3 ianuarie 1999

Ieri n-am notat, am fost prins toată dimineața cu jurnalul (se înțelege. (...))

Aseară au fost Șismanianii la noi. Ne-am simțit bine îndeapănă. Vom recidiva - îi apare și lui un volum, tot la Arhipelag.

Se pare că astă noapte am dormit binișor. Mă simt odihnit și gata de fapte, dacă nu mari, atunci sigur : late. Numai că nu știu de ce lată să mă apuc, pentru a mă ocupa-lăți.

Re-re-recitind jurnalul (cel tipărit, **Jurnalul unui jurnal**), cel care va fi : **Jurnal 1998**), mă asigur, eu pe mine, că formula folosită - includerea textelor publicistice - nu este răul cea mai rău, mai ales acum, când periodicele nu se prăpădesc de dragoste pentru mine și - colacul puzei din tei : perspectiva editării **Scrisurilor** s-a îndepărtat.

Am scris lui Radu Mareș - mâine pun la poștă.

I-am scris și lui Radu Nicolau, directorul Nemirei. Reproduc aici întâi răspunsul dat Danei Moroiu :

Editura NEMIRA, București
Doamnei Dana Moroiu, director editorial

Paris 27 decembrie 1998

Stimată Doamnă Dana Moroiu,

Am primit mesajul Dvs. din 15 nov. 98 cu vestea cea mai bună pe care și-o dorește un autor de carte în Ajun de Crăciun : "amânarea" apariției **Scrisurilor** mele "pentru primul trimestru al anului 1999".

Fără a contesta "situația generală (producția de carte scăzută cu 70 % de un an încoace)" mă întreb ca un ne-editor ne-editat ce semnifică : "volumul mare de muncă pe care-l presupune", din moment ce Dl. Dan Petrescu mă anunța la sfârșitul lunii august că s-a cules totul, iar la 1 octombrie că mai are de redactat o carte și se apucă de a mea...?

Vedeți Dvs., stimată Doamnă Moroiu, probabil nu știți, drept care vă informez eu : această carte a mea trebuia să apară la Nemira (în sfârșit, după doi ani de "suspensie") - întâi : în luna martie 98 ; apoi : în luna mai ; în fine : în al 4-lea trimestru al anului 1998. Și n-a apărut. Eu, ca autor strâng din dinți și accept multe dintre ofensatoarele condiții puse de editor, însă există una pe care n-o pot primi : aceea de a-mi fi respins un volum - fără a mi se spune franc, direct (pentru a nu mai pierde și

timpul) că editura nu are de gând să mă editeze (din o mie de motive - altele decât cele invocate de Dvs., dar pe care le cunosc la zi). În continuare, pentru că nu știți, vă informez : volumul adună texte publicistice datate începînd din 1972 (ați citit bine: ‘nouă sute șaptezeci și doi), de pe când mă aflu în România și colaborez ‘în afară’. Apoi din 1977 până în 1989 texte scrise în exil - pentru compatrioții mei. Or din 1990 acestea au fost sistematic împiedecate de a apărea în volum - de Liiceanu, de Viorica Oancea de la Litera.

Pentru a clarifica lucrurile, vă propun :

Să-mi dați un răspuns fără ambiguitate în prima săptămână din anul ce începe în curînd :

- Fie vă interesează publicistica mea ‘preistorică’, deci îmi comunicați încuviințarea și îmi anunțați ‘termenul de apariție’ ;

- Fie nu vă interesează și îmi comunicați ‘regretul Dvs.’ etc., etc...

Eu nu mai pot aștepta ‘arătarea’ Fetei Morgana, a Popii (care uite-l, uite că nu e...). Am 64 ani și vreo 55 volume scrise, nu mai am nici energia nici cheful să-l aștept pe Godot cel din Piața Scînteii. Totodată asigur Nemira : nu va câștiga nici bani, nici prestigiu, nici ‘stima lor și mândria’, blocîndu-mi volumul cum a făcut până acum.

În cazul în care vă decideți pentru editare, atunci iată propunerea mea... financiară :

- cu o părtică din imensele sume realizate prin publicarea Amintirilor de care el nu-și mai amintea, i le-au confecționat secretarele după stenograma sforăiturilor (și a sforăirilor de categoria a cîșpea), apoi i le-a prefăcut suava garofiță pe nume Zoe Petre (dar bineînțeles că de unul dintre Cavalerii Apocalipsului vorbesc, inenarabilul Diaconescu !) - să fie ajutată și biata mea culegere de publicistică să apară (iar Diaconescu ar intra în istoria culturii române ca Soros II) - să zicem : ca o compensație : din pricina lui n-am apărut eu în iunie 98 ;

- și iată propunerea strict editorială : că tot m-ați amînat atîta, hotărîți-vă pentru două volume (**Scrisuri 1** și **Scrisuri 2**) în care vor fi incluse și articolele apărute la Litera în cele două broșurele numite **Amnezia la Români** (aflate în dulapul D-lui Dan Petrescu), deasemeni, pentru a avea cronologia rotundă, vă voi trimite din timp cca 50 pagini cu texte scrise în ultima parte a anului acesta : 1998.

Nu voi sărăci Nemira cea prosperă cu **Scrisuri 1** și **2**, după cum n-am sărăcit-o cu primele 3 volume de **Jurnal** - următoarele mi-au fost respinse de Dl. Dan Petrescu, au apărut de curînd la Dacia.

Cu speranța că măcar acum, la spartul târgului vom încheia o înțelegere din care nimeni nu va fi păgubit - și nici ofensat - vă urez Sărbători fericite și La Mulți Ani !

Al Dvs.,

Paul Goma

Luni 4 ianuarie 1999

Iar acum scrisoarea adresată directorului :

Paris 4 ianuarie 1999

Stimate Domnule Valentin Nicolau,

La 15 decembrie 1998 am primit din partea D-nei Dana Moroiu director editorial la Nemira un fax prin care eram anunțat că volumul de publicistică **Scrisuri** ce trebuia să apară în luna mai 1998 nu va apărea nici în decembrie același an, împins fiind în 1999.

I-am scris și expediat - tot prin fax - D-nei Moroiu avizul de... recepție a

foartei-bune vești (aveți alături o copie), totodată rugînd editura să explice de ce vorbește despre “volumul mare de muncă pe care-l presupune volumul” (sic) - când Dl. Dan Petrescu mă înștiința la sfîrșitul lui august (98) că s-a cules totul ?

Am aflat cu tristețe că în mai-iunie - deși fusese anunțat - nu a apărut, dislocuit fiind de Amintirile lui Diaconescu ; dar la sfîrșitul acestui an? Diaconescu publică Opere complete, și a ajuns la volumul II - din ceea ce nu-și mai aduce aminte ? Tot Zoe Petre îl prefățează - au poate însuși Măgureanu ?

Observ că Dan Petrescu nu se manifestă - nu știu ce s-a petrecut cu el, care sunt amănuntele bucătăriei Nemira. Ceea ce știe un nefericit autor: că nu știe nimic !

Tocmai de aceea autorul - a cincea roată la căruța cărții (cum îl consideră editorul) - se adresează directorului Nemirei cu legitima cerere de a fi pus la curent cu situația reală, nu virtuală a volumului său **Scrisuri**.

Dacă Nemira are de gînd să-l publice (în configurația construită de Dan Petrescu) - atunci să mă anunțe, prin poștă (nu prin fax, nu prin telefon), spunînd și data - în fine : luna - apariției. Nu de alta, dar cum Diaconescu, dacă se adevărește că n-are amintiri, în schimb are o droaie de nepoți și se va găsi unul să-și scoată și el amintirile la Nemira - iar eu voi fi silit, în continuare, să mă autoeditez (*samizdat*, în rusește)?

Dragă Domnule Nicolau,

Vă conjur : nu-mi explicați dificultățile pe care le întâmpină, în România și sectorul editorial - le cunosc tot atât de bine ca și Dvs. (ba chiar mai bine), așa că nu le mai invocați. Eu altceva cer : ca editorul, dacă nu are de gînd să-mi editeze textul propus - să-mi spună limpede :

«Nu te editez, domnule, caută în altă parte !»

Ce, e atât de greu ? De ce : Doar Nemira mi-a mai respins volume (**Jurnal IV** și **V**, **Sabina**, **Roman intim**), dar Constantinescu tot n-a căzut, autorul nu s-a sinucis - dovadă : vă scrie ! ; doar eu nu sînt Diaconescu (m-a păzit Doamne-Doamne!) această Pacoste a Neamului, acest Animal care Nu Există, acest Petrache Lupu al Apocalipsei Țărănismului Securist de Ambe Sexe - cel care datorită Nemirei s-a văzut și autor de carte ! Scroafa-n copac ! Bine, bine : cartea a fost confecționată prin clacă la Cooperativa Cizmarii Conștienți - dar a fost iscălită de cine ? Tot de Măgureanu ?

Vă salut și aștept un răspuns limpede.

Vă mulțumesc cu anticipație.

Paul Goma

P.S. În cazul în care nu editați **Scrisuri** - vă rog să dați dispoziție ca “manuscrisul”, precum și volumele **Amnezia la români** aflate în păstrarea D-lui Dan Petrescu să fie înmânate în cel mai scurt termen D-nei Luiza Năvodaru, împuternicita mea legală.

P. G.

Marti 5 ianuarie 1999

De bine ce trimisesem scrisoarea lui Nicolau - prin poștă - am primit răspuns de la Dana Moroiu. Că nu mă, Domene-fereste, blochează nimeni, că toată lumea-i băiat bun, că **Scrisuri** apare în acest trimestru, “în configurația lui Dan Petrescu”... - dealtfel el mai are ceva de corectat... Deci : D. P. este în continuare la Nemira...Da, domnule! Și să nu dea el un semn de viață, ca să știu ce-i cu volumul

Așadar, **Scrisuri** va avea cca 634 de pagini, “format Tudoran”...

Azi a trecut pe aici jurnalistul de/la radio București Dragoș Ciocârlan, pentru un dialog (urmează să vadă ce se poate difuza din

ce-am emis eu în microfon). L-am rugat să-i ducă lui Lulu - pentru Mareș - **Jurnal 1998**.

Sunt mulțumit că, **Jurnal 1998** am trecut cu caractere mai mici decât însemnările : textele (scrisori, citate, articole). (...)

Ieri am primit un pachet de *Cotidianul*. Am aflat că L.I. Stoiciu a luat marele premiu al Academiei - l-am felicitat.(...)

Am primit *Convorbiri...*, *Familia* ; de la Laszlo un volum de format mare scos de Centrul pentru Adevăr (Evenimentele din decembrie 89) - Cluj. Există și o *Declarație* a sa (neinclusă în corpul cărții) în care contrazice anume alegații ale unor ofițeri vinovați de împușcarea atâtor oameni. L-am răsfoit, pare extrem de interesant (și util - după zece ani), necazul fiind că pasajele culese cu italice mici îmi sunt inaccesibile - am încercat cu lupa, dar nu se poate, paginile sunt foarte late. Au făcut, cu mijloace puține, cu câtă hârtie vor fi avut. (...)

N-ar fi deloc rău dacă vreo trei-cinci zile m-aș odihni : în ultimele două săptămâni am lucrat intens la transferarea **Jurnalului 98** în alte forme, cu alte caractere. Adevărat, am și dormit - dar nu destul. Acum este ora 9 seara și am să fac una nefăcută : am să mă culc.

Miercuri 6 ianuarie 1999

M-am trezit de pe la cinci jumătate - obișnuința. N-o aveam totdeauna. În România eram chiar și eu un om printre oameni care scria cu precădere seara, noaptea. Cred că schimbarea programului s-a făcut din necesitate, din 1975, după ce s-a născut Filip. Dădeam o mână de ajutor în casă - în fapt eram principalul artizan al politicii (interne) de spălare a rufelor (de... des-mierdare) : presupunea volum mare de lucru și care cerea forță brațială, fiindcă nu aveam mașină de spălat. Între o "operație" și alta - scriam. Iar când sfârșeam, mă așterneam pe lucru pe termen lung. Copilul crescând, mergând la grădiniță (aici, în Franța), apoi la școală - firește trebuia pregătit dimineata, de-vreme, iar după ce el pleca, nu avea rost să mă culc la loc - lucram.

Când scriam, o făceam ca toată lumea : cu creionul ; apoi cu tocul cu peniță ; apoi cu stiloul... Ca toată lumea, aș fi jurat (dacă m-ar fi întrebat cineva) că niciodată n-am să pot scrie la mașină. Cum așa : să scrii la mașina de scris? - scula e bună la primării, la posturi de jandarmi, unde o "bat" oameni (mai degrabă : femei) de profesie. Să scrii literatură la mașină ? proză ? Ba chiar și versuri - bine-bine, după ce scrii cu mâna ta, dai la dactilografiat, dar nu... În fond, "tradiționalismu"-mi venea în linie dreaptă din sărăcie : care persoană particulară avea mașină de scris ?

Mi s-a modificat opinia în contact cu Ivasiuc. De la prima vizită în casa lui (în fapt : a Titei Chiper), am văzut că are mașină. Apoi în câteva împrejurări l-am văzut bătînd - un paragraf-două, desigur, ceva urgent. M-a izbit, dintru început, zgomotul : această sculă făcea un zgomot de agregat, capabil să te distragă de la ce aveai de gând să scrii, să pui pe hârtie ; cu ea puteai "produce" cuie, cratițe, lanțuri de fântână - dar să scrii literatură? Privindu-l pe Ivasiuc lucrînd/luptîndu-se cu ea, constataam că relația dintre om și unealta de scris era cu totul alta decât o știam - din moși strămoși - a fi între scriitor și condei. Chiar dacă

puneam la cheie cinci bemoli (Saşa era o persoană tortura'/contorsionată de ticuri), tot rămânea ceva din care să înţeleg că, dacă pana (creion, toc cu peniţă, stilou) era prelungirea braţului - "procesul" se petrecea în linişte - cu excepţia poetului scârţâit pe hârtie care, odată cu stiloul, diminuase mult, până la dispariţie. Însă maşina de scris nu mai era "o prelungire" a braţului omesc, ci un partener al său : de joc, de luptă, de amor, de dans... Cu el dialogai, cu el/ea te înţelegeai uneori perfect, însă alteori îţi opunea rezistenţă, făcea nazuri, că nu ştiu ce, că n-are timp, că-i indispusă, că vine mătuşa, că ce-o să-i facă verişorul...

Fireşte, aş fi dorit şi eu o maşină de scris - însă numai şi numai ca să trec pe curat ce scriam cu stiloul (aveam deja unul coreean, excelent, cumpărat de la papetăria de lângă Biserica Italiană). Piedeca principală era, fireşte, costul. Bursa nu-mi ajungea pentru subzistenţă, mai completam alimentaţiunea prin... autoinvitaţii chiar la Saşa-Tita - fie acasă la ei, fie la Casa Scriitorilor, "cu prilejul unor ocazii", cum bine spunea cine spunea...

A apărut însă un element nou : din primele săptămâni ale reîntoarcerii mele la suprafaţa lumii, adică la căminul studentesc "Regnault" (unde i-am avut coleg de dormitor pe viitorii activiști de partid pe tărâmul presei noastre socialiste şi a tipăriturilor cu voie de la Secu' : Al. Ştefănescu şi Fănuş Băileşteanu), în toamna anului 1965, scriam... nepublicabil. Desigur, într-o protecţie, nu mă feream vizibil să scriu (o făceam într-o încăpere care juca rol de... bibliotecă, dar nu exista nici o carte, doar mese şi scaune), nu ascundeam, la apariţia cuiva, produsul - deci nu atrăgeam atenţia, gândeam eu (şi s-a dovedit că gândeam bine) ; când plecam la cursuri nu lăsam la cămin nimic din "hârtiile" suspectabile, le căram cu mine, în servietă, printre celelalte, studenteşti. Înţelegeam : dacă ei pun laba pe mine şi pun laba pe hârtii, chiar dacă eu scap, ele nu scapă - mi le confiscă securoşii cei cu stele roşii. Şi îmi confiscă, nu doar originalul, ci unicul exemplar - cel scris cu stiloul. Ce-i de făcut ?, vorba unui rus...

Bineînţeles : de apelat la o maşină de scris. Dar, am mai spus : strugurele era foarte acru. Pe de altă parte nu cunoşteam nici o dactilografă profesionistă în care să am încredere că nu va spune mai departe ce a citit ea dactilografiind un manuscris al unui postulant la debut. Situaţie fără ieşire - care avea să dureze încă trei ani. Eram, deci, silit să scriu de mână şi să ascund la fiecare alarmă, la fiecare sfârşit de "şedinţă de scris".

Între timp citisem Soljeniţin (**O zi din viaţa...**), mărturii de Marcenko, de Kravcenko, studii de Souvarine, 1984 de Orwell, apoi **Zero...**, **Comisarul...** de Koestler... Întâi împrumutate de la Ivăsiuc, apoi şi-cumpărate de la anticarul Sterescu, după ce, în decembrie 1965 mă mutasem la el, în cămăruţa ocupată până atunci de Ion Alexandru. Cam atunci (1965-66) aflasem de "samizdat"... În chestiunea multiplicării propriului scris... Fascinat de samizdat-ul ruşilor, mă întrebam dacă la noi, unde nu se mai găseau persoane gata să-şi re-rîste libertatea, "pentru «fiţuici»" cum botezaseră Secii orice hârtie "subversivă" ar fi posibil ca o persoană sau două să... suplinească absenţa atâtor ? Dar cum? Aplicînd un principiu (mai degrabă: metodă) cunoscută :

confecționarea unor matrițe din linoleum.

Bine-bine, dar cum anume ? Nu cunoșteam nici în linii mari cum se face linogravura...

Într-o călătorie la Făgăraș - probabil în iarna lui 1967, după moartea tatei, când umblam după tot felul de acte... - am întrebat-o pe Doina Martescu, căsătorită între timp : Sofonea... Ea era o literatoare (neterminată, fusese arestată/exmatriculată în '57, fiindcă se agitase mult în legătură cu studenții arestați în 1956), însă locuia într-un oraș de chi-miști - nu se putea să nu afle cum aş putea multiplica scrisul cu ajutorul linoleumului... Doina îmi va fi răspuns că are să se intereseze - și am rămas la asta. Zece ani mai târziu, în anchetă la Rahova, Goran mi-a pus și o întrebare despre... linoleum. Am realizat ce se petrecuse și am răspuns natural : dar bineînțeles că voiam să aflu cum anume să mă... tipăresc, dacă pe cale normală nu eram acceptat... Tovarășul Goran, prietenul domnului Gelu (altfel Voican-Sturdza) n-a insistat...

Abia în 1969 (eram de un an redactor cu jumătate de normă la *România literară*) mi-am materializat dorința : cum Gheorghe Pituț, coleg de redacție și, în acea vreme, prieten, făcea parte și din comisia Fondului literar, după ce m-am asigurat de sprijinul lui, am făcut o cerere, solicitând exact suma necesară cumpărării unei mașini de scris *Consul* portativă - sosită recent din Cehoslovacia. Am primit banii - la leu, la... ban și m-am dus la magazinul din fața Prefecturii (însoțit de Costică Stoiciu - el fiind un veteran al scrisului la mașină) și mi-am cumpărat obiectul dorit. Bătînd cu câte un deget de la fiecare mână, am început să-mi trec pe curat manuscrise... Să fi durat operațiunea o săptămână, două ? Au prins a mă lua clapele pe dinainte : făceam o modificare, două, cinci... De unde scopul inițial fusese de a avea un mijloc de multiplicare a manuscriselor (și, după un calcul de pușcărie: economisirea banilor dați pe dactilografe... - ce iluzie : în faza, nu finală, ci... aproape, tot la Geta-Mitrălieta apelam), s-a profilat și posibilitatea de a scrie - întâi cuvinte, apoi propozițiuni, apoi paragrafe, apoi pagini... - direct la mașină.

Dacă iau volumele în ordine cronologică (trecînd peste **Camera de alături**) : **Ostinato**, **Ușa...**, **În cerc**... - au fost scrise de mână, apoi copiate la mașină, unele fragmentar, altele integral (**În cerc**) - dar forma "pentru editură" era semnată de dactilografa Geta Gheorghiu. În 1972 plecînd în Occident, la München îmi comandasem o mașină de scris electrică : Olympia report. Prima variantă din **Gherla** a fost scrisă, firește, de mână, însă când a venit la Paris și Ana, trecînd pe la München, a luat și mașina. Drept care a doua variantă a fost la mașină.

Întors în România în 1973, m-am apucat de alta (**Gardă inversă**). Chiar dacă au fost multe pagini scrise întâi de mână (sau... în faze intermediare), pot spune că **Gardă inversă** a fost întâia carte scrisă direct la mașină. Dealtfel și ultima, în România (dintre cele salvate). În Franța am continuat să alternez scrisul "manual"/ "mecanic". Oricum, jurnalul a fost așternut de mână - în caiete mai mult sau mai puțin... umplute. Cred că din vara anului 1989, când am luat o temă și am dezvoltat-o în **Căldură mare**, am continuat, scriind și jurnalul la mașină.

În toamna anului 1994 Ștefana și Alexandru Bianu mi-au trecut pe sub nas posibilitatea de a avea un ordinator... Chiar dacă în cele din

urmă am acceptat cadoul, nu aveam deloc de gând să scriu altfel decât la mașina-de-scris ; ordinatorul ar fi avut un unic rol : acela de a scaneriza dactilograme. L-am primit în casă la 21 martie 1995 - și mi-a tulburat, mi-a stricat viața, însă până la expulzare, apucasem să-l stăpânesc mulțumitor (ba să scriu chiar și jurnalul !).

După modelul lui Bulă, am să comit și eu o cugetare adâncă : diferența dintre ordinator și mașină de scris este mai mare decât între mașină de scris și stilou !

Din păcate până în momentul de față nu există un logicel OCR capabil să citească, să înțeleagă, să “traducă” românește ; există pentru cehă, poloneză, maghiară, kabylă, vietnameză - noi, Românii sântem cunoscuți și prin faptul că sântem singurii din Europa care nu avem posibilitatea de a scaneriza scrisul românesc. Mi-a explicat Sencovici, om de meserie, lucrând la New York pentru IBM : conceperea unui logicel presupune o importantă investiție (în bani, desigur), or fabricanții au sondat piața și au aflat că Românii nu vor cumpăra în viitorul previzibil un asemenea produs, preferînd se dea din nou, la cules...

Oricum, de câțiva ani îl stăpânesc, a devenit... mâna mea dreaptă. Ceee ce este cu adevărat miraculos la ordinator : poți opera ștergeri, adausuri, mutări - fără a lăsa urme (murdare, ca pe dactilograme). Cum pe mine nu mă impresionează deloc (ba da : neplăcut foarte) “manuscrisele lucrate” ale scriitorilor noștri îndrăgiți, cum eu și pe când scriam cu stiloul eram adeptul... variantelor-integrale (rescrise de la cap la coadă), iar cele depășite fiind abandonate, aruncate fără strângere de inimă - îmi convine acest lucru curat. De ce să știe eventualul cititor cât s-a chinuit autorul, pe hârtie, câte ezitări, căutări, reveniri? Important este rezultatul, nu demersul. Ordinatorul are, pe de o parte suplețea, pe de alta rigoarea cunoscută mai întâi la mașina de scris : “o literă bătută este bine bătută - greu se șterge...” Aici se poate șterge, însă prezența ecranului dă altceva, prețios mai ales pentru mine, care sufăr din pricina nepublicării : o formă asemănătoare paginii tipărite...

De ce am înșirat toate aceste fleacuri ? Așa ; pentru că : Fleac cu fleac - patriei : pleac ! ; și încă: Eu sunt fleac, tu fă-mă mare/, și dă-mi premii literare !

Nu, serios : cred că este o binecuvântare la casa scriitorului un ordinator. Am mai spus, repet: dacă Eliade ar fi știut să bată la mașină (ce să mai spun de un ordinator), ar mai fi scris câteva sute de pagini, măcar din Memorii ; însă pentru că mâna dreaptă îi era numai o durere (cum zicea mama), practic, nu a putut, fiindcă mănuierea stiloului presupune un mai mare și mai penibil efort. Și eu am, periodic, necazuri cu mâna dreaptă, când nu pot purta un creion pe hârtie - însă pot ciocăni cu un singur deget pe claviatură.

Să zicem că într-un viitor nu foarte îndepărtat vor exista mașini care să transforme cuvântul rostit în cuvânt scris (există deja niște chestii, încă rudimentare). Însă ca în problema OCR (în româneștere : recunoaștere Optică a Caracterelor), va exista logicel și pentru albaneză - dar nu pentru română...

Dau în *Convorbiri literare* pe decembrie 1998 peste un fel de Istorie a literaturii în pastile de Al. Ștefănescu.Îmi dedică următoarele:

“Paul Goma

“Impresia generală de proză indigestă are cauze ușor de identificat. În primul rând scriitorul repetă prea multe afirmații de prea multe ori, astfel încât începe de la un moment dat să semene cu un maniac și își pierde autoritatea de narator.

“Apoi el acordă o importanță excesivă reproducerii fidele a limbajului oral. Toate abrevierile accidentale datorate inculturii unor personaje, toate pronunțiile stâlcite specifice unui străin (sas, rus, bulgar ș.a.m.d.) care vorbește limba română, toate exprimările defectuoase la care recurg perso-najele involuntar din cauza unei suferințe fizice sau oboseli sînt înregistrate cu o exactitate inutilă, enervantă. Paul Goma pare uneori un fonolog care nu se desparte nicioiodată de magnetofonul său profesional.

“Excesivă este și referirea la viața sexuală a personajelor. Neconvențional în mod ostentativ (ca un adolescent care vrea să-i sfideze pe maturi sau, mai degrabă, ca un muncitor care vrea să dea o lecție de spirit muncitoresc unor cucoane), scriitorul vorbește mereu despre ceea ce se află între picioarele femeilor, despre trupuri împerecheate și asudate, despre chiloți nespălați etc...”

E și asta un punct de vedere.

Joi 7 ianuarie 1999

Într-adevăr : partea-reă s-a mutat în somn (nu neapărat în vis, fiindcă nu este vorba de “întâmplări”, nici măcar de stări atât de familiare mie, mai ales când îl visez pe Ceaușescu - ci de stare-generală. De când am primit vestea bună de la Mme Perlès, mi s-au inversat taberele : în somn e rău ; în trezie e... mai puțin rău ; înainte somnul era refugiu, adăpost ; trezia : mizeria de fiecare zi, realistă...

Citesc, în continuare Zăciu. E nemaipomenit acest om : în “viața de zi cu zi” are comportamentul comun românilor : egoist, gelos, suspicios (să fie citite paginile din Jurnal 4 despre Buzura ; despre Marino îi zice : Marinache...), laș, interesat pe centimetru pătrat - în fine, un hibrid (reușit!) între scriitor-român și universitar (tot român) - nu se uită : nu numai că a călătorit, dar “a predat” în RFG (cine, cine obținea, sub comuniști, statutul de “predător”?) Spre cinstea lui, din timp în timp, recunoaște că are “părți” (defecte). Ceea ce nu-l împiedică deloc (la sfârșitul lui ‘87) să fulmineze împotriva colegilor, a prietenilor : Păler, Paleologu, Dinescu - mai cu seamă a celor care “fugiseră” (un adevărat tic mental): Raicu, Nedelcovici, Iorgulescu... - pentru că nu se solidarizaseră cu el, întru apărarea Dicționarului ! Dar să mă ierte Dumnezeu : acel Dicționar trebuia apărat în primul rând de cei care-și ziceau autori : el, Papahagi, Sasu! Or aceștia - în frunte cu Zăciu - nu știau cum trebuie apărat și, la urma urmelor nici nu voiau să o facă în mod hotărât : fiecare avea un interes să nu acționeze “împotriva regimului”. În acest sens, elocventă este mefiența lui față de ce se spunea că s-ar fi petrecut la Brașov, în 15 noiembrie 1987. La data de 19 nov. notează:

“15 nov., evenimentele de la Brașov. Multă vâlvă în presa occidentală. Poate prea multă (subl. mea). Nimic precis”.

Mai departe :

“11 XII : În Brașov s-au făcut peste 400 arestări. (...) Doi deputați din Bundestag însărcinați să facă o călătorie în România (...).

Genscher va veni totuși (se pare) în 17. Îngrijorat pentru Adri (fiica sa, n.m.), **căci situația poate lua în orice moment o turnură rea, de închidere (izolare) totală**” (subl. îmi aparține).

Să mai comentez ? Profesorul : o persoană dintre cele mai meschine - nu doar în interese, ci și în scris. Așa cum nu-și dă seama că a folosi termenii “fugă”, “fugar” (el, un filolog ! - și încă “reacționar !”) pentru oamenii care se hotărâseră să se exileze, unii chiar foști prieteni ai săi (dar nici din greșeală n-ar spune același lucru - deși situațiile erau perfect identice - despre soția sa, despre fiul său, aflați în Germania), tot așa nu realizează că “demersurile” pentru publicarea Dicționarului: cereri îngenunchiate-adânc-plecate, memorii umile-umiltoare, “rezumate”, re-rezumate, re-memorii, milogeli la “Moșu”, speranțe în Doxă-neasca, etc etc, toate acestea erau zbateri căcăcioase, legaliste (cu comuniștii!), legitimizatoare (nu degeaba e prieten cu alt ardelean : Manolescu). În schimb înțelege foarte bine că prietenii nu s-au solidarizat - pentru cauza Dicționarului! Riscînd să mă repet ; cu a Dicționarului cauză trebuia să se “solidarizeze” în primul rând el; în al doilea : Papahagi , apoi Sasu. Vasăzică i se rupea lui Zaci de ceea ce făcea, în acel moment, Doina Cornea - pe a cărei stradă zice că trecea - (dacă nu i s-ar fi... rupt, i s-ar fi alăturat !); i se rupea de muncitorii de la Brașov (despre care scria că presa occidentală făcea “prea multă vâlvă”), pentru a tremura, în sfârșit - a, nu pentru că muncitorii brașoveni fuseseră arestați, și nici pentru că Doina Cornea era arestată cu toată familia - ci pentru că “situația” ar fi putut periclita plecarea (și nu, Doamne ferește, “fuga” ! - “fug doar cei care pleacă/rămân ilegal) fiicei sale Adri/ana !

Au mai observat și alții : Zaci are să rămână în literatura română cu câteva articole (preponderent din **Lancea lui Achile**) și cu **Jurnalul. Dicționarul**, “opera vieții” sale, nu : acela e o rușine a lui și a “breslei” în totalitatea ei - adversari și partizani deopotrivă ; produs strălucit al inginerimii sufleticole române. În ciuda a ce tot cârăie, mormăie, bodogănește despre jurnalele altora - pe care le suspectează de a fi “aranjate” (**el ce a făcut, după 89 ? : a scris și a tot scris la jurnalele dintre 1979-89**, perioada “deceniului satanic” cum repetă - cele apărute) - ba, aș spune : tocmai de aceea :

Fiindcă Zaci nu rămâne doar autorul narațiunii (al ficțiunii intitulată : **Jurnal**) - ci și un personaj, om și el : cu slăbiciuni, cu uitări, că “acte mâncate”, cu scăpări, nu doar lingvistice, ci de-a dreptul securistice (ca la Breban), cu mari lașități...

Vineri 8 ianuarie 1999

Ieri și alaltăieri am trimis scrisori : Laszlo, Stoiciu, Elvira Iliescu, Cornel Dumitrescu.

De mult timp voiam să-mi explic istoria.

Vorbesc de Istoria (în general a) României care “răzbate” și din cărțile mele de ficțiune ; cea care mi-a “poluat” literatura...

Născut, crescut într-o familie de învățători făcînd parte dintre “apostolii” lui Haret - dar nu din oricare provincie, ci din Basarabia, abia zmulă din gura Rusului - apoi scufundat în istorie până-n gât, a

fost firesc să mă intereseze istoria ; nu ca știință, nu ca materie. Nici “pasiune” nu vreau să-i spun. Ci, așa, ca ceva firesc : ca timpul de-afară, ca anotimpurile : nu totdeauna ploaia-i bună, nici soarele pe cer - dar n-ai ce-i face : asta este, nu te poți opune - dar gândindu-te la ea/ele, ajungi să înțelegi câte ceva din “tainele” cuprinse.

Acum, dacă aș vrea să mă laud : nu sânt singurul copil de învățători haretiști ; nici basarabeni. Aceste două “condiții” nu cred că erau îndestulătoare pentru a face dintr-un copil un elev “aplecăt” spre istorie ; dintr-un adult, un frecventator al cărților cu istorie (nu-mi place: carte *de* istorie...). Probabil va mai fi fost ceva... Ce anume - nu cred că merită căutarea răspunsului, oricum : persoana care mi-a deschis, mi-a întreținut plăcerea istoriei a fost tata.

Ciudat : el, care învățase primele cuvinte rusești abia după Cedarea Basarabiei din 1940 - din obligație, ca învățător și începuse în timpul verii, pentru ca la deschiderea anului școlar să poată preda noua materie copiilor...; următoarele : în lagăr, unde ajunsese să se descurce, ca orice biet ne-rus... - el, ziceam, căpătase un fel de a vedea, un fel de a vorbi istoria - rusec. Fiindcă “istoria” trecută prin capul și pre limba tatei nu avea asemănare cu istoria din cărțile de istorie și de la profesorii de istorie - nebasarabeni.

M-am gândit abia după moartea bătrânului (care nu era chiar bătrân : 58 ani) : cantitatea de informație (istorică) a tatei era derizorie; istoria stăpânită de el era atâta câtă putea aduna un învățător de țară dintr-un fund de cătun basarabean, apoi din fundul Rusiei, apoi din fundurile succesive ale Ardealului refugiului ; cât despre calitate... Și eu trecusem prin închisoare, deci cunoscusem și eu fenomenul folclorizării informațiilor (nu mai vorbesc de al poeziilor) : acolo trecerea din gură-n gură, adausurile, suprimările, fiind uneori benefice, dar nu în materie de istorie care se reazemă (totuși !) pe informații exacte. Da, dar se vede că noi, oamenii ne diferențiem nu doar prin ceea ce primim - ci prin ceea ce reținem, acceptăm, ajustăm... Tot o influență rusească găseam la tata în patetismul cu care povestea istoria. În sensul că trăia cele petrecute (și relatate), nu doar ca martor observator, ci ca participant direct. Însă mai era ceva la el - care nu cred că purta marcă rusească, mai degrabă suddunăreană : pornirea de a critica, de a ironiza - ceea ce tocmai povestise (cu atâta participare...). În fine, ca un fel de “coroană” (iar aceasta mi se pare a fi tot dinspre ruși) : când tata trăia (povestea, zicea) istoria, chit că evenimentul era unul neînsemnat, fie că numai decît îl ironiza, îl diminua, ba chiar îl nega - o făcea, cum să spun... Înălțat în scări. Avea o privire mult mai înaltă decît a consăngenilor noștri, care-și păstrează ochii la firul ierbii (chiar dacă iarba ceea uneori e mărișoară...)

Abia când l-am citit în tihnă, cu creionul în mână, pe Stere am înțeles ceva-ceva - prin contrast : Românul privește lumea de la înălțimea ochilor săi : circa un metru și jumătate.

Atunci am înjghebat o “teorică” :

Țările românești dacă era vestite prin caii lor (care mergeau, în principal, la turci), nu erau cunoscute și prin călăreți. Aceeși era situația și în Ardeal : Oláhul se sluzea de bou, de vacă, de ghivoliță/ drigană (de jug), de măgar - mai cu seamă ciobanii - ori măgarul era, în

fond, și el un om care căra poveri (firește, din punctul de vedere strict al... înălțimii) ; calul era folosit și el la cărat samare, desagi, saci, rar la călărit, mai des : înhamat. Drept : un om în căruță este mai sus, cam cu o palmă, decât cel aflat jos, în picioare - însă el este la curul calului, nu călare pe el ! Singurii din neamul nostru care au fost călări : “Moldovenii de la Nistru”, deveniți, după ocupația rusească din 1812 : basarabeni. Din această pricină s-au și amestecat cu fioresii tătari : ei, de pe cal, “discutau” de la egal la egal (de la aceeași înălțime, ba mai sus cu o palmă, caii moldovenești fiind mai ‘nanți) cu năvălitorii care terorizau lumea dintre Caspica și Adriatica. Călăreții Asiei nu aveau nici o “considerație” față de oamenii-fără-cal - aceia nu erau bărbați ; de călăreții Apusului nu se temeau : lenți, îngreuiți de arme și de armuri. Moldovenii de la Nistru nu vor fi fost ei mai bravi decât cavalerii litvani, poleaci, nemți, unguri, horvați - însă... boxau la aceeași categorie cu tătarii : *ușoară*. Din înfruntările directe moldoveni-tătari de cel mai multe ori învingeau Tătarii, dar în privința pagubelor pricinuite de atacuri de noapte, de “raitele” (cuvânt maghiar-german, dar să nu se uite : înainte de a se stabili în Panonia, Ungurii au întârziat multisor pe actualul teritoriu al Basarabiei) date în absența războinicilor - aflați cine știe unde: în Ungaria, în Polonia - de pe urma cărora, Moldovenii se alegeau nu doar cu vite, scule de aur - ci și “cu ceva tătarce, de să aibe cine le spăla izmenele”, cum atât de colorat povestește povestășul George Madan.

Aici am vrut să ajung: tata se afla în relație cu istoria ca un ne-român (chiar dacă atitudinea sa nu era cea a unui rus); ca și Stere - el fiindu-mi reperul - judeca nu doar istoria ca un ne-român ; pentru că îi cunoscuse pe ruși în împrejurări asemănătoare : deportarea-depărtarea.

Întrerup perorațiunea, să notez un vis (de zi):

Primisem vizita lui Alexandru George. Ciudățenia : în afara vizitei propriu zise (care în trezie nu ar fi fost posibilă), totul era... ca în realitate : relațiile dintre noi, faptul că el scriesc cutare porcărie despre mine, că eu scriesem destul de brutal despre el... Omul s-a așezat pe un scaun, iar Ana s-a dus în bucătărie să aducă pentru el plăcintă cu mere. În așteptare, el ar fi urmat să deschidă gura, să spună de ce venise, iar eu m-am crezut dator să fac o introducere. Am început-o, am dus-o cât am dus-o și... Și n-am mai știut ce voisem să zic, unde trebuia să ajung. Am prins a trage de timp, a face ocoluri, paranteze... - Al. G. mă privea încruntat, somîndu-mă să vin grabnic la chestiune ! Iar eu, în ciuda eforturilor, nu reușeam să-mi aduc aminte acea chestiune (care nu era deloc importantă, el mă vizitase pentru cu totul altceva - nu știam pentru ce, dar nu era... aceea). Disperat, mi-am zis:

«Trebuie să mă trezesc din visul ăsta în care m-am băgat singur ca un prost !»

Și - ca în vis... - m-am trezit !

La urma urmei, visul rezumă starea nouă a visului-trezie.

În continuare, despre istoria mea :

Scriind despre, fatal am folosit “date istorice”. De unde le-am cules, într-o țară în care Ministerul Adevărului funcționa din plin - și de multă vreme, iar oamenii se lăsaseră des-creierați, amneziați ?

De pe unde puteam.

Cum nu aveam bibliotecă-de-familie ; cum amărâtele biblioteci înjghebate în pauzele dintre o catastrofă (istorică) și alta erau extrem de sărace, rezumându-se mai cu seamă la “beletristică” și cum, odată ce părăsisem Sibiul, pierdusem și pofta de a frecventa bibliotecile publice (las-că la Făgăraș nici nu găseai așa ceva), am aterizat la București, binișor analfabet(izat). Desigur, la “Eminescu” exista o bogată bibliotecă (în sensul că avea foarte multe cărți), dar nu m-am folosit de ea mai cu folos decât un student din coada clasamentului. Îl descoperisem (prin Labiș) pe anticarul - clandestin - Sterescu și nu-l mai... acopeam. Numai că Sterescu avea volume de versuri - interzise, romane interzise, istorii literare, culegeri de eseuri, de articole (interzise) - dar atunci cărțile cu istorie nu se aflau pe primul plan al interesului meu. Mai degrabă aveam o altă idee despre istorie, dovadă : sacrificasem bursa (mare!) pe o lună, așteptasem vreo trei, până când anticarul îmi pusese în brațe **Getica** lui Pârvan. Pe asta n-o mai dusesem la cămin (de unde mi se furaseră, în chiar seara zilei cumpărării, alte două comori și tot de la Sterescu: **Iliada** și **Odiseea** în traducerea lui Murnu!). Îl rugasem pe anticar să mi-o păstreze la el, acolo să o citesc, în fiecare zi “o bucată” - cum făceam și cu **Istoria...** lui Călinescu, aceasta necumpărată (bietul Labiș : o cumpăraseră, dăduse 500 lei - în 1954 : un salariu mediu ; după două trei zile i se furase ; la vreo lună cumpăraseră alta - i se furase și aceea ; cumpăraseră o a treia - tot de la Sterescu: descoperise o însemnare abia observabilă, cu creionul, făcută de mâna lui, însă, cum spunea chiar el : nu fusese atent la “a doua” - să fi fost oare același exemplar ?). Ciudat, ne-ciudat : pentru mine **Getica** nu era “o carte de istorie - ci un fel de roman, ca și **Istoria literaturii...** a lui Călinescu...” De ce, roman ? Pentru că... mă făcea(u) să visez, efect frecvent la elevii de liceu din cursul inferior.

La închisoare, în celulele prin care am trecut nu se obișnuia să se povestească “romane (cu istorie)”. Am asistat însă la discuții, dispute pe tema câte unui eveniment istoric - mai îndepărtat, mai apropiat. Neconcordanțele de păreri căpătau o tonalitate străină, aproape dușmănoasă - cu totul diferită de cele din literatură, din știință. Mi se părea că protagoniștii sufereau mai mult, chiar atroce, nu neapărat pentru că partenerul susținea o altă variantă - ci pentru că el nu avea argumente să o apere pe a sa, nu avea probe : bibliografie... Într-o discuție despre cutare roman, cutare aventură, cel contrazis putea foarte bine să “argumenteze” astfel: «Îți spun eu ! Crede-mă pe cuvânt !» - în cele cu istorie nu mergea. Că... nu mergea. Și ce dacă spunea, el? Dar ce valoare avea cuvântul de onoare într-o problemă de istorie - exactă, dar neverificabilă ?

Mai observasem ceva : în istoria contemporană (perioadă dinainte de războiul a doilea, campania din Rusia, năvălirea bolșevicilor, chiar împrejurările în care ei, politicieni proeminenți fuseseră marginalizați apoi arestați) : câte bordeie atâtea obiceiuri, nu existau două analize, nu identice, dar apropiate, chiar dacă oamenii erau din același partid, de aceeași vârstă... În discuții se recurgea la argumente de genul : «Ascultă-mă pe mine !», iar «Nu vezi ce prostii spui ?», «Taci, domnule din gură!» urmau, firesc. În asemenea împrejurări “tinerii și țărani” nu aveau voie să pună decât întrebări ajutătoare, mergând în

sensul celor spuse - nici vorbă să fi formulat o altă opinie...- erau pe dată tratați de “mucoși”, puși la locul lor (prostește) : «Dumneata erai la grădiniță pe când eu îmi dădeam sângele în lupta antibolșevică...»

Sâmbătă 9 ianuarie 1999

Trebuia să intru direct, drept în miezul chestiunii, după aceea aș fi putut da roate, în liniște...

Voiam să spun asta : puțină istorie ce răzbate din cărțile mele (prea multă, credea Negoîtescu) a fost adunată strop cu strop din prea puținele cărți cu istorie ; mai degrabă... dedusă, mai degrabă recompusă decât luată, preluată, cum ar fi făcut oricare membru al altei comunități decât românească. La urma urmei ce cărți “despre” istoria contemporană a României aveam - le am și azi ? Cele două volume de **Relații...** (româno-ruse, româno-sovietice) scoase de un grup de inimoși în frunte cu Filitti, Korne, Ciorănescu), apoi mărturii, amintiri memorii de Gafencu și de Bacu, de Mihai Niculescu și de Johann Urwich, de Horațiu Comaniciu și Virgil Ierunca...

Astea au constituit... bibliografia de care m-am slujit. Față cu asemenea sărăcie lucie, cu asemenea indolență a profesioniștilor din exilul românesc - vorbesc iarăși de istoricii români - am fost silit să-mi confecționez singur instrumentele :

De la începutul anului 1978 mi-am cumpărat de la o papetărie de lux de pe rue Dauphine (dispărută de vreo zece ani) un număr de “caiete” de format mare, A4. Fiecare a fost împărțit în câte doi ani, jumătățile în luni, lunile în zile... Am alcătuit un fel de calendar... Cum aflam o dată, un eveniment, un nume - îl treceam la locul (cronologic) al lui.

Mai aveam două “instrumente” : **Istoria României în date**, scoasă la București, în 1972, de un colectiv condus de C.C. Giurescu, cronologie cu extrem de multe găuri, informațiile existente fiind grosolan “interpretate”. Nu aveam cum umple găurile (deocamdată), dar interpretările - limba de lemn - era lesne de evitat. Mi-a mai fost de un mare folos **Atlas istoric**, coordonat de Ștefan Pascu, scos în acceptabile condiții grafice la editura pedagogică în 1971- tot la București (începuse ofensiva “națională”). **Atlas-ul**, pe lângă “găuri”, ca să zic așa, avea (are, în continuare) tot felul de fantezii neaoșiste, însă și acestea erau facile de evitat...

La scurtă vreme anume pagini din anume caiete deveniseră neîncăpătoare - nici o problemă : aveam foi volante de aceeași marcă, de aceeași calitate : le scriam, le lipeam în “zona” convenită.

Informațiile despre noi, Urmașii Romei (!) în tipăriturile ne-românești (ori de autori ne-români) - cele ajunse în mâinile mele - erau și mai de nefolosit decât broșurile de propagandă troglodistă de la București. De unde concluzia (nemărturisită) : străinii știu mult mai puține lucruri despre noi, Români - care nu știm nimic... Aceasta fiind uimirea, apoi durerea mea : în primul rând scriitorii români nu numai că nu știau istorie a României (necesară - ca limba română, nu ?), dar nici nu simțeau nevoie să “rețină” cutare dată - dacă nu era în directă relație cu o carte de-a sa ori cu un neam al său... Iar istoricii români

din exil... Singurul care a pus mâna și a scris ce știa - a fost multcriticul Vlad Georgescu...

În demersurile mele de a aduna tot ce se putea - mai cu seamă despre Basarabia și Bucovina - am ajuns și la o mare bibliotecă ucraineană din Paris. Un "tovarăș" de manifestații anticomuniste îmi dăduse un bilețel de recomandare către custode - însă atrăgându-mi atenția :

1. Să nu care cumva să spun că sânt basarabean - nici să par interesat de Basarabia, de Bucovina ;

2. Să nu cer cărți (nefolosibile pentru informare : biblioteca adunase numai "justificative ale Ucrainei") - ci eventual hărți ale "zonei" dintre Don și Carpați...;

Realitatea a depășit... imaginația : mă așteptam la oarecare mefiență din partea unui ucrainean față de un neucrainean care cere o hartă a Ucrainei istorice - dar nici așa : bătrânul custode m-a supus întâi unui interogatoriu în lege și, cu toate că, după vârstă părea să fi fost militar țarist, după îndârjire, după "inima pusă", după ură, putea fi socotit un fost comisar de NKVD (ca să rămân în cronologie), pe scurt: un fost feroce internaționalist devenit naționalist feroce. În cele din urmă mi-a adus o mapă conținând hărți de stat major... Cu toate că îmi stăpânisem satisfacția, ohranistul-enkavedist mi-o mirosoise : drept care pur și simplu mi-a zmulș din mâini mapa și a plecat cu ea. Mi-a adus o hartă - mult mai puțin amănunțită. Însă când a aflat că vreau să o fotocopiez, mi-a luat-o și pe aceea și mi-a declarat că ei nu au nimic pentru mine !

Ofensat, am salutat și am plecat - dar ajuns la ușă m-am întors. I-am spus moșului că n-am să uit niciodată cum "un ucrainean de-al meu îmi refuză bibliografie ucraineană !" - am scos cartea de identitate, i-am arătat numele (încă în primele luni ale exilului promisem telefon de la un omonim, care mă întrebase cum se pronunță numele meu acasă la mine și dacă nu sânt neam cu el - că el se trage de la Kiiv - i-am răspuns că numele se pronunță, nu *Homa*, ci *Goma* și este macedonean). Pentru moșul custode am rostit: «Homa...», adăugând că nu vorbesc ucraineste, dealtfel nici părinții, dar știu că ne tragem... de la Kiiv... Ochii bătrânului s-au umplut de lacrimi, a fost pe pragul îmbrățișării (și cedării) - dar militarul (și ucraineanul adevărat) din el s-a trezit și, promițind mereu mereu că altădată, altădată... m-a împins pe ușă afară.

Tot 9 ian. - seara : bolnav. Când m-am trezit din somn, la prânz (mă sculasem la 4, mă re-culcasem la 11) eram gata-trohnit. Mă doare gâtul, sunt amețit, transpir, dureri musculare, etc. Cum e mai bine.

Duminică 10 ianuarie 1999

Și mai rău. Măine, luni, trebuie să mă duc la doctor.

Am mai citit la Zăciu. Am mai corectat la **Sabina**, de trimis lui Radu Mareș. Va fi ajuns la București **Jurnal 1998** plecat vineri.

Luni 11 ianuarie 1999

Bolnav. Am fost la doctoresă, mi-a dat ceva medicamente (și antibiotice), o să văd în cât timp mă fac bine.

Dimineața pe la 9,30 a sunat Laszlo de la Cluj : Dacia ar face un fel de lansare, dacă trimit un text de vreo pagină. Cred că am să încerc mâine, acum nu sânt în stare decât să consemnez telegrafic în jurnal.

Mi-a venit scrisoare de la Grigurcu. A murit mama lui. Dumnezeu să o ierte pe ea și să-l aibă în pază pe el : a rămas singur-cuc - mai corect ar fi : singur-basarabeian. Am să-i scriu mâine - mai întâi lui, apoi, dacă mai am energie, am să fac textul pentru Dacia.

E frig afară. Nu am suferit în drum spre medic (mă încotoșmănasem), însă Ana, care nu e deloc friguroasă, spune că pe esplanada Noii Biblioteci bate un vânt tăios, de te seacă - până una alta ei i-a provocat... inversul : i-a umplut ochii de lacrimi.

Zaciu (mă apropii de sfârșitul volumului 4) : din ce în ce mai... uman. Mai ales atunci când se se plânge el că prietenii îl neglijează apoi îl de-a dreptul evită ; când se întreabă ce se va alege de el ?, pe el cine-l va ajuta ?- cu un ton copilăresc-copilăros, impresionant.

I-am scris în seara asta lui Grigurcu - mâine pun la poștă :

Paris 12 ianuarie 1999

Dragă Grigurcu,

Am primit trista veste.

Dumnezeu să o ierte pe mama ta ; Dumnezeu să te aibă în pază.

Am trecut prin asta. Nimeni dintre cei vii nu te poate ajuta, oricât ar vrea. Dar povara se face mai puțin strivitoare când știi că alături de tine (chiar la 3 000 kilometri) se află doi-trei oameni, fiecare cu cimitirul său, gândin-du-se la tine și la singurătatea ta.

De aici, de departe te îmbrățișez - ai să găsești în tine puterea "de a reveni cât de cât în lume", cum scrii.

Te aștept.

Da, e un alt an - să fie mai puțin rău decât ceilalți.

Prietenia lui Paul Goma

Marti 12 ianuarie 1999

Azi dimineață am scris un text destinat a fi citit în timpul lansării **Jurnal-ului IV-V**. Pentru a putea trimite faxul, a fost necesar să vorbesc întâi la telefon - s-a nimerit ca Radu Mareș să fie acolo. Pentru prima oară am dialogat altfel decât prin scris. Mi-a spus că mi-a trimis 15 exemplare, că mi-a scris o scrisoare lungă, în care îmi face tot felul de propuneri... erotice (cred că am reținut bine : erotice) - o să văd eu când o să vină și o s-o citesc... Că, dacă sânt de acord, să-i comunic; dacă nu, să rup scrisoarea !

Ce mi-o fi propus să dau la publicat - ori să scriu ?

Până atunci transcriu textul de care am vorbit (din superstiție l-am datat : 11 ianuarie, deși l-am scris azi, 12):

[Vezi textul "Mesajul autorului" în Butelii..., 1999]

De bine ce am început să iau și antibiotice, m-a apucat tusea : nu pot sta culcat : mă înec de tuse.

Adineauri (pe-aici fiind ora patru și jumătate) a prins a fulguî. Zăpadă de Paris : vine greu, se duce ușor...

Incapabil să lucrez.

O oră mai târziu : neînstare să stau în pat. Tușesc.

Viscolește ! La Paris !

(...)

Ora 23 : venind Filip foarte târziu de la facultate, mi-a adus de la cutia poștală două colete cu cărți : 15 exemplare din fiecare jurnal. Domnule ! Acest Radu Mareș nu va fi român - atât de normal s-a manifestat. Cine știe cât îi costă pe români, în România, normalitatea...

Acum mă duc la culcare - sper să dorm, să nu mă chinuie tusea.

Mare bucurie-mare. Am de unde da cu dedicație.

Miercuri 13 ianuarie 1999

Mi-a fost rău noaptea, am tușit, nu m-am putut odihni. Dezagremente compensate de bucuria sosirii cărților de la Cluj. (...)

De mai mulți ani (1992 ?) am față de prietenii "noi", doar epistolari ori văzuți față către față (Cistelecan, Podoabă) un permanent simțământ de jenă, de teamă - de culpabilitate : ei sunt oameni atât de minunați, curajoși, valoroși - iar eu îi... trag la mine, înspre mine, după mine - ca să-i nenorocesc și pe ei (cazul lui Laszlo, într-o măsură mai mică al lui Florin Ardelean). Ei bine, cine spunea că, după 89, dacă nu mai există teroarea exercitată de Securitate, de Partid (și de Guvern - ca să nu se supere Păunescu fiindcă am uitat Trinitatea lui, metaforizată), a dispărut...orice fel de constrângere (iată : nu i-am zis teroare)? Ba da, ba da, iar rezultatele : prudența, evitarea, apoi dezangajarea, dezlipirea de X, "scandalagiu", "înjurător"; apropierea de Y, care poate fi unul nou (Liiceanu), dar un nou din tabăra veche : KKT Popescu, de care s-a lipit fostul meu amic Tudoran și, am observat de la o vreme - cam după scrisoarea mea către el: coincidență - că și *România literară* a încetat de a-l mai "agresa" pe aceste "foarte talentat prozator și excelent - și moral ! - gazetar"... , Manolescu a fost prezent la lansările de carte kakatpopești, Mălăncioiu îl apără în cearta ei cu Andreescu - cât despre Dimisianu : el nu contează, totdeauna, în toate, a fost un adjunct.

Știu că la o adică aş arăta agasant, de-a dreptul ofensant față de acești oameni curați, bătîndu-i la cap cu nocivitatea, pericolozitatea relațiilor cu mine... De acord, așa este. Dar nu mă pot stăpâni.

Fiindcă această "trăsătură" durează de ani, de decenii : probabil începînd din ianuarie 1949, când, elev fiind, părinții mi-au fost arestați, iar eu... am devenit un ins care-ar-fi-putut-aduce-necazuri. Este foarte adevărat : atunci (în '49) Românii se aflau în perioada eroică, deci nimeni din cei apropiați : elevi, profesori de la Șeica Mare nu s-au îndepărtat de mine, ba m-au ajutat cu ce au putut (și un zâmbet și o bătaie pe umăr constituia un balsam), însă abia după ce pericolul a trecut (iar eu am redevenit... normal, prin liberarea părinților), unii

doar mi-au dat a înțelege, alții mi-au spus cu cuvinte (colegul meu de pat, de la babă : Ilă) că ei nu m-or lăsat la greu, că ei or stat lângă mine, chiar dacă era periculos...

Peste douăzeci de ani situațiunea s-a repetat: încă din 1968 unii dintre prietenii vechi au lăsat-o mai moale cu prietenia - motivul spus era : în august '68 intrasem în "partidul lor", motivul nemărturisit : "mă pusesem în afara societății" prin trimiterea în Occident a cărților, prin declarațiile date jurnaliștilor străini - și, din 1970: interdicția totală de a publica. Observînd ezitățile, întârzierile, evitățile lor (cu alibiuri din cele mai debile), am grăbit desnodământul, provocînd, nu neapărat explicații (ce să-mi explice : că le era frică?) ci de-a dreptul : ruptură.

Am simțit : nu se așteptau la o asemenea plească - oricum, erau foarte mulțumiți, nu știu dacă nu cumva și recunoscători...

Această "moștenire" m-a pregătit pentru orice surpriză ; în același timp s-ar putea să fie și ceva delir de persecuție. Sînt convins că pe Laszlo de pildă l-am agasat, atrăgîndu-i atenția asupra "consecințelor" legăturii cu mine - dar l-am bătut la cap numai din grijă pentru el, nu din răsfaț de mine.

Asta, ca să ajung la Radu Mares: ce-o fi cu el ?, el nu-i român, ardelean, clujean gândit, grijuliu cu viitoru-i ? Să nu-și dea seama că lipîndu-se de mine, se... dezlipește de ceilalți, majoritatea înțeleaptă ? Oricum, riscînd să par scorțos (gomos), n-am să mă arunc de gâtul lui (de la început...); ci de mai încolo, după ce-mi voi fi făcut numărul...

Seara : azi n-a venit poștă : din pricina zăpezii ; n-au putut circula azi-noapte și azi dimineață camioanele, deci n-au transportat poșta. Cele din România cum or fi făcînd ? Dar cele din Rusia ?

Tot mai rău și mai rău. Acum mai am o hibă: mă dor mușchii abdominali - din pricina tusei. Asta vine așa : când simt că mă înec și trebuie să tușesc, curajos fiind, mă sperii : știu că va veni o durere cumplită, așa că nu mai tușesc... Rețetă românească, nu ?

S-a trezit *România literară* să scrie - în cadrul unei campanii ! - în favoarea liberării Casei Lovinescu ! Abia acum au belit ochii : în al zecelea an de la momentul permisiunii de a deschide gura. Unde erau Manolescu, Dimisianu, Liiceanu, Pleșu, Doinaș, Dinescu, Simion și încă alții, litaraturofili, lovinescologi, fie îndatorați monicilor, în prima jumătate a lui '90, când scriam, când ziceam (în conversație cu jurnaliștii) că este o porcărie să nu facă nimic pentru a amenaja, în sfârșit o Casă memorială Lovinescu ? Unde erau ei când eu mă miram (comparîndu-i - defavorabil - cu moldoveții de la Chișinău) că nu dăduseră niciunei stradele numele lui E. Lovinescu ? -"între timp" au făcut-o - dar câți ani a durat între-timpul ? Ce nesimțiți ! Nu-s scriitori !

Seara : am scris cam 3/4 din textul despre Casa Lovinescu. Mai am, mai am până să-l fac citibil.

Am primit scrisoare de la Ada Pistiner. Nu, n-a primit răspuns la propunerea după **Bonifacia**. Ce ne-am face dacă nu ne-am face iluzii ? Are de gând (dacă va avea noroc...) să copieze și să trimită un film de-al său : "Stop cadru la masă". De-abia aștept.

Mi-a scris și Radu Mares.

Am primit un fax de la Ruxandra Cesereanu: îmi cere să răspund la o anchetă în două puncte :

1. care sunt primele trei personalități românești ale mileniului ?;
2. care sunt - “ - ale secolului XX ?

Mă aflu în mare încurcătură : nu știu ce să răspund. Și ce făceam când nu cunoșteam subiectul ? Spuneam : «Nu cunosc subiectul».

Ce simplu ! Auzi : personalități românești ale mileniului... Carevasăzică începînd de la anul 1000... Or abia după 300 ani pot da un nume : Basarab I, “fiul lui Tihomir”, însă nu văd de ce l-aș menționa : doar pentru că este primul (cronologic) ?

Și, mă rog : de ce trei ? Nu pot suferi : “Numește trei cărți pe care le-ai lua pe o insulă pustie !” În primul rând eu nu mă duc pe insule pustii ; în al doilea : dacă sînt dus cu de-a sila, e treaba caraliilor să-mi dea - ori să nu-mi dea cărți; în fine, chiar de m-aș duce, liber : de ce doar trei cărți, când eu am scris până acum f’o cin’zăș’cinci !?

Vineri 14 ianuarie 1999

Tot bolnav, tot bolnav. Dar, așa cum sînt, am scris un text :

[Vezi textul “Casa lui Lovinescu” în Butelii... 1999]

Activitatea mea secundară - dar cât de primară ! - ieri: re-aranjarea rafturilor cu cărți (ale mele). Constată : pe raftul unde se află doar câte un exemplar din fiecare titlu publicat (106 centimetri) : a rămas loc de o singură carte - ca un făcut: “lățimea” volumului **Scrisuri** de la Nemira, cea care va arăta - pe dinafară (și numai pe dinafară !) cu Kakistocrația lui Tudoran (așa mi-a explicat Dan Petrescu, încă din octombrie trecut). Însă dacă vine și **Roman intim**... nu mai intră ! Deloc-deloc !

Doamne, că plăcută ocupațiune! Ce minunate griji! Să nu-mi mai încapă cărțile în 109 centimetri! (...).

Sâmbătă 16 ianuarie 1999

Mă simt ceva mai puțin foarte-prost decât ieri, dar-însă-totuși. Tu!-tu!-tu!- tușesc, mă dor mușchii, mă doare sufletul : ce băiat sănătos eram acum f’o pa’j’de ani și ce-am ajuns...

Începusem să spun cum anume “făcusem” istoria cea din cărțile mele, dar boala m-a întrerupt. Acum mi-e greu să continuu, așa că am să scurtez, rasolez :

Demersul meu a fost pe linia criticată de mine (numai linia, nu și personalitățile) : și eu, uitîndu-mă în jur, căutînd bibliografie (istorică) și negăsind-o, m-am apucat să o... deduc. În rezumat : în loc să iau o carte, zece, o sută de cărți, să le consult, pentru a-mi face o idee despre “istoria” cutărei perioade, negăsind sinteze necesare oricărei comunități, m-am văzut obligat (de mine, desigur !) de a-mi confecționa propriile “rezumate” - pe caiete.

Firește, “calendarul” alcătuit în cursul anilor mi-a slujit, nu doar atunci când scriam o carte și trebuia să produc o odată, un nume, o împrejurare semnificativă, ci și pentru articolele scrise la Deutsche Welle, pentru discuțiile cu prietenii, pentru “expozele” ținute în fața

neromânilor. Nu o singură dată și nu o singură persoană m-a îndemnat să scriu eu o istorie a Românilor ! Îmi cunoșteam însă, nu doar puterile, ci și lungul nasului : nu chiar primul venit poate “scrie istorie” - după cum nu orice alfabetizat e în stare să scrie literatură (poezie - da ; proastă, școlărească ; dar numai poezie).

“Eseul” pe care l-am tot ciocănit între 1974 și ‘75, pentru Gallimard (cel confiscat, nerecuperat - și irecuperabil, pentru că prea mult timp a trecut de la întrerupere) cam în sensul acesta mergea. Dacă nu mi l-ar fi confiscat Securitatea în 1977 și l-aș fi continuat, ar fi fost o eroare. Ca și ”Istoria Românilor” ce mi s-a tot recomandat să o scriu.

Oricum : dacă sânt mulțumit de un demers “istoric”, apoi - indiferent de valoarea literară a cărții rezultate : **Patimile după Pitești** - a fost în legătură cu reeducarea. Despre care aveam și “bibliografie” (D. Bacu și Jean Pasqualini - consemnând fapte petrecute în China mult după cele întâmplate în România) ; și non-bibliografie : surprinzătoarea absență din mărturiile clienților Gulagului (rusesc, aici pleonasm necesar), în principiu “inspiratoarea”, despre o astfel de acțiune. Pe de altă parte aveam, adunate (în cap, în inimă) povestitele lui Ștef Davidescu - acestea completate cu relatări de a doua mână (Marcel Petrișor), ori cu... de prima mână, însă tăcute (Șoltuz, Romulus Pop-Bimbo). În fine, mărturia - prin intermediar - a unui piteștean bine plasat (fost crâncen rezistent, când a fost reeducat, fost crâncen reeducator - de Calciu fiind vorba...), pe care mi-au împrumutat-o monicii.

Însă mândria mea, am mai spus-o, nu bate înspre literatură, ci spre... istoria care, din punct de vedere cronologic, atunci când scriam cartea (1978-79) încă nu se împlinise : avea să dea un semn (cvasiindescifrabil), prin 1984, un altul ceva mai puternic - dar tot confuz - în vara lui ‘89, față cu eseul lui Duda, **Patria furată**, însă confirmată cu vârf și îndesat după decembrie 1989, când a căzut Zidul Miorinului.

Să regret acum că atunci am pierdut atâta timp, atâta energie, reconstituind istoria neconsemnată a Românilor ? Nici vorbă, eforturile mele erau în firea lucrurilor scriitoricești : “mă documentam”, nu ? Iar dacă nu găseam cărți care să mă ghideze - le scriam eu...

Asta nu exclude o anume... gelozie : vasăzică eu mă dau de ceasul morții, începînd de prin 1968-69, să fac muncă de furnică (clandestină) : reconstitui din puținele cioburi existente măcar forma... obiectului (când nu de-a dreptul detalii care nici azi nu sunt acceptate: concluzia mea că reeducarea de la Pitești a dat doar victime-martiri, dar rezultatele s-au obținut în timp, în “libertate”), iar cei care, în România, înainte de decembrie 89 nici măcar nu auziseră de cutare fapt istoric, au putut să-l afle din...cărțile publicate și distribuite normal, în librării! Astfel au apărut o pleiadă de inocenți proaspăt informați (să se observe, n-am folosit : alfabetizați) care, în stilul cel mai... studentesc posibil, atacă “teme” ca disidență, samizdat, partizani, deportare în Bărăgan, azi mâine or să apară chiar extemporale despre rezistența prin cultură ! Iar aceste teme - deși abhorate de bătrânele gloabe (printre acestea: Manolescu, Dimisianu, Eugen Simion, Mircea Horia Simionescu...), pot deveni nu doar mănoase teze de doctorat, dar chiar bănoase (și aducătoare de burse de studii în Occident) subiecte de carte! De ce nu : de Tratat-de-Totalitarismus! Copiii noștri vor

învăța istoria Românilor de la acești inocenți foști-tineri care până pe la vârsta de 30 ani nu auziseră de Canal, deși un bunic, un unchi trudiseră acolo; până la 35 ani, deși sunt nativi dintr-un sat aflat la câțiva kilometri de Gherla nu auziseră că acolo fusese o închisoare teribilă; habar n-aveau de partizani, nici de ecoul din 56 al Revoluției Maghiare - nici măcar de cel al ne-rezistenței din 1968, din Cehoslovacia (deși erau născuți, ba chiar pionieri ai patriei). Cât despre 77, din cu totul alte motive (să le zic, omeneste : omenesti...) nu știau nimic-nimic.

Nu-mi pare rău de “pierderea timpului” cu, să zic : meșterirea unei mori de vânt - la care am și măcinat - în loc să fi făcut ca ceilalți: să fi așteptat “Revoluția din decembrie”, care a adus mori mecanice, cu valțuri. Nu este vorba de regretul de a fi făcut “treaba altora”, ci un sentiment care ar putea fi numit ciudă.

Care este mai evident în chestiunea articolelor mele : încep din 1972, de pe când eram în țară. Or asta nu se iartă. De aceea mi le-a blocat doi ani, apoi refuzat Liiceanu; de aceea le-a blocat altfel, apoi “selectat” Viorica Oancea.

Și nu pricep, nu pricep de ce a pus un umăr la întârzierea apariției lor și Dan Petrescu. Nu pricep, nu pricep.

Oricum : atunci când - în sfârșit ! - or să apară, cum Românul nu are simțul cronologiei, are să le creadă și ulterioare și inspirate din... Ileana Mălăncioiu, Manolescu, Stelian Tănase, Patapievic, Andreescu, ba chiar și din Tudoran - doar el a început a se exprima, hăt, în 1984 !

Ei și ? Îmi ajunge să știu ce știu : adevărul.

Duminică 17 ianuarie 1999

Am dormit agitat, am făcut multe vise - neclare, însă printre personaje, câteva ceva mai clare : Nego, Zăciu...

Sânt tot trohnit - și istovit de tuse.

Astă noapte, Tysson a învins în a 5-a, prin KO. Mă bucur pentru simpaticul copilăș ronțăitor de urechi ale adversarului...

Cerdan, Clay, Tysson. Trei stiluri, trei gladiatori. Că fiecare a câștigat enorm de mulți bani cu boxul? Da - și ? Mult mai mult au câștigat și câștigă cutare baschetbalist, cutare jucător de basse-ball, chiar cutare ciclist (de pildă : cel ultracompromis în afaceri de dopaj, Virenque : a fost angajat deunăzi cu “numai” 500.000 FF/ aproape 100.000 dolari/ **pe lună**). Aceștia nu luptă în arene, ca gladiatorii-boxeuri. La Olimpiada din 1972 s-a întâmplat să mă aflu în Occident: s-a întâmplat să mă duc la München - fusesem invitat la colocviul “Sport și literatură”, pregătisem un text, mi-l tradusese în nemțește Dieter Schlesak (dar n-am mai fost acceptat : participanții din țară: Băieșu, Fănuș Neagu au condiționat prezența lor de absența mea - am mai scris despre acest lucru, am să mai scriu). S-a întâmplat să am și bani (urma să-mi iasă, la Suhrkamp, a doua carte, după **Ostinato : Ușa...**) - și am ales să mă duc numai la box și la gimnastică - la box Românii aveau vreo cinci buni luptători, iar la gimnastică îmi plăcea de muream “sovietica” Olga Corbu(t), basarabeanca mea.

M-am întrerupt, nu mai am chef să continuu. Altădată, despre

altceva.

Scriu despre altceva : despre “colegii de breaslă”, cei care, din momentul în care am început a face “scandal politic” - s-au... delimitat; ba chiar m-au exclus. Riscînd să fiu acuzat - în continuare - de delir de persecuție :

– În martie-aprilie-mai 1970, când a fost “cu Ușa...”, la Cartea românească : o citiseră înainte: Mircea Ciobanu, Geta Dimisianu, iar după răcnetele ivasiucice, pecumcă că “Goma vrea să pună o bombă sub editura mea !”, speriat, Marin Preda i-a pus pe toți redactorii să citească “bomba” în chestie : și Magdalena Popescu și Al. Paleologu și Țepeneag. Aici nu mai interesează “morală” lui Gafița și a lui Preda, ci a colegilor mei : au citit cartea, au constatat că nu era nimic din ceea ce delirase Ivasiuc (un episod cu un țăran ce refuza intrarea în colhoz și care ar fi făcut pe mortul în... cosciug - dar tovarășa de viață a tovarășului Ceaușescu, activistă colectivizatoare, i-a găsit leacul : i-a ars o palmă mortului - care a sărit în picioare și a... aderat). Cu excepția lui Paleologu - care a spus în mai multe rânduri (și cu glas tare) că nu există în carte un asemenea pasaj ; cu excepția Getei Dimisianu care, atunci avea un conflict cu Ivasiuc (pe alte teme), deci s-a certat cu el, în gura mare, pe coridor - nici Magdalena Popescu, nici Mircea Ciobanu - și mai ales : nici Țepeneag - nu și-au făcut cunoscută opinia lor, de lectori-redactori ;

– În lunile care au urmat, când mi s-a impus interdicția totală de semnătură - extinsă apoi asupra Anei și asupra lui socru-meu - (n-aș putea spune, cu probe, când a început, probabil prin vară: constatînd că nu mai pot publica, uitîndu-mă în urmă, înțelesesem că ultima oară îmi apăruse un fragment de proză în *România literară* prin martie-aprilie) - așadar, când a fost limpede că nu mai pot publica nici notițe de lectură, nici... nesemnate, “colegii de breaslă” (în frunte cu prietenii mei buni : Țepeneag, Mazilescu, Raicu, Sorin Titel, Dana Dumitriu, S. Damian) n-au scos un sunet. Ba chiar, după înscăunarea lui Breban în locul lui Geo Dumitrescu, atât Țepeneag, cât și Damian și Raicu (săltați de noul șef în funcții de purtare a servietei - în locurile de filmare a “Colinelor verzi”), după ce m-au îndemnat să solicit audiență la Breban (după care n-am obținut nimic, decât definitivă convingere că romancierul este un carierist de cea mai joasă extracțiune), tot ei mă sfătuiau să nu fac “valuri”, “poate nici nu-i adevărată varianta” (după un an, în care nu putusem publica nici traduceri, nu era adevărata “varianta” interdicției !) și “are să se rezolve de la sine” - cu condiția să nu-l bruiez pe “Nicolae, care are de înfruntat foarte mulți dușmani” : Barbu, Beniuc, Brad, Păunescu... ;

- Față cu “atitudinea neînțelegătoare” - a mea ! ; față de cine ?, față de... “foruri” - în chestiunea trimiterii de manuscrise în Occident, numai Țepeneag mă susținea - dar el plecase iar în Franța la începutul anului 1971 - iar într-o ședință în care fusesem “judecat pentru acte nepatriotice” (de Titus Popovici, de Fănuș Neagu, de Săraru, Băran, Băieșu, Țoiu, Ion Horea) - singurul care mi-a dat dreptate - spre oroarea breslașilor - a fost același Paleologu. Nu însă colegii de redacție și prietenii Dimisianu, S. Damian, Raicu, Dana Dumitriu, Valeriu Cristea, Sorin Titel, Mazilescu, Robescu, Turcea - pe Iorgulescu nu-l

pomenesc, el fusese numit de Breban vătaf al revistei, în general, al sectorului de critică în special ;

– În iunie 1973, când m-am întors din Franța și, deși Dimisianu îmi scrisese prin luna mai că postul meu la revistă mă așteaptă - nu mă aștepta deloc. Iar darea-afară nu a fost făcută cinstit (și brutal) : «Măi tovarășu’, pentru faptele d-tale (nepatriotice), te-ai exclus singur din rândur’li - deci nu mai ești redactor la *România literară* !» - a, nu ! Dimisianu, întâlnit la redacție nu mi-a spus nimic, Ivașcu tot... atâta, la Uniune, noroc (!?) cu un scriitor care m-a tras într-un tufiș în curtea Uniunii (din Kiseleff) și mi-a spus că a auzit - «dar să nu spui că ți-am spus!» că fusesem dat afară - dar pe șest... Atât de pe șest, încât, în ciuda eforturilor și scandalurilor niciodată n-am reușit să obțin hârtia de... licențiere ; nici cartea de muncă. Niciodată! Barajul începea, modest, de la Dimisianu: «Lasă, bătrâne, ce nevoie ai de cartea de muncă...» (să se observe: el sărea la cartea de muncă : efectul, nu zăbovea la cauză : “licențierea”); la Uniune, alte obstacole : Iancu, Hobană, Virgil Teodorescu... Pot spune că am fost lichidat “curat”, în tăcere - de colegii mei de breaslă ;

Despre anul 1977 să spună ei, cei care, atunci, erau și maturi și responsabili. Și care au consimțit, cu conștiința “curată”, la excluderea mea din Uniune, în timpul arestării. Ceea ce nu i-a împiedecat deloc, mai apoi, în călătoriile în Franța, să-mi explice - ei mie ! - cât de greu le venise “atunci, în ‘77” - și cât de greu o duc acum, când... “partida lui Barbu” îi persecută... “Partida lui Barbu” ! Asta-i curat “savakul” lui Zaciuc - care n-ar zice : “securist” nici de frică!

Sar la momentul Liiceanu : cu excepția lui Laszlo nu am citit (nu am citit eu) nici o luare de poziție împotriva faptei incalificabile a editorilor Liiceanu și Sorescu de a distruge câte o carte - în total : două. În schimb, am citit - și câte ! - diatribe împotriva mea, victimă. Și D.C. Mihăilescu și Pruteanu și Ștefănescu și Dimisianu și Buduca și Groșan și Tudoran și Grigurcu - și Monica Lovinescu ! - mi-au sărit în cap mie, autor “topit”, tratându-mă de calomniator “al bietului Gabriel”, care ce intelectual de calitate este el...

Luni 18 ianuarie 1999

În sfârșit, sunt semne că ies din butoiul cu boală. Mai tușesc, dar nu atât de istovitor, durerile din gât (se pare că) au dispărut.

Cronologic, întâi Breban, apoi Țepeneag, apoi Tudoran : cunos-cînd ei “mediul”, au făcut totul (chiar mai mult decât totul...), pentru a nu se lăsa împinși dincolo de șanțul care înconjoară Patria, peste gardul care e ridicat alături de șanț. Ei știau - sau au învățat - că absenții se înșeală totdeauna ; că, dacă vrei să fii prezent în literatura română, dacă nu ești monument (ca Cioran, Ionesco - înainte de a muri și ei), este absolut necesar să fii prezent întâi cu viața - abia apoi cu opera. Ei au înțeles semnificația îndemnului simuțesc: că scriitorul trebuie să vină, dacă e plecat ; să rămână, dacă a venit - ca să lucreze cu ei, să se bucure cu ei, să greșească împreună cu ei...

Rezultatele, într-adevăr, sunt cele scontate : Țepeneag este infinit mai prezent decât mine - pentru că umblă pe la colocvii, întâlniri,

lansări de carte; Tudoran riscă să-l detroneze într-o “recuperare” pe Puiu Oniricu’: el lucrează după un plan riguros (de mirare că şahistul Tepe acţionează atât de haotic): întreţine relaţii de prietenie cu oamenii care s-au dovedit a fi lichele (şi pe care el însuşi, în urmă cu cincisăse ani îi considera astfel : Buzura, Eugen Simion), a legat altele, “de prietenie literară” cu KKT Popescu-*Scînteia-Adevărului*, îi apără pe anume securişti (Vlad), deci îşi aranjează un viitor post-Chişinău.

În comparaţie cu aceşti colegi-de-breaslă, sînt adînc handicapaţi : chiar de aş fi prezent prin scris, dacă nu mă aflu acolo, să mă pipăie, să mă miroasă, să mă vadă populaţiunea (în fine: reprezentanţii ei de nădejde), nu exist deloc. Ce bine era pentru ei - dar mai ales pentru Liiceanu, Manolescu, Blandiana, Sorescu, “înjuraţii mei personali” - cît timp publicam trimestrial, în *Vatra*, în *Timpul*, în *Familia*, iar volumele erau blocate în localul editurii, pe lângă pereţi (**Amnezia la români** - de Viorica Oancea, la Litera), erau refuzate de librării şi de reţele de distribuţie - ca **Scrisori întredeschise**, **Culoarea curcubeului** ediţia II-a (la Biblioteca Familia), ori ca **Adameva** : nici nu se făcuseră tentative de distribuţie - dacă editura Loreley dispăruse... Atunci, într-adevăr, tactica-strategică (tacită, dar cît de eficace !): Monicii-Liiceanu-Manolescu-Buzura-Pleşu-Sorescu dădea roadele scontate : autorul de mine era îngropat, mi se mîncase şi coliva...

Or iată că în 1997 mi-au apărut primele trei volume din **Jurnal**. Şi ce dacă apăruseră substanţiale fragmente în *Vatra* ? Ce conta publicarea într-o revistă confidenţială, o citeau puţini oameni ! Însă editarea în condiţii normale a provocat nu doar un scandal, dar şi o mini-revoluţie (la scriitoricimea românească).

Fiindcă directorul românilor, cînd face el pe scriitorul, are un acut simţ al “intereselor breslei”: atunci cînd cineva este atacat din afară pentru un păcat care este şi al neatacaţilor - să te ferească Dumnezeu de mânia Frontului Inginerilor Sufleticoli ! Pe scriitorul român nu-l interesează adevărul acuzaţiilor (care ar putea să fie şi neadevărate, parţial adevărate, doar discutabile...). Pe scriitorul român, cel curajos numai de după gard (şi în haită), îl interesează că X, Y, Z persoane din interiorul Frontului (sau al Uniunii) a(u) fost... înjurat/înjuraţi. Aşadar, nici nu luau în seamă faptul că, la o analiză sumară, X, Y, Z chiar făcuseră ceea ce eu consemnasem, ei se răsculasera pentru că îndrăznisem să ridic glasul împotriva lui X, Y, Z - intuşabili în ochii lor : cum îndrăzneam eu să scriu “de rău” de Breban, Buzura, Blandiana, Manolescu, Păler, Pintilie - şi, blasfemie : Monica Lovinescu ? Asta aveau ei în vedere : *cum*-ul şi nu *ce*-ul ; nu-i interesa deloc faptele rele, reprobabile verificabile ale acuzaţiilor mei - îi revolta (fiindcă simţeau : **le vine şi lor rîndul...**) că mă atinsesem de un... statuie.

Pe scurt : scriitorii români înţeleg relaţiile dintre ei, nu ca pe unele de prietenie, de... tovarăşie, de confrerie - ci de complicitate. Ei nu au “prinţipuri”, ci sunt legaţi prin “micile slăbiciuni” ale fiecăruia ; conflictele lor, despărţirile, rupturile (ca şi greutăţile din comunism : trecătoare, pentru că Pupaţul Piaţa-Ndependentă nu a fost o invenţie a lui Caragiale, ci o constantă genetică a noastră, ca neam) sunt provocate de măgării, de porcării, de căcănării - în fine : de găinării, nu de neîmpărtăşirea aceluiaşi idei... Ei consideră “deosebirile de principii”

ca pe vulgare certuri - chiar îmbrânceli - pentru un scaun la restaurantul Casei Scriitorilor, ca pe niște dispute pentru o gagică ori ca pe o oarecare “turnătorie nevinovată” (și în cerc) - deci nu găsesc a avea motive de despărțire de cineva care a început a gândi și a acționa altfel, ori contrar a ce gândise ieri...

Să fie doar o întâmplare ? : întâiul (cronologic) atac la adresa mea venit dinspre “cei buni” (și apropiați) a fost semnat de... Marta Petreu. În chestiunea Breban (pe dinafară, pentru că mai era un înăuntru : Petru Dumitriu). L-a (a)tras în campanie și pe fletul de Grigurcu (prin Melancu, în interviul publicat în *Apostrof*, în ‘92). Ce semnificație să aibă schimbarea de direcție a sa ? O altă opțiune - ori întoarcerea la “opțiunea” dinainte de decembrie ‘89 ? Să fi fost (stânga-mprejur a poetei cerebrale) un demers lăudabil: apărarea adevărului ? Să admitem că atunci-descoperitoarea lui Petru Dumitriu (mai nou : a lui Norman Manea), apărătoarea lui Breban de... blindatele exilului a ieșit în arenă dintr-o profundă convingere estetică : îi plac scrierile lui Breban, ale lui Petru Dumitriu, ale lui Manea (să nu-l uit pe Țepeneag). Foarte frumos, respectăm gustul literar. Numai că la ea este vorba de un anume gust și de o anume literatură: una deloc scufundată în contingent, în istorie, în memorie, una (de ce n-aș lua-o pe scurtătură ?) după chipul și asemănarea revistei *Apostrof*, periodic ce promovează (fără a mărturisi, fiindcă noi sântem rușinoase, mie-mi spui...) o “vedere” ochelarii unui Ion Ianoși, prin ochii de politruc ai unui Radu Florian, prin privirea de cvasi-ministru al învățământului ideologic - sub Dej ! - a unui Paul Cornea (de ce va fi lipsind de-nelipsitul Pavel Cîmpeanu din bibliografia Martei Petreu ?) - aceste bătrâne și de nevindecat gloabe marxiste, feroce sovietiste, domiciliind pe-aceeași ulicioară cu mormanul-cu-moț-răsucit, răsunătorul gânditorist Brucan. Iar mai încoace - consecventă (vorbesc, în continuare, de Marta Petreu) - prin ochelarii lui Norman cel Fără de Prihană, Doborîtorul Balaurului Legionar Eliade - operațiune la care, fără a colabora la *Apostrof*, s-a asociat și prietenul Laszlo... Firește, nu regret prima fază, cea de apropiere (decembrie 1990-mai 1991), regret însă că arama i s-a dat pe față atât de curând - nici măcar preț de un copil : nouă luni...

Ei, da: în România nu doar timpul n-are răbdare...

Marți 19 ianuarie 1999

Mă simt ceva mai puțin rău - era timpul ! -, o țin așa de vreo două săptămâni. Nu : din 9 ianuarie.

Ieri am umblat după niște acte - inutil. Am să le cer azi prin poștă. Tactică franțuzească : administrația - în general, cu toate serviciile - multiplică barajele alcătuite din noi acte, din necomunicare a adăugării noilor acte - în scopul, cert, de a-i descuraja pe solicitanți. Așa au făcut cu străinii fără hârtii, așa fac acum cu Francezii înșiși beneficiari ai securității sociale (de asta fiind vorba la noi). Rezultatul - ca și la “le sans papiers” : nu îi descurajează deloc pe oameni - doar îi exasperează, le scurtează viața prin aceste tracaserii (dealtfel legale...).

Din pricina tusei (care a slăbit) mi-a rămas capul... în proastă stare de funcționare. Mă concentrez cu dificultate, citesc puțin - mă

doare capul, mă dor ochii - în rezumat : viață veselă.

Aș fi vrut să continuu a scrie despre "istorie" - în starea de acum n-aș face decât să repet ce am mai spus.

N-am notat : eram bolnav rău - acum două-trei zile mi-a telefonat Dragoș Ciocârlan, jurnalistul de la Radio București. Că s-a difuzat discuția noastră - în două volete. Că s-au primit (numeroase ?) proteste, atât în legătură cu ceea ce ziceam de Brucan, cât și cu ce spuneam de Iliescu. Dar bine-nțeleș că bravii români își apără eroii. Dacă cineva ar fi vorbit-o de rău pe Doina Cornea, auditorii ar fi trimis mesaje de... aprobare! De încuviințare! Dar nu-mi scria P..., neîmpărtășita iubire a mea de acum 50 ani, de la Buia - profesoară de română ! - că Doina *Iuhasz* a vândut Ardealul ?

Seara : ne-a vizitat Marie-Christine Lacaze, prietena noastră de la Ossun, de lângă Lourdes. A venit încărcată cu o albină cu tot felul de lucruri bune și cu fotografii ale celor trei fete și celor doi băieți. Ultima dintre fete, Marie-Laure, o vreme prietena lui Filip, s-a căsătorit cu un inginer australian, iar acum sunt la Hong-Kong ; are să vină în Franța prin luna mai - să nască.

Această Marie-Christine : a regresat în sensul bun, a întinerit, mai să n-o recunosc. Ce Dumnezeu o va fi menținând așa, doar lucrează cât șapte, a făcut-crescut cinci copii (deocamdată), are vreo cinci nepoți... Ne-a făcut o mare plăcere să o revedem, să trăncănim, să ne uităm la fotografiile familie. Din fericire, a venit și Filip, înainte de plecarea ei. Dintr-o dată discuția a modulat în altă tonalitate - mi s-a părut că îl consideră, în continuare, dacă nu ginere, atunci copil al ei. Îi vorbea și îi tăcea cu o tandrețe nesfârșită. La Marie-Christine, catolică ferventolumeată am văzut cum radiază bunătatea, dragostea - ca în desenele copiilor în care razele pornesc ca niște bețe-linii.

Tot seara - mai târziu : a telefonat Stoiciu. A mulțumit pentru felicitările trimise pentru premiul Academiei. Are să trebuiască, de mâine, să mă reapuc de scris pentru *Cotidianul*.

Miercuri 20 ianuarie 1999

Ziua ne naștere a tatii. Ar fi împlinit 90 ani - dacă n-ar fi murit la 58, în februarie 1967.

Și ieri și alaltăieri televiziunea franceză a difuzat flash-uri cu minerii din România : cum au rupt barajele și își continuă drumul spre București.

Îi înțeleg, chiar dacă n-am pus piciorul în Valea Jiului. Minerii, în România au constituit buba de fixație, vitrina "clasei muncitoare" și rezervorul de activiști și securiști, iar când "clasa" a ridicat capul, puterea în primul moment a fost surprinsă foarte - în al doilea i-a supus unei feroce represii (ca trădători, nu ca dușmani) - ca în august 1977.

"Revoluția" nu a schimbat nimic - chiar dacă aproape nu mai rămăseseră oamenii din 1977 : "vinitura" din toată țara, "umplutura" (cu soldați, cu securiști) a schimbat rețeta minerimii, însă nu a rezolvat nimic-nimic-nimic. Mineriadele din 1990-91 au fost diversiuni dintre cele mai grosolane în mâna Securității, prin Iliescu, Roman, Voican. Folosite ca ciomag și ca paratrăznet, manipulatorii au bruiat cărțile,

i-au făcut pe oameni să privească în ală parte, pe-acolo să caute vinovați de dezastrul țării, nu la ei înșiși.

Seara : am scris o primă parte din textul **Vin minerii !** și l-am trimis prin fax, la prânz. Până acum n-am primit știre că n-ar fi ajuns în condiții acceptabile de lectură - ca data trecută.

După siestă m-am simțit iar bolnav. Tușesc, ușoară febră, amețit.

Am primit scrisoare de la Solacolu : îmi scrie că Laszlo i-a trimis de la Cluj **Jurnal IV-V**. Să o fi făcut pe banii Daciei? Ori tot din buzunarul lui cel goluț ? Solacolu găsește că **IV** este “mai sărac în substanță” și “cam rasolit”. În schimb (zice el) **Jurnal V**...: “jos pălăria!”

Mi-a venit *Discobolul* (cu un fragment din **Roman intim** - acesta mult mai îngrijit corectat) și *Vatra* 10/98 - conținând o scrisoare deschisă a lui Nedelcovici adresată Getei Dimisianu, răspunzând unor obrăznicii ale Ipăteascăi zilelor noastre. Mi s-a părut mult prea delicat, nepermis de cu-mănuși față de creatura pricinatică. În primul moment am fost tentat să-i scriu Bujorului să... dea mai cu inimă, dacă tot a ieșit în arenă - am renunțat : Nedelcovici nu poate. Că nu poate.

Joi 21 ianuarie 1999

Acum, dimineața am scris partea a doua din **Vin minerii !** Am transmis-o prin fax. N-am să transcriu textul aici, decât după ce îl voi încheia.

Am avut somn agitat - fără vise, decât că la un moment dat am simțit că se întâmplă ceva în neregulă în bucătărie - ceva cu mașina de gătit și am strigat la Filip să fie atent. Am strigat atât de tare, încât m-am speriat eu - și m-am trezit. Uf, ce bine-i pe lume asta, nasoală, când te trezești dintr-un vis urât.

Seara : au fost pe la noi Alla cu Ștefan Russu. O să ne mai vedem.

Se îngroașă situațiunea cu minerii : au ajuns la Costești, lângă Horezu, au dat peste cap un baraj, “folosind tactică militară”, explică pe France Inter un priceput în așa ceva : Nicolas Poincaré. Dejeu a demisionat. Bine a făcut, mă mir însă că șefu-său a primit demisia pe loc (o aștepta ?).

Necazul este că minerii au luat ostateci dintre polițiși și i-au umilit. Asta este ori o tâmpenie fără frontiere, ori provocare (ultima n-ar fi de exclus). Imagine fugitivă : niște inși țivili, cu telefoane portative intrau undeva (guvern? președinție ?). Au descoperit și dâmbovițelini telefonul portativ (și nu-l mai acoperă la loc)! Imagine și cu Gagamiță Constantinescu : salonul : de un prost gust desăvârșit (probabil la Cotroceni). Proletăroii aveau alt “stil” - nu mai bun, deloc mai “frumos”, dar era al lor : de țopă-proletară - pe când căcănarii “noștri” sunt doar țopârle...(...)

Sâmbătă 23 ianuarie 1999

Ieri minerii s-au oprit. Guvernul se lăuda că el nu cedează... - Minerii cereau 35 %, Vasile a dat... 30 % (și neînchiderea minelor). Indiferent cât va ține aranjamentul, acest român adevărat Vasile se va lăuda că n-a cedat decât... 5 %! Ba chiar a câștigat (5 %) !

Am tot ciocănit la textul acela - continuarea. Nu l-am terminat. Poate că mâine. Nimic la poștă.

Duminică 24 ianuarie

În sfârșit, am terminat textul despre mineri. Îl reproduc aici, iute-iute, ca să scap de el (l-am scris greu, trudnic):

[Vezi textul "*Vin minerii !*" în **Butelii...** 1999]

Luni 25 ianuarie 1999

Am tras vreo cinci exemplare din **Minerii !** și le expediez azi. La relectură am găsit o mulțime de greșeli.

Timp foarte... probabil : noros, cețos, căldicel, sufocant - numai bun de tras în piept cu toate gazele care stagnează, bălesc. Sânt convins : de asta nici nu mă odihnesc în somn, de câtva timp (de muuult timp, dar vorbim și noi...).

Am vorbit la telefon cu Radu Mareș. A confirmat că vrea să scoată anul acesta **Jurnal 1998**, însă obiectul încă nu ajunsese la ei (ce face Doru Olteanu ?). În continuare - am aflat că ei lucrează cu PC, în Word - dar deocamdată să nu le trimit dischetele, au să mă anunțe ei. Am încercat să vorbesc despre **Sabina**... A zis un Da-da, grăbit.

Din **Minerii !** am trimis la *Lumea liberă*, *Cotidianul*, Laszlo și *Vatra* (pentru informare, nu publicare). Lui Cistelean i-am scris și de semnătoreasa mult lăudată pentru probitatea morală - a cărții **Această dragoste**... Vrînd să-mi împrăpătez impresiile, am luat numărul acela și iar am dat peste "prestația" lui Alexandru Niculescu. Penibilă. Firește că nu se citează trunchiat, însă cum n-am de gând să fac o cronică literară, notez în jurnal impresiile.

Să citești și să nu-ți vină să crezi cum începe profesorul Niculescu, cel care bântuie occidentul din anii 60 (de pe când oamenii "normali" nici cu gândul nu visau să facă o călătorie la rude în Austria, în Italia, necum să fie profesori la Viena, la Padova) până în zilele noastre - astfel :

"În această perioadă de timp în care, încet-încet, colaborările - plătite sau răsplătite - cu Securitatea ies la iveală, dar în care cei care au suferit torturile carcerale nu se bucură - nici măcar din partea Puterii - de o recunoaștere cuvenită într-o Românie democratică - iată că o editură, un editor și o scriitoare întreprind (...) procesul comunismului. Cartea d-nei..." - de aici încolo Profesorul nu o va mai scoate din doamnă pe iscălitoreasă ;

"«Reconstituirea asasinatului» pe care o întreprinde (iar ?) cu răbdare și minuțiozitate - dar și cu o evidentă solidaritatea feminină (?) doamna (...) **este perfectă**" (subl. în text) ;

"Meritul celor scrise de doamna (...)" ;

"De cealaltă parte apar în cartea doamnei (...) - direct, din documente, sau indirect, din relatări ulterioare - lașitatea și trădarea.

"Cazul cel mai grav și mai întristător (...) Ion Caraion (...) mărturisim, condeiul ne tremură, dacă ar fi nevoie să le prezentăm din

nou aici (...)

Citează din Hamzea ("citată" de doamna semnătoreasă), apoi încheie cu de la sine putere : "Să-l credem !"

Grețos. Cistelean l-a publicat pe Niculescu probabil pentru că și textul său **Arta (dramatică) a reconstituirii** este ditirambic la adresa iscălitoresei.

Seara : m-am și apucat de un text despre "Cazul Caraion".

A telefonat L.I. Stoiciu : textele mele (două) au ajuns la ei, dar într-o stare proastă (rânduri încălecate). I-am spus că am trimis totul, pe hârtie, azi, prin poștă.

Marti 26 ianuarie 1999

Am primit *Echinox* 7-8-9 și volumul Ruxandrei Cesereanu **Călătorie spre centrul infernului - Gulagul în conștiința românească**. I-am scris, mulțumind pentru amândouă trimiterile, n-am reușit prin fax, am apelat la poștă.

(În schimb, ca să zic așa, am reușit să trimit faxul de sâmbătă sau vineri - la Dacia !).

Am început, ieri, să scriu textul despre Caraion.

Am fost în târg, pentru hârtie și alte rechizite. Ștefana mi-a făcut cadoul de Crăciun (atunci eram bolnav) : Alain Rey : **Dictionnaire historique de la langue française** - la Robert, 1998, în 3 volume masive (cu literă prea mărunță pentru ochii mei), totalizând peste 4.000 pagini, în cofret.

Seara : a telefonat Lulu de la București : așadar, Mareș ar vrea să publice Faulkner (**Is I Lay Dying**). I-am spus că sântem doi autori ai traducerii și că adresa lui Horia Popescu este de găsit la Lulu. Buuun. Lulu vorbește cu Popescu, îi comunică dorința Daciei. Popescu se codește : are o carte la Univers (o altă traducere ? una originală ?), iar Denisa Comănescu a promis că, dacă îi dă Faulkner, îl publică pe Goma! Cu ce? Cu o carte. Lulu îl caută pe Mircea Martin - acesta zice că... îi căuta telefonul de trei săptămâni și că el vrea să publice Faulkner și bineînțeles pe Goma (că a discutat cu Laszlo și știe că mai sunt vreo 10 titluri nepublicate...). Când Lulu a întrebat dacă publică **Sabina**, Mircea Martin a explicat că nu anul ăsta, dar să dau altceva...

Ca să vezi! Altceva - că tot nu știe ce-i cu ceva-ul (dacă n-a răsfoit **Sabina**...). I-am spus lui Lulu să-i transmită lui Horia că poate face ce vrea cu traducerea din Faulkner, nu în ea stau eu.

Joi 28 ianuarie 1998

Am primit scrisori de la Nicoleta Sălcudeanu și de la Laurențiu, marchiz de Huș'. Am să le răspund mâine.

Am terminat, cu chiu cu vai **Din nou despre Caraion** :

[*Vezi textul în Butelii... 1999*]

Vineri 29 ianuarie 1999

Ieri a fost cea mai mănoasă zi a anului : am primit scrisori, tăieturi de presă, reviste întregi : Laszlo (care suferă atroce din pricina morții lui Papahagi, se întreabă dacă nu va fi contribuit și el prin textul **Pro memoria...**) - îmi trimite - ca de neobicei ! - o dare de seamă a lansării jurnalelor, la 19 ianuarie (au fost, nu 4-5 privitori ca le te-a-tru, cât ziceam eu, ci, miracol : 20 !!) ; Mariana Sipoș cu *Luceafărul* 1/99 în care vorbește foarte cald despre eroinele Damiana, Toria, Lila Piper ; mi-a mai trimis și un număr (din decembrie 98) al *Contemporanului* - cu **Bietul domn Goma** de Țârlea... Mi-a mai scris : Solacolu și Elvira Iliescu (mi-a trimis un text dat la *Jurnalul literar* - despre **Altina**).

Venise - cu poșta de dimineață - scrisoare de la Sami Damian.

M-am trezit la orele 5 și am scris scrisori - am trimis și noul text.

Azi am primit epistolă de la Luca Pițu : tot nu dă un număr de telefon (nu va fi avînd, omul). Iar pe al nostru l-a notat greșit. O să i-l retrimite. Are și el cuvinte grele la adresa lui Manolescu - nu primele : în referatul trimis pentru doctoratul lui Laszlo îl, se vede, înțepa pe Niki, din moment ce nici nu i-a fost citit (sau doar parțial) : păi să se supere tovarășul nostru, al Clujului intelectual (altfel apostrophaic) Paul Cornea, această împruțiciune marxistă, fără rușine, fără vârstă ?

Lui și lui Grigurcu (și lui Sami) am să le scriu mâine - acum sînt chinuit de o cumplită durere-di-șăli - da știi, colè (acest e (e grav) nu a ieșit la Dacia, dealtfel toate accentele grave au lipsit - și de pe o, și de pe a)! Lui Luca Pițu am să-i trimit și un exemplar din **Jurnal IV-V**.

Că am făcut totul... PTT-ului, să mă opresc la câteva mesaje :

Scrisoarea de la Laszlo : după ce scria cât este de zdruncinat (și de culpabilizat) de moartea lui Papahagi, trece la :

“Măine (marți 19 ianuarie) va avea loc lansarea **Jurnalului 4 și 5**. De la Dacia mi-au zis (...) să invit la cuvînt pe cine cred de cuviință.(...) - am făcut două propuneri : Ruxandra Cesereanu și Ovidiu Pecican. Peco a acceptat imediat (...). Cesereanu m-a refuzat la fel de prompt : s-a certat nu de mult cu Radu Mareș (...). În schimb, s-a oferit să semnaleze carte în prețuia lansării.

“(...) Ieri după-masă, telefon de la Ruxandra. (...) să-i explic (...) povestea cu Doru Pop și cu intrigile ei în jurul receptării lui Icar și Anteu. I-am zis că pot s-o asigur că, pe măsură ce surveneau diverse elemente, i le transmiteam lui Goma la Paris: faptul că a fost ea pe la mine, când încă volumul nu apăruse, că s-a scuzat pentru c-o să fiu înjurat, deși încă nici nu știa cine va scrie recenzia, că ne-am întîlnit și era îngrijorată după cronica lui Grigurcu apropo de ceea ce va urma în **Steaua** etc. La acestea ea mi-a răspuns cam așa : că n-a spus ceea ce zic eu că a spus, că n-avea cum să spună și că oricum nu-și amintește să fi spus ceea ce susțin eu că ea ar fi spus. Ca să fiu mai conciliant, i-am zis că da, într-adevăr, dacă mă gândesc cu mintea mea de acum și mie îmi vine greu să să cred că a putut spune și face atâtea chestii, dar întrucât nu-i vorba de niște memorii, ci de epistole, care consemnează faptele cronologic, pe măsură ce apar, și întrucât acum doi ani eu așa le-am consemnat, ei bine, azi sînt pe deplin încredințat că așa au stat lucrurile. i-am citit la telefon un pasaj despre ea de la finele lui ianuarie 1997. M-am oferit (...) să le discutăm literă cu literă, dacă sunt sau nu reale - ipoteză pe care ea a respins-o. Cel mai vehement a contestat că mi-ar fi ascuns identitatea lui Doru Pop ; ba nu ; ba dimpotrivă ; ba chiar s-a oferit să mi-l prezinte etc. (...)

“Ea a conchis că e jignită de portretul care i se desprinde din Jurnal, întrucât

trece drept o intrigantă. I-am replicat că n-am făcut decât să-i relatez lui Goma faptele, așa cum s-au întâmplat, i-am trimis recenzia semnată de Doru Pop, iar dacă autorul (*Jurnal*-ului n.m. P.G.), asta îl privește. Ea a insistat : bine-bine, concluzia e a lui Goma, dar probabil că și eu l-am influențat (...) Cum atâta a insistat și a tot vrut să știe, i-am confirmat-o : da, și părerea mea mergea în același sens, că s-a purtat ca o intrigantă”.

Comentariul meu : Ruxandra Cesereanu este o persoană normală în acel mediu normal-de-anormal. Cel care iese prost din afacere : Laszlo : el este “înjurătorul”, “delationistul” (unde-o fi Geta Dimisianu a vremurilor laszliene?), “ăla care face ca neoamenii - păi de ce : păi pentru că nu-i român !” Iată : eu o înțeleg pe Ruxandra Cesereanu, când se miră, se simte rănită, trădată în prietenie atunci când cineva, un prieten de multă vreme îi amintește ce a spus, ce a făcut, cum anume (la un moment dat). Ea nu realizează că, pe de o parte, timpul are și un... trecut, pe de alta, obișnuită ca în mediul său cu toții să-și facă reciproc “figuri” - chiar măgării, dar să nu fie deloc obișnuită ca cineva să țină minte măgăriile celui alt - dar unde ne trezim ?, unde ajungem, așa, cu ținutul-minte ? De-aceea sântem colegi și prieteni : să nu punem la inimă chiar toate fleacurile, să mai și uităm, căci ea, uitarea...

O simt pe biata Ruxandra Cesereanu suferind cumplit : să i se facă ei, fată bună, prieten credincios, coleg fidel - un asemenea rău ?

Ceea ce e mai grav : ea nu realizează că adevărul este de partea lui Laszlo. Dar de adevăr are ea nevoie - în Cetatea Intelectuală a Clujului ?

Tot din scrisoarea lui Laszlo, fragmentul următor (19 ianuarie) :

“Impresii de la lansare.

“Lume puțină, vreo 20-30 oameni? Câțiva elevi de-ai mei. O mulțime de ziariști și TVR Cluj, în frunte cu directorul Ioan Mușlea.

“A început Radu Mareș, citind mesajul lui Paul Goma. Apoi, după cum ne înțeleseserăm, i-a dat cuvântul lui Pecican. Acesta a subliniat cu hotărîre că prezența sa la lansare se datorează unui gest de triplă solidarizare : în primul rând, (...) cu Dacia, care trece printr-o grea încercare (în acest mod am reușit să-i împac în public pe Mareș cu Pecican (...). În al doilea rând (...) cu prietenul său Laszlo, care a avut parte de o soartă nu tocmai favorabilă și de multe dificultăți și dușmăanii, datorită polemicilor publicate. (...) a subliniat cu hotărîre că vrea să anunțe public solidarizarea cu Paul Goma, care nu este apreciat, recunoscut și cinstit la adevărata valoare a perso-nalității. (...) fără a fi un demers exegetic, intervenția lui Pecican s-a limitat la o binevenită luare de poziție individuală.

“Apoi am vorbit eu, am fost cel mai lung, vreo 10-15 mi-nute.

(...) Cele mai importante jurnale sunt, în ordinea apariției : **Jurnalul fericirii** de Steinhardt, jurnalele lui Zăciu, jurnalele lui Goma, jurnalul lui Sebastian. E vorba de valori durabile, incontestabile din perspectiva timpului. (...) Steinhardt scrie un jurnal de tip enciclopedic, umanist, general-cultural, în timp ce Goma scrie unul aplecat spre concret, valoros pe linie sociologică, morală și istoric literară. Există multe filiații de perspectivă între Sebastian și Goma, cu diferența că primul se apleacă în mod lucid, comprehensiv și implicat asupra realităților interbelice, cărora le-a fost contemporan, în timp ce Goma ne vorbește despre contemporaneitatea pe care o avem sub ochi. Există același obiect de studiu pentru Zăciu și Goma, dar, deși îi unește verbul mușcător și acidulat precum și performanța stilistică a scriitorului profesionist, diferența dintre ei este una de situare. Zăciu vorbește din interior, ca un fost potentat al Uniunii Scriitorilor, care a fost părtaș la multe decizii ale vieții cul-

turale, în timp ce Goma vorbește din exterior, ca o victimă cenzurată, refuzată, exclusă din redacții și edituri.

“Am mai zis că tensiunea centrală a jurnalului lui Goma este legată de un fapt concret : în 1990 editura Humanitas condusă de Gabriel Liiceanu a tipărit **Culorile curcubeului**, după care Liiceanu, speriat de context, a retras cartea din librării, a ținut-o doi ani în depozit, iar apoi a trimis-o la topit. Încercînd să-și caute dreptatea, Goma a trăit însă stupefacția de a vedea cum rînd pe rînd toate numele ilustre ale culturii române se solidarizează nu cu el, victima, ci cu Liiceanu. (...) autorul a început să-i ia la rost pe toți cei care nu au acceptat datele realității, în numele unei prost înțelese mitizări. Există la noi impresia că nu e bine să-ți recunoști greșelile, pentru că astfel ieși diminuat ; e mai bine să le ascunzi și să impui tăcerea pe subiecte care îți sunt defavorabile. Tot astfel comunitatea literară a încercat să protejeze faima și reputația lui Liiceanu, coalizîndu-se cu toții împotriva lui Goma. (...)

“Am mai spus, în încheiere, că una din tendințele principale ale celor câteva sute de personaje care s-au regăsit în primele trei volume de **Jurnal** a fost să conteste că ei ar fi făcut asta, că ar fi spus asta, că s-ar fi gândit la așa ceva etc... și deci era pusă în cauză chiar buna credință a autorului (...). Ei bine, eu sînt poate personajul principal, cel mai frecvent citat în **Jurnalul unui jurnal** și vreau să declar că toate pasajele care se referă la mine sunt autentice, redau cu cea mai mare fidelitate intențiile și opiniile mele, deci confirm public buna credință și onestitatea autorului în însemnările sale despre mine. Că nu sînt totdeauna de acord cu judecățile sau concluziile autorului - asta e altceva; dar cît privește corectitudinea redării faptelor eu, ca personaj-martor, confirm că lucrurile cu care am avut tangență astfel au stat după cum sunt descrise în **Jurnal**-ul lui Goma.

“(...) Mușlea m-a rugat să răspund pe scurt la următoare întrebare: De ce credeți că-l urăște atît de multă lume pe Paul Goma ? I-am răspuns că mi-e greu să o fac pe scurt, dar iată o ipoteză : nu ne place să ne privim în oglindă! În loc să ne schimbăm noi, preferăm să spargem oglinda. Au încercat mai mulți pînă acum s-o spargă, Goma a fost blocat și cenzurat pe flanc de colegii de breaslă, dar oglinda cointinuă să funcționeze, cu sau fără voia unora și altora ; trebuie reținut de asemenea că actuala garnitură de protagoniști de pe scena literară a început să scape tot mai mult controlul situației, tot mai des intervin pe scenă opiniile noii generații, care va ști cu siguranță să-l redescopere pe Goma și să-i acorde locul de frunte pe care-l merită în galeria literaturii”.

(...)

Acum, seara, mi-a venit o carte de la Nicolae Dima (**Basarabia și Bucovina în jocul geopolitic al Rusiei**), scoasă la editura Prometeu, Chișinău. Îmi face plăcere să primesc un semn de viață de la colegul de celulă din Gherla, apoi gazda mea la Washington... Am să-i scriu, tot mâine. Acum mă bag în pat (deși mă întreb dacă mai sînt capabil să mă ridic : durerile de mijloc mă terorizează, mă împiedecă să și citesc).

Sâmbătă 30 ianuarie 1999

Chiar dacă durerile m-au lăsat puțin - numai puțin... Nu mă pot apleca, nici în față, nici în dreapta, în stînga. Cred că e vorba de un firicel de curentel - care mi-a dăunat (nițel)/ pe la șel’...

I-am scris și Valentinei Caraion. Ce nefericită ! După toate pe care le-a îndurat ea însăși, ca evreică, deportată în Transnistria ; după toate câte a îndurat “în calitate de complice” a lui Caraion (cea care “pretindea, văicărindu-se, că nu știa ce anume bătea la mașină”... - după cum o ironizează cu subtilitatea-i legendară anchetatoarea huma-

nitasioată - și a gustat și din cupa Securității ; după o viață lângă o persoană defel comodă - acum iat-o și nevastă de informator al Securității! Ba, ca să continui : și mamă de fiică de turnător! - de mirare că în această treabă încă nu s-a amestecat și Bianca Marcu-Dumitrașcu-Balotă...

Sânt convins, în continuare : campania (pentru că este o campanie) împotriva lui Caraion a fost orchestrată *tot* de Monica Lovinescu și de Virgil Ierunca. Ce-și vor fi zis ei, constatînd rezultatele boicotului, ale ostracizării, ale repetatelor expulzări de care am “beneficiat” eu în opt ani: dacă s-a putut cu Goma, de ce să nu se poată și cu Caraion? Mai ales că acela-i mort, nevastă-sa-i izolată, în Elveția, iar prieteni să-l apere nu are. Unde mai pui că “îngrijitorul” ediției de la Fundația Buzurii Dodă, Emil Manu, cum ar veni : un Cizmărescu, e oltean d-al nostru, are să-l aranjeze pe partea lui, cu prestigiul de istoric literar și... colaborator al *Săptămîinii* (nu, nu mă înșel : a colaborat fostul deținut Cizmărescu la gazeta de perete a Securității barbe). Astfel cu Emil Manu le-a mers : omul-sub-vremi l-a etichetat pe Caraion : legionar, cu asta și-a făcut partea lui de colaboratorist... Cât despre “anchetatoare...” Aici se vădește proasta calitate etică a ei : pornind să facă o treabă : să lămurească, prin cercetări, în Arhiva Securității împrejurările, motivele, consecințele (moartea) Ecaterinei Bălăcioiu, firește, consultîndu-se cu fiica victimei, i s-a recomandat să scobească mai mult în direcția aceea... Va fi fost impresionată de “răutatea”, de ingratitudinea (și la Caraion !) fostului prieten, iar viitoarea cronicăreasă a Vieții Închipuite a lui Caraion, muiere proastă, galinacee hăbăucă, judecînd cu ovarul stîng (ăsta venind de la *ovum*...), s-a lăsat împinsă într-acolo, iar rezultatul a fost cel constatat în vo-lumul **Această dragoste...** : a mutat culpa morții Ecaterinei Bălăcioiu de la comunism (prin Brațul ei Armat : Securitatea) ca sistem, la Caraion ca... individ - ba încă și victimă (și ce victimă !)...

N-am citit, mi s-a relatat : în *Cuvîntul românesc* din Canada numeroși foști deținuți legionari s-au prefăcut în martori acuzatori ai lui Caraion, povestind sau povestind din povestite că, în timpul reeducării dulci” de după 1960, Caraion ar fi fost un foarte zelos “marxist”.

Perfect posibil : pentru “neînsemnatul” motiv că și Stelian Diaconescu era un obosit de pușcărie (fiindcă, dacă ai făcut de două ori, cele două perioade de detenție nu se adună, aritmetic, ci se multiplică : geometric) ; un om bolnav, înfometat, diminuat fizic, atins și la mental, cum spun francezii (se știe de multă vreme : foamea prelungită te “atacă la cap”). Numai că, iată : cine vorbește despre “căderea” lui Stelian Diaconescu?: legionarii! Ei, care nu suflă un cuvînt despre legionarul lor, Anania, cel care a condus, în fapt, reeducarea de la Aiud; Anania, autorul aceluia prea-lung text de lepădare de doctrina legionară. Nu: ei îl arată pe Diaconescu Stelian! Doamne ferește să spună o vorbă mai așa despre Gyr - care a colaborat la *Glasul Patriei* (alături de Noica, de C. Giurescu, de Crainic), publicație a Securității, unde redactor-șef era Ivașcu, turnătorul cu diplomă - în timp ce Ion Caraion nu a publicat nici măcar poezia de “adeziune” despre care vorbea-vorbe Hamzea (dacă nu cumva și lui îi vor fi fost deturnate și vorbele și cuvintele scrise de iscălitoreasa-anchetatoare...). Am mai spus,

repet : legionarii (ca toți persecutații în grup) și-au însușit de la evrei - chiar dacă sunt antisemiți (ei sânt gata să jure că... din contră - uite, îl iubesc foarte tare pe... Steinhard ! și pe Wurmbrandt !), deci sunt sectari, exclusiviști, au tendință monopolizatoare: numai ei au fost persecutați ! numai ei au fost martirizați - ei, numai ei - nimeni alții ! Și Doamne ferește să spună asta (că “devenise marxist în reeducare”!) despre Stăniloaie, despre Noica, despre Bernea, despre Giurescu! Nici despre simpatizanți ca Țuțea, Crainic. Nici despre Paleologu nu spun nimic. Despre Caraion - da!

De ce ? Răspunsul meu se reazemă pe propria experiență :

Caraion este detestat, urât - nu doar pentru că avea “un caracter de cochon”, că era ciufut, veninos... Nu : ci pentru că el, chiar de nu mai era în viață când Simuț mă îndemna să mă întorc în țară, să lucrez cu ei - să greșesc cu ei - nu a vrut să greșească împreună (sau alături) cu ei ! Stelian Diaconescu va fi avut slăbiciunile oricărui individ singur încăput între roțile mașinei de tocat oameni : Securitate. Bineînțeles, a cunoscut momente de spaimă (de condamnare, de tortură, de moarte); momente de disperare («Nu mai ies de-aici, decât cu picioarele înainte !»). În clipele de răspântie (tortură) va fi implorat și el să nu mai fie lovit, să nu mai fie chinuit, să fie lăsat să răsufle un pic (măcar atâta cât Iov) - ca toți cei care au trecut prin etichetele securiștilor. Va fi avut momente de descurajare totală, nemaivăzînd salvarea, își va fi zis (deși astea nu se zic - astea se fac) că trebuie să câștige singur-singurel un răgaz, deci va fi promis - chiar în scris, dar ce valoare poate avea scrisul sub tortură? - devine acuzator - la adresa tortionarilor, nu la a torturatului ? - că el va face, că el va scrie... Dintre cei pe care i-am cunoscut în închisoare doi dintre ei vor fi refuzat până la urmă să recunoască, să promită : Miron Chiraleu și Ion Cocioran. Primul s-a spânzurat în Fabrică, la Aiud - pentru că nu mai suporta presiunile politicului închisorii în scopul de a-l preface în informator ; al doilea a murit - în celulă, după ce fusese omorît de multe, de multe ori, în anchetă, de căpitanul pe atunci : Gheorghe Enoiu.

Ei, da : și Stelian Diaconescu se va fi umilit dinaintea anchetatorilor, cerînd îndurare, promițînd (chiar în scris) că va fi băiat-bun - dar, spre deosebire de foarte mulți, de prea mulți alții, el... nu s-a ținut de cuvânt. Care cuvânt : cel dat în fața Apostolilor Minciunii ? Avea de ales : să se țină de cuvânt față de securiști - adică să chiar toarne, să chiar informeze despre prietenul său, despre amanta sa, despre soția sa; și să spună o minciună - față de Minciuna Supremă (că da, are să facă, are să dreagă...), dar să... fie felon cu ticăloșii ; ori să-i “trădeze” pe cei care trădaseră apartenența la rasa umană.

Poetul Caraion a ales să-i trădeze pe ticăloși.

Că “metoda” va fi fost ea subtilă, inteligentă (și disperată) - adevărat, însă cum afirmă Solacolu în cartea ce va apărea : ajuns la capătul suportabilității, Caraion ar fi acceptat să... scrie de rău despre Monica, despre Virgil (și despre mine, la grămadă). Să scrie - dar scrisul său să nu poată fi folosit - căci neverosimil ! Deci, credea, spera Caraion : neadevărat. Ei bine, Securitatea a dat publicității acele foi scrise atât de exagerat, încât, în mod normal (?) n-ar fi putut fi folosite...

Ce bine scria Manolescu : scriitorii, intrați în panică, se întrebau

pe cine va încondeia Caraion săptămîna viitoare în... *Săptămîna* ? Îi cred că erau terorizați - fiindcă fiecare avea ceva necurat - de ascuns ; ceva murdar, de rușine, de păstrat la întuneric - de ce nu : chiar un angajament (acela respectat) la Securitate...

Desigur, Caraion "nu a făcut bine" - făcînd ce făcuse. Numai că Securitatea, iritată, furioasă că nu-l poate preface și pe el în cîrpă și în informator cu condică (ca pe Carianopol, de pildă), l-a pedepsit, folosind o tactică veche de cînd există poliție : a dat veste în libertate că poetul este... omul lor. În care împrejurare, el va fi pedepsit - executat - de ai săi, nu de polițai.

Deși chestiile apărute în *Săptămîna* aruncaseră întreaga scriitoricie în tulburare (eufemism), deși amănuntele scabroase păreau a veni dinspre Caraion (Monica, Virgil spuneau că există anume informații pe care nu le deținuse decât Caraion) - chiar după ce fusesem și eu tocat - mi-am zis : dovada că Ion Caraion nu este omul Securității, iat-o : publicarea "turnătorilor" lui ! Dacă ar fi fost, în continuare, de-al lor, Ei n-ar fi suflat o vorbuliță : să-și desconspire informatorii?

După amiază : de dimineață am fost la poștă, să depun scrisori și două rînduri de **Jurnale IV-V**: lui Luca Pițu - la Strasbourg și lui Sami Damian la Heidelberg. Ei bine : Franțujii sunt, într-adevăr, geantă - ca noi : aceeași greutate care pentru străinătate costă 16 franci, pentru interior face 34 franci (a lăsat la 24...)! De ce ? Vorba lui Barbăneagră: «De ce nu ?»

Mi-a mai venit un plic grosior de la Laszlo; un volumaș de Caraion, **Ultima bolgie** (la Nemira, în colecția Purgatoriu, redactor : Tereza Petrescu, avînd pe ultima copertă un citat din... cronica lui Grigurcu pentru care l-am brutalizat...- ca să vezi cum se face selecția...). Și ceva tăieturi de presă.

Le las pe mâine, acum mă întorc la Mariana Sipoș. Ziceam că în *Luceafărul* nr. 1 din 13 ianuarie a fost publicat grupajul **Persoana și personajul**. Textul ei, intitulat : **Cheia personajelor**, începe :

"Exact acum, cînd Nicolae Manolescu scrie hotărît pe prima pagină a *României literare* (nr 48/1998) "Adio, domnule Goma", exact acum deci vreau eu să scriu despre persoanele și personajele din cărțile lui Paul Goma. Oricum, editorialul cu pricina n-a avut nici un ecou, fie pentru că despărțirile domnului Manolescu (de prieteni, de alianțe, de convenții) nu mai miră pe nimeni, fie pentru că Paul Goma a fost de atâtea ori exclus (din Uniunea Scriitorilor, din partid, din țară, din literatura română...), că încă o excludere - din paginile României literare - nu mai înseamnă mare lucru.

"(...) Raportul ficțiune/realitate, mai ales cînd e vorba de realitatea imediată a lumii scriitoricești în care trăiește autorul tulbură mereu spiritele și stârnește controverse aprinse, cu atît mai aprinse și mai înverșunate cînd autorul se numește Paul Goma.

"(...) Romanul **În cerc** a fost scris în anii 1970-1971, cînd Goma era încă în România și cenzura nu-i îngăduia să publice nimic. Avusese loc «deschiderea», Al. Ivăsiuc putea vorbi în cărțile sale despre universul concentraționar, Paul Goma, nu ! Motivele au fost explicate și răs-explicate chiar de Paul Goma și cu toate acestea e greu să se admită că Paul Goma era interzis pentru că spunea totalitarismului : totalitarism și nu «obsedant deceniu», sau «vestibul, interval» sau altcum, numai să dea drumul cărții cei de la cenzură. Publicat în Franța, la Gallimard, în 1977, romanul **În**

cerc constituie, alături de primele romane ale lui Paul Goma - publicate de asemenea în străinătate : **Ostinato** și **Ușa noastră cea de toate zilele** -, primul memorial al durerii, al închisorilor comuniste, al colectivizării silite, al deportărilor în Bărăgan. Din experiența deportării în satul Lătești, unde se aflau cu domiciliu obligatoriu și Adrian Marino și Maria Antonescu și Paul Goma, se naște un personaj memorabil : Damiana. Când am citit cartea, știam puține lucruri despre Vera Lungu (...). Că adolescența (...) a fost deportată în Bărăgan singură, fără părinți, la numai 12 ani, pe când era elevă la un liceu din Timișoara, la internat, am aflat mai târziu. O secvență din biografia personajului Damiana se suprapunea astfel, grație lui Paul Goma peste dramatica experiență - reală - a Verei Lungu. Romanul a fost publicat în România abia în 1994. «Dacă ar fi apărut în 1972 - scrie Alex Ștefănescu în cronica din *R.I.* (nr. 46 din octombrie 1995), publicul ar fi luat cu asalt librăriile ca să-și procure cartea. Dar nici acum cititorul nu se simte dezamăgit romanul impune prin dramatism».

Simpatică, Mariana Sipoș : evită să dea titlul cronicii lui Ștefănescu : “Arta exasperării cititorului”- și nu pomenește finalul : foarte critic... Mai departe :

“Nici romanul **Bonifacia** (Albin Michel, 1986, în românește : editura Omega, 1991) nu a avut parte de o receptare adecvată, deși jumătate din lumea literară românească se poate recunoaște în paginile ei... Sau poate tocmai de aceea. Oricum, memorabilă rămâne Lila Piper (de care autorul se simte foarte legat), în care cei inițiați au putut recunoaște cu ușurință sursa de inspirație, după cum nu a fost greu de înțeles despre ce fel de Alec e vorba în roman. Acel Alec unic și inconfundabil care la ieșirea din închisoare își “aranjează” așa de bine situația politică, încât e angajat imediat la Ambasada Americană de la București. Nici o altă referire la Ivăsiuc din scrierile neficționale ale lui Paul Goma nu are forța de reprezentare pe care o are “ficțiunea Alec” a netaalentatului Paul Goma. Diversiunea netaalentului lui Paul Goma lansată de securitate, în anii disidenței scriitorului, e invocată și azi cu rea credință de cei care nu vor să vadă stilul debordând de ironie, duelul de cuvinte al naratorului cu Lila Piper, în scene memorabile sau dialogurile, la fel de memorabile de la restaurantul Uniunii Scriitorilor cu Virgil Mazilescu în prim-plan. Doar Alex Ștefănescu (același !) remarcă în cronica citată : «Păcat ca Paul Goma n-a avut parte de o viață senină care să-i permită desfășurarea marelui său talent de comediant!»”

Mai departe M. Ș. scrie :

“Paul Goma nu are nevoie să i se spună care sunt limitele scrisului său. Le conștientizează el însuși în ultimul său roman **Altina** (...). A văzut cineva vreă cronică literară pe undeva, azi ? (...)

“Cu unități de măsură diferite a fost receptat și romanul **Justa**. Partea referitoare la arestarea studentului Paul Goma în 1956 e considerată «documentul unei obsesii», în schimb paginile despre Justa, atestată în aceleași împrejurări din 1956 sunt «zguduitoare» și : «Rareori s-a scris în literatura română într-un mod atât de dramatic umilirea unei femei (...) (*R.I.* 34/1995)” (tot Alex Ștefănescu a semnat croniceta - n. mea).

“Destinul lui Paul Goma se intersectează de fapt cu al studentei Toria, supranumită Justa (...). Unui bun cunoscător al literaturii române nu i-ar fi scăpat asemănarea numelui din roman, Toria, cu numele real al colegei și anume Gloria Barna.

“Și e păcat că apariția romanului **Justa** nu a fost prilej pentru critica literară de evocare a acestei scriitoare - personaj impresionant în cartea lui Goma. De ce autorul a simțit nevoia să-i ascundă personalitatea sub o identitate mai mult decât transparentă ține probabil de misterele creației. La fel sunt prezentați Gheorghe Grigurcu (...) sau Stela Pogorilovski (...), în timp ce alte chipuri din viața literară a anilor ‘50

rămân cu numele lor real (...)”

Straniu : explicasem în atâtea rânduri “misterul”... Scrisesem aceste cărți în exil, deci la adăpost ; persoanele rămăseseră în România, la cheremul Securității. De aceea nu dădeam numele celor buni - numai pe cei răi îi numeam.

“«Să fie incapacitatea de a scrie ficțiune - așa cum se înțelege în România, adică invenție de la cap la coadă - un cusur? un eșec ?» se întreabă chiar Paul Goma în **Altina**. Parcă nu. Chiar dacă domnul Manolescu crede că lui Paul Goma, «cu timpul, i se va da tot mai puțină importanță. Cândva, la o curățenie generală va fi scos pe fâraș». Editorialul «Adio, domnule Goma» îmi amintește de un alt «adio» la fel de tranșant, publicat în decembrie 1955 de *Gazeta literară* și semnat de Georgeta Horodincă : «Adio, domnule Maiorescu !». Tot așa - la o curățenie generală.

“Timpul a avut răbdare cu Titu Maiorescu.

“Va avea și cu Paul Goma”

Domnule ! Așa să tot fii apărat ! Dealtfel mâine am să revin la ultima scrisoare a lui Laszlo în care vorbește despre o emisiune TV a ei cu Pelin...

Să nu uit: în același număr din *Luceafărul* este publicat, pe o pagină, un fragment din **Bonifacia**. Desigur, tot mâna Marianeii Sipoș...

Duminică 31 ianuarie 1999

Am dormit vreo șase ore și mi-am mai venit în fire.

Revin, deci, la scrisoarea lui Laszlo din 24 ian.:

După ce îmi transmite mesajul pentru el a unei doamne din București, pensionară, care îi cere adresa mea, îmi relatează :

“În emisiunea de acum două zile a Marianeii Sipoș, invitat : Mihai Pelin. Care e foarte-foarte sigur de faptul că Ion Caraion ar fi fost colaborator voluntar al Securității, că a scris note informative mincinoase despre Monica Lovinescu, în schimbul pașaportului - și toate celelalte insaniități deja în circulație. Cică a văzut cu ochii lui manuscrisul “documentelor” publicate (...) în *Săptămîna*. Erau semnate cu un nume de cod. La care Mariana Sipoș: de unde știți că autorul lor real a fost Caraion ? Pelin: că a întâlnit, în alte părți, decriptările involuntare ale unor nume de cod. La care Mariana Sipoș : de unde știți că autorul lor real a fost Caraion ? Pelin : că a întâlnit, prin alte părți, decriptările involuntare ale unor nume de cod, ceea ce l-a dus la ideea identificării lui Caraion. Apoi, supralicitînd : dealtfel, Caraion l-a calomniat groaznic pe Virgil Ierunca, afirmînd că a fost un apologet al comunismului, prin anii ‘45. Sipoș, foarte fermă : dar nu e vorba de nici o calomnie, poate confirma și ea acest fapt. La mutra incredulă a lui Pelin, se oprește imaginea și se dă in extenso un citat supraelogios al lui Ierunca la adresa lui Lenin”.

Așadar, iată cum arată sursa iscălitoresei humanitasioate și ce încredere prezintă !

Formidabilă această Mariana Sipoș ! N-aș fi vrut să mă aflu pe scaunul electric, în fața ei, precum Izvor Pelin ! Pe mine, care nu-i eram deloc inamic - și m-a stors, m-a laminat, dar pe Biblio-grafia Irefutabilă a Semnătoresei ? Rămâne de văzut ce... s-a văzut, obiectiv, la TV, Laszlo nefiind spectator neutru, ci participant și, oricât de

obiectiv s-ar strădui să fie, tot i-o ia înainte viscerațiunea...

Spuneam că Laszlo mi-a trimis **Ultima bolgie** a lui Caraion. Totodată o dare de seamă despre lansarea jurnalului (*Monitorul de Cluj*), răspunsul lui Vasile Baghiu la o anchetă a *Cuvîntului*, precum și interiorul aceluiași *Cuvînt*, consacrat...

“Două cazuri de furt intelectual : Mihnea Gheorghiu și Ion Caraion” - scrie cu litere de o șchioapă sub indicațiunea : “Găurile (!) negre ale conștiinței literare”. Cine moșește această dublă demascare ? Cine altul, decât plagiatorul notoriu Ioan Buduca !

Despre ce este vorba : Aleutina Crețu (din Mereni, Tighina), după închisoare (spionaj) nu a găsit de lucru la lumina zilei și a făcut pe negrul (la negru...) pentru alții - printre ei : Mihnea Gheorghiu și Ion Caraion.

La ultimul se întâlnește cu Hamzea. Mai auzisem-citisem : Caraion nu a fost onest față de co-traducători...

Buduca îmi arde și mie o copită :

“Cazul lui Ion Caraion, însă, începe să devină îngrijorător. Recent, Paul Goma îi lua apărarea în contra lui Grigurcu, dat fiind că acesta din urmă îndrăznise să ne reamintească episodul în care Caraion îi turna la Securitate pe Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. Goma ! Care mai bine și-ar tăia mâna decât să scrie ceva de bine despre cineva! Goma apărându-l pe Caraion! Oala spartă luînd apărarea hârbului ? Să fi fost oare caracterul lui Caraion un hârb? După dezvăluirile doamnei Aleutina Grigorescu Crețu (...) Ion Caraion apare ca un monstru cu două capete: scriitor important al generației sale și un ticălos cum poate numai Eugen Barbu a mai fost în mare grădina literelor românești”.

Este reproducă și o pagină manuscris din Caraion - zice legenda (autor : Buduca) :

“Mostră din caligrafia lui Ion Caraion: un document grafologic sau psihiatric?”

Cred că am material pentru viitorul articol de la *Cotidianul* : Buduca.

A nu se uita : demascarea furturilor literare ocupă interiorul *Cuvîntului*, paginile 8-9. Dar oare pe ce-mi cad ochii pe verso-ul paginii 9, adică pe 10 ? Două lăläieli, una fiind cronica ortodoxă : **Biserici și simpozioane**, alta : **La pânda gândului** (ce adânc !). Semnate : Dan Ciachir, catehizatorul Buducăi !

Luca Pițu, îmi cere adresa lui Radu Mareș, al cărui tată vitreg este Vasile Boca, “dedicatorul ultimului nostru op” - l-am citat. Îmi mai scrie că pe Manolescu au început a-l pișca prin reviste chiar foști lundști (așa scrie el, corect, alții spun: lunedìști) ca Mușina, Crăciun...

La amiază : adineauri a telefonat Solacolu : a făcut fotocopii (după fotocopii...) din articolul Sandei Cordoș - le-a trimis Valentinei Caraion - care a spus că e cel mai frumos cadou care i se face în ultimii ani. Tot el : că vrea să trimită textul lui la *Vatra*, cu intenția de a-i fi publicat. L-am încurajat să o facă.

Eu : am luat un exemplar din **Patimile**... și am început să-l corectez. Încerc și la Mareș pentru o a doua ediție. Acum o săptămână Ștefana a promis : “pentru cartea asta aș face un efort...”

Azi este o superbă zi de iarnă însorită. Am umblat vreun ceas prin târg. Gerulețul îmi aduce România în plin Belleville.

Seara : a telefonat I.L. Stoiciu. În prima parte a convorbirii nu ne-am înțeles deloc-deloc. El se arăta mirat că data trecută am putut cere jurnalului să publice o cronică despre mine; și că a fost mirat că eu nu înțeleg : el nu poate să scrie cronică - fiindcă nu are cărțile... Am spus de vreo trei ori: dacă așa a înțeles el - regret, însă nu asta spu-sesem, doar mă informasem : are *Cotidianul* de gând să publice o recenzie despre **Jurnal IV-V**, proaspăt apărut ?, fiindcă tocmai văzusem o cronică dedicată lui Țepeneag ; că nu aveam deloc intenția de a-l soma pe el să scrie cronică...

Era într-o zi (seară) proastă. Mereu zicea că eu nu înțeleg ce-i acolo, în România ; că ar trebui să vin acolo, ca să pricep - să-mi provoace el o invitație a Academiei ? Doamne ferește !, am răspuns. A Uniunii Scriitorilor ? Doamne ferește, nu sunt membru - nu fusesem reprimit după 89. A spus că...nu știa : că e pentru prima oară când aude. Deși scrisesem pe toate gardurile această chestie... Dar se vede că nu chiar pe toate...

În fine, ne-am despărțit prieteni. Îmi pare rău că l-am putut tulbura pe Stoiciu - dar zău că n-am vrut - și nici nu mi-am dat seama că asta va înțelege.

Pe acestea - fiind și duminică, zi fără vești - termin luna ianuarie.

F E B R U A R I E

Luni 1 februarie 1999

Azi după amiază a telefonat Luca Pițu de la Strasbourg. Dar tot nu are un telefon unde să fie chemat. Am trăncănit și ne-am hăhăit.

Am terminat textul despre Buduca. Îl transcriu și mă culc :

[Vezi textul "*Buduca - gaura albă...*" în **Butelii...** 1999]

Mărți 2 februarie 1999

Zi posomorîță, deprimată - deprimantă. Contribuie din plin la aceasta și nemulțumirile : discuția telefonică avută cu Stoiciu, nervozitate extremă din casă - la toți - zvonurile că Dacia n-ar mai fi pe linia de plutire... Apoi : n-am găsit, pe panoul ordinatului, textele publicistice din 1998 neintrate în sumarul Nemirei... Și încă ce am aflat de la Luca Pițu : că Dan Petrescu este, în continuare, acolo, "șef mare", cum zice el... Iar marele-șef nu coboară până la a-mi da un semn de viață... Ei, bravos ! Iar când vom avea o explicație, el va pretinde că era supărat de "portretul" din **Jurnalul unui jurnal** - ce contează că acesta a apărut *după* dispariția lui îndelungată, abia în decembrie 98, când el tăcea cu îndârjire, de prin septembrie același an (totuși). Sau, mai știi : îmi va reproșa că... nu l-am căutat (cu mâna mea), ca să-i aduc aminte că mai exist - după ce el îmi scrisese că este *excedat* de scrisorile mele - în care întrebam mereu, mereu... de ce nu răspunde la întrebările mele legitime...?

Asta-i cu editorii - păi ce : am eu habar ce greu e să fii editor - am fost eu vreodată ? Atunci de ce vorbesc, domnule !? De ce-i critic, de ce mă plâng de ei - ba chiar îi înjur în jurnalul meu cel personal (editat tot de un editor, fatalmente...)? Pentru a câta oară o spun : ce bine-ar fi pe lumea asta dacă nu ar exista acești încurcă-lume, acești cerșetori, acești excedanți de scriitori ! Atunci editorii ar edita cărțile (făcute de ei, singurei, în zilele fără soț cu cumnățelele) în pace, n-ar mai fi futuți la cap, tulburați, zădărniciți în opera lor de culturalizare a maselor largi - prin intervențiile inoportune, meschine, obraznice, prostești (ale creșetorilor de scriitori). Păi, jos scriitorii și sus editorii ! Păi, moarte scriitorilor - și-păi să trăiască, -n veci editorii noștri dragi !!

E-e-e ! Păi până când o viață'-amară ?!

Seara : am deschis ordinatoul, fără a avea ceva de spus-scris. Sânt și mai iritat, supărat, sictirit : am medicamente numai pentru șapte zile, după care... Sper ca, totuși, în această săptămână să-mi vină căcatul de hârtie, cică trimis(ă) în 28 ianuarie de la o distanță de 500 metri în linie dreaptă de 27-27 rue Bisson ! Adevărat : PTT-ul nu circulă pe calea cea mai scurtă dintre două puncte, el practică zig-zagul (dacă-i văr drept cu Ornea...).

Franțujii ăștia : sunt niște români - singura deosebire : vorbesc franțuzește fără accentul românesc al Elvirrrei Popesco !

Consângeții noștri, chiar de cea mai bună calitate au un... tic : în

discuțiile cu mine (nu toți, din nefericire ; din nefericire, prea mulți) - și, desigur, cu oricare alt "fugit" - în clipa în care nu mai au argumente, sau se plictisesc de argumentat, îți pun mâna în piept cu :

«Nu știi dumneata ce se petrece aici !»

Mă întreb dacă nu foloseam și eu astfel de înlocuitor a totul și a toate. Dacă mă gândesc bine-bine... parcă și eu. Numai că, dacă nu exclud această urâtă posibilitatea, nici nu-mi aduc aminte, limpede, o astfel de "discuție" cu vreun occidental. Doar dacă... Doamne ferește!

Sânt terorizat de perspectiva Alzheimer. Se zice că sunt predispu-se structurile colerice (ca mine), persoanele care se remarcă printr-o bună memorie - și în general cei care "pun la inimă" toate căcaturile - cam ca mine. Bietul Cioran, Dumnezeu să-l ierte. Nu se va fi remarcat el printr-o memorie ieșită din comun, dar faptul că a trecut de la românește la franțuzește și că le stăpânea dumnezește pe amândouă ba mai știa și nemțește și englezește (ba chiar rășinărește) însemna că adunase în scâfârlia lui multe-multe-multe **cuvinte**. Și, iată : dă boala **peste ele** - și i se șterg. În primul rând **cuvintele**. Apoi restul. Se spune, spun apropiații celor atinși : ți se rupe inima când soțul sau fratele sau părințele tău te întreabă :

«Tu cine ești ?»

Însă și mai sfâșietoare trebuie să fie întâlnirea lui cu propriul chip, în oglindă. Îl întreabă :

«Dar tu cine ești ?»

Miercuri 3 februarie 1999

Am dormit mult, deci ceva odihnă voi fi adunat. Mai dărmată decât mine : Ana. Știu ce i-ar trebui : un concediu de un semestru și o consistentă satisfacție materială...

Seara : am primit o cartolină trimisă de Laszlo din Budapesta ; o scrisoare de la Kuciuk și un plic în care Ruxandra Cesereanu pune o pagină din *Ziarul de Cluj*, în care se află cronica ei : **Un jurnalist nesățios** (dar atât, nici un cuvânt - dacă-i supărată, din câte spune Laszlo...) și două re-viste: *Convorbiri literare* (ian. 99) și *Vatra* 11/98.

De câțva timp, *C. L.* cu cele 48 de pagini ale sale tipărite îndesat echivalează cu un volum mediu - ca un periodic format carte, cum ar fi *Viața românească*. Adună semnături de prim ordin : Ierunca, Grigurcu, Ursachi, Kiropol, Nedelcovici, Manolescu (o convorbire cu C.M.S), L.I. Stoiciu - fatal, i-am amintit pe cei mai bătrâni...

Vatra, în schimb, dacă nu se... umflă cantitativ, devine din ce în ce mai arătoasă, grafic (de calitate ce să mai vorbesc, e din ce în ce mai... foarte bună - am să le scriu și asta vetrioților, dar nu știu când, fiindcă le-am trimis trei plicuri în cam zece zile...).

În nr. 11 (pe care nu l-am citit tot) mi-a atras atenția discuția în jurul cărții lui Caius Dobrescu, **Modernitatea ultimă**. Un alt june simpatic (am vrut să spun : bun...), Vasile Baghiu îl cam martirizează - pentru niște "păcate" pe care le va fi avînd chiar el (dacă sunt cam de aceeași vîrstă): zice că îi face o mare nedreptate Anei Blandiana, vorbind despre ea așa cum vorbește(chestiunea rezistenței prin cultură) ; și despre Nichita Stănescu (valoarea poeziei sale). Evidențiază tonul

inadecvat al lui Ștefănescu (într-o cronică - nu am citit-o), precum și argumentele aceluiași, nu debile, ci de-a dreptul ticăloase (acesta fiind comentariul meu). Mai scriu despre Dobrescu : Nicoleta Sălcudeanu, Iulian Boldea, Nicolae Coande (pe ultimii trei am să-i citesc pe îndelete mâine, pe lumină).

La rubrica **Copii legalizate**, *Vatra* publică un schimb de scrisori Tepeneag-Schlesak, din 1971. După prostul obicei al său, somniricul Puiu scrie, atacându-mi iar nădragii.

Și mai seara : am scris textul următor - am să-l trimit mâine lui Cistelean, să-l publice în *Vatra* :

[*Vezi textul în "Despre un jurnal... apocrif..." în Butelii... 1999*]

Joi 4 februarie 1999

Am multiplicat textul de mai sus și l-am trimis la *Vatra*, la *Cotidianul*, la *Lumea liberă*.(...)

Mi-a scris Luca Pițu că i-a dat lui Petrișor telefonul meu și că are să mă caute. Ca să-mi comunice - ce anume ? În 1990 a fost pe la mine (era Liiceanu la noi). De atunci însă, cu toate că a mai venit pe-aici (și la colocviul despre exil), n-a dat nici un semn de viață.

Sânt, în continuare, mortăcios. Nemulțumit, irascibil. Ei, dacă mi-ar fi apărut, în sfârșit, **Scrisuri** la Nemira Danpetrescului ! Dar nu (mi-)a apărut. Iar prietenul meu Dan Petrescu se miră - ba chiar se arată... excedat - de faptul că mă grăbesc... Da, domnule ! De ce m-oi fi grăbind, n-au intrat zilele-n sac, nu dau Tătarii, nu s-au sfârșit zilele, cum de uitasem că sânt veșnic ? Și că o să public azi ori poimărti, tot căcatu-ăla ! Cine se interesează de ce public, de ce nu ?! Da, domnule.

Sâmbătă 6 februarie 1999

(...)

Nici ieri, nici azi n-a venit poșta. De-acum : pe marți. Dacăș putea să mă culc azi și să mă scol marți ; sau prin iunie, la Târgul de carte ; sau în octombrie - la 64 ani !

Seara : am pregătit patru dischete : 1. **Jurnal 1998** ; 2. **Sabina** ; 3. **Gherla** și **Lătești**, 4. **Scrisuri 1998** (cele neincluse de Nemira) și **Scrisuri 1999** - până în momentul de față.

(...)

Sâmbătă 8 februarie 1999

(...)

Aseară a nins - chiar a viscolit (vreo 3 minute - hai : două). Acum e geruleț. N-a venit poșta, nu trimit poșta.

Miercuri 10 februarie 1999

(...)

Ieri, mare zi, mare : refuzat de farmacistă albă de pe Tourtille, fiindcă rămăsesem fără medicamentul principal, mi-am încercat

norocul la arăboaică din colț. Pe loc mi-a dat ! Ba mi-a dat și de pe rețeta de la oftalmolog[ist] ceea ce nu (mai) aveam dreptul... Întâmplarea m-a bucurat și m-a tulburat : în anumite împrejurări (nu neapărat esențiale, dar fleacuri ce-ți pot face viața amară - sau din contra) mai degrabă te descurci - acesta este termenul) cu un oriental d-al nostru : cu el toate se aranjează...

Ieri a venit poștă din abundență : *Monitorul* de la Iași, *Calende* : publică o pagină cu **Catedrala neamului** (o scrisoare de la Doman, în care-mi dă adresa lui Vasile Baghiu), *Lumea liberă* (**Vin minierii ! I**), un pachet de *Cotidianul* și, în fine, *Viața românească* (9-10/98).

Aici ar fi de semnalat un text al lui Cornel Moraru : **Un mozaic de tendințe postmoderne** (hotărât, termenul postmodernism, aruncat la un moment dat, și-a creat propria necesitate...). Sânt și eu amintit :

“(...) din anii ‘90 încoace literatura «carcerală», fenomen distinct în proza actuală, îmbinând formula jurnalului sau a memorialisticii de închisoare cu experiența infernului existențial, care nu mai e doar unul «de hârtie», dînd o replică mortală - aș zice - așa numitului «roman al obsedantului decenii», pomenit și mai înainte. Nu altceva sunt cărțile lui Paul Goma - ca să luăm exemplul cel mai concludent - decât mărturii zguduitoare ale unei experiențe trăite și asumate până la capăt în gulagul comunist (cel puțin : **Gherla, Ostinato, Patimile după Pitești, Culoarea curcubeului ‘77**). Un critic german - vrem să dăm și altora cuvântul - nu ezita să noteze pe marginea unei asemenea lecturi : «Ostinato, în italiană cuvântul înseamnă încăpățânat ; în muzică el desemnează un motiv ce se repetă continuu (basso ostinato) iar ca titlul al romanului lui Paul Goma el reprezintă repetiția încăpățânată și muzical-contrapunctică a motivelor unei existențe de deținut» (Siegfried Lenz, în *Der Spiegel*, 28 febr. 1972). Experimentînd o asemenea formulă epică, romanul este o încercare despre *limită și ieșire* (ieșirea din cercul reclusiunii totale), proiectată însă nu într-un univers concentraționar fictiv, livresc, ci în lumea cumplit de concretă a închisorii din infernul totalitarist, fie că este vorba de Gherla sau Aiud, fie că este vorba de «închisoarea noastră cea de toate zilele» : *o cosmologie a celulei*, cum s-a spus. Scriitorul însuși participă fizic și moral la coșmarul prin care trec personajele sale, este unul dintre acestea. Suferă alături de ele, este la fel de vinovat sau nevinovat, avînd aceleași șanse de mîntuire, dar poate una în plus, deoarece el scrie. Are în mai mare măsura ca alții memoria suferinței și cercetînd de aproape, uneori microscopic amprentele torturii, care sunt impregnate peste tot, dar și în corpul și în carnea sa, ajunge să reconstituie tortura însăși în toată grozăvenia ei, cu ororile ce o însoțesc : ceva de neimaginat și de nepovestit.”

Textul lui Cornel Moraru este primul din o suită : “Tendințe postmoderne în proza românească”. Iar acum continuu : al doilea text se intitulează : **Proza biografică** și este semnat de G. Dimisianu. Ei, pe cine înșiră Dimi la “literatura jurnalieră și de memorii”? Firește, pe Sîrbu, pe Steinhardt, pe Zăciu, pe Țepeneag, pe Mircea Ciobanu (cu Convorbirile cu Mihai I ! - cum ar veni : grefierul devine, sub condeiu dimiselic, autor de... literatură jurnalieră și de memorii !), Valeriu Cristea, Ciocârlie, Vera Călin (păi, ce ?)... N-ar mai lipsi decât Croh, că și el are “amintiri”, dar omisiunea dimiseacă are o explicație: Croh este scos din circulație.

Goma? Goma **nu există** pentru Vechea Gardă de la Palatul de Iarnă (aia care-a făcut Rivoluțiunea! - sub drapelul anticomunistului Ivașcu).

Ei, și adunăm la Luca Pițu : **Comentariile de la Moldova (IV)**!
La un moment dat zice și de mine :

“(...) cugetez și la Paul Goma, alt exploatator antinaționalist, în Gherla, al opoziției dintre comportamentul mioritic postulat și cel real : «Cine o fi spus că ciobanul român...» (dă citatul n.m.). Meditez la Goma și l-aș prelungi cu patru exemple de manipulare textuală :

“1. Pe Horia, transilvanul, nu l-au livrat autorităților austriace ungurii, huliți de Buzura la desele lui ieșiri ca ambasador itinerant ceaușin prin străinătăți, tu-le muma lor, ci moți de-ai lui i-or băgatără deșt în anusul infundibuliform, l-or predată stăpânirii cu recompensă pecuniară și s-or crăcănătă de răs când l-au tras pe roată ca să afle lumea toată ;

“2. Pe părinții lui Goma nu i-au turnat sașii ori secuii că-s refugiați basarabeți și stau ascunși prin hucii pădurilor, ci niște ardeleni d-ai noștri, geto-draci din tată-n fiu ;

“3. Basarabia au cedat-o fără luptă, împreună cu nordul bucovinic, în 1940, sub presiunea unui ultimatum, iar acum i-or întromiseră policele în găoz Ilicianu și Konstantineskov, un oltenițan și-un transilvănean (aici se înșeală : nu e - deși nici cu Păunescu, Plămădeală, A.D. Munteanu, Ciachir nu ne este rușine, n.m.), oferind-o pe tavă Ucrainei, Rusiei Mici și falice, ca s-o anchileze în continuare, până la Giudețul de Apoi ;

“4. În septembrie 1989, după ce fusesem exmatriculat de la Universicومتريـتـة (...) Brumarul (...). De aici concluziile, ideologizante până la Allah, că sântem ocupați - titiliți, scărpiți, sodomizați - de noi înșine, nu de moscoveți mereu beți. Revedeți misiva lui Neacșo ot Câmpulung, delatorul stipendiat de judele Brașovului, ori Arhivele Otomane, pline de pâri și alte porcăriore cuțovlahicești. Nous sommes occupés par nous-mêmes, nu de ruși, nu de măgureni, nu de mineri, nu de voicani clitorescieni (...). Altfel cum să-ți explici rațional că, în versiunea românească a **Cărții negre a comunismului** de la Humanitas, blindată de o anexă solidă, supervizată de Marele Liiceanu, lipsesc referințele la Goma, Doina Cornea, Dorin Tudoran, Calciu, Gabriel Andreescu, Liviu Căneopol, Dan Petrescu, ocultați cu dibăcie de Motanul Arpagic, atât de blandian ?”

Mai există un fragment de eseu - foarte bun - de Marian Victor Buciu : **Pro textualism : Crăciun contra Țepeneag**, în care încearcă (repet : încearcă) să demonstreze întâietatea lui Țepeneag în materie de textualism.

Bietul Onireag : pe de o parte, nu acceptă că absenții se înșeală totdeauna (nu sună bine în românește această zicală). Că, noi, plecând, în peștera natală au rămas, nu doar viețuitori, dar și vătafi, alții, cei de după noi (fie prin vârstă, fie prin... rămânere pe loc). Pe de altă parte: **asta** să fie preocuparea de căpătâi a scriitorului Țepeneag ? Întâietatea în timp ? Dar el nu știe că Românul nu percepe timpul, iar când îl găsește, se sperie ca de șarpe, după aceea se prefăce că nici usturoi n-a mâncat, nici timp n-a realizat ? Că Românul nu are cea mai vagă idee de ceea ce poate fi **cronologia** ? Asta ar putea însemna că Țepeneag este mai puțin scriitor, producător de texte, ca să-i cânt în... text - cât alcătuitor de programe (textiliste). Dar bineînțeles că a fost ignorat, apoi ironizat de Crăciun - de ce se miră ? : deși nu recunoaște, Crăciun din mantaua lui Țepeneag a ieșit, asta se vede din Belleville! - și imediat după 89. Crăciun este un țepenegist. Taman așa “își lucrase” și Țepeneag pre ai ai săi “înaintași”!

În fine *Viața românească* publică un fragmentel (5 pagini) din **Roman intim**, anunțînd că se află în curs de apariție la Allfa.
(...)

Sâmbătă 13 februarie 1999

Scrisori : de la Octavian Mihăescu, stabilit în Germania ; student în 1989, a trimis scrisori la Europa liberă în timpul congresului PCR din noiembrie și 1 decembrie (89). Nu a acceptat certificat de revoluționar ; a scris o carte pe care mi-o va trimite. O frază ciudată :

«La un Târg de carte de la Frankfurt (nu mai rețin dacă în 98 sau în 97) m-am luat dur de Liiceanu, însă m-a plasat pentru explicații ulterioare la Crăciuneasca».

Explică mai încolo : motivul intervenției lui a fost topirea **Culorii curcubeului** - dar nu lămurește dacă “explicațiile ulterioare” i-au explicat ceva ori ba. “Crăciuneasca” să fie Ioana, prietena noastră ? Probabil. Ioana e o fată atât de bună, încât e prietenă cu tine cât ești tu de fată (în privința mea : atâta vreme cât nu mai este de fată și o altă persoană, personaj care i-ar putea influența - în bine, în rău - viața). Cu noi s-a purtat minunat - însă nimeni dintre “personajele”... celelalte nu trebuie să știe că Ioana este prietenă cu Gomii. În ultimii 4 ani (de la expulzare) am citit vreo trei interviuri de-ale ei în periodice românești. Ca un făcut, la întrebarea : “Pe cine frecvențați la Paris?”, Ioana îi numea pe Vișniec, pe Tănase (ceea ce este normal : oameni de teatru, de-ai ei), alte câteva nume neutre, apoi îl punea și pe Kundera printre relațiile sale (!). Dar de Goma, Doamne ferește să pomenească !

Luca Pițu : îmi trimite fotocopii după *România liberă* care îi demască pe “oamenii de sprijin” de la Iași...- printre ei și Corbea.

Mă anunță că **Jurnal IV-V** a fost “sustras” de la Biblioteca Universității Alsaciene (“oarecum”, precizează) și trimasă Anișoarei ! Foarte bine : când are să vie la Paris am să-i dau alt exemplar - dacă el va voi. Mai zice că să-i dau bătaie, să-i dau bătaie până la “măcar numărul octuplu”.

El a numărat volumele-obiect, nu jurnalele, care sunt... Să le numărăm, Coane Pițule :

Paris 15 februarie 1999

Dragă Domnule Luca Pițu,

Am primit fotocopiile și scrisoarea (nedată - norocul meu : mă uit la stampila de pe plic).

Ce să zic - zic : foarte bine că ați trimăs **Jurnalul** Anișoarei Domniei Voastre, că e tânără și suportă mai lesne pedepsele (mai aproape ar fi : pedepsirile). Însă tânărul tinerei din Vrancea să nu aștepte să-i expediez alt exemplar prin poștă : data trecută am trimis același Jurnal lui Pițu la Strasbourg și lui S. Damian la Heiedlberg; cu toate că Strasbourg-ul se află (de mirare, nu ?) în Franța, coletul costă dublul celui expediat în ne-Franța (ba dimpotrivă : Alemaniam)! Tovarășa negresă de serviciu de la PTT-ul alăturalnic - altfel mamă de copii - mi-a explicat că... nu există tarif “interior” pentru cărți. În schimb, ca să zic așa, este unul exterior - care nu mai depinde de Galii-și-Romanii. Căci așa merge viața.

Ungător pe la inimă văcărescul îndemn de a continua a scrie la jurnal “până la numărul 8”...

Dar dragă domnule Pițu (și Coane Fănică) - să le numărăm :

1. **Jurnal pe Sărite**
2. **Jurnal de Căldură mare**
3. **Jurnal de Noapte lungă.**

Acestea au apărut la Nemira ; la Dacia, în **Alte jurnale**, intră :

4. **Jurnal American**
5. **Jurnal de Ziuă scurtă**
6. **Jurnal de Așteptare**
7. **Jurnal de Expulzat**
8. **Jurnal de Casă nouă**

Volumul următor ‘titulat :

9. **Jurnalul unui Jurnal** (1997) a apărut și dânsul, cum ar zice Negoțescu.

Iar în acest an - sper - va apărea :

10. **Jurnal de Apocrif...** (1998),

iar în clipa de față scriu jurnalul pe 1999, încă

fără titlu, dar cu un număr : 11.

Vai de curu' lectoratorilor miei !

Am înțeles : trageți către numărul 8. Eu : nu. Merg mai degrabă la 11 și fameli : 22, 33, 44... Ce să fac : sânt cam... realist, cum ar zice o fată ardeleană.

Dar chiar dacă nu așa se va fi numărînd - de ce ați spus să continuu până la 8? Și ce fac când ating Optul ? Mă opresc ? Chiar ieri am fost la doftor : mi-a dat un medicament eficace contra colesterolului personal. Și dacă nu mor mâine - ci abia (hăt !)poimâine ? Ce fac : îmi zic : Mi-am făcut norma, gata ! ? Dar, domnule, un grafoman ca mine, dacă nu mai scrie, e-n stare să moară, parol !

Bine, o să mă mai gândesc.

Prietenul Dan Petrescu o ține tot într-o tăcere. O fi ocupat, în conti-nuare, cu Amintirile lui Diaconescu, cel care nu are trecut, nici prezent.

Pe curând,

Paul Goma

Luni 15 februarie 1999

Am primit azi *Discobolul* 12/98 (cu un fragment din R.I.) și *Jurnalul literar* nov.- dec. 98 (dedicat Monicilor).

Mărți 16 februarie 1999

(...)

Citind pe sărite din ultimele volume de **Jurnal**, am băgat de seamă două inadvertențe (deocamdată) :

- în 96 sau în 97, de ziua mea aniversară am afirmat (nu mai caut acum, mi-e greu să mă ridic de pe scaun), că uite, “nimeni nu m-a felicitat” - cam așa cumva. Și doar în 2 octombrie 1995 (când eram la ‘otel și, vorba bucureșteanului, aveam procest, mă felicitaseră și Laszlo și Cimpoi!

- probabil prin 1994 am notat că primisem o carte de la Luca Pițu... și că mi se pare pălăvrăgitoare, obositoare, etc...

Afirmație meritînd un popas.

Negreșit : *acum nu mai gândesc exact așa* - și eu îmi pot nuanța opiniile despre un om, despre o carte ; însă atunci așa gândeam. Ce-ar fi trebuit să fac, la pregătirea dactilogramelor în vederea editării : să fi suprimat această părere - datată, desigur, deci *adevărată în momentul*

în care o puneam în jurnal? Dacă aş fi făcut altfel, jurnalul meu ar mai fi **jurnal**? - adică acea carte ce consemnează - cronologic - **adevărul din fiecare segment de timp**, fie şi de o secundă, fie de o zi, dar avînd în frunte anunţul : **data** cutare? Bineînţeles nu. Jurnalul meu ar fi jurnalul lui Țepeneag, cel care modifică, în 1991 (de pildă, când pregăteşte una dintre variantele “Oniricului la Paris”), întâmplări şi adevăruri din 1971, din 1977, de exemplu - în funcţie de ce crede el în... 1991.

Acum îmi vine : maniera în care îmi tratez jurnalul (în faza preparării lui pentru publicare) este asemănătoare celei în care, în “ficţiuni” vorbesc (sau tac...) în pielea, nu atîta a cutărui personaj (fiindcă personajul este una şi aceeaşi persoană cu naratorul), ci în timpul ei. Nu mai țin minte cum anume “procedam” când scriam povestioarele “pentru copii” (probabil, instinctiv, ase-mănător), însă la **Din Calidor** - şi în următoarele patru “ficţii autobiografice” m-am... scăzut (ca înălţime), m-am... retrogradat (în timp, deci în vîrstă), pentru a putea vedea “de la înălţimea timpului (vârstei) naratorului”. Că am reuşit sau ba... Eu cred că ceva-ceva tot am izbutit, însă autorul se mai înşală...

Bătăie de cap (am şi consemnat-o, în timp ce scriam **Sabina**) mi-a dat întrebarea : din moment ce naratorul narează *din timpul* - în sensul : din interiorul, cronologic, al naraţiunii, cum se va împăca... psihologia (şi, fatal : “vocabularul”) unui adolescent de 15-16 ani, cu discursul... suspect de matur? Am găsit un artificiu (nu ştiu dacă rezistă, oricum, l-am făcut cunoscut în chiar textul romanului): adolescentul acela nu era unul obişnuit, ci un “în-plus-basarabeian”.

Înapoi la jurnal : dactilografiind primele trei volume (cele apărute în 1997, la Nemira), am suprimat multe cuvinte, multe propoziţiuni, multe pasaje, multe pagini. Pe care, atunci, nu le credeam publicabile (şi încă nu au devenit, chiar dacă pîrtia a început a se face). În aceste două volume de la Dacia iarăşi am operat - numai că nu am marcat suprimările. În ultimul, *Jurnal de apocrif...*- 1998, am făcut-o cu oarecare consecvenţă. Însă nu mi-am corectat, momentanizat, actualizat opiniile de altădată - ca Țepeneag.

Fireşte : lui Luca Piţu nu-i va face mare plăcere citind însemnarea de atunci (era destul de aproape în timp de discuţia noastră telefonică, în care el, chiar de nu-l apăra pe Drăgan, mă pune faţă-n faţă cu Găzarul Roşu : «El n-a fost membru de partid - ca Dvs.»), însă cum este o persoană care ştie ce-i un jurnal şi a început a-l cunoaşte pe diarist nu va lua-o rău. Dacă se va supăra, decepţia va fi de partea mea, ca să spun aşa...

Seara : a telefonat Luca Piţu : că a primit scrisoarea de ieri. Mi-a dat un număr de telefon unde poate fi găsit joia.

Dacia mi-a trimis două faxuri (niciunul lizibil). Am telefonat eu, am vorbit cu Monica Cremene : Vestea bună : dischetele, potrivite - sunt la calibrat.

I-am cerut dimensiunile paginiilor de roman: 11/16,5-17.

M-am şi apucat de re-calibrat.

Mi-a venit *Lumea liberă*. Cu, pe prima pagină anunţul (provenit de la Aspro) că m-au propus şi pe mine - că şi eu ‘s băiat bun... Eu,

când propuneam, păstram secretul (numai Monica Lovinescu și Virgil Ierunca știau pe cine propusesem : un an pe Ionesco, un an pe Eliade, un an pe Ionesco...).

Miercuri 17 februarie 1999

(...)

Azi am primit scrisoarea de la Elvira Iliescu: zice că a auzit la radio - în 8 februarie - atunci mi-a scris.

De ce nu voi fi amintit că ieri (dacă alaltăieri?) am primit scrisoare de la Grigurcu ? Scrie cât de greu îi vine după moartea mamei sale. Și că nu știe dacă are să fie în stare să mai participe la polemică - să mă gândesc cum să fac să o opresc.

Vineri 19 februarie 1999

(...)

Ieri am mai primit o scrisoare de la Elvira Iliescu și volumul pe care îl aveam, dar nu-l mai găseam. În clipa în care am desfăcut plicul și am extras exemplarul proaspăt venit, privirea mi-a căzut, în bibliotecă din salon, pe... aceeași culoare roșie a **Râsului** ! Cum de va fi ieșit iar la lumină ? Dumnezeu să știe, pentru că pe acolo umblu zilnic de mai multe ori... Firește, ca de obicei, e mulțumită pentru "succesele" (sic) mele, îmi aduce aminte că "astrele au prezis toate-toate - cu excepția Nobel-ului..." - ceea ce înseamnă că... n-o să-l primesc !, mă anunță. Scrisoare de la Solacolu : trimite **Don Quijote**, antologia cu textele lui Caraion și despre el.

Si o scrisoare de la Florica Alexandra Constantinescu, cea care i se adresase lui Laszlo, citindu-i în **Jurnalul unui jurnal** adresa... Îmi scrie multe cuvinte bune, cu care prilej îi scapă și câteva informații :

- când a apărut **Jurnalul** de la Nemira...

"...i-am scris dlui Liiceanu în luna mai 1997, rugându-l să-mi trimită lunar câte un volum (neputând da 50.000 lei o dată). De-abia în luna august 1997 am primit răspuns că nu ei au editat volumele și m-au îndrumat spre Nemira..."

Desigur, nu Liiceanu în persoană a îndrumat-o, dar e nostimă "trompada" ; alta :

- "în ceea ce privește Uniunea Scriitorilor, în luna dec. 1998, pe Radio Cultural, a fost o discuție legată de problema scriitorilor excluși din Uniune și răspunsul acestuia a fost mai mult decât infantil, chiar securist și anume "să facă cerere de reprimire"...

Și ultima :

"Aseară (14 februarie, n...m.), la TV 2 Laurențiu Ulici a bâlbâit ceva despre propunerea pt... premiul Nobel alături de Mircea Ivănescu și Gellu Naum cu adausul că pt. anul 2000 îl propune pe N. Breban..."

Ei, bravos, națiune ! Dacă băieții de la Aspro au comis o... indecatețe (sânt convins că în hârțiile primite de la Fundație li se recomandă discreție în privința propunerii), Lulici este de-a dreptul... Ilici, cum îi spunea Ierunca ! Nu pentru că l-a propus pe Breban, Doamne

ferește, ci pentru că spune la televizie pe cine va propune el - care nici n-a fost solicitat să facă așa ceva.

N-am primit nimic de la lansare - din partea lui Laszlo. În schimb primesc vești indirecte despre facerile lui : din cei care mi-au scris : Grigurcu și D-na Constantinescu au primit de la el cărți.

(...)

Duminică 21 februarie 1999

Azi am scris lui Sami Damian :

Paris 22 februarie 1999

Dragă Sami,

Scrisoarea ta din 15 febr. nu numai că nu m-a supărat dar (aici merge): dimpotrivă ! Pentru mine a fost/este o adevărată juisare, într-atât de rare sunt astfel de schimburi de idei și de cuvinte. După cum vei fi observat : foștii colegi-de-breaslă (cum le spui și tu) mă tratează ca pe un trădător (al breslei, al cauzei literaturii curate cu voie de la Nașu, al legii nescrise potrivit căreia: «Eu îți mai fac ție câte o măgărie - dar dacă tu te plângi în gura mare, comiți o turnătorie!» ; iar câțiva dintre cei mult mai tineri (cu două-trei excepții notabile, dintre care Laszlo)... se jenează să-mi atragă atenția că în cutare loc am scrintit-o, ori în cutare chestiune am folosit informații neverificate. Iată motivul pentru care-mi place să mă... cert cu tine !

Din păcate (pentru mine) ai dreptate când îmi semnalezi derapări de la adevăr, de la buna-cuviință a limbajului - chiar de la o dreaptă cumpănire a cuvântului. N-am să-mi caut circumstanțe atenuante în singurătatea în care... mă complac, în lipsa totală de confruntare cu critica (vorbesc, desigur, de cea de limbă română, fiindcă în românește scriu)... Cum nimic nu se mai poate repara, nici nu cer “despăgubiri” : asta mi-a fost viața, astea (și așa) îmi sunt faptele de scris (am oroare de termenul operă, în românește de folosit numai despre scriitori valoroși, dispăruți). Mi le asum - sunt ale mele. Nu mi-e cu totul rușine de ele, nu sânt cu totul mândru de ele.

Acestea fiind zise, iubite Sami, o nemulțumire tot m-a încercat citindu-ți scrisoarea. Nu una “de fond” (ca să-ți fac plăcere - și în continuare :) ci una “de formă”. Cum însă pentru mine, deși trecut prin Fabrica de scriitori de la Șosea (e-he, ce timpuri !), nici la “materia” lui Mișa Novicov nu eram un bun viitor-inginer al sufletelor, nici atunci nu acceptam că *fondul* e o chestie, iar *forma* o alta. Cam cum ar fi : omul *și* cămașa (cu izmenele... indispensabile) ; cam ca vinul *și* butelia... Nelămuritul de mine credeam - cred, în continuare - că fondul-forma sunt precum omul *cu* pielea-și, deci fondul cu forma una fac, nu pot fi separate fără pagube și fără... a ucide întregul.

Acest prea-lung ocol, ca să spun ce am mai spus - dar nu-mi imaginam că într-o zi am să-i fac acest reproș lui S. Damian : **absența citatelor!**

Și tu, Sami ? Îi înțeleg pe alde Dimisianu, Ștefănescu, Pruteanu, Buduca: ei, bieții eterni-băieți, nu au aflat încă până la vârsta lor că, pentru a combate o afirmație a cuiva, trebuie mai întâi s-o faci cunoscută ; să o citezi - între ghilimele. Ei n-au ajuns până la pagina aceea a manualului de română, deci, când “polemizează” cu cineva, nu luptă cu acela (după cum indică semnificația termenului *polemică*), ci “povestesc” ce au înțeles (de obicei alături, dacă nu de-a dreptul contrariul).

Iată, îl înțeleg și pe amicul nostru Țepeneag, strămoșul pre-post-suprarealiștilor de triple sexe (dar dacă al post-avantgard-modernismului textilic?): în multe diatribe împotriva mea nu a folosit un singur citat din “minciunile” denunțate. Recurge și el la “povestire” (de mirare la un oniric înrăit), la rezumate abuzive și răătăcitive - dintr-un motiv limpede ca lumina zilei : știe bine că ceea ce afirmasem era adevărat

- dar lui nu-i convine adevărul, deci nu îl reproduce prin citare.

Că tot am ajuns aici, la adevărul-despre-Țepeneag. La sugestia ta, m-am informat. Într-adevăr : socrul lui Țepeneag, preotul Alexandru Ionescu (cel care, în casa lui - și a fiicei sale și a ginerelui), m-a apostrofat, în legătură cu... membră de partid a mea - în sensul că nu merit să-fac-parte, că a fost o eroare în august 68, când am fost primit, eu, un fost deținut politic... - nu a fost membru al C.C., doar deputat în MAN. Și doar vicar cu probleme externe (ce a fost și Plămădeală mai târziu) ; și doar martor-de-profesie trimis în procesele făcute comuniștilor occidentali (vezi în *Jurnalul literar* din nov.-dec 98 paginile 19-22) ; și doar “berbece” de spart cetățile: a participat și la tentativa de acaparare a Bisericii Ortodoxe române din Paris în 1972, alături de... Virgil C. Gheorghiu... Dar, oricâte fapte-rele ar fi făcut, în serviciul lui Stalin, al lui Dej, al lui Ceaușescu, Alexandru Ionescu nu a fost membru al C.C. Îmi vei spune - și voi fi întru totul de acord : noi nu trebuie să gândim ca ei, comuniștii, securiștii : că părinții sunt vinovați de faptele copiilor, copiii de ale părinților. Nu în acest context adusesem vorba despre socrul lui Țepeneag - ci în al presiunilor exercitate de familia Ionescu asupra ginerelui : să nu ceară azil politic (după ce i se luase cetățenia română!), pentru a nu compromite posibilitatea tuturor membrilor de a călători nestingheriți din și în România (cu unica excepție : Dumitru Țepeneag). Dar nici acest “detaliu” nu ar fi meritat să fie scos la lumină, dacă Țepeneag însuși nu i-ar fi alimentat cu informații false despre mine pe Breban, pe Angela Marinescu, în vremea din urmă pe Dieter Schlesak : că eu mi-aș fi păstrat cetățenia română (spre deosebire de bietul de el, căruia Ceaușescu i-o luase, drept care ditamai șeful de Școală literară se milogeste la scara lui Iliescu, să i-o restituie...) ; dacă nu le-ar fi explicat, făcându-le și un desen, Martei Petreu și Angelei Marinescu (și altora, desigur - de ce s-ar fi sfiit ?) că socrul meu, Năvodaru, fusese... în C.C. (drept care Marineasca s-a și grăbit să scrie această “informație” în *Vatra*. De ce : fiindcă Năvodaru era evreu, iar Ionescu popă ortodox ? Ei bine : Năvodaru - deși evreu !- nu a fost în C.C.; după plecarea noastră în Franța (20 nov.1977), evreul Năvodaru nu a primit măcar un răspuns la repetatele cereri de obținere a unui pașaport, ca să-și vadă fiica și nepotul, însă românul Ionescu a călătorit cu întreaga-i familie, când a vrut (și nu doar la Paris). Oare de ce - dacă Sfinția Sa nu fusese decât un modest deputat în MAN? A, da : demonstrația se face prin punere pe două coloane : evreul Năvodaru nu fusese nici în C.C., nici în MAN, iar sfaturi de cumintire nu i-a dat ginerelui său (orișicâtuși: neevreu), nici în 1969 - drept care i s-a pus în seamă o explozie a Centrului de Calcul ; nici în 1971, când a fost pensionat cu forța ; nici în 6 mai 1977, când a fost convocat împreună cu fiică-sa la Ministerul de Interne, unde ministrul MAI Coman, ministrul Securității Pleșiță, i-au predat... marfa gata-drogată (spre bucuria lui C.T. Popescu - prietenul prietenului Dorin Tudoran - din iunie '95, cel care a jubilat scriind pe prima pagină a *Adevărului* textul : **Gomora**) - cu condiția să declare că el “se delimitează” de faptele dușmănoase ale ginerelui ; și în nici un caz evreul Năvodaru (Fischer) nu i-a cerut ginerelui și fiicei, la sfârșitul anului 1977 să... nu care cumva să ceară azil politic... - așa cum a făcut cu al său ginere preotul ortodox Alexandru Ionescu, socrul prietenului nostru Țepeneag.

Dragă Sami, pentru că, orice-ar zice Geta Naidin-Dimisianu (cea care știe că eu știu ceea ce știau Labiș, Gloria Barna, A. Covaci ; ceea ce mai știe Stela Pogorilovski, anume că, în noiembrie 1956 a “optat” pentru libertate cu prețul angajamentului de a deveni persoană de sprijin - a Securității, ca să nu existe dubii) reiau: fiindcă sunt, totuși, băiat bun, am înțeles ce ai vrea să spui și să scrii și accept că în unele chestiuni ai perfectă dreptate. Însă ești și tu iritant, enervant, dezesperant prin faptul că nu folosești citate! Fiindcă și tu povestești... - și dacă te-aș psihanaliza?

Printre cusururile mele semnalate de tine - în urma citirii *Jurnal*-ului IV și V:

Atitudinea injustă față de Ana Blandiana și “agresivitatea în învinovățirea ei care amenință să estompeze celelalte dezvăluiri despre Liiceanu, Manolescu, Pruteanu...” - ai observat : te-am citat fidel.

Dragă Sami, n-am să-mi pierd puținul timp ce mi-a mai rămas în discuții, încercînd (tot eu !) să explic de ce nu recunosc (tot eu ?) că Blandiana are și calități (dar bine-nțeles că are! multe !) ; că biata, a fost și ea persecutată, etc. etc. Cum nu redactez Istoria literaturii, nici măcar un Dicționar al scriitorilor, ci îmi scriu jurnalul - acela carele, după cum știi tu foarte bine, este expresia subiectivă a mea, subiectivului și numai a mea, n-am să-i zugrăvesc portretul, ci, din când în când îi ard o caricatură (care, după cum tot omul știe : exagerează adevărul, nu minciuna). Găsești că Blandiana are - atenție, iar te citez : “naivități în diagnoza politică, de sesizat mai ales în trecut sau nediferențierea la care recurge în raportarea la alte tipuri de rezistență, mai eficiente decât cel ales de ea”?

Ți-aș sugera prietenește să-ți aduci aminte ce s-a întâmplat acum jumătate de an, când a fost lansată traducerea românească a **Cărții negre a comunismului**... Dacă găsești că falsificarea grosolană, nedemnă de un literat (darmite de o persoană de sexul Blandiane) a **Addendei** - pe de o parte prin omiterea unor nume și a unor fapte ce nu mai au nevoie de demonstrație; pe de alta de **inventare** a unei vieți și a unor fapte care n-au existat niciodată (oricum : nu în familia Blandiane), este doar o “naivitate în diagnoza politică”, te privește numai pe tine și te rog să-ți asumi avocatitudinea. Altfel nu mai putem discuta, fiindcă tu mă întorci mereu, mereu, la Blandiana, pe care... eu o persecut ! Pe care eu o nedreptățesc !

Ei, ei, mai cu modestia !, cum bine zice grecul din anecdotă.

Însă reproșul de căpătâi, ca să zic așa este astfel formulat :

“lipsesc însă din rechizitoriul tău (chiar așa: «rechizitoriu»? - n.m., P.G.) unele aspecte importante : accentele de xenofobie recente la Manolescu și Tudoran, antioccidentalismul mascat la Al. George, tendința spre monopol în purtarea lui Liiceanu”.

Dragă Sami Damian,

Din rechizitoriul meu (văd că te-a contaminat Țepeneag: el mă demască, nu doar ca Golem, ci și ca...Vășinski), într-adevăr, lipsesc aspectele pe care tu le numeri - dar nu pe toate (cum de ai uitat antisemitismul la Țoiu, de-un paregzamplu?), se explică printr-un motiv pe care eu, naiv, mi-am închipuit că ai citit măcar ce ți-am trimis, deci ai înțeles :

În ochii mei de **martor** nu cutare păcat recent revelat la un prieten ori doar coleg m-a făcut să sufăr, nepricepînd cine greșește : el sau eu ; să sufăr, înțelegînd că nu mai comunicăm și va veni în curînd momentul separării ; să sufăr, după ruptură. Iată, exemple cu nume - cronologic înșirate :

De Virgil Tănase nu xenofobia, nici antioccidentalismul, nici antisemitismul nici antiungurismul m-au despărțit : ci faptul cu totul minor al lipsei de caracter a lui;

De Țepeneag de ce m-am despărțit? Fiindcă m-ar fi deranjat antioccidentalismul ori antifrancismul? Da de unde! Ci pentru că a afirmat despre mine o serie de neadevăruri (față de poetul canadian Marteau : că, de cum am să ajung în Occident, am să-i iau revista! Pentru că lui Breban i-a spus că am în continuare cetățenie română; că refuzasem să-l ajut, în 1978 - dar nu spune în ce ar fi constat ajutorul : în manifestație de stradă, pentru ca Franța să-i dea neîntârziat - și necondiționat - cetățenia franceză, ca el să poată beneficia de bursa Humboldt, la Berlin. Pe Angela Marinescu a informat-o că socrul meu era în C.C. - nu mai înșir măgăriile sub semnătură: că i-aș fi furat titlul **Arta refugii**, că niciodată nu scrisesem despre rolul lui în promovarea cărții **Ostinato** - recent, acuzația, vezi *Vatra* nr. 11/98, că **Jurnal-ul** meu... “**apocrif** e plin de injurii și născociri”);

Dar de Monica Lovinescu și de Virgil Ierunca? Dar de Manolescu, dar de Tudoran? De ei să mă fi despărțit antioccidentalismul, xenofobia, antisemitismul lor? Nici vorbă! M-am îndepărtat, pentru că... nu mai puteam fi împreună ; pentru că - mai ales după decembrie 1989 - drumurile noastre se despărțiseră, iar la vârsta pe care o avem, greu de sperat în vreo corectare a traectoriei...

De ce crezi tu că păcatele unui om (sau : cele pe care i le atribui eu, subiectul) trebuie neapărat să poarte un nume, să intre într-o anume rubrică? Iubesc o femeie,

nu *doar* pentru că are ochi verzi ; nu *numai* pentru că își aranjează cu un anume gest părul căzut pe frunte. Și nu mă despart de un prieten *doar* pentru că am băgat de seamă la el accese de antioccidentalism ; sau pusee de antisemitism. Mă despart atunci când... Când ceea ce ne desparte devine mai greu, mai apăsător decât ce a rămas să ne unească. Iată : nici *doar* atitudinea dușmănoasă față de românii exilați (nu) m-a determinat să-l detest și să-l atac pe Pleșu ; nu *numai* atitudinea lui iresponsabilă, de-a dreptul criminală în încheierea Tratatului cu Ucraina. Ci... o sumă de divergențe - mai limpede : constatarea că nu cultivăm aceleași valori.

În ceea ce privește relațiile noastre : de ce mă bucur și țin la continuarea corespondenței cu tine : pentru că putem fi în dezacord, pe detalii - și, uneori, în violent dezacord (vezi detaliul Blandiana). Admir la tine ceea ce nu am găsit decât la două persoane : Deșliu și M.R. Paraschivescu - anume: în anii 50, ai crezut în adevărul neadevărului și, cu pana, ai slujit impostura ; și răul. Da, însă ai înțeles ce se petrecuse cu tine, ai acceptat - în scris - partea ta de eroare și, de la o vreme, te străduiești să vezi altfel lucrurile. Nu e rar să întâlnești dezamăgiți de comunism - dar rarissimi ca un român să-și recunoască public rătăcirea.

În căcăciosul nostru realism-socialist (fiindcă noi nici răul nu sântem în stare să-l facem... serios), nici tovarășii de drum : Sadoveanu, Galaction, Arghezi, Călinescu, Ralea și nici agitatorii agresivi : Beniuc, Banuș, Cassian, Păunescu nu au avut tăria morală să recunoască drumul greșit.

Așa că, atât cât va mai ține prietenia noastră, ea se va menține pentru că... nu avem opinii identice - însă nici divergente.

Eu zic să rămânem așa, neidentici. Dar vorbind aceeași limbă.

Aștept cu interes volumul tău de corespondență cu Negoțescu.

Prietenia lui

Paul Goma

Tot duminică 21 febr.: îngrijorat că nu mai aveam vești de la Cluj, i-am telefonat lui Laszlo : a fost extrem de ocupat, a pregătit Dicționarul pe care i-l va publica tot Dacia. Foarte bine. Mi-a spus că mi-a trimis acum câteva zile o scrisoare cu mai multe detalii.

Aseară a trecut pe la noi Dana Șişmanian (avea treabă în cartier). Ara este, în continuare, bolnav - așteptăm să se facă bine, pentru a stropi cărțile. I-am dat **Jurnal IV-V**.

Luni 22 februarie 1999

Sâmbătă mi-a telefonat Mariana Sipoș. M-a anunțat că *Adevărul* a publicat 2 pagini, reproducând referate la **Ostinato**. Nesemnate. Probabil sunt "interne", de-ale lui Gafița, Leu, poate Cornel Popescu. A spus că în unul din ele redactorul povestește "relațiile cu autorul": că i s-au făcut observațiile cutare, cutare, autorul a plecat promițând remedieri - însă când a revenit cu manuscrisul, s-a constatat că scose-se un fleac și băgase ceva mai substanțial - «Așa cum povestești», a încheiat Mariana Sipoș. E reconfortant să afli, măcar din an în paște, că spusele tale primesc o confirmare scrisă... Mi-a promis că îmi trimite filele cu pricina. Deasemeni o casetă cu emisiunea celebră în care l-a avut oaspete pe M. Pelin. A propos de Caraion : înainte de izbucnirea scandalului, auzind-o (pe Mariana Sipoș) exprimându-și intenția de a face o emisiune cu Caraion, Geta Dimisianu a sărit pe dată, pretinzând că îl cunoaște foarte bine, că au fost buni prieteni. După scandal, M.S. s-a adresat Getei D. cu invitația de a participa la o

dezbateri. La care Geta a refuzat, indignată (Dânsia Sa fiind tot timpul indignată) : cum de o cheamă la “o emisiunea despre turnătoru-ăla”.

În convorbirea cu Laszlo, el mi-a spus că unul din referatele publicate era semnat de Dimisianu - și era favorabil. Semnat - de Dimisianu? Maaare minune! Nu am avut nici un semn că Dimi ar fi făcut referat - și încă semnat... Dacă da, atunci... : pe-atunci eram tineri, aveam abia 30 ani...

Tot Laszlo : că Radu Mareș are de gând să scoată **Jurnal 1998** în vederea Târgului de carte din iunie, când se va prezenta cu trei volume de **Jurnal**... Așa să fie - deși eu aș fi tare mulțumit dacă, prin toamnă, mi-ar publica **Sabina** ; iar în ianuarie 2000 mi-ar edita **Bonifacia** ; în iunie **Patimile după Pitești**, iar în toamnă **Gherla-Lătești**...

Visăm, visăm. Visați, băieți, că tot n-aveți altceva de făcut...

Marti 23 februarie 1999

(...)

Octavian Mihăiescu, din Germania, la cererea mea, îmi amănunțește episodul de la Târgul de Carte de la Frankfurt (atât că nu mai ține minte când anume : 1998 ? 1997 ?) :

Cică Liiceanu, acostat de el, ar fi răspuns :

“«Mă scuzați, nu vă pot da acum explicațiile pe care le cereți, vă explică Doamna Ioana Crăciunescu povestea asta»”.

Iar Doamna (“o actriță”) i-ar fi explicat :

“«(...) P.G. este cam dificil, se crede interzis, persecutat (...) nu a vrut să înțeleagă că aveam stoc în depozit, nefiind cerere pe piață, oamenii nu au bani să cumpere cărți - prețul de producție e imens, iar de vândut nu se vinde...»”

O. M. i-ar fi atras atenția că volumul a fost trimis din depozit la topit, nici n-a fost pe piață - ca să nu se vândă. La care Ioana Crăciunescu ar fi spus cam așa :

“«Adevărat, P.G (...) a fost lăsat cam singur atunci, însă el uită că nu se putea face mare lucru, iar azi împrășcă cu noroi pe toți, pe nedrept. Dl. Liiceanu i-a făcut un mare favor prin publicare, fiindcă așa cum am spus, costul a fost imens, iar câștigul nul, or Goma, în loc de mulțumire, îl împrășcă cu noroi...»”

Oricâți bemoli aș pune la cheie, ceva-ceva tot rămâne. Numai că, dacă mâine are să treacă pe la noi și eu am s-o întreb ce a răspuns la interpelările unui român, la Frankfurt - ce are să răspundă ?

Ce a răspuns o viață întreagă.

În fine, o scrisoare de la Vasile Baghiu - căruia pe loc i-am răspuns.

Joi 25 februarie 1999

Ieri am transpus **Sus, în vârful Raiului**...

Azi trimit scrisori : 1. Dacia, 2. *Vatra*, 3. S. Damian, 4. Elvira Iliescu, 5. Aura și Niculiță Damaschin.

Am primit scrisoare de la Laszlo. Obosit, mortăcios - are niște necazuri, nu le spune. Acele niște se rezolvă (sau ba) în doi, iar eu nu sânt al doilea. A tras din greu la Dicționar. Nu a primit veste de la

Nemira - nici eu. Reconfirmă în scris că Dacia vrea să scoată **Jurnal 1998** în iunie. Că **Sabina** - poate, dar în a doua jumătate a anului.

Cea mai interesantă veste - de s-ar confirma: pe Mareș îl interesează **Patimile după Pitești**. I-a spus lui Laszlo că mi-a propus să coordonez o colecție, eu am refuzat-o... Adevărat, dar nu pot coordona de la Paris. Pot colabora - cu cărți de-ale mele, cu propuneri... L-aș lipi pe Davidescu, aș recomanda recuperarea lui Mircescu, a nenorocosului Johann Urwich, a lui Vasile Baghiu senior, eventual a lui Aurel State - bașca pe celor deja publicați la Dacia: Mărgineanu, Steinhardt, Mihadaș...

S-a mai liniștit, după ce a aflat că Papahagi nu a murit în tren, ci acasă - și nu în urma lecturii textului său...

Despre Sanda Cordoș : că i-a fost colegă de liceu. Că nu era foarte simpatică... Acceptă că articolul **Crizistii** e bun...

Vineri 26 februarie 1999

Am recitit scrisoarea lui Radu Mareș : într-adevăr, formulă un fel de propunere de a coordona o colecție - fără a indica specificul. Am declinat atunci, știind bine că nu pot "conduce" de la Paris. Promit însă atât colaborarea mea - cu volume proprii : **Patimile...**, **Gherla-Lătești**, **Castelana** - cât și în atragerea de autori, în indicarea de cărți sau manuscrise, eventual de prezentare a lor... - într-o colecție care există : Remember - unde au apărut deja Steinhardt, Mărgineanu, Mihadaș, *Jurnalele mele...*(...)

Duminică 28 februarie 1999

Am spălat și am recusut perdelele exterioare, am mai confecționat dintr-un superb cearceaf în damier un viitor acoperiș pliant - acum pot trece în primăvară. Dealtfel ieri și azi au fost zile luminoase.

Am scris cam 3/4 din textul "istoric".

Am trecut **Bonifacia** în gabaritul paginii *Viața românească*, am

Fiind și duminică seara, mă opresc aici cu februarie 1999.

M A R T I E 1 9 9 9

Luni 1 martie 1999

De bine ce încheiasem jurnalul pe februarie (pe la ora șapte seara și îl trăsesem în două exemplare), am primit de la L. I. Stoiciu un fax conținând 16 întrebări de la 16 șefi de publicații literare. Citindu-le, m-au apucat dracii : unele sunt de o nesfârșită nesimțire (Ulici), altele de rea-credință, altele de-a dreptul obraznice (Novac, de la *Tomis*). Toată seara am fost iritat, iritabil - m-a liniștit Ana : de ce-aș fi mânios? LIS mi-a dat prilejul să le mai zic vreo două confărtaților - chiar dacă nu și cobreslașnicilor de tipul Dimisianu.(...)

A plouat toată noaptea, plouă și acum (ora 8,30), de rupe pământul. Și eu care pregătisem perdelele de soare...

Mărți 2 martie 1999

Ieri am primit de la Mariana Sipoș un număr din *Adevărul* (referatele la **Ostinato** și la **Ușa...**), o pagină cu o fotografie din *Luceafărul* și o casetă video cu emisiunile ei despre Caraion.

Foarte bune. Îl înghesuie, îl stoarce pe Mihai Pelin ; dirijează bine discuțiile de pe platou (cu Geo Șerban, cu Barbu Cioculescu), aduce în studio convorbirea telefonică avută cu Valentina Caraion, mai dă o copituță în Ierunca (prin Ana Selejan), etc. Totul foarte-foarte bun...

...Până la dialogul cu Tudoran de la Chișinău. Dealtfel, i-am scris următoarea epistolă:

Paris 2 martie 1999

Am primit plicul (costisitor) - și vă mulțumesc :

- pentru fila din *Luceafărul* ;
- pentru numărul din *Adevărul* ;
- pentru casetă.

E foarte bună Mariana Sipoș. Excelentă.

L-a apărat pe Caraion, l-a pus în mare dificultate pe Pelin, i-a dat câțiva ghionți iscălitoresei cu același nume (ba chiar i-a scăpat ceva în genul : cartea scrisă pentru Monica ; și ceva cu jurnalul Monicăi - nu mai vorbesc de trimiterile la Ierunca...)

Concluziune : da, domnule.

Singura emisiune a sa care nu numai că nu m-a convins (ba a lăsat un semn de întrebare : Mariana să o fi făcut, ori sosia ei de la Chișinău ?) a fost cea cu Tudoran. Fiindcă Mariana Sipoș nu i-a pus întrebările esențiale :

- el [Tudoran], prietenul-foarte-bun al lui Caraion - de ce nu se exprimase în presa românească, deși trecuse un an de zile de la declanșarea atacurilor, prin Manolescu ?;

- el [Tudoran], prieten al lui Caraion, de ce a "ezitat" să-și procure cartea Iscălitorei - bine-bine, e frumos când recunoști că "din lașitate" - dar în ce constă lașitatea : că nu îl aperi pe atacat, ori că nu te întrebi, în public, despre îndreptățirea marionetiștilor de a fi pus la cale atacul?;

- care este opinia lui despre prietenii săi care l-au atacat pe Caraion : Manolescu, Matei Călinescu, Grigurcu, Cistelecan - ce să mai vorbim de Liiceanu, editorul ?

Mariana Sipoș a fost, în episodul Chișinău, absentă. Deci, complice cu “tăcerea” lui Tudoran.

Acum două băgări de seamă - în legătură cu discursul Mariane Sipoș :

1) în emisiunea și despre Dinu Pillat, aducând vorba de **Insectele...**, și despre duritatea atacurilor la adresa lui Ceaușescu, M.S. se întreabă cam așa: Cine a mai făcut **aceasta**...? (nefiind sigur de citat, nu-l pun între ghilimele).

Cum, cine, Mariana Sipoș ? Dar Virgil Tănase ?- nu contează ce a devenit mai apoi - dar el l-a atacat dur pe Ceaușescu, în 1981 (deci înainte de **Insectele...**), drept care acesta i l-a trimis pe Haiducu să-l omoare !

Și parcă a mai fost cineva care să fi făcut **aceasta** - e adevărat : de pe când se afla în România, nu în exil (cum făcuseră Caraion și Tănase). L-ați uitat ?;

2) din câte știu, **în presa scrisă** din țară am fost primul care i-a atacat pe atacatorii lui Caraion - prin scrisoarea către Grigurcu - prima, publicată în *România literară* abia în septembrie 98. N-am auzit nici un mieunat informativ despre **asta** - deși nu din **asta** trăiesc eu.

Tot acum ambalez și expediez caseta D-nei Caraion, în Elveția.

Mulțumiri încă o dată, pe curând, Paul Goma

Am mai adăugat de mână un P.S. în care o întreb ce a vrut să spună (în una din emisiuni - dealtfel în treacăt) prin “permiterea accesului la dosarul lui Paul Goma” ?

Am terminat - foarte provizoriu - textul “istoric”.

Miercuri 3 martie 1999

Am scos în jur de 12 pagini din **Întrebări**.

Am impresia că nu i-am răspuns lui Laszlo. Cum Dumnezeu ? Nu găsesc copia răspunsului la scrisoarea lui ultimă. Chiar așa să mă fi ramoligagarisi' ? Mai știi ? Poate că chiar așa.

Mâine mă duc la Elfassa - așa îi zic eu, cu drag, oftamologigèlei, pentru că ea este cadâna de la El Fassy.

Ieri și azi nu ne-a mers telefonul : măgarii : au schimbat modalitatea de plată, dar nu ne-au anunțat !, nu au luat în seamă RIB-ul trimis (ca să se singuri servească), deci am rămas și fără telefon și cu o amendă ! ce ne mai lipsea ! Mâine are să funcționeze : Filip a aranjat treburile.

Joi 4 martie 1999

Azi am terminat, în sfârșit, răspunsurile. Iată ce a ieșit :

[*Vezi textul “16 întrebări, 16 răspunsuri” în Butelii... 1999*]

Vineri 5 martie 1999

Am terminat de imprimat textul, am făcut plicurile : 1. Stoiciu ; 2. C. Dumitrescu ; 3. Laszlo ; 4. Cistelean ; 5. Mariana Sipoș. Tot azi îi scriu Elvirei Iliescu, în legătură cu cronică la **Altina**, din *Jurnalul literar*.

Duminică 7 martie 1999

Ieri și azi am scris “Iarăși despre Caraion” :

[Vezi textul integral în Butelii... 1999]

Am să trimit mâine - 5 exemplare.

Plouă, plouă, plouă. Și e frig.

Lulu mi-a spus la telefon că “ieri” (vineri 5 martie) mi-a trimis prin poștă vol. II al **Dicționarului Scriitorilor Români**. Mi-a cumpărat și noua ediție a **DEX** - e prea târziu ca să mai caut calul de dinți : îl am în ediția din 1975, m-am slujit de el, dar, Doamne, atâtea găuri, atâtea “explicații” false, aiurea... Sper ca aceasta să fie mai... normală. Are să mi-o trimită prin cineva (probabil Mirel Bran).

După amiază : de la o vreme dorm enorm de mult : noaptea : șapte ore, încă una-două înainte de prânz, două după masă, ceea ce dă cel puțin zece. Timpul împruțit sau doar veșnica oboseală - sau și una și alta...

Acum câteva zile am primit o scrisoare ciudată - în fapt o epistolă în versuri - semnată cu nume nemțesc. Îl cunosc pe expeditor : acum vreo șase luni îmi dăduse telefon de undeva din Germania, cerînd-mi să-l primesc, că vrea să-mi spună trista poveste a vieții lui. A apărut a doua zi, am avut convingerea că de multă vreme doarme prin trenuri, i-am propus să mâncăm ceva împreună - m-a asigurat că tocmai mîncase (deși nu spunea adevărul)... Venise să-mi spună : e șvab, de 20 ani în Germania, că nevastă-sa, o româncă (în glas se simțea disprețul pentru nația nevesti-si) întâi l-a înșelat, apoi l-a lăsat, plecînd “cu fetița” - unde? La altul. El și-a pierdut slujba (șofer de cursă lungă), e disperat, vrea să se sinucidă, înainte de asta a vrut să stea de vorbă cu mine... Ce să facă? I-am spus să-și vadă de treabă, să caute să-și găsească slujbă și să trăiască - “pentru fetiță”, chiar dacă ea e cu mama... A fost foarte dezamăgit, mi-a și spus : «Sunt foarte dezamăgit de dumneavoastră, că-mi dați ideea pe care am avut eu...» I-am zis că foarte bine dacă amîndoi ne-am gândit la aceeași soluție... A plecat, mohorît, aproape disperat, ar mai fi stat, însă eu nu l-am reținut (era la mine de vreo trei ceasuri), l-am condus la poartă, acolo a plîns ca un copil, mi-a fost tare milă de el, săracul, avea vreun metru și nouăzeci înălțime și vreo sută douăzeci de kile... Iar acum mi-a trimis următorul mesaj ;

“1. 3. 99

“Vînt cu apă bate geamul
în spital cu geamantanul.
Număr zile ca-n armată
într-o lună să te gată
fiindcă plîng pe dulcea fată.

“Ce fel ești tu de tată
lacrimi pentru-o mică fată ?
Scoate pieptul c-altădată
Curvă găsești și lung și lată,

las că vine când e mare.

“Să te caute-n țărână
gândește-te-acum la tine,
nu la alții, tot senine
Sufletul amputat din mine
Suferă de mică, ce rușine
“Cui să mai spui ceva
Cine te-ar mai asculta
Tu GOMA nu mă uita.

“Cu stimă și respect”...

(urmează semnătura).

Am copiat întocmai. Ce ar fi de comentat ?
Iar acum copiez - întocmai - un document :
Într-un plic al Centrului Cultural Român (care, el poartă stampila
postei cu data : 5.3.99) se află, întâi o fotocopie pe o jumătate de
pagină ruptă pe genunchi :

Uniunea Scriitorilor din România, București - etc...

Dragă Domnule,

Vă rugăm să confirmați participarea dvs. până la data de 20 martie 1999.

Vă mulțumim.

Uniunea Scriitorilor;

Dept. Externe

Eugenia Mihalea

Pe o foaie - întreagă, totuși, avînd același antet - stă scris :

Domnului Paul Goma

Stimate coleg,

Iată-ne ajunși la cea de a treia ediție a Întîlnirilor de la Neptun ! Organizată de
Uniunea Scriitorilor din România cu scopul de a menține și cultiva dialogul scrii-
torilor din țară cu scriitorii români din afara granițelor României, această Întîlnire se
constituie, de-acum, într-o tradiție pe care ne simțim obligați să o continuăm, even-
tual sporindu-i, de la o ediție la alta, cuprinderea geografică și repertoriul tematic.

Vă invităm, așadar, la a III-a [inițial, era scris a II-a, a fost - aceasta corectată
- n.m.] ediție ce se va desfășura între 2 și 6 iunie 1999 la Neptun și va avea ca temă
centrală “Literatura română în lumea mileniului trei”.

Plecarea din București spre Neptun este prevăzută pentru ziua de 1 iunie, orele
16, de la sediul uniunii Scriitorilor din Calea Victoriei nr. 115.

Președintele U.S.R.

Laurențiu Ulici

Am avut gură spurcată : Ulici și-a lui ceată se ține de neptunuri,
pe el îl interesează - ce-l interesează pe ‘Lici ? A, da : “Literatura
română în mileniul trei” - dar este incapabil să scrie data pe un
document, totuși - ce să mai vorbesc de “hârtia” pe care minte că mi-a

trimis-o, dar pe care eu n-o mai aștept.

Vasăzică Ruxandra Cesereanu se plânge Marianeii Sipoș că am ofensat-o (cum va fi rostit : că am înjurat-o ?), atrăgându-i atenția că nu pusese data alături de o dedicație - pe o carte care vorbește de **istorie**. Ea este o dulce copilă pe lângă ditamai cornutul Ulici, președintoi al scriitoriceilor! Cum ar veni : ăla care-i mare peste ăia care... Care, ce ? Dar mai știi ei pe ce lume se află ?

Dacă se va supăra careva din pricina diatribelor mele să facă bine să re-citească - întâi cuvintele "Dept. Externe" - care începe cu "**Dragă domnule**" și continuă cu "**Vă** rugăm să confirmați..." - ca să nu mai zăbovesc la compunerea semnată de Ulici - aia cu "Literatura română în mileniul trei" - când ea, biata se zbate undeva în secolul XIX, între Pașcani și Gheboiaia...

Luni 8 martie 1999

Nu se observă, dar scriu direct pe QXPress (recto-verso - ceea ce înseamnă că are paginile numerotate - și colontitlu). Da, domnule și iubite cetitoriuile : să știi că **Jurnal 1998** a fost cules - în fine, dactilografiat de dactilele mele personale - însă numerotarea a fost făcută de Monica Cremene de la Cluj. Pe când (ba chiar din contră, ar zice un tovarăș) acest jurnal este făcut în întregime de mandea - chiar și ce conține (să vezi și să nu crezi, în ciuda Țepeneagului cu același titlu !), Dacia nu face decât să trimeată la tipografie !

Azi am primit scrisori de la Laszlo (și o carte a lui Sorin Alexandrescu) ; de la Grigurcu (bucuros că nu mai continuăm "polemica" ; de la Carmen Iordănescu din Constanța, prietenă a Elvirei Iliescu și fostă colegă de medicină cu Ivăsiuc.

Cu toate promisiunile meteorologilor, timpul azi a fost foarte probabil : ploaie, vânt, frig. Ce bine era în România, atuncea când afara era frigă, înăuntra : caldă - e-he!

Laszlo zice că Dicționarul lui iese azi-măine; că Dacia are un nou local, curățel, patru încăperi, central - lângă liceul său (în pauza mare se duce în vecini, la o discuțiune înalt editorială. Și că Dacioții au chiar și o camionetă - pe care scrie citeț că ea aparține focarului de cultură. Aștept în continuare scrisoarea de la Mareș cu noua adresă.

Marti 9 martie 1999

Aseară am scris de mână două scrisori. Lui Grigurcu, un fel de încurajare, nu știu cum are s-o ia: că, la urma urmelor, izolarea lui la Tg. Jiu se întoarce pe partea benefică: dacă ar fi avut "loc" în București, s-ar fi luat cu prietenii, cu paharul și n-ar mai fi scris atâta. Ca să-mi întăresc zisele, l-am comparat cu I.D. Sîrbu, și el izolat în Craiova lui Sorescu - și chiar a Banului Măracine.

Nu-mi dă pace gândul la **Patimile după Pitești** ; după scrisele lui Laszlo, pe Mareș l-ar interesa o reeditare. Foarte bine, numai că, iată : nu mai găsesc prin hârtii o dactilogramă ca lumea. Uite-așa, dracu știe ce-am făcut - și erau multișoare... M-am gândit întâi să trec cartea la ordinator - nu mai poci, e prea greu ; Ana nu mai poate fotocopiază, la

ei, la BN. Două pagini (mărite) pe o foaie A3. Să mă gândesc la postfață. Nu mai poate rămâne așa, au trecut de atunci... 10 ani.

După masă : n-am mai așteptat: am luat un exemplar din **Patimile...** (mai aveam trei...) și m-am apucat de corectat. Am făcut până acum peste o sută de pagini - din 250 (fără postfață). Aș fi în stare să termin mâine seară, pentru ca poimâine să i-l trimit lui Mareș. Am să-i sugerez să facă întrebare în direcția lui Pecican : ar vrea el să se ocupe de corectura la **Patimile...**? Nu de alta, dar a participat (cu Liviu Malița și, cred, cu Țicudean) la corectura **Sabinei** de la Apostrof.

Miercuri 10 martie 1999

Am terminat azi-dimineață, pe la orele 10. În plic am pus și fragmentul din **Memorialul Ororii** privitor la cartea despre Pitești și am trimis totul pe adresa lui Radu Mareș. credeam că scap mai ieftin - nu : 30 franci.

Am avut totuși un ce profit : am citit un roman acceptabil (vorbesc de **Patimile după Pitești** - dacă nu s-a înțeles): bunișor. Să sperăm că, la aniversarea a 20 de ani de la scriere (1978-1979) vor citi și alți câțiva oameni acest nu foarte prost roman.

Seara a telefonat Lulu de la București: necazuri cu apartamentul : proprietarul îi cere să se mute, ori să plătească 400 dolari (pe lună) !

Înainte telefonase Solacolu : e aproape gata cartea lui. Se miră, în continuare, de Tudoran. Volumul cu pricina este chiar **De bună voie...** și a apărut în '86, după sosirea lui în Occident (l-am rugat să facă o notiță corectoare pe textul meu, unde spun că **înainte**). Mi-a mai spus că mai este o poveste : revista *Don Quijote* (nu cunosc grafia folosită de Caraion), supliment al *Dialogului*. Observînd că figura și Tudoran ca redactor, Solacolu îl întrebase pe Caraion de ce îl pune pe Tudoran?, la care Caraion răspunsese că, săracul Dorin, o să aibă nevoie de o recomandare, cândva... A și avut, comentează Solacolu: când a solicitat bani de la americani pentru *Agora* (!), s-a slujit de cartea de vizită caraioană.

Tot Solacolu : că în octombrie i-a cerut (lui Tudoran) o prefață sau postfață pentru volumul acesta. Nepotul său l-a căutat pe Tudoran mult, până l-a găsit și i-a înmănat scrisoarea. Câteva săptămâni mai târziu același nepot l-a interceptat pe Tudoran, cerîndu-i răspuns - Tudoran a afirmat că i-l trimisese unchiului prin poștă... Bineînțeles, Solacolu nu a primit nimic.

Ultima : văzînd emisiunea făcută de Mariana Sipoș, Iscălitoreasa aflînd că Tudoran nu citise cartea ei fiindcă... n-o găsisese în librării - i-a trimis-o ! Cu un bilețel. Nu contează mobilul ei (că proastă nu e, doar rea), contează cum a primit Tudoran cadoul... Bineînțeles, povestașul nu ne mai povestește ce va fi zis Semnătoreasa văzîndu-l pe Pelin, personalul ei Izdvor...

Mă întreb, post-festum) : nu va fi putut Tudoran să se "încadreze" în societatea românească, fără a pactiza cu Eugen Simion?, cu Buzura? cu *Adevărul* Stănescului C. și mai ales cu "strălucitul gazetar" Popescu KKT ? De mână cu Manolescu ? În ce panică se va fi aflat, de va fi cedat ? Și dacă n-a fost nici o cedare - ci o mergere-înainte ?

Nu e frumos să cauți argumente postmortemice, însă pentru că tot sânt eu omul dracului :

De ce natură va fi fost opoziția față de comunism a lui Tudoran ? Păi, de natură... emigratorială. El **a cerut să plece** definitiv din România - spre deosebire de mine care am refuzat ofertele Securității de a pleca definitiv, iar în noiembrie 1977 am cerut azil politic - el nu a cerut azil politic. În 1980 ? 1981? Noël Bernard îi promisese post la Europa liberă, dar el nu a putut accepta ; le rămăsese fetița în România. Apoi Bernard a murit, el a rămas în pom. Așadar, Tudoran **a emigrat** - nu a, vorba lui Zăciu, "fugit" - dealtfel, Dorin e din același aluat, din aceeași echipă cu Zăciu, cu Păler : cea a contestatarilor-măsurilor și nu a contestatarilor-sistemului (care ia măsurile acelea).

Am să recitesc textul pe care l-a trimis Monică : **Frig sau Frică**, să văd dacă persistă aceeași nemulțumire (a mea) față de frânele autorului - firește, în primul rând cea de a nu da nume (iată încă o trăsătură de rudenie cu Zăciu); apoi... - dar mai bine să aștept, până după re-lectură.

Joi 11 martie 1999

În sfârșit, lumină ! Este prima zi din acest an când, la ora 7 și jumătate, lucrez la lumina zilei. Până acum a fost tare întunecat - rămâne însă frig, cu nori amenințând să ne plouă iară.

Am văzut aseară *Odiseea - 2001*, filmul lui Kubrick. Și am recunoscut - în plenul familiei - că mă înșelasem, că fusesem nedrept când afirmasem că filmul nu este artă - fiindcă îmbătrânește. Ei bine, filmul **acesta**, pe care l-am văzut cu Ana aici, la Paris, în 1972 (sau : '73?) nu a căpătat un singur rid. De când a murit Kubrick și televiziunea franceză, și ea, reia filmele sale, nu am văzut decât *Odiseea - Orange mécanique* ba. De aceea voi zice ceva prea-rapid, cu totul subiectiv : Kubrick nu făcea filme cu personaje, ci cu concepte (sublimate) de : despre/ale om(ului). *Odiseea* nu e povestea unor personaje, ci o poveste despre... în general, speța umană - dar cât de... în-special !

Cât despre vizionarism...

Cât despre extraordinarul "estetic" devenit (în românește, se înțelege) : frumos... Aici (acolo?) totul e gândit cu "mâna" de artist : costumele civile ale actorilor, decorurile, nava spațială pe dinăuntru, ca și pe dinafară, o asemenea chestie nu înspăimântă, nu terifică - ca în toate celelalte filme (ulterioare)... astroidale, iar vocea lui Hal este, de la început, de o nesfârșită umanitate (mai ales atunci când începe a face măgării ; apoi porcării...). Desigur : spațiile pe care le călărește nava-cameră de luat vederi în pre-final sunt binișor lungi (fără a fi și plicticoase), iar aici îi găsești circumstanțe atenuante regizorului : omul a inventat-descoperit *asta* adineauri și nu se mai poate opri din jucat cu jucăria *asta*... Dealtfel : Filip a avut curiozitatea (profesională) să privească atent genericul final : au lucrat la el cel puțin o duzină de echipe de specialiști în fotografie și în subramurile ei.

În fine - dar nu ca punct final : muzica. Rar un regizor de film (dar era Kubrick regizor de film ?) a știut să lipească o muzică de Johann Strauss de un film, apoi de o imagini solarizate (atunci o noutate în

film), apoi de o muzică de Wagner, apoi de fragmente din Ligeti, acest mare... ardelean ungur (ca și Bártok). Și mă întreb dacă nu cumva, în Franța, de atunci - 1973 - a primit Wagner dezlegare, a devenit un... hitlerist talentat, vorba unui animator de televizie... Se vede că acest american rezultat din amestecul românului, ungurului, austriacului, în Bronx, "expatriat" în Anglia, nu s-a dus pe platou cu jumătate de idee - fie : trei-sferturi - așteptînd de la turnaj idei, inspirațiune de moment, improvizație strălucită, așa cum au făcut unii dintre (și ei, mari) regi-zori. Ci, ca genialii "improvizatori" de jazz : dau impresia că improvi-zează, în fapt totul este gândit, simțit, repetat - în plus, față de rigidita-tea instrumentistului, fie acela și solist dintr-o orchestră simfonică ; naturalețea, firescul, bucuria-improvizației... bine învățate.

Mă opresc aici din delirul exercițiului de admirație. Oricum, mi-a făcut bine. După atâtea produse (altfel cum să le spun ?) pentru televiziune, fără îndoială : bine făcute (însă confecționate pentru consumul micului ecran), între bariere de timp, de scenariu, de manieră de a aborda "istorioara", de extremă violență, de sexualitate fără motivație naturală - e reconfortant să-ți speli sufletul cu o asemenea operă ; nu ascultă decât de legile care, iată : au făcut să nu îmbă-trânească. Și să bată la poarta artei. Cu a mare...

Vineri 12 martie 1999

Aseară telefon de la L.I. Stoiciu : a primit **Răspunsurile**, dar încă nu **Caraion**. Cică ziarul își schimbă alcătuirea ; au să încerce un supli-ment literar (8 pagini ?), sâmbăta. Pentru mine ar fi publicarea unui bloc, săptămânal. Într-un fel e mai bine, pentru că nu mai fragmentează textele ; în altul, rău : frânge o obișnuință căpătată cu mult chin și răbdare - a lectorilor, nu a mea.

Seara : mi-a venit **Dicționarul Scriitorilor Români D-L**. Nu pot spune nimic - de rău. De bine, da : m-am bucurat când am dat de Gloria Barna (la : Indrieș); de Ivănceanu. Aceștia meritau să se vorbească, în sfârșit, de ei. dar lipsește Vera Lungu).

Azi la prânz am montat, pe balcon, copertina mare, cea în șah. Fiindcă tot nu am cu ce mă lăuda, o fac cu asta : e ingenioasă. Și frumoasă.

Măine am să scriu ceva în legătură cu termenul "diasporă".

Sâmbătă 13 martie 1999

Am chiar scris vreo trei pagini - proaste.

Am zis, am repetat : coordonatorii Dicționarului au dreptul să facă orice... Chiar orice ?

Pe mine nu mă iau în seamă, la urma urmei nici n-ar fi trebuit să figurez, dar acum este vorba de alții, totdeauna prin comparație. Așadar : are dreptate Handoca : lui Eliade i-au consacrat 11 coloane - Canalei Dumitrii : 24 ! Fostul secretar de stat Vartic îi face Canaliului o mini-monografie și o publică în Dicționar - păi ce : nu are el dreptul, ca unul dintre stâlpi - fie și nenumiți ? Mai multe decât lui Eliade are și Găzdaru - ca ce chestie ? Totul se explică : Bine, bine : Zaciu

coordonează și volumul II, însă de la distanță. Drept care prezenții, la Cluj, fac ce-i taie pe ei capul : Vartic își umflă preferințele sale : Cosașu, P. Dumitriu ; Papahagi pe ai săi lingviști și universitariști . Găzdaru : 12 coloane, din care 6 de bibliografie, după ce cam o treime din primele șase pagini fuseseră ocupate cu titluri de articole..., Paul Georgescu: 10 coloane - taman cât E. Lovinescu! ; I. Ianoși : 7,5 coloane - mai mult decât Cioculescu și Pompiliu Constantinescu : câte 7 în cap - în fine Lozovan cu 6,5 coloane umplute cu fleacuri.

Totuși, totuși : cea mai mare măgărie rămâne cea făcută lui E. Lovinescu - de ce ? Uite, că știu: el nu fusese profesor universitar ! - limpede ca lumina zilei.

A murit Menuhin : și eu care-l credeam etern.

Duminică 14 martie 1999

A doua zi de primăvară. Ieri aerul a fost atât de cald și de umed, încât am avut câteva... ezitări fiziologice.

Revin la Dicționar : re-vin și la prima convingere a mea : ce importanță are că X "capătă" atâtea coloane, Y abia atâtea - afectează cantitatea de informații din Dicționar calitatea scrierilor (și personalității) celui... nedreptățit ? În absolut - deloc. Numai că noi nu trăim în absolut - noi, măi frate, trăim mai întâi în de noi, unul cu altul, unul împotriva altului, unul săpîndu-l pe altul acela și dorindu-i din inimă cât mai multe crape căprate ; păi noi, domnule, sântem profesori - ba chiar universitari, pentru noi un Dicționar e literă de evanghelie : scrie, acolo, că Petru Dumitriu e cel mai cult scriitor român contemporan? Scrie! Păi, dacă autentifică Doru Vartic treaba asta, în mod necesar este și adevărat, doar el a fost ministru adjunct la Cultură!

Ce provincie beteagă, acest Cluj ! Ce mișunărime relaționalnică, ce domnie a Pașei din Vidin a pilelor și a umorilor (provinciale) ! Ce manipulațiuni căcăcioase - am în vedere adausurile - cele care nu sunt totdeauna suplimente de informație, fiindcă alții au fost lăsați... extrem de datați, ba chiar invalizi (Gyr de pildă, avînd parte de un tratament odios ; ca Eliade - ce să mai spun de E. Lovinescu). Așa au fost umflați P. Dumitriu, Cosașu, Găzdaru, Vintilă Horia, cât despre tovarășii noștri Paul Georgescu, Ianoși, Colin - iar din ceilalt volum tovarășul vostru Balaci...

De acord : eu, obișnuit cu excluderile, omisiunile (grăitoare, mie-mi spui ?) afirm că nu are importanță cantitatea coloanelor, că, de pildă, pe E. Lovinescu nu l-a făcut, nu-l va des/face un Zăciu (cu atât mai foarte-puțin un Papahagi) - dar ce vor fi zicînd apropiatii exclușilor dispăruți ? Dar cei vii (și răniți - ca Breban, Grigurcu...) ?

Dicționarul... Uite, nu mai țin minte care căcănar din exil (fie un legionaroid, fie un sionethnic) mă ataca, rezemîndu-se pe inexistența mea în dicționarul lui Marian Popa! Atunci nu l-am luat pe atacator în seamă, de astă dată m-am informat : compunerea săptămânistului trimis cu misie în RFG a apărut în 1971 (reeditată în 1977). În 1971 nu aveam cum intra într-o selecție atât de strînsă : publicasem doar o broșurică ne semnificativă, **Camera de alături**. În 1977, la reeditare, situația mea nu se ameliorase deloc, ba dacă nu uităm (eu, nu - dar cei-

lalți ?) că Marian Popa era ordonanță a lui Eugen Barbu, iar Conu Jenică avea dreptate să scrie (căci cu zisul se ocupa Dinescu) : eu sânt marele scriitor fără cărți (românești) ! Că doar nu era să-mi introducă sergentul Marian Popa, în ediția a doua a raportului său asupra... stării Uniunii cele trei cărți apărute până în acel moment în Occident (**Ostinato, Ușa, Gherla**)... Ce am vrut să spun prin asta : că în capul didactic, pătrat, de felul lui, ca și în cel cubic, de rând, nu intră un asemenea animal care nu există - cum să existe, dacă nu figurează în Dicționarul lui Marian Popa cel vestit ?; cel cinstit - care justifica, în scris, plagiatul la care se deda Patronul - în fine, comandantul U. M. *Săptămîna* - unde colabora și drăguțul de Dinu C. Giurescu, printre alți antibolșevici...

Deci știa el Țepeneag ce știa când umbla furios prin târg, cu o fotocopie după un dicționar de care eu habar n-aveam (refuzasem și diploma și relațiile cu tovarășii Manea, Hăi cu Hacademia româno-americană), ca probă că "Ieruncii și Goma" îl eliminaseră pe Puiu din literatură (și din istorie, să nu se uite). Dacă fusese el otrăvit de o astfel de... neconsacrare, cum să nu pună la inimă alte amănunte, de care-i plină literatura noastră preferată și dragă ?

Eu n-am să mă plâng că textul lui Simuț din Dicționar este incomplet, că nu a amintit cutare carte, cutare faptă - n-a amintit și gata! Rămân așa, încremenit, în Dicționarul lui Zăciu! - îți dai seama? Ei și? Că, totuși, includerea mea semnifică ceva? Ei, da : semnifică ceva (oricâte coloane mi s-ar fi rezervat, oricât de incompletă, datată ar fi informația): că, totuși, exist. Or asta este în sine o noutate! Cum adică : Goma există? Ca scriitor, domnule? Bine, de acord : a avut ceva curaj, s-a luat în gură cu Ceaușescu - dar ce caută în Dicționarul **Scriitorilor**? Păi era vorba că individul nu are strop de talent - că, dac-ar fi avut nu ar fi muls țâța agitației, a scandalurilor politice, iar după Revoluția Noastră Cea Eroică, s-a dedat resentimentului, invectivelor, culpabilizărilor (vorba prietenilor mei, a colegilor mei de redacție, delații mei amici - și decedați : Dana Dumitriu, Sorin Titel...)?

Din acest punct de vedere, într-adevăr, Dicționarul are utilitate.

Ce blestem pe Țepeneag : să aștepte el volumul IV - încolo, peste vreo trei-patru ani, ca să afle câte coloane i-au fost consacrate - în comparație cu Crăciun, cu Ierunca, cu Virgil Tănase, cu Ivă (mai ales cu Ivă !), cu Dimov - și, așa, pe departe, cu Goma...

Luni 15 martie 1999

Am pornit săptămîna cu cele mai bune intenții - dar dacă nu-i energie... Sânt mortăcios, fără zvâc (mai bine : zvîc). Până acum eram stors de viață, în general, acum sânt strivit de, în special, primăvară : parc-am fi în București, atât de explozivă, de înnebunitoare-i.

Am primit de la Elvira Iliescu un text, presupun trimis spre publicare. Am rugat-o să-l ajungă din urmă și să-l oprească, fiindcă pleacă greșit - iată ce i-am scris (trimit mâine) :

Paris 15 martie 1999

Stimată Doamnă Elvira Iliescu,

Am primit textul dactilografiat și am fost impresionat de atâtea cuvinte bune. Numai că introducerea (și finalul) se așează... pe poziții greșite, cum ar spune (a și spus) un tovarăș.

O spun de la bun început, pentru a nu exista dubii : mi-a făcut foarte bine pe la inimă atitudinea publică (am să revin...) a oamenilor de la Aspro. Am luat din ea numai ceea ce este dezinteresat - și riscant (fiindcă nu e bine să te arăți în bune relații cu unul ca mine...). Deși a trecut atâta timp de la anunțarea "preferinței" lor, nu am primit nici un semn - nici oficial (doar e asociație cu statut, care percepe și drepturi de autor, nu ?) și nici măcar o scrisoare, ori un telefon dinspre cei presupuși de mine a fi asproioți: I.B. Lefter, Dan Petrescu... - și mai cine ? Și mai nu știu.

Neavînd cui să mă adresez, nu am comunicat... anume fleacuri-esențiale :

1. Premiul Nobel pentru literatură se acordă o dată pe an, unui singur scriitor ;
2. Propunerile se fac numai dacă Fundația Nobel și-a exprimat dorința ca X (persoană) sau Z (organizație, asociație avînd legătură cu literatura) a fost invitată să o facă și a primit toate "hârțile" necesare propunerii ;
3. O persoană ori o asociație dată poate propune un singur candidat - nu mai mulți (stă scris limpede în regulamentul trimis) ;
4. Atât acțiunea de a propune un candidat, cât mai cu seamă numele candidatului trebuie să rămână secrete (fundația nu folosește acest termen, ci eufemizantul : "discreție").

Vă întreb pe Dvs., care ați citit - ați și scris - despre jurnalele mele - care multe lucruri "indiscrete" divulgă - ați citit, ziceam, undeva că ani de zile i-am propus - alternativ - pe Eliade și pe Eugène Ionesco ? Firește, nu. Nici că, după unsprezece ani i-am anunțat să nu-mi mai trimită documente în vederea propunerilor, pentru că... favoriții mei nu au fost luați în seamă... Am rupt tăcerea acum, pentru că nu mă mai simt legat de discreția cerută celor care propun.

Revin : le sînt recunoscător celor de la Aspro că s-au gândit la mine în termeni atât de elogioși, însă nu pot să nu observ că ei au călcat regulamentul (urmarea fiind dublă : lor nu li se va mai adresa Fundația, pentru propuneri - și propusul/propușii - sunt eliminați din selecție - fiindcă li s-a rostit-scris numele).

În afară de această eroare de comportament mai există una de termeni. Așa cum scriitori, pasămite, folosesc pentru Românii exilați, deșărați, emigrați, etc termenul impropriu: **diasporă** (când ar fi suficient să privească într-un dicționar explicativ, să afle că înseamnă împrăștiere, diseminare... a unei seminții - exemplul, întâi al evreilor : apoi în acest secol : al armenilor, al țiganilor), de la o vreme folosesc termenul **nominalizare**.

Întrebare la îndemîna oricărui om normal : cum poate "nominaliza" (pentru Nobelul de literatură) cutare societate a scriitorilor din România (și mai face și publică... nominalizarea !), când acest act rămîne în sarcina exclusivă a Comisiei suedeze - după cîteva tururi de scrutin ? Dar, pentru Dumnezeu : "nominalizare" nu este același lucru cu... propunere.

Cineva căruia îi explicasem aceste elementare lucruri mi-a replicat:

«Dar Majestatea Sa Regele Mihai I-ul nu a fost și el nominalizat pentru Premiul Nobel pentru pace ?»

Nobelul pentru pace este decernat la Oslo, de norvegieni - iar laureații sunt, de obicei, doi (foști dușmani care s-au împăcat) - pe când Nobelul pentru literatură este al Suediei, deci al... lui Alfred Nobel și, dacă la matematici, chimie, economie, biologie pot exista mai mulți laureați, la literatură, cu trei excepții, ba.

Acestea fiind spuse, vă rog, dragă Elvira Iliescu : dacă ați trimis textul undeva spre publicare, ajungeți-l din urmă și opriți-l. Toate referirile la Aspro și la Nobel sunt... în afară de chestie.

Desigur, dacă băieții de la Aspro au comis o gafă din... cumsecădenie, numitul Lulici, ca de obicei, a dat cu coarnele-n gard, anunțînd... preferințele-i.

Tare aş vrea să mă fi făcut înțeleș, să nu luați cele scrise mai sus decât ceea ce sunt : o încercare de a lămuri câteva lucruri.

Pe curînd,

Paul Goma

Martți 16 martie 1999

E ora 7 jumătate și am stins lumina : a venit primăvara. Să sperăm că va ține timpul înșorit. Că de-ăl'lalt ne-am lehamitit (măi Leano !).

Vești liniștitoare de la București, cu locuința. Cică a apărut nepoata adevăratului proprietar, iar impostorul nu mai poate vinde fuga-fuga, că nu se știe dacă nu cumva are să vină pădurariul...C-așa-i româneasca pe la noi - tot : măi Leano!

M-a anunțat aseară Lulu : mi-a trimis prin Mirel Bran DEX-ul, are să ajungă săptămîna viitoare. Sînt curios dacă noua ediție cunoaște vreo ameliorare - măcar repararea enormelor gafe, astuparea găurilor - lipsuri politice, dar și din pudibonderie ruralistă.

Mi-a venit aseară : cum va reacționa reacționaristul Al. George la "doar" cele 6 coloane care i se conced în DSR? Aud de aici răgetele, mormăiturile leului împăiat (altfel, antibolșevic) : cum așa, el care, de la patusopt, neicursorule ?!

Cum sîntem noi, getodacii : neinclușii sunt nemulțumiți, furioși, că de ce n-au fost și ei băgați, pe lângă cutare, cutare, cutare?; neinclușii sunt nemulțumiți : că de ce lui X i s-au dat atâtea coloane - iar lui abia atâtele ? Asta-i cu "ierarhizarea". Formula "Istorie a literaturii" nici ea nu-i mai bună, tot aceasta, a Dicționarului rămîne cea mai puțin rea. Cu o condiție : să existe un coordonator cu fapta (la fața locului), nu doar cu numele. Nu am nici un interes să-l apăr pe Zaciuc, dar sînt convinși : dacă el ar fi fost prezent la definitivarea volumului II, nu s-ar fi petrecut atâtea derapări : Marian Papahagi și Ion Vartic nu și-ar fi îngăduit să publice într-un Dicționar fragmentele lor de monografii (Papahagi a lui Găzdaru, Vartic a lui Petru Canaliu). De aici, de la depărtare se vede bine de tot : acești băieți avînd și ei binișor peste 50 ani s-au comportat ca niște copii în absența părinților : au făcut "prostioare", vorba lui Breban : și-au chemat prietenii (în Dicționar) și i-au umflat : Ianoși, Paul Georgescu, Cosașu, Vintilă Horia... Necazul fiind că asemenea copilărisme nu pot fi ascunse, pentru că va rămîne mereu comparația : cât are X, "față de" Y ? Cum justifici acest dezecilibru ? Presupun că astfel : "I-am dat lui P. Dumitriu 23 coloane - fiindcă despre el ne-a fost interzis să vorbim-scriem pînă acum..." Foarte bine (aici intră și Vintilă Horia, cu 16,5) - dar faci din Cosașu un prozator mai bun (măsurabil cu coloana...) decât Bănulescu ? Un scriitor mult mai semnificativ pentru literatura română decât Crainic (6), ca să nu mai vorbim de Gyr (4 coloane)?

De aici, de departe, se văd criteriile de valoare după care au cântărit Paphagi și Vartic : în primul rînd : copinajul ; în al doilea (se putea să nu existe, la Cluj ?) : universitarismul - la ambii. Papahagi mai are o slăbiciune : macedonenii (sau mecedo/no/filismul), legionar-

rii (și, vițavercii : bolșevicii - ca Paul Georgescu), Vartic este filosemit cum numai un culpabilizat poate fi (de ce anume se va fi simțind vinovat, el, născut în 1944 ?) și, cum altfel : filocultural fără frontiere ale moralei - Marta Petreu nu poate fi plânsă ca victimă : s-a aflat totdeauna pe aceeași lungime de undă a moralei. Și din nou se întâlnesc acești doi pui de burju Papahagi și Vartic în fascinația nemărturisită (dar transparentă) exercitată asupra-le de bătrâne gloabe comuniste (Balaci, P. Dumitriu, Paul Georgescu, Paul Cornea). Ce spune Lenin, ce spune Vladimir Ilici, à propos de **și** săpun ?

La Vartic mai lucrează ceva : culpa de a nu fi făcut nimic înainte de 89 - dealtfel mi-a explicat de ce anume nu ieșise el în stradă când "toți cei tineri și frumoși" se aflau acolo : (...)

Am simțit, fulgerător : prietenul meu Vartic (atunci eram prieteni, dăduse câteva șvunguri hotărâtoare la publicarea **Patimilor după Pitești**, el și cu Marta Petreu au constituit "motorul" publicării **Artei fugii, Astrei, Sabine** (primul titlu din Biblioteca Apostrof) - dar tot el a suprimat pasajul final din *Nota autorului* - nici azi n-am înțeles rațiunea - cum făcea frecvente drumuri la Paris, îmi ducea manuscrise la București... Am simțit, deci că Vartic începe să mă deteste din chiar momentul în care avusese slăbiciunea de a-mi mărturisi "întâmplarea"; iar eu, ticălos bătrân, sadic fără frontiere, nezacind nimic, dădeam de înțeles că... nu-l înțeleg (deci nici consolez). Probabil din aceste pricini s-a străduit - și a avut instrumentul : *Apostrof*; și pe Marta alături. Deci, după ruptura noastră din iunie-iulie 1991, ei au fost liberi să se întoarcă la valorismul lor (cel amenințat atâta vreme cât a mai trăit Negoîtescu și cât au cochetat cu mine) - prin Breban, prin Petru Dumitriu, Țepeneag, Norman Manea (ordinea fiind cronologică).

Acest ocol ca să încerc a explica "dragostea" lui Vartic pentru Petru Dumitriu și pentru Cosașu.

Miercuri 17 martie 1999

Aseară a telefonat Mariana Sipoș. M-a întrebat cine-i Nicoleta Sălcudean, de figurează printre prietenii mei, iar ea doar printre trimițătorii de *Luceafăr*... I-am explicat, i-am adus aminte că mai discutasem despre caracterul relațiilor noastre. A fost de acord - dar n-a fost. Mi-a atras atenția că am comis o mare greșală :(...). Avea perfectă dreptate. Am trimis un fax lui LIS, rugându-l să suprima pasajul. Am reluat textul cu Diaspora - nu cred că va ieși vreo brânză din el.

Azi cerul e înnorat. Și e frig. Păcat - începuse atât de bine.

Joi 18 martie 1999

Azi am terminat, în fine, textul cu Diaspora :

[*Vezi textul "Mult e dulce și frumoasă..." în Butelii... 1999*]

Asta este. În rest - prost, dar nu ne lăudăm.

Azi a venit *Cotidianul* (până la 3 martie). Și un număr din *Viața românească*.

Seara : nimic nu s-a ameliorat, aceeași zodie nenorocită. Număr zilele : până la echinox, în 21?, până în 25 ? Și nici o veste de la Mareș.

În schimb a telefonat Stoiciu : încă nu se face suplimentul literar.

A telefonat și Cornel Dumitrescu : să mă întrebe dacă am mai aflat ceva despre Romoșan... I-am răspuns că nu știam că l-ar fi atacat pe Pacepa, că n-am aflat noutăți între timp și că nici nu mă interesează viața și opera lui Romoșan.

Am primit ieri scrisoare de la Nicoleta Sălcudean ; azi de la Elvira Iliescu - care se arată îngrijorată de însemnarea din Jurnal IV-V, cea cu uitarea și cu teama de Alzheimer... Îmi recomandă medicamente, alimente (mai ales urzici) și-mi explică cât și cum să mă plimb în fiecare zi... Da, domnule, se interesează cineva de sănă-tatea mea trupală și mentală.

Vineri 19 martie 1999

Am visat-o pe Monica Lovinescu : Dormeam - undeva, într-o odaie pe care n-o recunosc, acum. Aveam somnul agitat, mă trezeam, mă răsuceam, iar mă trezeam... La un moment dat, m-am deșteptat, am văzut-o pe Monica Lovinescu pe un scaun, drept în fața ochilor mei. Era bine dispusă și zâmbea - și aștepta să mă trezesc ; ori să dau semne că m-am trezit... Eram culcat pe partea dreaptă și vedeam cum se scurge pe cearceaf boabe mărunte, albe, de ceva... Am înțeles (în vis): curgeau din buzunarul de la piept al bluzei și era(u)... edulcorant (deși acela se prezintă ca praf...). Marea sfâșiere era : o întreb pe Monica : de ce a venit ? sau cum a intrat - de n-o simțisem ?

Pe aceste grave frământări m-am trezit. Și mi-a părut rău că a fost doar vis, tare aș mai fi tras o bârfă cu Monicuța ! Doamne dar ce i-am mai fi forfecat pe Manolescu, Iorgulescu, Blandiana, Dimisianu, Liiceanu - ba chiar și pe Hăulică - ce : el nu-i om ?

În *Viața românească* trimisă de LIS un foarte bun text al lui Grigurcu, despre Alexandru George... (atacând eseul lui Iorgulescu, "Marea Trăncăneală"). De zile mari ! Are să-mi facă plăcere să-i comunic această impresie.

Să nu uit : la telefon, LIS mi-a spus că a ales pentru *V.r.* un capitol din **Bonifacia** - când anume va apărea, asta e altă pereche de nădragi, dar m-a asigurat că anul acesta. Am întrebat ce anume a selectat, a răspuns : capitolul 6. Or eu nu-mi țin minte cărțile pe cifra capitolelor, are să trebuiască să mă uit pe o dactilogramă, ca să văz. El a zis ceva cu făcutul-dragostei, dar voi să verific.

Sâmbătă 20 martie 1999

Mai avem o zi până la echinox.

Eram gata să spun : «Nu-i înțeleg pe cei care trăiesc în afara timpului...» - dar mă abțin. Fiindcă aceia se vor fi mirând că cineva pe lumea asta nu poate trăi, fără a ști în ficare moment cât e ora... Așa sântem noi : ne înțelegem perfect...

Să fie această inapetență față de timp a românilor un handicap ori o imensă calitate, o de neprețuit însușire ? Deocamdată îmi dau seama

de neajunsurile... calității : unii nu-și datează scrisorile și se miră când îți arăți nemulțumirea : de ce, doar scrisoarea a ajuns la tine (în cele din urmă)? A, vrei să știi - precis - cât timp a făcut ? Vrei să afli - cu precizie - la cât timp după ajungerea la destinație a scrisorii tale ți s-a răspuns ? De ce ? Important este că ai primit un răspuns, nu ? Fiindcă puteai foarte bine să nu-l primești nici azi... Nu mai lipsește decât recomandarea de a mulțumi lui Dumnezeu că a ajuns răspunsul - pe vremurile astea...

Chiar așa : de unde-mi va fi venind această nesuferită pretenție de a fi “în/la timp” ? De la închisoare ? Posibil, acolo numeri, nu doar zilele, ci uneori (adeseori) secunde - la anchetă, la izolare, în preajma liberării... La închisoare românul își aduce aminte că tată-su ori străbunicu-său fusese cioban și creșta, însemna pe răboj, nu numai numărul oilor, al cașilor, al măgarilor, ci și unitățile de timp. Adevărat, nu cu ochii la ceas, ci la cer. Ajuns în închisoare, coborîse la nivelul pământului : la zile, ceasuri, minute, secunde. Ziua se măsura de la deșteptare la deșteptare, ceasurile după “program”, secunde după pașii de plimbare (!) prin celulă.

Am îndoieli că, la mine, ar fi început scufundarea în timp odată cu închisoarea. Închiderea, firește, poate provoca datul din mâini și din picioare pentru a ieși la suprafața timpului în care fuseși aruncat și călcarea apei (timpului), ca să nu te scufunzi, însă **închidere** este nu doar închisoarea propriu-zisă, ci și internatul ; ci și lagărul de repatriați, după ascunsul prin păduri. Se vede că trebuie să te ajungă amenințarea dispariției, a morții, pentru a afla că există **timp**.

Încerc să-mi amintesc urmele scrise ale părinților - în afară de planurile pentru lecțiile viitoare (care, firește, trebuiau date). Tata avea carnetele în care nota (prudență câștigată prin experiență...) doar treburi, evenimente domestice de genul : “cump.(ărat) 1 sac cart.(ofi)”, “dat boc.(ancii) la rep.(arat)”, “de vorbit pt. lemne”..., însă fiecare însemnare purta data. Mama nu ținea asemenea răboj gospodăresc, însă ea alcătuia monografia satului în care se afla atunci (i-au fost confiscate toate caietele la arestarea din ianuarie 1949 și nu i-au mai fost restituite). Fiecare notație: un detaliu de îmbrăcăminte, un cântec, o snoavă, etc - era dată. Deci, înainte de a încerca pe piele proprie **închiderea**, mi se înucase nevoia de repere în timp (ca să nu mă înec); văzusem **asta** în familie : **asa** făceau părinții mei.

Rămâne de văzut dacă ancorarea în timp a scriitorului este o condiție a bunei literaturi. Nu. Da. Da-nu.

Seara : pe la orele 15 a telefonat Cornel Dumitrescu de la New York. Că a avut un scandal cu Babeți - pe chestia lui Buhoiu... Ei, da. (...)

În astă-seară, pe la ora 19,30 mi-a telefonat ziaristul de radio Ciocârlan. M-a anunțat : “dat fiind faptul că se împlinesc 50 ani de la moartea lui Eugen Ionescu...”, ar vrea să stăm de vorbă...

M-am crispat - am pus pe seama vinașului zisele, dar degeaba : impresia era făcută - măcar pentru azi. După o pauză am spus, așa, în treacăt, că Ionescu n-a murit “acum 50 ani”, ci în urmă cu 5 ani...

A tăcut, apoi a îngăimat ceva din care n-am înțeles nimic.

Am “auzit” că mă înregistrează. I-am spus că nu accept să dialo-

ghez prin telefon, el a insistat, m-a întrebat dacă ceea ce spuseseam până atunci poate fi transmis - am răspuns că da, însă n-am mers mai departe, explicînd, pentru a multa oară că nu angajez dialoguri telefonice - dacă dorește în scris, să-mi trimită întrebările.

La care ziaristul Ciocârlan mi-a zis cam așa :

«Vreți răul țării acestea ?»

Atunci m-am supărat. O vreme n-am răspuns, apoi i-am comunicat că nu accept să mi se spună așa ceva nici sub formă interogativă. L-am anunțat că ne oprim cu discuția, l-am salutat și am închis.

Ca să vezi : Vreau răul țării acestea...

Duminică 21 martie 1999

Urât afară și frig. M-a lucrat convorbirea de aseară cu ziaristul Ciocârlan, cu “50 de ani de la moartea lui Eugen Ionescu” și cu : «Vreți răul țării acestea ?»

Trebuie să relativizez spusele. O dată : pentru el ca și pentru ceilalți români, ziaști ori ba : ce contează câți ani trecuseră de la moartea lui Ionescu ! Doar unul dintre prietenii săi, Cioran umbla cu cifrele de parc-ar fi fost boabe de fasole : «Cutare a oferit cutăruia 500 milioane de franci...» «Ei, Emil...», făcea interlocutorul, «Cum, 500 de milioane?» «Bine, atunci 5 milioane...» - aici Marele Înraît fiind un fel de Ivasiuc (dar numai în asta), el însă ar fi avut o scuză : oamenii mai în vârstă din Franța calculează în “franci vechi”, cu 2 zerouri în plus... Cu atât mai explicabil (la ziaristul Ciocârlan), cu cât este vorba de timp - doar ieri mă ocupam de *asta-la-români*...

Iar cu țara căreia îi vreau răul... Dacă m-aș fi dus în România, vorba lui Simuț, să lucrez cu ei, să greșesc cu ei, acum aș fi ajuns să nu mai iau în seamă astfel de vorbe-proaste - de cât aș fi greșit cu ei, consăngenii mei.

Cu cât trece timpul (!), cu cât se acumulează astfel de “contacte” (iată, am evitat să spun : șocuri), cu atât, pe de o parte, îmi aprob hotărîrea de a nu mă întoarce acolo (de ce : ca să greșesc cu ai mei...?-ce, nu-mi ajunge cât greșesc singur ?); pe de alta, mi se re-confirmă starea, halul în care gândesc oamenii, chiar și cei mai răsăriți. Iar în legătură cu asta mi se pare că au o mentalitate, nu de *închiși*, de izolați, cărora nu li se permisese accesul la *altceva* (ceea ce ar presupune sincronizare cu ceilalți, atât că spațiul le fusese... strâmtat ; cât rămași, în timp. Se vede că din această pricină căderea, suprimarea granițelor concrete (a Zidului Berlinului, a Zidului Carpatului) nu a însemnat, ca pentru orice ființă normală, dar închisă : deschiderea, recăpătarea libertății de a face ceea ce înainte îi era interzis să facă. În acești 10 ani ar fi avut tot răgazul facerii. Răul este mai profund și nu ține, vulgar vorbind, doar de teroarea exercitată de Putere pe bietele noastre spinări (și capete), ci de “contribuția” noastră, atât la întretorturare, cât și la autotorturare (ce să fac : revin la Pitești). Ar fi fost de presupus că, în zece ani (de libertate), dacă, din nefericire, bătrânii nu au reînvățat să meargă drept, măcar tinerii, nefiind atât de marcați (ba chiar protejați de adulți, de părinți, prin ne-spunerea, prin ascunderea suferințelor lor), vor scoate ei căruța din șanț. Iată însă tinerii deveniți acum bine-

maturi : nici o schimbare îmbucurătoare. “Sincronizarea” în materie de afaceri, de îmbrăcăminte, de informații a schimbat exteriorul - oricâte burse americano-britanico-franco-germane ar fi consumat ei - interiorul le-a rămas același : întunecat, oprit undeva, îndărăt, în timp, și neliniștitor. Omul intuiește, uneori știe, cu argumente, pe puncte, de ce, de ce, de ce este el, român, așa ; de ce sunt românii așa, însă nu are nici mijloacele de a o rupe cu “tradiția”, nici chef : de ce ar pricinui o adevărată schimbare, când de-abia a dobândit “stabilitatea” asta ?

La ora 9, când mă pregăteam să ies, ca să merg în oraș, am avut o alertă (așa-i zice) : am simțit o amețală-pe-stânga - adică tendință de vrie pe stânga. M-am stăpânit, m-am oprit, am așteptat. Năuceala (dealtfel, ușoară) a durat câteva bune secunde ; și parcă mă încerca greața, deși nu mâncasem nimic de aseară. Am ieșit pe cursivă, am privit în jur, am respirat adânc : răul s-a dus, dar încetișor... M-am hotărât să ies, însă la cea mai mică alertă (iar !), să mă opresc, eventual să mă întorc. Am luat-o agale spre ziare, spre pâine... Nu-mi mai era rău, dar nici bine : călcam din pod mai des, chiar pe loc drept. În fine, am cumpărat ce era de cumpărat, m-am întors.

Alerta asta să fi fost : «Atenție, nu mai face prostii !» (alimentare mai cu seamă, dar și de consum nervos - în ultimele zile am avut discuții tensionate, consumante cu Mariana Sipoș, cu Ștefana Bianu, cu Ciocârlan) sau, cu adevărat grav: «Atenție, vin cu toată puterea !» ?

Nu știi. Este adevărat, în ultima vreme nu am respectat interdicțiile alimentare, am mâncat și gras, am mai tras și câte un gât de whisky - cât despre cafea, nici nu știu dacă s-o pun la socoteală: a devenit atât de proastă solubila Columbia (dar și ieftină : jumătate cât Nescafé mediocră), încât rămân pe fundul ceștii coji, ca de tărățe...

Ora 20,30 : au fost Șişmanienii. Vorbind mai animat, m-a apucat iar amețea. Nu știu dacă este vreo legătură cu starea de enervare - ar fi bine, pe aceea poți s-o stăpânești, s-o eviți... O să văd ; o să-mi spună doctorul.

Ce efect îmi face ? Ai să râzi, vorba celuia, dar nu mi-e frică, nu am regrete - doar temeri pentru ai mei. În fine, trebuie să-l caut mâine pe Serdaru. În 25 martie se vor face 5 luni.

Adineauri iar am avut o *asta*.

Închid ordinatorul. Mai sigur.

Luni 22 martie 1999

Am dormit prost, agitat, de teamă să nu plec în somn. Toată noaptea a plouat cu mare violență, acum (ora 8) s-a oprit ; se zice că are să se lumineze, încolo, după amiază.

Revin, ca să corectez : nu *teamă* este cuvântul potrivit, mai aproape ar fi : *plictiseală*. Da, domnule, e plictisitor să mori lung, ideal este să te pâlească un glonte în numele tatălui, măcar știi o treabă.

Și iarăși mă întreb, ca proasta : de ce în preajma sfârșitului oamenii își exprimă regretele (un eufemism) că n-au apucat să facă aia, aia, aia... ? Dacă întâmplarea s-ar întâmpla la 30, fie la 40 ani, aş înțelege : într-adevăr, la acea vârstă încă nu ai apucat să dai suficient din tine.

De acord, eu nu sânt un caz exemplar (și exemplificativ) - dar zic: Născut în 1935, ar fi fost păcat (de mine...) să mor la 20 ani (în 1955 - n-aș mai fi apucat Revoluția Maghiară...); ar fi fost păcat să mor la 30 ani (în 1965), fiindcă abia atunci ieșisem din gaură și nu debutasem...

În 1975... n-ar mai fi fost cine știe ce pagubă : oricum, tata murise, mama murise cu un an în urmă, Filip urma să se nască la sfârșitul aceluia (1975), apucasem să scriu cinci cărți rotunde, toate erau, fie publicate (**Ostinato, Ușa...**), fie în curs de...: **Gherla** peste un an, peste doi **În cerc**, peste patru : **Gardă inversă**...

Dacă aș fi plecat atunci - în 1975 - ce bine ar fi fost pentru toată lumea : n-ar fi existat scandalul '77 (deși nu-mi fac nici o iluzie în ceea ce privește "regretele" breslașilor : cui săi pară rău că nu făcuse, nu fusese ceea ce nu era în firea lui să facă, să fie : lui Breban ? lui Manolescu ? Blandianei ? Doinașului ?); n-ar fi existat nici exilul pentru mine, deci nu ar fi avut de unde să mă excludă Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Barbăneagră, Răuță... Și mai ales, mai ales ; nu ar fi existat un "după **Revoluție**", cum grafiază ei, deci n-ar fi fost nici o babă clănțănitoare, nici un "procuror" (l-am citat pe amicul Țepe) să-i fută la cap că au fost lași, că s-au lăsat piteștizați, că s-au dat cu puterea, că s-au târît, că nu știu să se folosească de libertatea *căpătată* după 89...

Păi dacă aș fi plecat la vârsta de 40 ani, în 1975, ar fi fost raiul pe pământ în lumea scriitoricească : toți directorii de conștiință ar fi avut acum chiar și câte patru secretare - nu mai spun de amante... și, vorba lui Breban, "domnul acela care dă Premiul Nobel"(tovarășul tovarășului Lîsenko : Arthur /Arturovici/Lundkvist) i l-ar fi dat lui, ca unui cunoscător al drumului la Stockholm.

Dar uite, că n-au avut noroc confrății. N-am dispărut în 75 ; nici în 1976, când, după apariția, la Gallimard și transmiterea, la Europa liberă (în lectura mea) a **Gherlei** a început campania din *Săptămîna* (cea vizibilă - cealaltă se purta în afara privirilor bieților români); n-am murit nici în 1977, să zicem la cutremurul din 4 martie - ce bine le-ar fi prins!; nici în aprilie-mai, la Rahova, când băieții lui Pleșiță au, ca să mă exprim așa : "exagerat" doza de aconitină ; și, culmea : n-am crăpat nici după aceea, în patul meu (unde fusesem trimis să mor țivil, ca să nu zbiere reacțiunea...).

Da, domnule. În 1977, când am plecat în exil, aveam 42 ani, o lună și trei săptămâni, iar de-atunci au trecut, încă 22 ani. Din care 10 de reproșuri, acuzații, "invective" la adresa co-breslașilor mei...

Am obținut consult la dr. Schaan diseară la orele 18.

Ora 21 : am fost la doctor. Cardiologia lui nu a găsit nimic, deci m-a trimis la ORL. Măine dimineată, am să încerc să obțin oră la spitalul Tenon (Place Gambetta). O să văd câte zile am de așteptat până la data programată...

Bine că e asta, nu cealaltă.

Marti 23 martie 1999

Coșmar - început calm :

Mergeam într-o căruță. Fusesem mai mulți, însă la “etape” coborâseră jumătate, rămânând - cu căruțașul - trei. Căruța mergea agale, eu priveam în stânga, unde cerul se întunecase amenințător, chiar voisem să atrag atenția că are să ne prindă furtuna pe drum, dar nimeni nu m-a luat în seamă. Au început să cadă primele picături, eu eram cu capul descoperit și în cămașă, mă întrebam ce voi face, fiindcă nu aveam nimic sub care să mă adăpostesc. Am văzut că atât cel din față cât și cel din spatele meu aveam umbrele negre, desfăcute. Mi-am zis că o să mă dau sub o umbrelă - dar sub care ? Pe această sfâșiere, căruța a oprit undeva și eu am coborât, cu gândul să găsesc un adăpost de ploaie.

Am observat că în casa spre care mă îndreptam, căutând un acoperiș, ardea lumina (în plină zi). Mi-am zis :

«Am uitat lumina aprinsă !»

Era casa mea, casa noastră, chiar dacă nu știusem că trec pe lângă ea, că mă opriseam la ea.

De aici visul s-a precipitat : căutam cheia casei - de fapt un șperaclu mare, grosolan (îl știam bine, din vis), însă nu-mi aduceam aminte unde îl ascunsesem. Din casa căreia îi dădeam ocol, ca să găsesc locul cheii, răzbătea muzică de la un radio și mă întrebam cine va fi ascultând radioul în casa mea (ciudat : pentru întâia oară în vise-cu-casa-mea prezența bătrânilor nu s-a făcut simțită în nici un moment al visului-coșmar). La un moment dat, căruțașul - care dintr-o dată se dovedise a fi un prieten al meu (dar cine?) m-a strigat... din casă unde pătrunsesse Dumnezeu știe cum, fiindcă auzise ceva...- iar eu, din gura lui am auzit cuvântul «tragedie».

Am deschis și eu o ușă (cum ?), l-am văzut pe prietenul meu căruțaș luptându-se cu un câine fioros, roșcat, cu părul zburlit, încercând să-l împiedece să sfâșie un motan și el roșcat, însă cu picățele albe, ca o bibilică. Mi-am adus aminte : eu îi lăsasem încuiați pe Goofy și pe Cazimir! Am strigat la ei - pe dată s-au potolit. Încă mă temeam că, sălbăticiți, au să mă muște - dar nu s-a întâmplat așa : primul a venit la mine “Cazimir” (care, în realitate era gri-șoricu), apoi Goofy (cocker spaniel, tărcat alb-negru...) - cu mare bucurie, să-i mângâi, să mă mângâie...

Și m-am trezit.

Da. La urma urmei un obișnuit vis de compensație (casa pe care n-am avut-o niciodată) și de culpabilizare (aici, în mod excepțional, lipseau bătrânii, dar locul lor era ținut de aceste animale dragi : Gufa, cum îi mai spuneam cătelușei și Camizir, calmantul meu, pisoiul care-mi regla ritmul cardiac).

Acum, că amenințarea vine din altă direcție, mă pot gândi mai așezat la aceea :

Nici vorbă : cea mai fricoasă dintre femei este infinit mai curajoasă și mai îndurătoare, mai rezistentă decât mine - mă sperie numai gândul că trebuie să mă duc la dentist.

Nu știu cum sunt ele față cu moartea apropiată, însă în această probă nu mă clasez chiar pe ultimul loc. Am mai scris : singura grijă a mea este să nu rămân o povară pentru ai mei (paralizat, impotent, cerînd asistență). Altfel - mi se fâlfaie.

Nu am sentimentul că “mi-aș fi făcut datoria” - ce-i aceea datorie-făcută ? Față de cine, față de ce ? Dacă ar avea loc o adevărată judecată a fiecăruia, cântărindu-ni-se cu balanța de pe simbol bunele și relele, am rămâne cu toții, cu toții datori-vînduți. De obicei oamenii înțeleg prin “datorie” isprăvi economice : mi-am făcut o casă, mi-am cumpărat 2 cai, chiar și capra națională ; deasemeni, prin “datorie” înțeleg și : am crescut trei copii, i-am dat la școală, i-am făcut oameni, mi-am măritat fetele... Ceea ce tot la economic trage.

Eu nu mă pot lăuda cu așa ceva. Nu mi-am ridicat casă, nu mi-am procurat capră, nu mi-am însurat băiatul cu o fată de bună condiție - n-am făcut nimic, nimic, nimic. Ba, ceva-ceva tot am comis : nește cărți - dar vorba ceea : cine nu scrie cărți ? Și Săraru, și Ceaușescu și Diaconescu (editat de Dan Petrescu) - nu rămân ei în Istoria Culturii Române ca autori de cărți ? Deci, nici în această “ramură” nu am făcut vreo brînză.

În schimb, am făcut mult rău, multor oameni care nu meritau asta: părinților, în primul rînd ; apoi Anei și lui Filip (ce cap de familie am fost, de n-am știut să le evit umilința, trauma expulzării din ‘95 și sărăcia permanentă ?). De aceea plecarea mea va avea un indeniabil caracter de dezertare ; de abandonare a lor : mă duc, măcar ca să nu mai provoc neazuri.

Și măcar dacă aș crede într-o viață de după moarte. Nu am nici consolarea asta. Trăind de la o zi la alta (de *pe* o zi *pe* alta), mă declar mulțumit când îmi spuneam :

«Azi n-am făcut nici un rău major - pot dormi liniștit...».

Or asta nu e viață care merită prelungită cu orice chip.

Sufletele celor care mor aici, pe pămînt ? Dar l-am văzut pe al tatei, ridicîndu-se de pe pat și oprindu-se în tavan, căutînd să urce, negăsind pe unde să iasă și răspîndindu-se, ca fumul... Și l-am știut - chiar de nu mai era vizibil - în odaie, ceasuri și ceasuri după ce trupul înțepenise : zăbovea, șovăia : să plece de tot ?, să se întoarcă la loc?

Da, dar după un timp... O lună, un an, zece? - se risipește, dispare - nu se duce, nu se mută în altă parte.

Asta din punctul de vedere și de gândire al celui rămas în viață - dar din a celui plecat ? Nici nu mai există punctul de vedere al aceluia. Viața s-a stins, ca o lumînare : mai urcă un firicel de fum - apoi gata : s-a răcit ceara, s-a răcit trupul, devenit corp. Sînt convins (numai că nimeni nu s-a întors de acolo să povestească... - ce ?) că, eu, dacă mor, atunci mor-de-tot, nu “supraviețuiește” nimic din mine, ca să se observe pe sine, de sus, să-i vază pe cei rămași în viață. Sufletul morților (cel care dăinuie) este în fapt, sufletul nostru, al rămașilor în viață - cu vinovățiile noastre față de mort și față de încă vii (ceea ce nu-i rău de loc, nu strică din când în când o punere în chestiune...).

Aceasta va fi esența Eccleziastului.

Mi-a venit, așa, să re-vin, să repet ce spusesem de curînd în legătură cu Dicționarul Zăciu.

Dacă în ochii unui licențiat autodidactul (licențiatul în liceu) este pe dată remarcat - și reciprocă este valabilă.

Deosebirea : nelicențiatul va fi muncit de luptă de clasă, va fi... frustratul (parcă vine o adiere de argint dinspre Apostrofa Națională), cel care, neavînd el (neputînd să aibe), pretinde că avutul licențiatului nu are valoare.

Ba are - valoare. Dar nu aceea.

Miercuri 24 martie 1999

Mă întorc la universitari :

Desigur, vorbind eu despre universitari, este ca și cum aş afirma că strugurii sunt acri ; că vorbesc așa, numai pentru că eu nu am fost capabil să termin facultatea ceea, să-mi dau și eu un doctorat, acolo, că n-ar fi fost foc ; și că, dacă aş fi fost și eu un om cu studiile încheiate, cu certitudine aş fi fost mai puțin veninos - ori deloc.

Întru totul de acord cu acestea - și cu alte frustrări, complexe, lupte de clasă. Rămâne însă indeniabil faptul că "dăscălimea" este o pătură aparte, cu o psihologie aparte - am cunoscut-o, în expresia ei de bază, ca să zic așa : învățătorul de la sat - prin părinții mei.

Înainte de venirea comuniștilor în Basarabia, găseai printre indigeni mulți "apostoli", mai cu seamă dintre absolvenții școlilor normale înființate după Unirea din 1918. Toți era de la țară, toți fuseseră inflamați, atât de descoperirea cărții, cât și de discursurile care le aminteau mereu, mereu, misiunea lor : de a scoate poporul din obscurantism, din mizerie, din rele obiceiuri (lene, beție...). Cei care aveau să fie părinții mei, deși, prin medie școlară și prin notația primilor ani de suplinitori ar fi avut dreptul la repartizări mult mai favorabile, au ales un cătun, poate cel mai prăpădit din județ : Mana, o localitate hibridă, în care "elementul autohton" era cu totul minoritar, oamenii provenind din slugile de la curte (eu am apucat curtea - fără proprietar - un zid i s-a prăbușit la cutremurul din '40), din rătăcitori de pe întreg Imperiul Rus - iată, am ezitat să le spun "suflete", în sensul de iobagi, mai degrabă robi rusești.

Firește, nu am amintiri "cinstite" dinainte de 1940 - când s-a terminat cu viața normală în Basarabia (și nu doar acolo...), dar am înțeles că părinții, mai ales tata, în ultimii ani ai acelui deceniu (1930-40), nu că ar fi abandonat idealurile haretiste (și iorghiste), dar ei înșiși se... umanizaseră ; se dedaseră cu viața socială : îi interesau mai puțin oamenii din sat, țăranii, cât popa, șeful de post, pretorul - și, desigur, colegii din alte sate... Nu era neapărat ceva rău în asta - dar nu mai era ceva atât de dezinteresat. Dacă n-ar fi năvălit Rușii, dacă nu s-ar fi revărsat comuniștii peste toată lumea noastră și am fi rămas în normalitatea necomunistă, probabil părinții mei ar fi urmat destinul majorității zdrobitoare a învățătorilor de sat din întreaga Românie : și-ar fi făcut datoria "la clasă", dar și-ar fi făcut datoria și față de sine și de propria familie: ar fi cumpărat ceva pământ, și-ar fi făcut o casă...

Comunismul a răsturnat totul, viața materială, dar și cea spirituală. Să-l obligi pe un dascăl să mintă de la catedră - e ceva foarte grav. Înainte, el putea spune una (de la catedră) și face alta (în viață) -

or odată cu instaurarea comunismului, **dascălimea a fost prima categorie de cetățeni obligați să-și renege meseria, vocația.**

Prestigiul conferit de însăși profesia a fost pe dată compromis : în timp (și în spațiu), tot învățătorii din mediul rural au fost primele victime - obligați să-și "lămurească" pe părinții școlarilor să dea cote ; apoi să intre în întovărășiri ; apoi să intre în colhoz... Cine dintre umani ar fi rezistat la o asemenea încercare ? Tata povestea, nefericit, în Ardeal, că învățătorii localnici, în timp ce "lămureau" omul, îi făceau cu ochiul, complice : lămuritul nu-i purta pică lămuritorului că îl îndemna să facă ceva împotriva firii, iar lămuritorul nu avea conștiința că ar fi făcut o faptă rea... Însă cu totul alta era situația unui învățător "străin" - iar pentru un basarabean, în Ardeal, și mai grav (boul de țaran din Târnava Mare nu-și mai aducea aminte că doar cu câțiva ani în urmă îl ura pe basarabean și pe bucovinean, fiindcă povestea "tăt feliu' de blăstămații despre ruș"- când Rușii veneau "să ne deie Ardialu' sfânt de la Unguri !"). Tata, "străin", "refuțat" (ori de-a dreptul : "fuljerat", cum ne spuneau ciobanii din Buia) nu putea să-și facă cu ochiul lui Gheorghe ori lui Văsăi ori lui Rusălim - cum făcea, de zor, directorul Hulea, neam cu un sfert din sat. Hulea fusese, pe rând țărănist, legionar, carlist, antonescian, acum comunist - ei și ? Era buian de-al lor, cum tata nu putea fi cu nici un chip. Și nu cred că asta ar fi aranjat lucrurile în sufletul tatei...

În aceeași perioadă (1948-54) dascălii de la secundar (și urban - fiindcă funcționaseră "gimnaziile unice", din '48 - și la țară) nu fuseseră supuși acelorași obligații, doar la aceea de a participa la campania de alfabetizare. Mai târziu a venit munca-voluntară-obligatorie, pe ogoarele fără haturi abandonate de foșii țărani.

În fine, dascălii de rang universitar nu aveau asemenea "sarcini", nu erau trecuți prin tocătorul de carne de om, care dădea cârnațul omului nou. Dar să fi rămas (cei care rămăseseră ne-comprimați, ne-alungați, ne-retrogradați) intacti, psihologic și mai ales moral ?

Repet ce am mai scris : ultimii dascăli adevărați pe care i-am avut vreodată au fost... învățătorii unși peste noapte "profesori de ciclul doi", la Gimnaziu Unic de la Șeica Mare - în anul școlar de pomină 1948-1949. Adevărat, erau, în majoritate basarabeni (și foști colegi de Normală de-ai tatei, de-ai mamei), însă directorul - și profesor de matematici, Anghelina : era ardelean ; la română - domnișoara Pădureanu, din chiar Șeica. Și, atenție, eu fusesem retrogradat de reformă la Șeica și la gimnaziu de la o școală foarte bună, Normala de la Sibiu, unde făcusem doi ani... În toamna lui 49 am intrat la liceu, la Gheorghe Lazăr, tot de la Sibiu... Și am nimerit în altă lume : profesorii - profesori adevărați, nu "pe puncte" ca cei de la Șeica - erau deja striviți, înspăimântați, paralizați. Repet : în toamna anului 1949.

Ce putuse să se petreacă doar într-un an, cât lipsisem din Sibiu ? Se vede că valul de teroare (victime fiind și părinții mei, arestați atunci - dar în sat, la Buia) avusese efectul scontat : îi băgase în boale pe cei încă liberi (am scris mai pe larg în **Sabina**, în **Roman intim**).

La București... N-am avut (ne)șansa de a cunoaște, dintru început, Universitatea, ci mai întâi Institutul de literatură Eminescu, având statut special. Și despre acest paradox am scris (probabil în **Justa**) :

“Fabrica de Scriitori” avea regulament de școală de cadre, însă noi, studenții eram mult mai liberi (la gură, deci pe la suflet) decât cei de la facultățile neideologice (medicina, de pildă) - explicație : noi nu mai eram recomandați de regiuni, raioane, ci, fiind cu toții absolvenți de liceu, candidasem (și ce greu fusese examenul, la “Eminescu” : doar dăduse simultan și la Universitate, puteam face comparație). Dinspre partea profesorilor... Cei mai apropiați nouă erau două “cadre” de la materii “secundare”: frumoasa basarabeancă Alla Zamfir, la limba rusă și frumușeta ardeleancă Theodora Cristea, la franceză, precum și asistentul de la istoria literaturii ruse : Spiegelblatt, despre care am mai scris. Îl aveam la literatură universală pe Vianu - dar cine se putea apropia de el ? Doar Grigurcu, culturalofagul, cel care nu ierta nici o celebritate ne-vizitată. Și noi, ceștialalți am fi dorit să “discutăm” cale de două propozițiuni cu Marele Vianu, dar, spre deosebire de Grigurcu, noi aveam “nas” normal : simțeam, vedeam, auzeam, miro-seam cât de frică îi era lui Vianu de eventualele contacte cu studenții, în general, în special cu cei de la “fabrica de scriitori” - dealtfel eticheta îi aparținea. Am să-i dezamăgesc pe Cosașu, pe Geo Șerban (și pe Vartic, pe Marta Petreu), însă cei din seria noastră, ‘54 nu îl admiram pe Petru Dumitriu (care ne era un fel de profesor de... măiestrie !), din contra : aveam o neîncredere de fond în “malagambist”. Bănuiesc motivul : spre deosebire de Cosașu, Iureș, Mugur, noi nu eram evrei; nici orășeni ; fiind noi, în majoritate, de la sate (în excepție intra Grigurcu), știam *unde anume* dispăruseră țăranii care nu dăduseră cotele, care nu aderaseră “de bună voie” la colhoz : la Canal ! Or acest murdar Petru, scrisese cu mâna lui o mare murdărie (de vreo șase sute de pagini), iar acum (în prezentul din 1954) ni se înfățișa cu nesfârșită nesimțire îmbrăcat, încălțat cum nu văzusem nici în filmele cu putreda burjuime.

Bătrânii mei și-au întrerupt activitatea în jurul datei arestării mele (1956), oricum, chiar de n-ar fi fost uzați până la urzeală, bolnavi, tot ar fi fost zdrobiți sufletește din pricina a ceea ce deveniseră ei, luminătorii, ei, apostolii neamului : niște oarecari auxiliari ai ispravnicilor...

Eu am mai avut contact cu profesorimea universitară între 1965 - când am reluat studiile prin un nou examen de admitere - și 1967 (când am dezertat definitiv...). Revenirea și a mea (1965 a fost anul “Invasionii Pușcărișilor Politici”) s-a petrecut sub semnul Deschiderii. Să facă ai mei compatrioți un efort de memorie, să accepte că, dacă faima lui 1964 (anul în care ultimii deținuți politici au ieșit din închisori) a rămas, totuși, “în familie” (bine : la plural), următorul a ieșit în piața mare. De ce ? Simplu : murise Gheorghiu-Dej în martie (1965) și îi luase locul Ceaușescu - iar schimbarea domnului : bucuria românii. Apoi : ceea ce noi, interesații, numeam “decretul lui Ceaușescu” a avut existență reală și nu înțeleg jena confrăților, beneficiari ca și mine de acest HCM sau ce va fi fost care ne permitea celor cu studii universitare întrerupte continuarea lor, celor care apucaseră să publice înainte de arestare, reintrarea în legalitatea publicării, a editării.

În legătură cu această dată de hotar (pe care eu o situez astfel : “în vara anului 1965” - probabil prin iunie), am avut câteva “încontrări” epistolare cu amicul Laszlo à propos de I.D. Sîrbu. În sensul că eu comunicam adevărul cunoscut de toți pușcărișii (cu excepția celor

care nu aveau deloc interesul să recunoască acest lucru), anume : foștii deținuți politici, oricând s-ar fi liberat din închisoare (Doinaș : dacă a fost arestat în noiembrie 56, atunci a ieșit în primele luni ale lui 57), nu au avut voie să publice - în periodice, în volume - decât **după iunie 1965**. Cu asta am spus totul.

Ziceam : re-contactul meu cu profesori universitari : a fost foarte bun. În majoritate profesorii pe care îi avusesem și înainte (ca Poghirc), ori erau prieteni cu prieteni de-ai mei (Piru - cu Marino), ori vor fi știut ei ce e aceea pușcăria, din familie (Zoe Bușulenga) - s-au purtat cu deferență, așa zice : cu prietenie. Iar dintre colegii din 1956, îl pun de-o parte pe Sandu Vasile (care se prefăcea că nu mă văzuse în viața lui) și, deși nu comunicasem înainte de arestare, un Mircea Martin, un Gelu Ionescu s-au arătat extrem de calzi, de disponibili... Și oarecum jenați : în 56 eram cu un an, cu doi înaintea lor, iar acum, în 65, ei îmi erau asistenți... Singura care nu mă știa dinainte și nu a avut asemenea complexe a fost Ioana Zlotescu - ea a aflat abia din **Bonifacia** (în 1991) că, înainte, o găndeam frumos...

Vreau să spun : cât am mai rămas în Universitate, nu am simțit o eventuală respingere a mea. Nu exista nici un motiv - motivele plecării mele dintre universitari (aici fiind incluși studenții) erau de cu totul altă natură decât dăscălească.

Nu am simțit această barieră - acest Zid al Berlinului - decât după 89. Întâi vag, apoi ceva nedeșluit, dar neînregulă, în fine, mi s-a arătat - chiar dacă nu am avut contacte cu universitarii. Nu, nu e bine spus : ba avusesem contacte cu universitarii, însă nu dădusem un nume incompatibilității. Abia privind îndărăt înțeleg câte ceva...

În călătoria în America întâlnisem universitari peste tot și nu am întâlnit ostilitate (decât în săliile de conferințe, printre "unii auditori indignați") ; da, dar călătoria mea fusese programată de Coste, de Stere (Ion, fiul lui Constantin) exact în funcție de ne-ostilitatea acelor oameni, fiindcă toți erau, fie sub regim de refugiați politici, fie deja cetățeni americani. Or aici, în Europa...

Mă obișnuisem, nici nu-i mai luam în seamă pe universitarii români care nu participau la acțiunile noastre nici măcar cu numele pe o petiție. Cu excepția lui Cicerone Poghirc nu am întâlnit vreun român, fie el refugiat politic, ori cu alt statut. Se mai agita, de prin 1987, în Italia, Adrian Niculescu - el fiind, potrivit tradiției familiei, anticomunistul de serviciu, tatăl său și mama sa, cunoscuți lingviști și coope-ranți, rămânând într-o poziție discretă. Este adevărat : profesorul (Al.) Niculescu mă invita mereu la seminariul lui de la Sorbona - m-am dus o singură dată, doar pentru că erau implicați în asta Dana și Ara Șimanian. Însă refuzul meu nu avea o motivație precisă. Ci doar așa, după nas...

Mi s-au lămurit lucrurile după 89. Când, pe de o parte s-au manifestat persoane care, înainte, nu s-ar fi jucat cu mine - atât români, cât și francezi și italieni (evident, tot universitari). De precizat : după 89 au fost câțiva ani - doi, trei ? - de apropiere, apoi, când lucrurile în România nu au dat semn că se vor liberaliza, în continuare, universitarii români ca și cei ne-români, dar în legătură strânsă cu statul român s-au întors la atitudinea dinainte (regretînd, probabil că avuseseră

slăbiciunea și imprudența să-mi facă avansuri, ori să accepte avansurile mele ; așa, între 1990 și 1992).

[M-am oprit aici, acum câteva ore : mi s-a făcut rău, așa că am închis ordinatorul].

Aseară mi s-a telefonat de la All : mi-au cerut adresa, ca să-mi trimită șpalturile... Și eu, care credeam că au adresa mea - doar le-o trimisesem acum o lună, odată cu bibliografia...

Iar am întrerupt. Deși nu privesc des ecranul când scriu, mi s-a făcut iar rău - iar am întrerupt. Am să scriu câte puțin, ca să nu forțez... nu știu ce anume.

Joi 25 martie 1999

Bunavestire - halal, pentru sârbi și pentru albanezii creștini...

N-am să pot scrie mult : ametesc. Dealtfel nici nu am ce nota. Ieri nu a venit poștă deloc.

A venit azi : *Timpul* 1/1999, unde mi se reproduce prima parte din **Gaura din arhive** (Calciu). Însă adresa este riguros aceeași de la care mi s-a returnat scrisoarea de mulțumire pentru numărul anterior.

Scrisoare de la Laszlo : Dacia îi publică în două-trei săptămâni **Dictionarul italian-român** ; Melancu i-a cerut un volum, el s-a hotărât pentru unul de polemici, în care ar vrea să introducă și dialogurile noastre.

Cică Mareș a trimis la Satu Mare, pentru a fi cules, volumul încredințat de Laszlo al **Patimilor**. Sper ca între timp să-i fi parvenit și cel trimis de mine. **Jurnalul 1998** nu a fost trimis la tipografie, pentru că așteaptă o subvenție...

Mi-a scris și Vasile Baghiu ; mi-a trimis volumul tatălui său **Prizonier în URSS** și unul de versuri (al fiului); **Maniera**.

Am să le scriu - după ce mă voi odihni puțin.

Am aflat : Paștele ortodox cade în 11 aprilie.

Vineri 26 martie 1999

Am răspuns lui Vasile Baghiu și lui Laszlo :

Paris 26 martie 1999

Stimate Domnule Laszlo,

Felicitări pentru apropiata apariție a Dictionarului italian-român ; felicitări pentru "ziua onomastică" (eu am doar un calendar franțuzesc, deci catolic, indică un Saint Cyrille), însă dacă ziceți că e așa...

Mulțumiri pentru tăieturile trimise.

Povestea cu hotelul la care voi sta - și la Cluj - stă astfel : dacă tot umblu cu "dacă", permiteți-mi, vă rog, să trag la 'otel. Mulțumesc.

Bună și vestea potrivit căreia vi s-a propus să alcătuiți un volum de polemici.

Sânt de acord să includeți propostele și "riposte". Pentru ca dialogul să fie limpede va fi necesar să introduceți, după Scrisoarea Dvs. deschisă și cele câteva

epistole lămuritoare :

1. Scrisoarea Dvs. din (tot) 3 februarie 1998 (începe cu : “Vreau să vă reamintesc un citat...” și se încheie cu : “...m-am pomenit cu necazul”);

2. Scrisoarea mea din 12 februarie 98 (începe cu “Am primit ambele scrisori datate «3 februarie»”, se încheie cu : “...l-aș ofensa pe Laszlo cel dinaintea de vara anului 1997”);

3. Scrisoarea Dvs. către Dan Petrescu din 23 februarie 98, din care un exemplar mi l-ați trimis, indicînd pe un “fluturaș” : “Spre informare...” (începe cu : “Din câte cunosc, la Editura Nemira se află în pregătire un volum de Paul Goma...” , se încheie cu : “...ținînd seama și de prevederile Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, să dispuneți includerea numitului text [Scrisoare deschisă, n.m. P.G.] în finalul dialogului publicat la Nemira, după ce veți fi obținut, firește, și consensul d-lui Paul Goma în această direcție”);

4. Scrisoarea mea din 3 martie 98 (începe cu : “Asta, într-adevăr, surpriză !”, se încheie cu : “Cu amintiri plăcute”) ;

5. Scrisoarea Dvs. din 12 martie 98 (începe cu : “Să clarificăm un lucru”, se încheie cu: “Când veți înțelege acest lucru poate că ne vom mai scrie. Cu amintiri așa și-așa” ;

6. Scrisoarea mea din 19 martie 98 (începe cu : “La 3 martie vă trimiteam scrisoarea următoare” - se face trimiterea la acea scrisoare, apoi se citează finalul din 19 martie : “Între timp nu au intervenit lucruri noi. Deci nu am ce vă comunica. Al Dvs....)”

7. Scrisoarea Dvs. din 26 martie 1998 (începe cu “După cum m-ați rugat...” , se încheie cu : “Cam astea voiam să vi le spun. În rest, toate bune”).

Fiind șapte - toate reproduse integral -, ne putem opri, fără a include și scrisoarea mea din 1 aprilie 98.

Această coda, necesară, nu va ocupa mai mult de 10 pagini convenționale ; hai, 100, vorba lui Cioran, fie-iertat...

Dacă nu mai aveți copii, vă trimit eu fotocopii.

Vă urez să vă apară cât mai repede.

Fiindcă Radu Mareș tot nu mi-a scris (s-au făcut 3 luni), vă rog să-i amintiți că încă mai trăiesc.

Toate bune,

Paul Goma

Azi, să bat în lemnu-mi, încă nu am avut amețeli. Să fie efectul (în sfârșit) al medicamentelor ? Ori pentru că de dimineață am ieșit în piață și, ca totdeauna, “aerul” îmi face bine ?

De mâine mă apuc să scriu un text despre războiul din Iugoslavia.
(...)

Sâmbătă 27 martie 1999

La noapte se schimbăm ora, intrăm în cea de vară.

Veștile de războiu : foarte rele : îmi fac reproșuri că mi se adeveresc temerile privitoare la cursul evenimentelor. Bieții occidentali, tot n-au învățat - nici după Hitler, nici după Saddam, recent. Degeaba distrugi industria, transporturile, degeaba lovești în populație - populația nu se va ridica împotriva dictatorului (cum nu s-a ridicat împotriva lui Hitler ; nici împotriva lui Antonescu) - rezultatul fiind că bieții oameni îi blestemau pe americani ! Iar în timpul asta, Sârbii îi hăcuiesc pe albanezi. Frumoasă treabă !

Duminică 28 martie 1999

În sfârșit, am dat gata o primă parte din textul despre război :

[*Vezi textul “Vin Americanii !” în Butelii... 1999*]

Luni 29 martie 1999

Pentru că Filip s-a apucat să traducă textul despre Basarabia, îl reproduc și pe acesta. Pare a fi neterminat - chiar este - dar nu mai am energie să-l finisez :

(*Vezi textul “Basarabia” în Butelii... 1999*)

Tot 29 martie :

Aș vrea să scriu mai departe despre războiul din Iugoslavia, dar avertismentele (de... tangaj, dacă mă iau după medicamentul pe care-l iau...) mă descurajează.

Tot 29 martie : nu doar propriul tangaj mă descurajează, ci înconjurătatea. Ce mai pot spune eu despre o asemenea confuzie tragică ?

Întrebare : Cum poți fi, azi, sârb ?

Răspuns : Sânt basarabean, apropiat mă simt de albanezi.

Mărți 30 martie 1999

La prânz mi-a telefonat Radu Mareș, întrebându-mă dacă am primit o scrisoare cu un “protocol”, că el mi-a trimis-o de mult... În fine, am aflat ce era : ar scoate **Patimile după Pitești** - dacă este ajutată financiar. I-am spus că aici fusese vorba să primesc 1.000 dolari - a zis că e bine. Eu însă nu i-am suflat că între timp Ștefana se răcise...

Nu știu ce să fac. Nu-mi vine să-i telefonez. Aștept până după Paște.

A confirmat că **Jurnalul de apocrif** apare în iunie, pentru Târgul de carte. A mai zis că, dacă are banii (?) scoate și **Patimile**...

În fapt a început convorbirea “amenințându-mă” că, dacă vin prin Cluj și nu trag la el... A acceptat să mă împartă cu Laszlo - i-am atras atenția că mai am vreo cinci amici în Cluj...

Ca să fie lucrurile clare, a pus-o pe Monica Cremene să-mi trimită un fax. Explicându-mi cât costă cartea în România... Bănuiam...

(...)

Miercuri 31 martie 1999

(...)

Am fost la spital. După ce am făcut o coadă imensă și am trecut prin șaispe vămi, m-a primit dr. Goujard. Care mi-a recomandat căl-duros să fac întâi examenul urechii interne, abia apoi să mă întorc la el. Am avut mare noroc : m-a programat “numai” pentru 7 aprilie ; o nimica toată.

Mama mă-si.

A chiar venit primăvara (“noi tot aici și tot bătuți în cuie”...). Iar acești măgari de la DSR i-au “acordat” lui Gyr câteva colonițe. Mai puțin decât lui Guga ; și decât lui Mihnea Gheorghiu.

Am primit scrisoarea promisă (originalul faxului de ieri), precum și o dischetă cu fonturi. Drăguți-drăguțe. Măcar de-aș câștiga la loterie să-mi plătesc cărțile apărute la Dacia...

Mă opresc aici cu luna martie cea luuuungă.

APRILIE '99

Joi 1 aprilie 1999

Am ajuns și la bancul cu pricina : Acum 22 ani eram re-re-arestat: de plêșiții lui Ceaușete.

Vineri 2 aprilie 1999

Nu mai am ce spune. Mi-au secăt cuvintele. Mi s-a trezit refugiul nostru, din '44 : 55 ani de-atunci. Dar tot atât de proaspătă rana. (...)

Încă de alaltăseară, discutînd cu Ana, ziceam că are să vină momentul în care o să-i plângem pe sârbi, așa cum îi plângem acum pe albanezii, alungați de la casele lor.

Ieri am vrut să trimit un fax la Nemira, să-i anunț că s-a încheiat trimestrul prim, cel în care promisese să-mi editeze **Scrisuri**. După nu știu câte tentative nereușite, am telefonat : am fost anunțat de o voce înregistrată că "numărul s-a schimbat" - dar nu mi l-a dat pe cel nou, pe schimbatul nemir.

Sâmbătă 3 aprilie 1999

Toată noaptea a plouat. Plouă și acum.

NATO a bombardat Belgradul - clădirea Internelelor și încă o clădire (foarte) oficială.

Duminică 4 aprilie 1999

Am început **Vin Americanii II**. M-am oprit.

Am scris ceva despre noua ediție a DEX-ului: o mare prostie.

Luni 5 aprilie 1999

Ieri am primit de la Cornel Dumitrescu un fax de 16 pagini (!), un interviu al lui Pleșiță. Prietenul lui Breban este, nu doar un securist rău, ci și cinci boi. Din care trei cretini-cretini, ba chiar zece dobitoace. Nu neapărat pentru că zice de Goma și de Tănase că au fost trimiși în Occident cu misie (!), dar nu poate deschide gura, fără a expectora o idioțenie. Printre altele, suprainformatul securist zice că Monica Lovinescu a fost bătută de doi negri, la o gură de metro...

Marti 6 aprilie 1999

Mi-a telefonat Solacolu că nepotul i-a transmis de la București :

- *România literară* de mâine va cuprinde articole, documente despre Caraion - documente binecuvântate de... De cine ?- De Pelin !;
- că N. Florescu a luat de la *Vatra* textul lui (al lui Solacolu) și îl publică în *Jurnalul literar*. Rău a făcut, trebuia să-l lase acolo, să vedem cum anume, cu ce pretexte l-ar fi refuzat amicul Cistelean, și el parti-

cipant la linșajul postum al Caraionului...;

- că Florescu i-ar fi reproșat lui Tudoran că nu a intervenit în dezbaterile despre Caraion ;

- că Florescu și cu Mariana Sipoș au adunat materiale în apărarea lui Caraion - însă n-am înțeles ce au de gând să facă ei cu materialele: le publică, le dau la TV ?

Solacolu se mira că Manolescu a putut face una ca asta. Să nu se mire : multe n-a putut el, săracul Niki - dar a asudat, dându-și silința ; și, în cele din urmă, a reușit...

Azi iar am avut amețeli. O să văd mâine, la spital ce brânză fac doctorii din urechea mea cea extrem de internă.

În ultimele 4-5 zile : am dormit enorm (și aș mai dormi). Nu poate fi doar oboseala acumulată, cred că e și altă chestie - dar care ? Necazul: această sete de somn mă mortăciunește, mă mortifică, mă cadavricarisește : nu-mi vine să lucrez, iar când, totuși, mă apuc de câte ceva, iese un sfârâiac (ca chestia cu DEX-ul).

Seara : prietenul nostru al intelectualilor angajați : Vuk Drașcovi a ieșit în față, să spună el idiotia de serviciu, (în locul tovarășului Miloșevici - care avea gura plină) : “Albanezii pot să se întoarcă la casele lor...” Da, domnule. Și noi care nici nu fuseserăm informați (de Cristoiu, de Paleologu, de Paler) că “plecaseră” - de la casele lor... De unde concluziunea că un vuk e mai drașcovi chiar și decât un românesc...

Mă tem că nu mai e mult până când îi vom compătimi pe bieții sârbi... prietenii noștri, barbari. Ana zice :

«De i-am compătimi mai repede...»

Miercuri 7 aprilie 1999

Abia acum (ora 18) m-am trezit din “siestă”.

Am fost la spitalul Tenon - pe jos, nu mergea metrul, în grevă. O operatoare, după ce mi-a ascultat urechile cu o chestie plină de țepi sunetoase, a trecut la altă daravă : mi-a pus un fel de ochelari de anchetă și m-a martirizat, ‘proșcându-mi în urechi un jet de apă ; apoi unul de aer. Necazul a fost că “la spécialiste en vertiges” nu era disponibilă, căci dânsa se brehăhăia pe culoare și alte cabinete (o cheamă Tordjmann). Ar fi putut să-mi facă proba următoare. Dar n-a vrut, fiind foarte ocupată. Așa că am fost re-re-programat pentru 14 aprilie...

Aseară mi-a telefonat L. I. Stoiciu. M-a luat la rost cu : “Sănateți cu NATO !” I-am atras atenția că nu citise ce-i trimisesem (și despre care el tocmai spusese că se publică săptămâna asta). I-am mai zis că eu țin totdeauna cu cel mai slab, cu persecutatul - el a zis, după o logică pe care abia atunci i-am cunoscut-o : «Deci, cu Sârbii !». După alte circa 20 cuvinte, am înțeles că n-o să pot discuta cu el - mi-a reproșat: «N-ai fost în Iugoslavia, deci nu știi ce-i acolo ! Eu am fost în Iugoslavia», a precizat - ca să știu eu că el știe despre ce vorbește când vorbește despre Sârbii persecutați în special de NATO și în general de bestiiile de albanezi. După trei secunde am zis că n-am fost (în Iugoslavia), el însă a fost în Franța și am aflat de la Luca Pițu ce a înțeles L.I. Stoiciu din Franța : că e o țară de căcat, fiindcă el a călcat

în căcați de câine, pe stradă... A răspuns că da, așa e...

Aflu - de la radio - că Miloșevici a ajustat istoria în chestiunea Kosovo după metoda lui Ceaușescu. Dar bineînțeles : Sârbii au făcut dintr-o înfrângere un stindard ; pretind că se bătuseră singuri împotriva turcilor ! I-auzi, domnule ! Vasăzică, în 1389 Sârbii cneazului Lazăr luptaseră... singuri-singurei ; nu se aflaseră alături nici Bosniecii, nici Macedonenii... Ce să mai spunem de 1448 : Albanezul Scanderbeg nu exista, Româno-maghiarul Iancu de Hunedoara nu ființa nici el ! Firește, numai bravii sârbi au luptat și au căzut cu arma în mână la Kossovopolje - și s-au retras, învinși - nici o vorbuliță despre cei vreo 3.000 călăreți moldoveni și despre cei 4.000 arcași din Țara Românească ! Și, desigur, nici un cuvânt de fapta foarte moralnică a lui Gheorghe Brancovici, despotul sârb : Iancu de Hunedoara, învinsul de la Kossovoplje, a fost încarcerat pe loc, la Semendria (Smere-devo, pe Dunăre, la Est de Beograd) !

Ce simplu, nu ? Și pentru sârbi istoria e ca nevasta : faci ce vrei cu ea : o regulezi, o bați, o omori, o drăgălești, îi spârcești zece copii - cine ce are cu tine, doar e a ta ?!

Uite-așa fac istoria barbarii și analfabeții (români, sârbi și de alte boități).

Ora 21,00 : a telefonat Laszlo :

- că a apărut *România literară*, număr dublu, prefătat de Manolescu, "acoperit moral" de Pelin. Necazul, a adăugat, este că apare și Grigurcu - cu ceva despre jurnalul lui Caraion apărut la Nemira;

- că, după toate semnele, Nemira a dat faliment - ei bravos !, iară?

- că despre Dacia are să-mi scrie în scrisoarea pe care o s-o primesc la sfârșitul săptămânii ;

- că în curând îi apare Dicționarul și o traducere din italiană (nu mi-a spus din cine, ce) ;

- că nu i s-a confirmat doctoratul - comisia e condusă de Eugen Simion (care pretinde că sunt foaaarte multe dosare, prin urmare nu a avut timp de al lui Laszlo...) ;

Relatîndu-i Anei convorbirea, ea m-a întrebat cum a reacționat amicul la scrisoarea mea ultimă, cea în care mă arătam de acord cu publicarea dialogurilor, cu condiția să apară în volum și scrisorile lămuritoare. Am recunoscut că uitasem să-l întreb, îmi va fi răspuns în scris, în epistola ce va să vie. Ea a zis că asta (reacția la scrisoarea mea) va constitui proba : dacă acceptă propunerea mea - sau dacă ba.

Joi 8 aprilie 1999

Iar au bombardat americanii Belgradul (și iar o să mă bombarde Stoiciu, că NATO-al meu îi persecută pe Sârbii lui). Sfârșălică de Nicolas Poincaré (tot nu știu cum se grafiază corect numele jurnalistului meu preferat) a ajuns *în* Kosovo. Adică în teritoriul controlat de sârbi - dar într-o tabără a UCK-iștilor... Al dracu', Nicolas !

Din nou la Manolescu : oricâte lucruri rele am spus-scris despre el, acestea nu acopereau adevărata dimensiune a ticăloșiei lui - care a început a ieși la suprafața literei tipărite odată cu editorialul din decembrie 97, despre cartea iscălitoresei, a trecut prin editorialul "Adio,

domnule Goma !” și a eșuat în acest număr special tot al *României literare* (va intra în Istoria literaturii), cel din 7 aprilie 1999.

Laszlo deduce că textul lui Grișa nu va fi fost scris special pentru număr, Manolescu i-l va fi băgat aici, dar tot o să-i scriu : vasăzică mie îmi cere să încetăm polemica - dar el continuă să lovească în Caraion?

De acord, aștept să citesc.

Vineri 9 aprilie 1999

Nici ieri n-a venit poștă. Probabil nici azi n-are să.

M-a istovit războiul din Iugoslavia. Este indecent să spun asta, când oamenii suferă, mor, voiam doar să comunic următoarele : chiar dacă nu ești direct implicat într-un eveniment violent, urmărindu-i desfășurarea de departe, prin informațiile ajunse până la tine, se cheamă că participi și tu - cu sufletul (la mine : cu viscerele). Ca să rămân în celula familială : când eram închis, după 1956, mama și cu tata, liberi - am vrut să spun : neîncarcerati - dar, ca niște foști deținuți ce erau, spuneau că ar fi preferat să se afle și ei în închisoare, măcar să știe o treabă, fiindcă de afară, de departe, dacă suferința fizică, directă lipsește, se multiplică cu trei, cu cinci sufleteasca ; cea alimentată de întrebarea terorizantă : «Ce-o fi făcând Al Nostru, acum ? O fi flămînd, i-o fi frig ? L-or fi bătînd ? Dar dacă a murit ?» Nu, n-am intenția de a inversa situațiile, pozițiile, nu pretind că spectatorul obosește mai mult decât jucătorul, decât gladiatorul, decât victima azvârlită în arena cu lei - ci : a fi cu sufletul alături de cineva într-o ceva înseamnă a fi, așa, puțin, și cu trupul.

La mine lucrează și încărcătura memoriei afective. În 1940, pe când nu aveam ținere de minte, apoi începînd din martie 1944 (ia te uită : chiar a doua zi după izbucnirea războiului în Iugoslavia, în 25 martie, s-au împlinit 55 ani de la plecarea noastră în neștiut...) am luat eu însumi istoria în piept - mai adevărat : peste bot... De aceea sînt sensibil la soarta alungaților de la casa lor, a celor siliți să-și ia lumea în cap, cu boccelele pe care le pot duce în spinare...

Socot că imposibilitatea ori refuzul de a te “transpune în pielea celuilalt” - vecin, ori dușman - este o probă de primitivism. Probabil această lipsă reprezintă un plus care a făcut ca anumiți oameni să-i supună pe alții și să-i suprimă - fiindcă, vorba ceea : dacă ar fi gândit, n-ar mai fi acționat... Rămânînd la comunitatea noastră românească : așa cum asupritorii noștri tătari, turci, unguri, ruși nu s-au gândit nici o clipă la suferințele pe care ni le pricinuiesc - pe noi, la rîndu-ne, ne-a cam durut în dur, cum atît de frumos se exprimă poporul nostru cel de veacuri. Când ne-a venit bine să facem noi, altora, rău - fie acei-alții din altă seminție : evrei, țigani, fie din una pe care, până mai ieri, o pupasem în cur (acum vorbesc de nemții căzuți în mâinile bravilor români imediat după 23 august 44), fie de același sânge, dar ale căror interese veneau în contradicție cu ale noastre : refugiații din Basarabia și din Bucovina de Nord ; și tot după ziua de 23 august, cea, vorba Monicăi Lovinescu, “despicătoare de istorie” (ea avea în vedere alt eveniment - însă bravul Mircea Zăciu îl celebra printr-un scenariu-cinematografic, în tandru tandem cu Vasile Rebreanu și nu va rămâne

doar la acesta, va trece la celălalt : 6 martie 45...).

Mare decepție mi-a pricinuit L.I. Stoiciu, prin telefonul ultim. Pozițiunea lui față de mineri - amendată de *Convorbiri literare* mi se păruse o "ciudățenie", nicidecum o aliniere până la confuzie cu linia Cristoiică. Și iată că în chestiunea albaneză judecă taman ca acest sinistru scînteios : că Sârbii sunt victime ale Occidentului, că Albanezii sunt "teroriști", că toți cei care (ca mine !) îi apără pe albanezi, apără OTAN-ul...

L-am re-ascultat aseară pe Milan Comnenici, ministrul Informațiilor de la Belgrad. Întâia oară, auzindu-i monologul furios, dement, am crezut că e un tovarăș din echipa de comuniști-beliști ai lui Miloșevici. Ei, bine, nu : Comneninci - ca și Drașcovici - a fost în opoziție până acum doi-trei ani, el este intelectual, și dînsul este scriitor !

Întrebare : poate un intelectual, un scriitor să susțină în gura mare că Sârbii sunt victime ale Occidentalilor, dar să refuze să vorbească de victimele lor : croații, bosniecii, acum albanezii?; poate un scriitor, un intelectual nega că regiunea Kosovo a fost golită de albanezi, nu prin bombardamentele OTAN-ului, ci prin mult anterioara acțiune deliberată a armatei și a poliției sârbe ?

Da, din nefericire, poate : dacă acel intelectual, scriitor se numește Pleșu (de ce să uităm textele lui "patriotice" împotriva lui Negoîtescu ?); dacă se numește A. D. Munteanu, Răzvan Theodorescu, Fănuș Neagu, Marin Sorescu - nu-i mai pomenesc pe alde Everac, Vulpescu, Ungheanu și alți lămurii, cum le zice Negoîtescu.

Fiindcă aici, în chestiunea războiului din Iugoslavia (specialiștii, mai cu seamă oficiali refuză termenul **război**, ca inadecvat - mie mi se pare adecvat), nu este deloc vorba dacă tu "ții" cu Sârbii **ori cu** Albanezii : dacă tu te afli "de partea ortodoxiei" **sau** a islamului : dacă "înclini" spre Occident **ori** spre Orient. Astfel este pusă în ecuație chestiunea de către tipi tulburi ca Vadim, Cristoiu, C.K.T. Popescu (prietenul lui Tudoran - și al lui Manolescu). Fiindcă lucrurile nu sunt în alb-negru : iată, eu pot foarte bine să nu fiu împotriva Sârbilor - și simultan să stau cu inima mea de refugiat alături de alungații-pe-drumuri kosovari (întâmplător albanezi - și mai întâmplător : majoritar-musulmani); și pot foarte bine să fiu ortodox, să păstrez prețuire pentru ortodoxia sârbilor - dar să nu fiu de acord când patriarhul Pavle spune că Biserica ortodoxă sârbească are datoria să fie alături de credincioșii săi "în lupta pentru apărarea neamului" - dar ferindu-se ca de foc să amintească **cum anume** luptă Sârbii "pentru apărarea neamului" : suprimîndu-i pe ne-sârbi, fie ei papistași (Croații), fie "turci" : Bosniecii, Albanezii din Kosovo.

Eram un naiv când reproșam simpatrioților *amnezia* - pe care o puneam pe seama ne-informării, a nepăsării, a inapetitelui, a neseriozității - etc, etc.

Nu, dragă Goma : la români, amnezia : un program ; o armă ; ea este secretul perenității - păi ar dăinui neamul ăsta, "peste veacuri (chiar peste milenii)", dacă ar avea ținare de minte și ar păstra mereu în fața ochilor, ca reproșuri, toate trădările de celălalt, toate trădările de sine ?; toate micile măgării și marile porcării ? Unde am ajunge, cu o astfel de memorie dăunătoare unității neamului ?

Nu, domnule : noi sântem amnezici, nu pentru că nu facem exerciții de memorizație, pentru că nu consemnăm în piatră, pe lemn, pe hârtie faptele petrecute, acum - ci fiindcă practicăm igiena mentală, spălarea capului pe dinlăuntru potrivit principiului : “Cine știe mult moare iu(l)te” și : “Decât filosof ofticos mai bine român șmecheros”. Drept care nu lăsăm pe seama timpului cel trecătoriu ștergerea din memorie a ceea ce, la un moment dat, se aflase înregistrat pe creier - ci ștergem noi, deliberat, răzuim scrisul, înscrisul, înregistrarea : ca nocivă sănătății noastre mințuale. Rezultatul ? - strălucit : dacă nu mai țin minte porcăriile făcute **altuia**, în mod necesar acel **altul** nici nu există ca **victimă a mea**, nu ? Dar e atât de limpede ! Iată, mai trăiesc încă destui trăitori majori din timpul războiului ultim - până în ‘89 s-a vorbit despre una din rușinile, crimele noastre naționale : trimiterea la moarte, în Transnistria, a Evreilor și a Țiganilor ? “Nu prea cam”, vorba ardeleanului. Fiindcă, de cum comunismul a luat-o pe arătura naționalismului (altă înghețată fiartă : naționalismul... comunist, sau : patriotismul cu voie de la Secu - poți vedea fructul, citind românisme-mari ale Veceului Tudor), cum nu s-a mai vorbit de “anume crime burgheze” - de care “se cam” vorbise pe timpul lui Stalin, dacă avem ținere de minte de... istorie literară : **Ninge peste Ucraina** de Baranga, **Șatra** de Zaharia Stancu...

Dacă acum, după zece ani (zece ani!) de la revoluție, vorba lui L.I. Stoiciu (nu : el scrie : **Revoluție**), se vorbește despre ce li s-a întâmplat evreilor și Țiganilor, în continuare se tace (există o forma activă a verbului, măcar pentru că se mai spune : “o tăcere răsunătoare - sau asurzitoare”) comportamentul românilor față de prizonierii de război germani (după 23 august 44); trimiterea nemților cetățeni români - sașii, șvabii - la “reconstrucție”, în Rusia ; faptele rele ale românilor față de, totuși, niște români ca ei : Basarabeni și Bucovinenii refugiați ; și în legătură cu Sârbii, Nemții, Basarabeni, Bucovinenii, Macedonenii - și bineînțeles : Românii - deportați în Bărăgan...

Încă o dată : neținând minte (cu program, desigur), fapta rea, Românul Amnezic a șters - din cartea de imobil, vorba celui - și victima. Reiese că el, Românul n-a făcut în viața lui rău unei muște (nu : muștii, nu), căci el este foarte omenos, și-ar da și cămașa de pre sine...

Am fost surprins să recunosc în această gândire-de-piatră a românului gândirea sârbului. Același mecanism - același primitivism ; același complex de inferioritate manifestat prin unul de superioritate : aceeași programatică confuzie a punctelor de vedere, de la vlădică până la opi(n)că, pentru a rămâne în universul sud-slav. În fond, același mizerabil reflex de apărare, copilăresc : «El a dat primul, dom’...».

Sâmbătă 10 aprilie 1999

“Rece, ca o zi de april”, am citit asta pe undeva. Frig, posomorât, a ploaie. Iugoslavia lui Miloșevici îmi apare ca România lui Ceaușescu : nici un opozant cu sufletul nu este și cu gura ; între gând și faptă : nici o legătură, de parcă balcaniștii noștri ar trăi în inima Africii, în acele comunități unde este echivalată dorința cu acțiunea : stai în cur, la umbră, îți zici : «Ș-acuma hai să ziceam că făceam

opozitie...» - și gata, vorba își este suficient sieși - că doar și Dumnezeu acela a făcut lumea, cuvântînd... Și la Sârbi cei care n-au mai putut răbda s-au exilat - dar în exil, spre deosebire de unii români (nu mulți, dar orișicâtuși...), Sârbii nu vorbesc. De frică. Nu știu cât va fi frica de Securitatea lor, UDBA, și câtă frica de compatrioții lor, și ei exilați, gata să taie beregata “trădătorului care vorbește rău de patria lui, Serbia...”

Dacă schimbi doar cuvântul “Serbia”, auzi zvon de tilișcă dinspre plaiul mioritic. Comuniștii și securiștii au pus semnul egalității între patrie și regim, între Ceaușescu (citește : Miloșevici) și țară. Auzi pe te miri ce milițienist, activist, securist ceceist - internaționalist - devenit mare patriotist invocînd “suveranitatea națională”! Cristoiu, C.K. Popescu, C. Stănescu, Paler și alți necși’ ți se uită în adâncul ochilor și îți explică ei cum stăm cu națiunea, cu patria, cu “suveranitatea” ei. Nu se găsește nici un om normal să le atragă atenția că și Ceaușescu era un campion al “suveranității naționale”, în virtutea căreia numai *tiranul nostru* are dreptul să ne belească, după care să ne pună să-i mulțumim din inimă - dar să nu care cumva să se amestece “străinii” (mânca-le-ar inima câinii!). Și așa cum acest reflex mental a rămas, chiar la știutorii de carte din România (“Lovești în Blandiana - lovești în democrație !” - cum decretau Simuț și Chirilă de la Oradea), așa le-a rămas sârbilor, după Tito - mai ales că la ei e stare de urgență : război, oricât l-ar nega strategii.

Faptul că Sârbii nu acceptă că ei *au început*, că ei *au făcut mai mare rău* - în ordine cronologică (și cantitativ crescătoare : slovenilor, croaților, bosniacilor - acum albanezilor) este un semn indubitabil de neevoluție umană, de primitivism de gândire - fiindcă numai primitivul este incapabil de elementara obiectivare. “Bine-bine, eu am, în continuare, dreptate”, să zică, “dar și eu i-am dat câteva peste bot...”

Nici măcar. Sârbii sunt îngerași neprihăniți. Nici vorbă să accepte că au făcut rău, nedreptate *altora* - ei nu realizează că acel *altul* este o ființă vie, ba chiar om și el, nu un obiect, cel mult un animal.

În închisoare, unde, în perioada mea, fuseseră vărsați și polițiști și jandarmi de cea mai abjectă speță, în momentele (rare, e drept) în care acceptau să se confeseze - am folosit un termen greșit : spovedania este un act consecutiv constatării (și acceptării) că ai greșit - deci corectez: își povesteau “isprăvile” lor de polițai și jandari.

Celor care fuseseră “cu slujba” în Transnistria le mai scăpau și “amănunte” relative la evrei și la țigani... N-am simțit la niciunul (eu n-am simțit, de la cei pe care i-am auzit povestind altora, în celulă, cum era “acolo”) - n-am simțit, ziceam, vreo urmă de compasiune pentru mizeria, pentru disperarea în decădere a victimelor, pentru suferințele lor. Însă nici de ură - nu, dragă, ei executau un ordin, nu ei erau pricinitorii suferințelor, ci doar paznici ori însoțitori de convoaie... - e-he, dac-ar fi fost după ei, le-ar fi dat drumul pe loc... Aiurea, dat-drumul! Compasiune ? Nimic. Solidaritate umană în suferință ? Nimic. Ba chiar - căci noi, Românii avem un ascuțit simț al umorului - zăboveau, se înviorau povestind cutare întâmplare “de răs”.

Îmi aduc aminte două, simetrice (ambele povestite de jandarmi) :

1. cum “un țigan bătrân”, umblînd prin viscol și mereu căzînd,

zicea că el “merge la Fetești, la un văr”;

2. cum “o ovreicuță tânără” din convoi i-a dat de înțeles că s-ar regula cu el, cu jandarmul, dacă-i i-ar da ceva de mâncare, însă el (jandarmul) n-a vrut, fiindcă... “îi umblau păduchii și pe obraz, îi intrau în ochi - ce-o fi fost la pizda ei...”

Care-i concluzia mea : că Sârbii de azi sunt leiți jandarmii români care “făcuseră” Transnistria ? Da de unde ! Concluzia mea este ceastălaltă : natura românului : asemănătoare naturii sârbului, mai puțin prin prostie, prin cruzime (acestea fiind consecințe) - cât prin primitivismul structurii. Prin incapacitatea de se “muta” în pielea celuilalt - pentru scriitor, neputința (sau pur și simplu : neștiința) de “a se transpune”.

În “povestirile” jandarmului, cutremurător nu era faptul că bietul țigan își pierduse mințile și, înaintînd spre nord-est, prin stepă, aștepta să ajungă la Fetești...; nici că ovreicuța tânără (ce va fi fost la viața ei: elevă ? studentă ? pianistă ?) s-ar fi dat pe loc, pentru un coltuc de pâine - dar era prea păduchioasă...- ci faptul că **cestălalt**, naratorul nu era om, un biped, care să aibă și sentimente, nu doar instincte - fiindcă nu putea ieși din subiectivismu-i de animal.

Sârbii de acum - de la ei de acasă, din exil - n-au decât să pretindă, în viitorul care se apropie, că ei, bieții, **nu știau** ce **li se** întâmplă albanezilor (ah, impersonalul sârbo-românatic!) ; că ei **nu erau informați** - ba chiar dezinformați de regimul bestiei de Miloșevici. Nu vor face decât să-i “imite” pe românii de până la ‘89. Care, săracuții, ei erau foarte persecutați : Ceaușescu nu le punea la dispoziție presa occidentală (ba chiar, auzi, obrăznicie : interzicea presa liberă !), de unde să afle ei, dacă încă nu venise 22 decembrie, deci Brucan nu anunțase că se dă voie de la Polițiune ?

Cine vrea să afle - află, chiar dacă nu i se oferă pe tavă informația. Adevărul este că, așa cum Românii nu voiau să știe, înainte de ‘89, ce se petrece cu ei înșiși, taman așa, acum, Sârbii refuză să știe ce **li se** întâmplă - lor, în raport cu albanezii.

E mai comod să... nu știi. Dormi mai liniștit. De ce să-ți tulburi viața (și așa grea) cu informația că ești un laș, un ticălos, un criminal ? Chiar dacă nu tu ai vărsat sânge, însă te-ai făcut complice, fiindcă ai închis ochii (și urechile), ca să nu vezi, să nu auzi, să trăiești tu bine (și la vară cald).

Românii noștri sunt mult mai apropiați de sârbi decât vor ei să admită (mai ales cei care se cred ieșiți pe jumătate din “coapsa” dreaptă a lui Traian, jumătate din coasta stângă a lui Decebal, altfel bulgari d-ai noștri - când nu sunt țigani neaoși...). Fiindcă și Sârbul și Românul pornesc de la o stare (reală sau cultivată “de-a lungul veacurilor”): aceea de perpetuu **persecutat**. Însă dacă Românul rămâne la psihologia plângăciosului, a tânguitornicului (nu va fi lucrînd la noi și procentajul ridicat de sânge țigănesc?), Sârbul nu se oprește la stadiul de **victimă**, ci urcă la acela de **martir**.

Chestie de... gene.

Iar dacă porcăriile pe care le fac ai noștri ca brazilii s-ar putea, la o adică, explica și prin tembelismul nostru mioritic, la sârbi crimele se explică prin... setea lor, sclavină, de martiraj. Chiar dacă adeseori

aceasta ia aspecte dintre cele mai penibile (și violent lipsite de inteligență), ca acele “lanțuri-scuturi umane” pe podurile din Belgrad... Ridicole, tragic de ridicole, pentru că NATO-ul, pe de o parte nu are interes să distrugă **acel** pod ; pe de alta : nu l-ar bombarda, știind (și a dovedit că știe foarte bine) că se află oameni pe el.

În care caz : unde-i riscul ? Nicăiri.

Mă uit și eu la imaginile provenite de la TV oficială, belgrădeană cu manifestațiile anti-NATO, cu acele “concerte de rock”... Desigur, la vreme de război nu mai ții seamă de partea ridicolă a comportamentului (la o adică și frica poate părea ridicolă - în ochii altuia). Însă nu mă pot stăpâni să mărturisesc : așa cum sună (în sârbește), rock-ul lor, nu e deloc mai breaz ca cel rusesc (fiind vorba aici de incompatibilitatea unei anume limbi cu anume muzică). Cât despre interpretele de muzică populară, dînd din cap și din cur pe scene... Doamne Dumnezeule : înainte mă opream cu mare plăcere pe un post de radio sârbesc (de aici, de la Paris), tocmai, pentru că îmi place muzica lor, populară (pe care o găsesc în cea din Banatul nostru), însă ce ieșea în această împrejurare nu era mai puțin fals, nici mai puțin strident-alături decât neașa noastră Maria Lătărețu, interpretînd pentru dumneavoastră “Hora Păcii-ntre Picioare”.

Nu ridicolul - grotescul. Pe care nu-l poate șterge tragica realitate : războiul.

Și tristul : și “lanțurile” și “concertele” sunt manifestații-organizate. Numai un occidental poate fi înșelat în privința naturii propagandistice de cea mai joasă extracție a acestor “eroisme”.

Seara : mi-a trimis Victor Lupan, Soljenițan: **Grăunțele între pietrele (de moară)** - traduc după franceză -, scris în toamna lui 1978, continuare a **Stejarului...**, tot la Fayard.

Am citit vreo 20 de pagini de la început, m-am dus la ultimul capitol, în care povestește atacurile prin broșuri, cărți împotriva lui, puse la cale de “cekaghebiști”, cum le zice el. N-am citit nici una - de cea “semnată” de prima lui soție, Natalia Reșetovskaia am auzit, însă de cea a Cehului Thomas Rezac (probabil se pronunță : Jejaci) ba.

M-am oprit, întâi, la “catehismul Organului” - când se așterne el pe trudă, să-ți faci scurta-biografie..., e-he ! Unele puncte sunt doar pentru el, celelalte se potrivesc oricui a avut de a face cu “enkacuriștii”, ca să nu mă las mai prejos de Lucapițu - căci și noi inventăm cuvinte, nu ? Iată:

“1. Bunicu-său a fost un tiran față de familie și vecini - a dispărut în mod misterios ;

“2. Tată-să era un Alb, executat de Roșii ;

“3. Unchiu-său - un tâlhar de drumul mare ;

“4. El (Soljenițan) a avut, din copilărie manifestări bolnăvicioase;

“5. Tot din copilărie a fost un antisemit ;

“6. Și tot din fragedă pruncie se dovedise un ambițios patologic;

“7. «Omul cel mai fricos, mai laș din câți am întâlnit» ;

“8. Un hoț ;

“9. Un destrăbălat ;

“10. Un trădător de țară ;

“11. A provocat propria-i arestare ;

“12. I-a turnat pe toți prietenii, cunoscuții ;

“13. În închisoare a fost turnător vestit ;

“14. Căuta, în mod ipocrit solitudinea, sub pretext că scrie ;

“15. Tot ce a scris a scris din frustrare, din conștiința lipsei de talent, mânat numai din gelozie și din ambiție - altfel nu are umbră de talent ;

În fine, ultimul punct (la el : 20) :

“În tot ce a scris sunt manifeste semnele unor boli psihice. Ar trebui să fie dat pe mâna unui psihiatru”.

Asta, da. Și de mine au scris negru pe alb că sunt nebun, că ar trebui să fiu internat într-un spital : Alain Paruit, Geta Dimisianu, Țârlea, V.C. Tudor, Zăciu - și încă alții, nu-i mai țin minte (parcă și lumina-lumii Bianca Marcu-Dumitrașcu-Balotă).

Duminică 11 aprilie 1999

Paștele. N-am fost la Înviere. Am rămas acasă.

“În Balcani”, zice presa, continuă bombardamentele.

Aseară, la TV, am văzut o sârboaică de vreo 40 ani, venită în Franța de la 4 ani, măritată cu un francez - ‘telectualii ambii. Atât ea cât și el susțin că tot ce se dă la televiziune privindu-i pe albanezi “c’est de la propagande occidentale”; că singurele reportaje adevărate sunt cele ale televiziunii sârbești ; că nu este adevărat că Sârbii au început ostilitățile - cu Slovenii, cu Croații, cu Bosniicii “parce que les Croates sont des fascistes, pendant la guerre ils étaient avec Hitler”; și fiindcă... Bosniicii “sont des turcs, ils rêvent d’un état musulman extrémiste en Europe”). “Et les Albanais...” - despre albanezi nu spun nimic inteligibil, doar lasă punctele cât mai suspendate, fiindcă au învățat ei (unde?) că acestea întâi seamănă îndoiala, apoi pur și simplu discreditează.

Am auzit un singur sârb vorbind rezonabil - atât din punctul de vedere al “întâietății istorico-geografice” (atât că nu a spus că Illyrii erau pomeniți **acolo** cu câteva bune secole înainte de Hristos, iar Slavii-primi au fost semnați **în același loc** în secolul VI după Cristos, ceea ce dă în jur de un mileniu, nu ?); un universitar cam de vârsta mea. Acesta, la întrebarea dacă chiar nu există opoziție anticomunistă în Iugoslavia a răspuns fără ezitare : nu, nu există. De ce ? “Pentru că Sârbii sunt total cretinizați de cei 50 ani de comunism și nu realizează deosebirea - ba chiar contradicția - între Serbia și Miloșevici”. Întrebat fiind : cum de vârfurile opoziției de până acum trei-patru ani se află acum lângă Miloșevici (Drașcoviți, Comnenici), a răspuns că Sârbul nu rezistă la îndelungată suferință, el reacționează violent pe moment, însă dacă este ținut o vreme “la pământ”, sfârșește prin a ceda...

Nu cred că analiza Sârbului este într-un tot adevărată - oricum, tot atât, cât a mea privitoare la români, însă dacă ne gândim la Nemții de sub Hitler : credeau ei că ceea ce prezenta aparatul de propagandă a lui Goebbels era neadevărat? Deloc!

O comunitate rănită (sau avînd complexul persecuției, ca cea sârbească) reacționează simplu, “la primul nivel”, nu se complică. În momente de criză, tot ce este împotriva unuia de-al nostru (chiar

dacă acel al-nostru este un ticălos, un criminal), este și împotriva mea - deci a comunității mele.

Nemții au trebuit să fie mai întâi înfrânți militar, să li se distrugă țara, să fie umiliți în corpore - și acuzați tot așa - de complicitate *și* prin tăcere ; deasemeni a trebuit să treacă timp, ca să moară “bătrânii” lor... Mitul lui Moise în Sinai este mereu valabil, mereu aplicabil.

Sârbii de prin anul 2050 vor accepta (cu sfert de gură) că părinții și bunicii lor fuseseră cam... lași, cam colaboraționiști, cam lipsiți de coloană vertebrală - altfel plini de tot felul de talente, ce să mai vorbim de geniu !

După cum Românii de prin anul 2022 (arată frumos timpul consemnat, nu ?) vor admite că părinții și bunicii lor fuseseră cam... lași, cam colaboraționiști, cam lipsiți de coloană vertebrală - altfel plini de tot felul de talente, ce să mai vorbim de geniu !

Mă întorc la Soljenițan :

Cartea amintită a fost scrisă în 1978, deci “abia” după 4 ani de la exilare. Autorul are circumstanțele atenuante ale sentimentalului ; ale uimitului că este atacat și de cei de dincoace de baricadă... Nu-i cunosc amintirile ulterioare, deci nu pot nici să spun că exilul l-ar fi învățat minte.

Iată, eu care nu mai eram “virgin” în 1977, doar mai fusesem în Occident între 1972-73, nu jur cu mâna pe inimă că aș fi fost mai inițiat în tain(î)ele Securității. Deși...

Mă gândesc acum : în 1978 nu aveam o imagine radical diferită decât acum - despre ai mei colegi, compatrioți, coexilioți (dovadă fiind **Jurnal pe Sărite**). Deosebirea fiind de natură a “genului” : Soljenițan a scris ceea ce a scris despre ofurile lui de om rănit de nedreptățile celor apropiați într-o **carte de memorii**, care presupune rezumare, sintetizare - nu consemnare cvasi-mecanică a prezentului, într-un **jurnal**. Ar fi interesant de aflat ce scria el în jurnalul său (propriu și personal) - cu certitudine ține așa ceva.

Deși, la venirea în Occident, la 20 noiembrie 1977, eram mult mai dărmat (de detenție, dar mai ales de “chimizarea lui Pleșită”) decât Soljenițan - el fiind doar șocat), în ciuda precauțiilor, a “menajării” la care m-au supus - din prietenie, desigur - Monicii, Țepeneag, Paruit, Marie-France, Berindei - am fost întâmpinat, în fine ; izbit peste obraz, în curând, de vești rele dinspre prieteni : trădarea lui Tănase (aflată de la Țepeneag și Paruit), trădarea lui Țepeneag (trăită în direct, începând din aprilie 78), atacurile unor exilați, foști deținuți politici, fie directoare, ca ale lui Varlam și Cîmpeanu, ca în întâlnirile de la Cercul democratic din Germania, fie în publicații cretine ca BIRE, ori doar idioate precum *Carpații*, *Stindardul* (nu-l mai pun la socoteală pe Vécé Gheorghiu, de mirare ar fi fost dacă nu s-ar fi manifestat astfel).

Față cu asemenea agresiuni, am avut reflexul normal de a răspunde, de a replică - dar unde ? În care publicație ? Consultându-mă cu Monicii - cu cine alții ?, m-am izbit, nu doar de neputința lor de a răspunde în scris unor calomnii scrise (ei făcuseră bătăture de atâtea insulte), dar și de programul lor : “Nu-i luăm în seamă pe acești nimeni” ; “Nu ne punem mintea cu astfel de indivizi...”.

Nu eram de acord cu asemenea înțelepciuni. Am rămas convins, în ciuda multor eșecuri, dar și gafe ale mele că nu trebuie să-l lași pe

porc să te înnoaieze, fără să-i arzi un picior peste rât : că nu-i deloc semn de înțelepciune să nu reacționezi măcar răstindu-te la câinii care te latră, ba chiar ți-au încolțit manșetele nădragilor.

Dar **unde** să publici răspunsurile ? Existau, atunci, trei periodice apropiate mie : *Limite*, *Ethos*, *Cahiers de l'Est*. Primele două ale Monicilor, a treia a lui Țepeneag. Dar niciunul nu primea să cheltuiască prețiosul spațiu tipografic cu “polemici” (am pus ghilimelele deriziunii, ca să ilustrez vizual oralul amicilor). Mi s-au publicat una sau două chestii în legionarul *Cuvânt românesc* al lui Bălașu, dar numai la adresa securiștilor dovediți, nu și împotriva fraților-camarazi.

Chiar acum (ora 9,30 dimineața) mi-a telefonat Solacolu : a primit *România literară* numărul special. L-a dăruit !, zice. Se întreba mereu, mereu ce i s-o fi întâmplat lui Manolescu, de a ajuns să se dea pe mâna lui Pelin... Mi-a spus că textul lui Grigurcu este ticălos, o să văd când o să-l citesc cu ochii mei. A mai spus : din această afacere (*România literară*) rău ies Monicii.

Pelin mă atacă în intervențiile lui... Mi se !

După amiază : Solacolu îmi retelefonează : Manolescu și Pelin au publicat o scrisoare a lui Caraion către Ierunca (și confiscată de Securitate) din care reiese că “monstrul” era cu adevărat monstruos. Numai că... “Dragă Virgil” este... Virgil Vasiliu, nu Virgil Ierunca...

În continuare, Solacolu s-a mirat că Manolescu îi pune lui Pelin la dispoziție *R.L.* I-am adus aminte : în 1991 i-a încredințat lui Sturdza-Voican, tot acolo, 2 numere consecutive, cinci pagini. Uitase. Eu : nu.

Luni 12 aprilie 1999

Am adunat și pus într-un dosar aparte textele mele privind-l pe Caraion :

1. Scrisoare către Grigurcu, 22 aug. 1998;
2. O aniversare 22 oct.;
3. Scrisoare către Grigurcu 11 nov. ;
4. Pe marginea unui editorial 21 dec. 98;
5. Din nou despre Caraion 24 ian. 1999 ;
6. Buduca 1 febr. 99 ;
7. Iarăși despre Caraion 6 febr. 99.

Am, în continuare, certitudinea că am fost primul care să fi reacționat la valul de atacuri calomnioase, mincinoase. Mariana Sipoș, în timpul ultimei convorbiri telefonice, spunea că ea vorbise despre Caraion cu mult înainte. Adevărat, însă... Date fiind constrângerile de timp (și de bani - ale ei) telefonice, m-am abținut de a-i atrage atenția că ea vorbise, în general, despre Caraion, or eu scriesem primul *Nu !* campaniei anti-Caraion din jurul cărții **Această dragoste...**

Primul, al cincilea - ce contează... Ba contează ! Fiindcă bravii compatrioți amnezici, nu numai că trec cu vederea fapta altuia, ci și-o propun pe a lor, în frunte, în buna tradiție a literaturii de ficție...

Judecând după ce mi-a spus Solacolu că ar fi produs în redacția *R.L.* telefonul Mariane Sipoș (că “Virgil”-ul căreia era adresată scrisoarea nu era Ierunca, ci Vasiliu) arată panica **de moment** : or să

publice o notiță de “rectificare” și cu asta se vor considera spălați de păcatele, nu doar trecute, ci și viitoare. Oare? Ba n-au să publice nimic! Îl cunosc pe Manolescu mai bine decât se cunoaște el însuși - Manolescu nu dă desmințiri, nu-și recunoaște erorile - nu fiindcă s-ar simți “pe deasupra” - ci, tocmai : se știe slab, fragil, în ochii lui recunoașterea unei banale și omenești “scăpări” l-ar coborî, l-ar diminua, l-ar nega... Câte despre eternelul Dimisianu...

Întâmplarea cu scrisoarea dovedește că “suplimentul Caraion” nu a fost trimis spre verificare, Monicilor. Ierunca ar fi atras atenția numaidecât că nu lui îi era adresată acea scrisoare. Și dacă se adevărește impresia lui Solacolu : publicînd acum, în 1999, acele texte murdare despre Monica și despre Virgil, Manolescu le fac un imens rău : atunci, tipărite în cârpuța-pentru-muci numită *Săptămîna*, cei buni nici nu le luaseră în seamă, punîndu-le pe seama *invențiilor Securității* ; acum însă, cu “garanția” securiitorului Pelin (că acele afirmații sunt, dacă nu și adevărate, atunci măcar scrise de mîna lui Caraion), optica e schimbată. Iscălitoreasa volumului **Această dragoste**... măcar îi menajase pe Monica și pe Virgil, neproducînd citate din *Săptămîna* ; *România literară* însă a ales Calea Regală a Cretinismului Literatorios Romîndru, altfel spus (ca să fie citat și Dimisică) : Bulevardul Nesimțirii Manolesciene inaugurat(ă) în 1990, în numerele 50, 51 și 52, prin **Scrisoare deschisă către Paul Goma** - aceea semnată de Voican, suprașeful Securității.

Și atunci, ca și în 14-20 octombrie 1998, când organul US a publicat o idioțenie din Cartea Securității, a pus-o sub indicația : DOCUMENT.

Mi-a sosit scrisoare de la Laszlo. De acord să fie publicate și scrisorile de după dialoguri. Îmi trimite o fotografie de la doctorat, tăieturi și un număr întreg din *Cuvîntul*, în care Buduca rade **Jurnalul unui jurnal** - ‘ice că Goma e imoral - “pentru că spune adevărul”.

A-ha : de asta Buduca-i moralòs : pentru că e mincinos.

Martî 12 aprilie 1999

Timp (meteo, i se mai spune : “haotic”) nebun - ca și celălalt.

Nu mai iau medicamentele împotriva ameteșilor : mă adorm, mă neutralizează. O să văd cum are să-mi fie mâine - deși, chiar cu medicamente, ieri am avut în câteva rînduri ametești.

Dar nu de asta vom muri - nici bine trăi.

O să văd dacă-mi parvine, de la Solacolu, *România literară* cu pricina. Deși, dacă a pus-o la poștă ieri, va ajunge abia mâine.

După amiază :

Am primit scrisoare de la Andrei Roizen - din Israel, aceasta. Schimbasesm scrisori prin 1995-96, atunci îmi scria din Orlando, Miami. Mi s-a prezentat ca originar din Basarabia, ba “conjudețean” de-al meu, părinții săi avuseseră o afacere (administrator ? negustor ?), la Olișcani, un târg aflat la vreo 20-30 kilometri de satul natal al mamei, Chiștelnița. După o tăcere de peste un an, iată că îmi dă de știre că are o nouă adresă ! Pe un petic de hîrtie reprezentînd 1/3 dintr-o foaie normală, îmi scrie :

“Scump prieten drag, Paul,

“Am primit harta completă cu toate localitățile tuturor județelor din Moldova Republic, dela o rudă a mea care locuiește în Șoldănești, la cca 6 km. de Olișcanii mei, inginer Vadim Pavalache. Dar în această hartă nu există localitatea Mana. Ai nevoie să-ți trimit o copie după această hartă sau parțial a jud. Orhei ?

“Am intrat la 1/2/1999 acolo unde a spus Marele Dante, unde nu există nici o speranță și nici o ieșire de aici, locuiesc la un cămin de bătrâni.

“Te îmbrățișez, Andrei”

“Am sosit în Israel la 1/3/1998”

Mi s-a rupt inima citind pleonasticul: “Scump prieten drag, Paul”, fiindcă am simțit fulgerător (ca orice basarabean, fie el și creștin, ca mine...) că lui Andrei Roizen, un oarecare corespondent al meu, care înainte mi se adresa cu “Stimate Domnule Paul Goma”, iar eu îi răspundeam în același ton - i se întâmplase ceva ireparabil - vorba lui, citind din Dante...

Știam despre el doar ce mi-a comunicat : că e originar din Basarabia, că i-i tare dor de Olișcanii copilăriei, am dedus că se înțelegea fără piedeci cu “localnicii” - nu mi-a mai spus ce se petrecuse cu el și cu ai săi între 28 iunie 1940, la Cedare, și iulie-august 1944, când Rușii s-au întors ; doar că în România lucrase o vreme pe la Comerț exterior (unde, în altă parte ?), că emigrase în Israel, apoi ajunsese în sudul SUA, la Orlando... Și acum iată-l din nou în Israel, la un cămin de bătrâni, de unde îmi scrie, pleonastic și sfâșietor : “Scumpe prieten drag Paul”; iar la urmă : “Te îmbrățișez, Andrei”...

I-am scris pe dată. Am copiat și harta județului Orhei, am însemnat Șoldăneștiul, Olișcaniul, Chișelnița, Ciocâlteniul (satul tatei), apoi Mana - explicându-i în scrisoare că Mana, fiind cătun, nu figurează pe harta lui (probabil cea pe care o am și eu, la scara 1:500.000), ținând de comuna Vatici... Am pus la poștă numaidecât.

Are și el nevoie de o **țară de unde să vină, provincă, parvină** : adevărat, în cele din urmă a ajuns (a eșuat) în Țara Sfântă, însă amintirile lui din copilărie - cele care dau carne unui om și substanță unui loc - se află în Basarabia, în ținutul Orheiului, la Olișcani. Așa se explică - și la el - pasiunea hărților, nevoia de hărți. Ca să-și poate situa, topografic, locul, să-și dovedească apartenența la un petic de pământ... Ca mine.

În plic se mai află o ilustrată, o cartolină de mărimea unui timbru mărișor, cu scene de Paștele evreilor. Pe dos a scris :

“Drag prieten și conorheian, vă trimit cordiale salutări întregii familii, urîndu-vă sărbători fericite de paștele nostru. Cu toată dragostea nostalgică, 5759/1999 Andrei”.

Am mai primit scrisori de la Corneliu Florea (Dumitru Pădeanu), cerîndu-mi Jurnal IV-V, Bebe Brînzan de la Tg. Jiu, cu o cartolină de Paște, Elvira Iliescu : pe lângă cartolină, o copie a textului revizuit (fără aluziile la Nobel), după rugămintea mea.

Și concetățeanul ei (din Constanța) Fănel Davidescu : cum el scrie

economic, iar mie mi-a slăbit rău vederea, n-am înțeles ce-mi comunica în legătură cu Iugoslavia. În primul moment am crezut că este și el în corul ortodocșilor patrioți. Am folosit lupa : dragul de Fănel : el gândește ca noi - adică ține partea victimelor.

M-a reconfortat această constatare. Mai ales că de partea sârbilor se află (informațiile vin din cartolina lui Fănel), nu doar Cristoiu și K.K.T. Popescu al Tudoranului - ci și tovarășul nostru Paler ! Ca să vezi, mare noutate : bolșevicul, internaționalistul se arată a fi mare naționalist - cât despre ortodox - e-he !, din neagra ilegalitate, de pe când era expulzat din Italia ca spion, de pe când era trimis de "Agerpres" la procesul Beldeanu !

Să nu uit ; mi-a telefonat Monica Cremene, de la Dacia : au tehnoredactat **Jurnal de apocrif** și m-au întrebat dacă să-l dea la corectat. Am zis să-l lase așa... Nu-l lăsaseră "așa", îl "corectaseră", apoi îl descorectaseră... Dumnezeu să știe cum va ieși...

Miercuri 14 aprilie 1999

Jur că ieri în mod ne-deliberat scrisesem "12 aprilie". Uneori indic : "12 bis" - însă de data asta ba.

Așadar ieri nu am primit nici *R.L.* de la Solacolo, nici *Lumea liberă* de la New York. Probabil azi.

Ieri mi-a telefonat Cornel Dumitrescu. Să mă întrebe dacă sunt cetățean francez. Credeam că știe - ei bine, uitase ce-i tot spusese, tot ce scrisesem în textele publicate de el în ziarul lui : că sânt - cu întreaga familie - cu statut de refugiat politic.

A plouat toată seara de aseară, toată noaptea de azi-noapte, plouă și acum - rece, urât, de toamnă. Vântul a doborât o perdea exterioară, dar nu pot ieși s-o pun la loc. Las', c-o să se zvânte ea, că-i tânără, nu ca mine !

Mă lucreaza soarta bietului Andrei Roizen. Pe de o parte tot zic : securiștii vinovați de crime de sânge, de crime de umilire a omului (chiar de n-au dat o singură palmă), trebuie pedepsiți. O mai spun o dată. Pe de alta... N-am de unde ști ce a făcut, ce a învățat în viață epistolarul meu prieten Andrei - bine, el spune că "doar" la Comerț exterior (ca Babiuc!), dar toată lumea știe ce unitate militară (MAI) a fost aceea. Însă eu, în ciuda declarațiilor mele belicoase, răzbunătoare, inchizitoriale, procurorești, când cunosc pe câte cineva, nu-i pun întrebări despre "biografia" sa : dacă vrea să mi le spună, are să o facă singur ; dacă... din contra, ce rost să insist : tot n-are să-mi dezvăluie ceea ce ascunde cu atâta grijă. Cam după a treia întâlnire, anul trecut, Mariana Sipoș a băgat de seamă :

«Nu m-ați întrebat cine sânt cu adevărat, de unde vin, ce am făcut până acum, altceva decât ați aflat de la alții...».

Nu mai țin minte ce i-am răspuns - în niciun caz că... nu mă interesează scurta-i biografie.

Ba da. Sânt o ființă extrem de curioasă, aș vrea să știu mult despre multe - dar nu-mi vine să mă bag în sufletul omului. De aceea întrebarea Marianei Sipoș m-a pus într-o situație jenantă : ea va fi crezut că ne-întrebarea mea este semn de indiferență, când era doar probă de

timiditate (ei, da : sânt un mare timid - de aceea mă manifest atât de cu brutalitate), de delicatețe față de sufletul celuiilalt.

Asta ar fi una dintre explicații. Alta : sânt și eu marcat de întrebările ce mi s-au pus din adolescență până spre bătrânețe ; întrebări comuniste, inchizitoriale (am scris în mai multe rânduri despre Ghiță Pop, profesorul de franceză de la Liceul Lazăr din Sibiu : acest individ, ca să nu i se aducă aminte de vâjnoasa-i activitate legionară, la Blaj, acum (în 1949-53) făcea pe vânosul comunist, iar cu mine, în plină oră de franceză ori de dirigentie, pe anchetatorul : «De ce-ai fugit tu, bă, din URSS, nu-ți place socialismul ?»), apoi...de-a dreptul anchetatoriale : «Ia să spui, tu, bă, ce acte dușmănoase ai comis...».

Acesta fiind motivul pentru care nu pun întrebări despre viața celuiilalt - și nu, cum înclina să creadă Mariana Sipoș, că nu m-ar interesa (în viața asta) decât propria-mi viață...

Seara : am fost la spital, m-a văzut o doctoriță, m-a anunțat că trebuie să mai fac un examen - peste o lună ! - până atunci mi-a dat un medicament... Mama mă-si !

Am primit de la Solacolu paginile din *România literară*. M-am uitat peste ele la spital, deci cu neplăcere și nu am chef nici acum să le iau la citit cu creionul în mână. O să o fac mâine ; sau poimâine. Mi-e greață de Manolescu. Și, așa, pe departe, sânt trist pentru Grigurcu : chiar dacă textul lui nu era programat să intre în “grupajul” cu Pelin, după ce îmi scrie, cerîndu-mi să încetăm “polemica”, el o continuă. Adevărat, nu “polemica”, dar continuă să scrie (tot așa de îngălat) despre Caraion.

Abia sosisem de la spital că a telefonat de la Cluj Laszlo : dacă sânt de acord cu un Indice la **Jurnal** vol IV-V-VI). Desigur. În privința corecturii (șpalturile se află la el) tot el are să aibă grijă, fără să umble la... ortografie... Da, desigur.

Am dormit ca o vită după amiază, acum este ora 9 (seara) și simt o irepresibilă dorință de a mă culca... Numai de m-aș trezi mâine dimineată.

Joi 15 aprilie 1999

Sânt atât de strivit de oboseală (ori de medicamente), încât nu am fost în stare nici să scriu ceva după primirea fotocopiilor trimise de Solacolu, nici azi să-i răspund lui Grigurcu.

Fiindcă băiatul Grișa mi-a scris. După ce s-a plâns că Breban îl neglijează, preferîndu-l pe Eugen Simion (are gust, Nicolae !) ; după ce s-a văietat că-l persecută unul Răzvan Vonca (?), care a scris despre el, taman în *Contemporanul* - *ideea brebană* că el (Grigurcu) este un “sinistru demolator de valori, străin de criteriul estetic” (asta ce o fi ?) - ce-mi scrie prietenul ? Iată :

“Ți-aș rămâne îndatorat dacă, așa cum mi-ai propus într-o scrisoare anterioară, ai găsi - ca unul care până acum a avut ultimul cuvânt - o «modalitate publicistică» de a pune capăt polemicii noastre, atât de neavenite”.

Asta vine așa : **eu** să scriu undeva că **eu** pun capăt polemicii (neavenite) - în timp ce el continuă să scrie rău despre Caraion !

Am verificat copiile corespondenței : e așa cum știam : el mi-a propus să încetăm polemica (în 8 februarie), la care eu am răspuns că mă voi gândi “la modalitatea de a face cunoscută renunțarea mea”. Simpatice, Grișa !

Vineri 16 aprilie 1999

Azi am avut o veste proastă : Mi-a telefonat Laszlo, să-mi comunice că s-a supărat pentru ce am scris în legătură cu cearta noastră dialogată. Îmi pare foarte, foarte rău.

Am terminat textul al 8-lea despre Caraion :

[Vezi textul “D-ale Manolescului” în **Butelii... 1999**]

Sâmbătă 17 aprilie 1999

Am imprimat și am trimis lui Stoiciu, lui Cornel Dumitrescu, lui Solacolu și lui Mareș (cărui i-am expediat și nota biblio).

Acum (ora 10 dimineata) sânt gata-obosit. Pentru dupăamiază s-au anunțat Șişmanienii.

E foarte-foarte frig; și urât. Ai zice : un april!

Înseamnă că Manolescu nu le-a trimis monicilor “documentele” pe care le-a publicat - altfel ei i-ar fi atras atenția că nu este o scrisoare destinată lor (probabil “cheia”: *Raymonde* - necunoscută de Monici). Mai înseamnă că Manolescu le-a făcut și un alt pustiu de bine: a publicat, în clar (este vorba de claritatea tipografică), ceea ce era neclar în *Săptămîna* (și demult).

Duminică 18 aprilie 1999

Ieri după amiază au fost Șişmanienii. Au venit cu vin bun și cu ouă roșii. Ne-am prefăcut a ciocni ouăle - și a bea vinul. Am trăncănit: despre război, despre Manolescu.

În legătură cu Sârbii-și-Albanezii gândim cam același lucru ; despre Manolescu și ei cred că publicarea, acum, în 1999, în clar (lizibil), deci credibil ceea ce fusese publicat în urmă cu aproape 20 ani în *Săptămîna* pe care n-o credea nici dracu, s-a făcut fără acordul Monicilor și, de ce nu?, fără știrea lor. Ba chiar împotriva lor (Manolescului puțin pășindu-i de monici - ca de altfel și de alții). Eu nu mai cred asta - argumentul : scrisoarea de ruptură pe care Virgil i-a trimis-o lui Caraion în 1981, încredințată *României literare* și reprodușă. Probabil Manolescu i-a anunțat : Vreau să public un dosar Caraion, în care Pelin prezintă noi probe, în care Grigurcu recenzează **Jurnal 3** apărut la Nemira - iar ei au fost de acord. Însă nu le va fi spus că reproduce chestiile din *Săptămîna*. Sau poate că ei nu au evaluat-realizat pagubele viitoare...

Ce nouă porcărie a făcut, Monicilor, Niki al Monicilor !

Ana crede altceva : că Monicii fuseseră avertizați de faptul că *România literară* va publica în clar ceea ce publicase în neclar *Săptămîna*, însă ei fiind atât de orbiți de ura împotriva lui Caraion, au

fost de acord, nemaigândindu-se la consecințe.

Eu înclin spre varianta stropitorului stropit - și inocent. Oricum, Manolescu rămâne, în continuare, măgarul-șef. Ar fi avut tot timpul să publice o “explicație”: că, da, s-a înșelat cu “asta” - dar în rest totul e document-garantat!

Pe la ora 10 a telefonat Solacolu : că ce porcărios e textul lui Grigurcu ; că interpretează pe dos ce a scris Caraion. Părîndu-mi-se că așteaptă de la mine promisiunea că am să intervin iară, i-am spus : Nu vreau să mai am de a face cu Grigurcu - nici în bine nici în rău. El : Valentina Caraion are de gând să intenteze proces, mai ales că se vorbește de intenția lui Pelin de a scoate o carte **Cazul Caraion**... Da, domnule. De ce nu : Pelin prefătat de Manolescu (și de Tudoran postfațat)?

Ca să-mi dau curaj îmi spun că starea de mortăciozitate (mortăciunitatism ?) a mea din ultima vreme se datorează mai puțin medicamentelor anesteziante, adormitorizante, cât războiului : de la trezire până la culcare ascult radioul, iar la telejurnale, călare pe tembelizor ! Sper din toată inima să fie asta explicațiunea.

Azi, înainte de prânz, la emisiunea lui Shneidermann : o socioloagă (sic!) reproșă reporterilor din Albania, Macedonia, Kosovo că filmează numai femei plângînd, de sub broboade de Mater Dolorosa...! Moarte socioloagelor cretine ca individa purtînd prenumele : Divina ! Auzi la ea : De ce cameramanii filmează *numai* femei plângînd, când TV Beograd arată *numai* femei rîzînd, cîntînd și dînd din cur pe poduri ?! Știu de unde i se trage imbecilitatea - soră cu a altui ‘telectual : Ștefan Borbély (cel care suspectează mărturiile pușcăriașilor de... subiectivism - vedea-l-aș pe el, făcînd pușcărie și scriînd: “O istorie obiectivă a universului penitenciar românesc !”) : de la (pre)nume : dac-ar fi avut unul de om, n-ar fi debitat atâtea prostisme.

Luni 19 aprilie 1999

Și astă-noapte am dormit mult - și azi-dimineață m-am trezit gata-obosit. Frig plouatic - ca în februarie.

Marti 20 aprilie 1999

Am trimis scrisori : Elvira Iliescu, Fănel Davidescu, Luca Pițu.

Am primit un plic cu tăieturi de ziare de la Laszlo.

În afară de “Dosarul Caraion” din *R.L.*, un text din 22 despre W. Fielderman (numai că Th. Wexler, autorul, nu dă numele celui “ziarist comunist evreu” care a scris că “Antonescu îl deportase pe Fielderman în Transnistria, pentru a avea, acolo, un suprapolițist care să urmărească de aproape exterminarea evreilor” - să fie acela tot Brucan ?) ; un foarte bun eseu al lui Grigurcu, în *Contrapunct* ian-febr. 99, “Mecanismele oportunismului” (despre optzeciști).

Deasemeni câteva pagini fotocopyate din *Interval* nr. 3, un “document” care mă privește :

Proces-verbal de anchetă. E “redactat” de un sec’ pe care, în loc să-l bag în mă-sa - ia să fi-ndrăznit : mă ucidea - eu, bou, l-am băgat în

Istoria literaturii române de la Nikolski la Pleșiță : tovalen' major Vasile Gheorghe (reîntâlnit după 20 ani cu grad de colonel și comandant al Rahovei - făcut general drept recompensă că ne bumbăcise pe noi, cei cu "dreptur'li", în 77 - cel căruia i-am zis "Grenadă" în **Culoarea curcubeului**). În legătură cu ce mă ancheta Vaxile Gheorghe, în '56 ? Păi în legătură cu întrebările puse de mine la seminarul de marxism... Numai că este greșită data procesverbalului : "24 iunie 1956" - când, în corpul declarației vorbesc despre cele întâmplate în Ungaria..., ba chiar dau și o dată : 1 noiembrie. Este o greșală de tipar, data adevărată fiind : 24 *noiembrie* (am fost arestat în 22) ; sau în 24 decembrie (ceea ce e îndoielnic, fiindcă atunci mă ancheta căcănariul Țirlea, iar prin preajma Crăciunului "discutasem" cu el, întâi, apoi cu căpitanul Enoiu... despre moartea lui Labiș).

Documentul este prezentat de Marius Oprea și are titlul : "Președintele Goma". Ceea ce vrea să spună că... din acel moment mi se trage mie "intransigența" ; mai zice că, dacă aș fi fost președinte, confrății ar fi fost judecați de mult pentru colaboraționism...

E un punct de vedere. Eu nu mă gândeam că există un moment anume care m-a făcut să fiu atât de nesuferit, presupuneam că acumularea nefericirilor (m-)a făcut așa... Dacă ar mai exista procesul verbal de anchetă din mai-iunie 1952, de la Securitatea de la Sibiu, poate că "momentul" ar fi mutat mai în urmă ; sau... - ba nu : în iarna lui 1949 nu eu eram arestat, doar părinții, deci nu a existat un proces verbal privindu-mă pe mine, ca să se poată vorbi de un alt moment de pornire a... resentimentului).

Plouă rece și-i război.

Mi-a telefonat Theodor Cazaban. M-a întrebat dacă primesc *Jurnalul literar*, fiindcă e acolo un text despre mine. Voia să mi-l trimită. I-am mulțumit, i-am spus că îl am. Bietul de el, abia se auzea la telefon.

Seara, târziu, a telefonat din Anglia Andrei Dulgheru, nepotul meu. Ei o duc binișor, însă mamă-sa, Nina este bolnavă rău. Mi-a făcut plăcere să aflu și lucruri bune. Fiindcă noi, bătrânii (verișoară-mea e născută în 1936) sântem terminați.

Miercuri 21 aprilie 1999

Am primit șpalturile la **Roman intim**. Surprinzător de curate. La scurtă vreme, mi-a telefonat de la editură Olimpia Novicov, să mă întrebe dacă primisem șpalturile și rugînd să trimit și o fotografie. Ceea ce voi face - cu imensă plăcere - mâine.

Joi 22 aprilie 1999

Am lucrat la corectare, am trimis azi înapoi.

După amiază : am dormit vreo oră, încercînd să recuperez oboseala (plăcută) a corectării. N-am reușit. În continuare, bănuiesc medicamentul "împotriva ameteții" vinovat de a mă fleșcăi, de a mă strivi.

Ieri am primit o ilustrată-felicitare de la Grigurcu. Îmi urează

sărbători fericite (de Paște), “ca și răsunătoare controverse, în continuare”... În P.S. își exprimă speranța că am primit “epistola cu temă brebaniană...” Da, o promisem, dar mă hotărâsem să nu-l mai necăjesc și eu - ce să-i spun: că, în fapt, îi reproșasem că îi luase partea lui Breban, în chestiunea **Caprei și Căprarului** - or el se plânge (mie !) că Breban îl nedreptățise, că îl înlocuise cu altul, fără a-l avertiza... Da, domnule : problemele, în România, sunt cu totul altele - nu doar se văd altfel, cum îmi imaginez eu, naivul, deșăratul.

Iar acum, ora 17, a telefonat Luca Pițu de la Strasbourg. Zice că are de gând să-mi dedice o carte. M-am bucurare.

Vineri 23 aprilie 1999

M-am trezit devreme, chiar dacă nu am nimic important de făcut.

I-am scris, aseară, lui Grigurcu, dar n-am să-i trimit scrisura. Deocamdată. Sau niciodată.

Un sondaj zice că instituția cea mai iubită de români este Biserica. Una din două : ori credincioșii români sunt cei mai creștini credincioși - și iartă tot, nu... iartă nimica ; ori au față de Biserică aceeași reacție masochistă ca și față de Securitate. Fiecare știe bine că el, dacă ar ridica glasul să critice, s-ar găsi un alt glas care să-i zică : «Tu vorbești - care ești tuberculos ?» Așa că tace. Tăcînd, merge mai departe : “preferă”, ‘place, iubește...

Zic și eu, fiindcă nu accept în ruptul capului că, dintr-o dată, Românul s-a descoperit religios. El era doar superstițios. Acum, bag-sama a devenit profund - asta, zi-i pe nume... Născut-ortodox! Știe el ce știe securistul Ciachir Dan (ca și celălalt Dan, și acela securist : Zamfirescu). Că a venit vremea securistului, nu doar mare-patriot, dar și a securistului mare-ortodox.

Duminică 25 aprilie 1999

Măine am să telefonez la spitalul Tenon, să cer un consult de urgență. Nu pot aștepta până în 21 mai, când m-au programat : medicamentele prescrise nu-mi fac nici un bine : am, în continuare, amețeli, urechile îmi vâjâie - în schimb, mă adorm, mă neutralizează, mă fac să moțai tot timpul, mă împiedecă să lucrez. Mă simt de parcă n-aș fi dormit o săptămână - când, de atâta timp dorm câte 12-14-16 ore din 24. Măcar de-ar fi somn de compensație - vreau să spun : dacă somnul acesta ar șterge o parte din oboseala adunată. Da de unde ! Nu e somn, e adormire permanentă.

Sînt foarte supărat pe doctorița Tordjman (ea nu mai poate dormi de supărarea mea...).

Luni 26 aprilie 1999

Am primit un pachet cu ziare - *Cotidianul*. Începînd din 24 martie (începerea războiului în Iugoslavia) și 1 aprilie, ultimul sosit (întregul pachet trimis în 6 aprilie...). M-am uitat și în numerele anterioare: m-am uitat bine-bine în numerele care prezintă războiul - schema lui

Cristoiu (și a lui Stoiciu, să nu ne facem iluzii) : de o parte răii americani și “separatiștii-teroriștii”; de alta : bravii și ortodocșii (ce să mai spun de nevinovații) sârbi. Corespondențe din Belgrad, traducere și prezentare de presă occidentală «ostilă războiului» (este mereu-mereu citat *Libération* - cu o consumată știință a falsificării sensului), fotografii ale avioanelor americane, ale bombardatilor sârbi, ale podurilor distruse - dar nici un cuvânt, nici o imagine a albanezilor kosovari. Nici una.

În *Libération* de azi, un text al unui scriitor turc, director de cercetări la CNRS, Nedim Gürsel. Foarte-foarte bun. Originar din Skopje, bunicii săi fuseseră alungați de sârbi în timpul războaielor balcanice. Ca unul care a călătorit des în Iugoslavia și, cert, cunoaște limbile și culturile locului - spune și el ceea ce știam : în 1989, când la inițiativa guvernului comunist s-a celebrat bătălia de la Kosovo, atunci a început sonorizarea teoriei purității etnice - prin scriitori ca Slovada Selenic, Dobrica Cosic (nu sânt sigur de grafie, am copiat din *Libé*). Și păcat că nu dă numele “scriitorului sârb, academician pe deasupra, care mă prezentase presei ca «reprezentant al lagărului învingătorilor de la Kosovo»”. Este foarte adevărat că el spune a fi fost atacat de turcii lui pentru că nu este patriot, în textul de față pomenește de masacrarea armenilor numai că... pierde din vedere un detaliu : în Europa în general, în Balcani în special Turcii au fost năvălitori, au fost ocupanți răi, nefaști, ei au stricat lucrurile, pentru ca mai bine de o jumătate de mileniu să tragă ponoasele, nu neapărat urmașii de sânge ai invadatorilor turci, ci pământeni islamizați - ca ‘turcii’ alungați după războaiele balcanice...

Deocamdată nu se vorbește despre bulgari - nici despre cum i-au mâncat ei fripți pe verii lor, turcii ocupanți ; nici despre noi, blânzii, omenoșii valahi...

Miercuri 28 aprilie 1999

Ieri am primit multe reviste :

Vatra 2/99 : discutînd **Trei într-o galerie**, jurnalul lui Ciocârlie, Vasile Baghiu... mă apără iar (“în vederea reabilitării” - sau cum spusesese Manolescu ?). Din Baghiu reiese că nesfârșit de simpaticul Ciocârlie ar fi afirmat că Goma îi apără pe marii vinovați... Așa o fi, nene, însă eu nu-mi dădeam seama ce fac atunci când făceam ceea ce tot făceam de zor... Nu poci zice mai mult până nu citesc cu ochii mei, însă, din fragmentele publicate în *Vatra*, înțelesesem atîta, cât să-i trag un șut la țurloaie, pe sub bancă textilistului timișorîan (și să-l supăr pe Șişmanîan...). Oricum, Vasile Baghiu își intitulează textul : “Drama artificioasă a omului postmodern”. În continuarea discuției despre Ciocârlie, Nicoleta Sălcudeanu mă amintește la... bibliografie...

Cornel Moraru dă seama de o lucrare de care nu aveam știre : **Romanul românesc contemporan** de Anton Cosma. Cică la volumul II (apărut postum) ar exista o *Addenda* în care “sunt recuperați” și scriitorii din exil - printre care și eu.

Tot în *Vatra* Alexandru Lungu o prezintă, cu un poem, pe Stella Vinițchi (Rădulescu). Fie că memoria începe a-mi face feste, fie că...

În primul rând : fotografia Stellei Vinițchi (de pe la 20 ani) o arată mai degrabă pe Ileana Mălăncioiu, când era ea tânără și fragedă - nu pe fosta mea colegă de Institut de literatură Eminescu (o va fi ținând minte și Grigurcu, dar mai ales Bianca Marcu - încă ne-Dumitrașcu) ;

În al doilea : A. L. scrie în notița de prezentare că Stella Vinițchi a lui e născută la Cluj (?), în 1936 (??).

Nu am apucat să ne cunoaștem mai bine (s-a retras de la Institut, dealtfel soțul ei (medic ?) venea mereu pe acolo, dar parcă nu era un Rădulescu. Apoi 1936 ca an de naștere... Sigur, nu se vorbește despre vârsta doamnelor, dar aici sântem în... istorie literară, nu ? În vara-toamna anului 1954, când am dat examen de admitere (atunci am cunoscut-o - și pe ea și pe soțul însoțitor), apoi în prima-primele luni de an întâi, colega Stella Vinițchi nu putea avea doar 18 ani : era căsătorită - și nu de curând, am înțeles ; apoi ea însăși arăta a cuconiță mai degrabă spre treizeci de ani, nu a fetișcană mai tânără chiar și decât mine cu un an! Apoi : “născută la Cluj”... Bine-bine, și Valeriu Cristea pretindea că se născuse la *Arad* (în loc de *Bolgrad*, *Basarabia*), dar eu știam că acea colegă era bucovineancă (de Nord), parcă de la Cernăuți. Mai scrie că a absolvit - în 1958 - filologia franceză la București - imposibil : anul universitar 1954-55 fusese pierdut (a părăsit Institutul prin noiembrie '54), apoi: din toamna anului 1955 am fost cu toții “vărsați” la Universitate, unde, până la arestarea din noiembrie '56 aș fi avut ocazia s-o întâlnesc pe coridoare, dacă nu la cursurile comune (de marxism, cu Radu Florian cel foarte tovarăș). Și n-am întâlnit-o.

Concluzie : Stella Vinițchi-Rădulescu, cea care a fost publicată în *Limite*, în *Dialog*, în *Agora* - nu este una și aceeași persoană cu fosta mea colegă de la Eminescu. Mai știi : poate că pe colega mea nici n-o chema Vinițchi, ci ușor altfel - câte nu se întâmplă pe lumea asta...

Și Ara Șişmanian mă indică la... bibliografie, dar citat modificat (eu scrisesem despre Țepeneag, strategul scaunelor - de conducere - că era un scăuniric, Ara alunecă la... “scăunit...”

În fine mi-a parvenit numărul pe martie al *Jurnalului literar*. Spun : “în fine”, fiindcă Solacolu îmi trimisese o fotocopie după textul lui cu trei-patru săptămâni mai devreme. La cronică literară Regman scrie despre volumul lui Florin Manolescu **Litere în tranziție** unde se pare că ar exista și una sau două din cronicile scrise despre mine.

Mariana Sipoș mi-a trimis 4 numere din *Luceafărul* : în cel din 17 martie, scriind despre cartea Ruxandrei Cesereanu **Gulagul în conștiința română**, Alexandru George pentru întâia oară în viața lui (sper să nu i se fi întâmplat vreun necaz în familie !) scrie despre mine o propozițiune care nu este nici negatoare, nici persiflantă, nici insultantă. Fiind unica, o reproduc :

“Aici ar trebui citat inspiratul cuvânt al lui Goma, **auzit de mine cândva** (subl.m.), după care imperialismul țării și culturii vecine (Rusia - n.m.) se exercită și pe această cale, adică pe care a pășit și autorul lui **Ostinato**, încât nu te poți mișca de ruși în orice direcție te-ai îndrepta”.

Alexandru George nu m-a putut “auzi” - el cu urechile lui - fiindcă noi doi n-am schimbat vreodată decât saluturi. Va fi citit undeva (probabil în **Jurnal I-II-III**) această afirmație, dar după obi-

ceiul său, o personalizează și o...“garantează”.

În același număr : darea de seamă a Mariane Sipoș la cartea Anei Selejan **Literatura în totalitarism** vol IV.

În numerele din *Contemporanul* trâmbițează Breban :

“Lupta pentru roman”! - ia te uită, mai și rimează...

Da, domnule. Căci romanul, el e-o luptă, ce credem noi, ăștia, neimportantii ! Romancierul numărul 1 a și organizat un colocviu, iar puradeii țin isonul : “Vrem roman românesc !”; “Sus cu cei care luptă pentru roman - jos cu cei care luptă împotriva celor care luptă pentru...”, etc etc... Până și Alexandru Vlad - despre care aveam bune impresii până mai an - se lasă castrat, neutralizat și înșiră chestii fără interes (în revista Domnului Breban). Cât despre Aura Christi - ce face ea : ce să facă, își dă cu presupusul despre **Jurnalul** lui Gombrowicz (pe care-l găsește bunișor). Numai că grafiază numele polonezului transcriind din rusește : (și la început de tot și la urmă de tot - deci, de două ori!) : **Gambrowicz**... Asta-i nenorocirea cu numele scriitorilor neromâni și desigur, ne-ruși, sub pana basarabeților : nu știu cum li se scrie numele în limba (și în alfabetul) lor ! Poeta d' la Chiș'nău, îndelicată fiind, se jenează să-l întrebe pe Domnul Breban cum se grafiază numele **paleacului** - și-atunci scrie cum o taie capul. Și o taie, mamă-mamă ! Cam tot prin zona ceea ca și pe Sapho Lari.

În numărul din 8 aprilie C. Țirlea mă pomenește - pentru a doua oară ! - într-un context ne-critic. Îl va fi cunoscut pe Al. George și au făcut ei doi un partid.

Peste tot (în cele trei numere recente) Breban se plânge : este victima “listelor negre, din 1990”. Și mai cine oare este persecutat de listele negre ? Păi uite cine - citez din editorial : “...eu, Nicolae Breban împreună cu câțiva scriitori «de dinainte» (precum Eugen Simion, Valeriu Cristea, D. Țepeneag, Marin Sorescu, Fănuș Neagu)”...

Acest Breban : cum deschide gura (în fine : cum pune pixul pe hârtie), cum emite o prostioaie; cum comite o minciunoaie.

Alta : dacă are dreptate să reproșeze confrăților persecutarea lui Valeriu Cristea și împingerea lui în brațele lui Iliescu (iertare, eu am scris despre asta încă din vara lui 1990, când Breban nici nu băga de seamă ce se petrece în juru-i), o ia razna de tot când arată ca **unic motiv** al “persecuției” - citez : “...a făcut, într-un moment de generozitate (total platonice), un clip în favoarea fostului președinte Iliescu”.

Ca să vezi ! El, Breban, bieto-brav luptător în Arenele Romane (de la roman, ca specie a epicii, nu de la roman - ca trăgător din Roma) nu a avut cunoștință de atacurile lui V. Cristea din *Literatorul*, organ al Cotroceniului, prin iliștii Sorescu, Eugen Simion, Fănuș Neagu și alți “persecutați” - la adresa Monicăi Lovinescu ! - de pildă. Și mie mi-a fost drag Valeriu și, până la începutul anului 1990 l-am considerat prieten și am suferit când l-am constatat defazat (în vizita lui la Paris de prin 1985-86), apoi total răsturnat - după martie-aprilie 90, când a fost alungat de la *România literară* de Manolescu și de Țoiu-al lui și de Băran și de Silvestru-ai lui - și trădat de bunul său prieten Dimisianu - dar nu poate fi lăsat să mintă atât de grosolan, afirmând că singurul păcat al lui V. Cristea ar fi fost clipul cu Iliescu...

Joi 29 aprilie 1999

Nu pot lucra. Am renunțat (iar !) la ultimul medicament, cel pe care-l bănuiesc a mă tâmpiza di tăt. Am apelat la Mihai Serdaru să mă recomande el unui ORL-ist câtdecătuși. Mi-a reproșat că nu i-am telefonat “de la început”. Dar de unde să fi știut eu “de la început” că voi fi tratat astfel de colegii lui întru esculapînă ? Dealtfel, trebuie să recunosc : abia ieri, când cucoana de la recepție de la spitalul Tenon mi-a telefonat că în 21 mai Madame Tordjman nu va fi prezentă - căci dânsa pleacă în concediu - am realizat cu câtă nepăsare (nu zic alt cuvânt) îi tratează medicii de spital pe bolnavii neinternați. Rezum cronologia :

- duminică 21 martie (la echinox !) am prima alertă : amețeli puternice ; curajos, intru în panică;

- luni 22 martie mă prezant la dr. Schaan, cardiologu-mi, îi spun oful. El se consultă cu generalista Martine Sabourin, aceasta din urmă îi dă adresa, numărul de telefon de la Spitalul Tenon, serviciul ORL ;

- tot luni 22 martie telefonez, cerînd un r.v. cu un specialist. Sînt programat pentru... miercuri 31 martie ;

- miercuri 31 martie, la Tenon, la dr. Goujard; acesta în trei minute mă “rezolvă” : mă conduce la recepție recomandînd să fiu programat pentru un examen auditiv - care va avea loc peste altă săptămână... ;

- miercuri 7 aprilie : o tehniciană îmi face examenul urechilor : întâi cu niște căști în care sunau... sunete ; apoi cu jet de apă în aceleași urechi - am mai povestit - și se indignează foarte că urechea mea stîngă nu suportă apa băgată sub presiune... - în fine, îmi face proba cu jet de aer. După care mă anunță că rezultatele (mi le-a arătat) trebuiesc citite și interpretate de “specialistul în amețeli”. Întreb cine e acela - îmi spune : doctorița Tordjman - și mi-o arată pe coridor, brehăhăindu-se cu dr. Goujard. O întreb pe tehniciană dacă nu se poate să mă vază marea specialistă acum, că tot mă aflu aici (și domnia sa e liberă); se duce, o întreabă, se întoarce, îmi spune că nu, trebuie să mă programez - mă conduce și asta la recepție - care mă anunță să revin în 14 aprilie...

- miercuri 14 aprilie : aștept, în dreptul ușii cabinetului aproape o oră și un sfert să revină dr. Tordjman, plecată nu știu unde. În cele din urmă revine, intru, în trei minute (! - aveam ceasul la mine) m-a rezolvat și ea : s-a uitat la hîrtii, m-a pus să mă aplec la dreapta, la stînga (să spun dacă amețesc astfel - nu, nu astfel...), după care mă conduce la recepție, recomandîndu-mi încă un examen “peste patru săptămâni”. O întreb de ce atât de târziu : de trei săptămâni sînt purtat pe drumuri, mi-e rău, nu pot merge prin oraș, nu pot lucra... Ea îmi răspunde senină : “Fiindcă peste patru săptămâni voi fi iar aici”, dă să plece, apoi își aduce aminte, îmi scrie o rețetă : Vastarel - și pleacă.

- recepționista mă programează în... 21 mai (deci : la cinci săptămâni și două zile !) - la orele 9,30 pentru acel examen (a scris niște litere), iar la 10,30 la dr. Tordjman...

Necăjit, obosit - dar încrezător în medicament - m-am așternut pe așteptare. Numai că Vastarel-ul, deși în notiță se lăuda că are să-mi “șteargă” amețelile - nu mi le-a șters, ba chiar din contra, ca să zic așa;

deși pretindea că e bun împotriva vâjâielilor urechești, acestea au devenit și mai audibile, mai supărătoare. Am căpătat o stare-nestare : nu pot lucra, am devenit irascibil, nesuferit (și-mai ca de obicei - orice este posibil)... Am întrerupt Vastarel-ul, l-am reluat, zicându-mi că va fi știind ea ceva medicină medicineasa Tordjman cea specializată în vâjâieli (în plus, ameteți). Luni, în 26 m-am hotărât să cer un sfat telefonic lui Mihai Serdaru - i-am lăsat un mesaj ; n-a putut răspunde pe loc, m-a sunat abia aseară. I-am povestit, a zis să-i las naibii pe cei de la Tenon, că are să-mi faciliteze întâlnirea cu alt ORL-ist. Și că are să-mi telefoneze el, azi. Ceea ce aștept în momentul de față.

De ce am înșirat toate aceste fleacuri ? Iată de ce : fiindcă eu nu pot să mă duc la un superior de-al acestor doctori, la un minister ori la un cunoscut de-al meu, sus-pus, ca să-i aranjez, să-i pun bine, să-i pârăsc, să-i delăționez, vorba Dimiseancăi cea nedelaționatoare - să-i torn, măi frate ! Păi ce pizdele mării lor : eu sânt bolnav copt și ei mă tratează, nu ca pe un sănătos, dar ca pe un inexistent ?

Așa, că nu poci.

N-am putut să mă duc la prietenii mei de la ministerul Culturii, de la Centre National du Livre - să-l torn pe filosoful Liiceanu cel care cerșea tot timpul subvenții de la franțuji - iar mie mi-a trimis la topit **Culoarea curcubeului**, mi-a blocat articolele, a aranjat și el cum a putut - și, vai, a putut (dimpreună cu Monicii și cu Adameșteana) marginalizarea mea, mutizarea, nepublicarea mea. Ce, n-ar fi meritat ? O-ho, și cum ! Sânt convins : dacă rolurile ar fi fost inversate, Liiceanu m-ar fi turnarisit, de mi-ar fi mers fulgii, fără ezitare ! Și-atunci, de ce nu fac și eu ce fac cu toții : când nu pot să se apere - toarnă ! ?

Voi fi avînd eu un motiv : și în pără ca și în minciună, este nevoie de efort, de cheltuială de timp la care eu, leneș, comod, nu consimt. Așa cum nu mint numai și numai din comoditate (nu fiindcă aș fi moral!), tot așa nu umblu nici să-l denunț pe un porc de câine ca Liiceanu, să-i dau înapoi măcar o părticică din răul făcut mie, pe după cap cu Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Adameșteanca și cu lăutarii Mărculescu, Buduca, Mihăilescu, Ștefănescu, Pruteanu după el.

Acum, după ce am vărsat veninul pe hârtie mă simt ceva mai puțin foarte rău ; ba chiar binișor - ce simplu să-ți alungi ciuda, gelozia : împrști în jur noroi, scuipați, venin... Să fim resentimentari, tovarăși !

Azi am scris lui Radu Mareș, apoi Ștefanei Bianu, rugînd-o să finanțeze **Patimile după Pitești**, după cum promisese.

Timpul este, vorba Anei :

«Cald-rece ; vîntul e rece, aerul e căldicel, băhlit, stagnant»...

Nu vă radeți, tovarăși, c-așa e ! Chiar și eu am fost azi-dimineață pe-afară' și am constatat că ceva nu e în regulă. Acum, că Ana a dat tonul în **Descriptio**, vin, completînd :

«Afară e înghețată-fiartă. Aerul e cam ca vaca lui Petruț : **când** albă, **când** roșie...».

Mi-a telefonat Mihai Serdaru : are să mă primească profesorul Jacques Chiras (sic) de la Pitié-Salpêtrière. Măine am să telefonez pentru r.v. - probabil pe joia viitoare. Totuși : am să mă duc miercuri la Tenon, abia joi la Salpêtrière.

Vineri 30 aprilie 1999

Am primit *Cotidianul* de la 2 la 19 aprilie. M-am apucat să-l conspectez, să scriu ceva, în genul “Au venit americanii !” Culmea : o să-i apăr pe Constantinescu, Pleșu, Babiuc, chiar pe biata Zoe Petre, maltratarisită de Ion Jurnaloiu, scînteist de formație, acum cotiedenist convins.

N-am putut lua r.v. la doctorul Chiras : ieri, sîmbătă, nu era în cabinet secretara care înregistrează r.v.-uurile. Va trebuie să-mi amân plăcerile până luni... Și astfel, tot în acel... timp ajung. Sînt hotărît să merg și colo și colo.

Mîine va fi 1 Mai (de la orașe și sate). Am terminat și luna asta - de căcat.

MAI 1999

Sâmbătă 1 mai 1999

Am început să scriu **Au venit Americanii !**

Seara : să nu-ți vină să crezi : am făcut 11 pagini convenționale !
Am lucrat la ce era mai puchinos : citatele. Da, Domnule : să te laude Pruteanu, să te pupe Elțin - însă culmea-culmilor : să citezi din Cristoiu! Halal !

Mărti 4 mai 1999

Seara : am terminat textul **Au venit Americanii !** L-am imprimat, am pus în plicuri (17). Are să mă coste o avere expedierea.

[Vezi textul "Au venit Americanii!" în Butelii... 1999]

Am terminat și de corectat. Acum e ora 6 și cred că am să mă culc.
Dimineată bună, copii...

Am pus la poștă 15 plicuri. Măine, restul.

Joi 6 mai 1999

Am mai pus la poștă scrisori pentru Dacia, Boerescu, Cesereanu - 30 franci.

M-am odihnit binișor astă noapte, deși parcă aș mai avea nevoie de vreo sută douăsprezece nopți din astea.

Mă gândesc să scriu ceva despre "Lupta pentru roman" pe care a pornit-o Breban / de jos și de pe can.

Asta sună tot atât de inteligent precum "Cruciada românismului".

Acum 22 ani era o vineri. Boul de Ceaușescu și juncanii lui : Pleșiță, Coman mă liberau de la Rahova, îmi dădeau drumul (din mână). Nu prevedeau pagubele unei asemenea încrederi în atotputerea lor (vezi-l pe Rugova de ieri, 5 mai, de azi, 6 - de cine știe câte zile încă). Las'-că nu din pricina asta (a mea, carevasăzică) au avut ei oarecari dureri - bietul Nea Nicu avu ceva migrene-la-cap când își pierdu el floarea-vieți' prin 'pușcarea de-i mai zice : voicanare - dar tot fără legătură cu mine... Că tot nu mai este nimic de făcut : la o întrebare idioată ca aceasta : «Ce ai face (fi făcut) dacă ai mai fi o dată în 31 martie 77 ? Ba nu - atunci era prea târziu, tancul se pornise - atunci la 1 ianuarie același an - ce ai fi făcut ?» Iar eu să răspund, ca un tolmac : «Tot aia». Parol !

Seara : semne bune cu Pacea în Iugoslavia.

A telefonat Solacolu : că el e convins : Manolescu e pilotat de Secu. Și că el vede mâna lui Măgureanu... Că Breban l-a atacat pe Manolescu - în chestiunea Caraion. Și că Mălăncioiu s-a exprimată ră și ea - alături de Manole'... Cam simplificator.

Vineri 7 mai 1999

Nu am luat medicamentul prescris ultima oară de dr. Tordjman. Așa. Mama ar fi zis : «De scârbă» - asta semnificând, la noi, în Basarabia : resemnare în tristețe, în jale.

Tot mai simțibile semnele de pace. Numai că va fi o pace rusească: bine-bine, bombardamentele vor înceta, armata sârbească va părăsi Kosovo, provincia însăși va fi împărțită (“trei sferturi mie”, vor zice sârbii, rezervându-și mai puțin mănăstirile, cât minele, “un sfert vouă...”), deportații se vor întoarce la casele lor incendiate, distruse... Dar bestiile nu vor fi pedepsite ; autorii crimelor se vor primbla în liniște în Serbia - ca după tragedia din Croația, ca după războiul din Bosnia. Iar Miloșevici va continua să fie pentru sârbi : eroul care a înfruntat “toate armatele lumii”. E-hei : cât este Rusia de la pământ : dacă ar fi participat și ciolovecii, chiar fără aviație, doar cu artileria trăgând de-a valma în tot ce există în față ochilor - în trei zile ar fi capitulat Sârbii, ca trenul ! Fiindcă Occidentalul vrea să facă înghețată fiartă : război “chirurgical”. Războiul, ori îl faci (și ți-l asumi cu toate distrugerile), ori nu-l faci de loc. Ce-i aceea “lovitură chirurgicală” ? Ce sunt acelea : “pagube colaterale?” Greșeli? Bâlbe? Scăpate? Dar oameni sunt și cei în uniforme, nu doar civilii. Și nu toți uniformații sunt convingși de ceea ce fac. Firește: cel mai bine: să nu fie război deloc.

Eu însă altceva spun :

Cel mai bine pe lumea asta ar fi de n-ar fi - pe lume - ruși. Ei sunt izvorul răului, de un secol încheiat. Ei i-au umilit la ei în *strana*-ua lor, pe oameni în asemenea hal, încât au provocat o reacție disproporționată : valul bolșevismului. Care s-a întins ca atare, în Germania, în Ungaria. La urma urmelor nazismul a fost un bolșevism de semn schimbat - ca și fascismul, ca și salazarismul (ca și legionarismul) : reacție la acție. În timp, în Spania, apoi după război : în China, în Coreea, în Vietnam, în Cuba, în Angola, în Cambodgia... În contemporaneitatea imediată Rușii sunt direct vinovați, grav vinovați că nu au consimțit la propunerile Occidentului de a-l opri pe acest criminal de Miloșevici - deci sunt autori morali ai tragediilor din Croația, din Bosnia, din Kosovo (și stai, că nu s-a terminat destabilizarea, urmează: Makedonia, Montenegro, Abania...).

E abia ora 9 seara, iar eu gata-obosit. Cu toate că nu mai iau căcatul de Vastarel, tot mor de somn (să dormi, să... mormi...).

Duminică 9 mai 1999

S-a imprimăvărat (de ce s-o fi zicînd : des-primăvărat ?). Ba s-a chiar : în-vărat.

Ieri s-a întâmplat întâmplarea întâmplătoare cu ambasada chineză de la Belgrad, bombardată de NATO. Comandamentul, Clinton - și-au cerut scuze pentru “tragica eroare”.

Este tragică - dar nu eroare. Am o bănuială : oricât de puternici, brutali, dotați ar fi Occidentalii, ultimul găinar balcanic îi trage-n piept. Dacă nu să-i înfrîngă, atunci să-i determine să se lase păgubași (după

care înfrântul va striga în gura mare că el e David învingătorul lui Goliat).

Da, domnule : așa îl va fi biruit adevăratul David pe adevăratul Goliat : ca băietanul cela din Marin Preda (nu mai țin minte dacă era dintr-o nuvelă ori dintr-o pagină memorialistică), cel care “îi trântea” pe toți de vârsta lui din sat : în cel mai încordat moment, el... bășea ! Nu numai că adversarul, surprins de... zgomot, neatent, era pe dată pus la pământ - dar și umilit. Umilit fiindcă el pornise să se-ntreacă la trântă, nu la bășit.

Ce cred eu : așa cum există dubii în legătură cu acel convoi de refugiați - prima “bavură”, în care au fost uciși albanezi și distruse tractoare : că momentul și locul nu corespund rapoartelor de zbor ; că au existat doi-trei refugiați ajunși în Albania, care au spus că au fost bombardati de *avioane zburînd foarte jos* ; că chiar jurnalista de la France Info’, căruțată și ea de sârbi “la locul crimei” - a doua zi după aceea - și care, oricât de toantă, spunea că nu văzuse găuri de bombe de avioane NATO ; apoi bavura cu autobuzul : urmele pe caroserie nu erau de schije de bombe, ci de gloanțe de mitralieră (încă o dată: avioanele zboară la mare înălțime și lansează bombe - nu trag cu mitralierele ; în fine, tragedia de ieri noapte :

Sârbii au pretins că rachetele NATO au lovit ambasada Chinei - aflată la 300 metri de hotelul Iugoslavia (pe care-l vizau...) ; NATO își cere scuze și lasă să se înțeleagă că această “colaterală” se datorează... neinformării : hărțile din posesia lor sunt vechi (ambasada chineză funcționa în locul dat de mai mulți ani...).

Dar Sârbii, ieri, nu au vorbit de faptul că a fost atins (și serios zdruncinat) și hotelul Iugoslavia - unde se afla sediul neoficial al arkanilor. Abia aseară l-au pus pe Arkan (moacă de țopan dinamovist) să se mire că NATO vrea să-l omoare - pe el - parcă zicea că vrea să-l judece...

Ipoteză : Sârbii, băieți șmecheri, au pus la punct o tactică de “deviere” a loviturilor - restul, treaba propagandei :

- după ce un convoi de blindate și camioane militare sârbești a fost bombardat de NATO, Sârbii, furioși, au riscat în plină zi să decoleze și să bombardeze o coloană de albanezi - nu contează *când* și *unde*, contează că au pretins : NATO îi bombardase pe... albanezi ! O piatră, doi iepuri : au mai omorât niște “turci” *și* au dat vina pe occidentali ;

- tot ca “pedepsire” a cine știe ce altă pătimire de-a lor, au filmat și au pretins că acel autobuz plin cu albanezi ce se îndreptau spre Montenegro, fusese... bombardat de americani...

Constatînd că le merge, s-au pregătit de “ripostă prin deviere” : pe lângă punctele sensibile, susceptibile a fi bombardate de NATO, Sârbii au postat militari cu mortiere dirijate spre... viitoare bavuri (un spital de copii - li se fâlfâie sârbilor de moartea copiilor sârbi - contează cauza miloșevicioasă !), deasemeni în apropierea hotelului Iugoslavia, sediul paramilitarilor criminali, ca, în caz de atac NATO, ei să lovească altceva, pe de o parte lăsînd să se înțeleagă că rachetele americane nu sunt ele chiar atât de precise (2 metri abatere la peste o mie de kilometri, dacă sunt dirijate prin satelit) - pe de alta, care ar putea

face mare scandal : ambasada... și nu a oricărei țări, ci a Chinei, mare putere în ONU, cu vot decisiv în Consiliul de Securitate.

Rezultatul a fost peste așteptările sârbilor : China orăcăie, Rusia grohăie, că ea nu mai face pe intermediara.

Dac-aș fi rege, le-aș spune ciolovecilor :

«Nu mai vreți să faceți pe intermediarii ? Foarte bine, cărați-vă și să nu vă mai prind pe-aici (pe la Berlin, pe la Londra, pe la Washington), că vă frec curul cu urzici !» - să-i vezi cum s-ar potoli pe dată și ar veni cu gura cusută, cu coada între picioare, lingînd cizma Unchiului NAT'... - eh, ce nu face Ivanușka pentru un amărât de *dolarcik*...;

- Aș difuza - repetat - atît *adevăratele* rezultate ale observațiilor aeriene, prin satelit, aliate (dovedind că unele "colaterale" nu sunt decât puneri în scenă sârbești), cât și bestialitățile sârbilor în Kosovo : jaf, distrugerea hârtiilor, viol, asasinat... În loc să refuze Tribunalului Internațional (madame Arbour, canadianca, a spus) informațiile, ar face bine să le folosească și ei în războiul de propagandă.

Luni 10 mai 1999

Se pare că teorică-mi de mai sus nu este valabilă în cazul ambasadei chineze :

Vras'dzâcă : trei boambe distrug ambasada ; chinezii protestează; li se asociază Irakul, Libia, Cuba și alte raiuri (cum de o fi lipsit Coreea de Nord?, a-ha : n-are bani de telefon, darmite de fax...); americanii își cer scuze, Clinton chiar a trimis o scrisoare Chinezului-general.

Explicația NATO : "aviația a folosit hărți perimate".

Măi, drăcie ! Hărți perimate...

Ieri dimineață am cumpărat *Le Journal de Dimanche*. Ce citesc pe prima pagină ? Că tovarășica fiică a tovarășului nostru Miloșevici (Marjia, fetița-tatii cea cu televiziunea proprie și personală), după ce i-a fost distrusă jucărița primită de la taica : și sediul și antena și releurile în mai multe rânduri - că în ciuda "inexistenței", TV Koșava emitea, în continuare, soro ! Puternic de tot, frate ! Așa, ca din pură întâmplare, programe naționale sârbești întretăiate de programe... cam chinezose, cum ar spune un ardelean pe nume Balint Mario !

NATO dă cu **trei** boambe în ambasada chină, din direcții diferite, la intervale marcate. Rezultatul? Unde dai și unde... capră : Chinezii ca chinezii, dar emisiunile TV Koșava încetează, oameni buni!

Iar aici Occidentalii (corect : Americanii) procedează mai inteligent ca de obicei : pretind că a fost "o bavură", își exprimă regretele, cer iertare și în scris - iar în noaptea de azi-noapte nu mai bombardează Belgradul...

N-a fost deloc bavură, ci program : trei misile, din direcții diferite. Ghidate, de... emisiunea TV ! Programate să caute "izvorul", drept în chinezoaică mi ți s-au înfipt ! Firește, nimeni nu a putut observa care era "culoarea" cadavrelor sau a supraviețuitorilor - Sârbii ar fi pretins că albi făceau parte din "personalul indigen"...

Așadar Americanii au distrus ultimul loc din care emitea fiica. Până găsește altul, în altă... ambasadă.

Această “reușită” pare a fi cântecul de lebadă. Americanii au să fie siliți să se dezangajeze - prea multe au fost distrugerile și bavurile. Cum nu se lăsaseră trași în acest căcat balcanic până în ultimul moment, tot așa, acum au să învingă *Nuțiamspuseu-îștii* : «Nu ți-am spus eu să nu te bagi ?» Au să se retragă Americanii, nu chiar ca la Saigon, în 1975, dar nici mai glorios. Au să-și facă bagajele, jurându-se pe mătușile lor că nu se vor mai băga în trebile împutiților de europeni - și încă balcanici !

Pe urma lor, în ruina care se cheamă Iugoslavia, se va ridica Monumentul Sârbului Martirizat - dar învingător. Nici Karagici, nici Mladici, nici Arkan n-au să plătească pentru crimele din Croația și din Bosnia ; și nici puii lor, pentru crimele din Kosovo.

Cât despre nefericiții alungați de la casele lor - cine știe când (și dacă...) au să se mai întoarcă. Ba eu, albanez avant la lettre, știu : dintr-un milion (socotit până azi), dacă se vor întoarce în Kosovo jumătate, ar fi mare minune. Fiindcă asta-i viața : oamenii au fost atât de traumatizați de ce li s-a întâmplat (o femeie - filmată din spate și în umbră) povestește unei anchetatoare a Tribunalului că fusese violată de față cu bărbatul, părinții și copiii - și că pe vreo trei din “mascații” care o luaseră la rând îi recunoscuse : consăteni, foști colegi de școală, de baluri, de sport... Oricât de puternică va fi dorința de răzbunare, mai puternică are să fie frica de trecut (mai ales pentru femeile violate).

Cine are să se întoarcă dintre kosovari ? Fie aceia, puțini, care nu au fost brutalizați, nu au văzut, cu ochii lor faptele sârbilor, fie cei care se gândesc la răzbunare.

Să iasă în față “creștinii” (mai ales ortodocșii cu epoletii de Secu), să clameze “iertarea creștinească” ! În primul rând, albanezii kosovari sunt, în majoritate, musulmani ; în al doilea rând... n-ar fi creștinește să ierte ! Vasăzică un grup, o etnie, o pacoste dă peste tine, te schilodește, umilește, alungă, iar tu, când îți vine bine, ierți ! Dar meriți să ți se facă încă o dată și-nc-o dată - în veci - ce ți s-a mai făcut !

Sârbii au învins, și-au văzut visul cu ochii : o Iugoslavie populată numai de sârbi-ortodocși.

Ieri am văzut la TV un episcop montenegrin care spunea că încearcă să iasă de sub tutela bisericii sârbești...

...Și mi-am mai adus aminte de **terorismul** bisericii sârbești asupra celei românești (ortodoxe) din Ardeal, sub austro-unguri.

Marti 11 mai 1999

Ieri mi-a venit de la Solacolu un plic cu fotocopii : o cronică distrugătoare a arheului cu același nume de zacuscă, în *Dilema*, apoi din *Contemporanul* : un editorial al lui Breban și un “redacțional” al lui Târlea în legătură cu Caraion.

Am scris, corectînd o informație greșită a lui Breban și trimițînd un exemplar din **D-ale Manolescului**. Iată scrisoarea :

Paris 10 mai 1999

Stimați colegi de la *Contemporanul*,

Un prieten mi-a trimis o fotocopie după editorialul numărului din 22 aprilie a.c. al revistei Dvs. (semnat, firește, de director : Nicolae Breban), precum și după textul “Cu multă jale, despre «Dosarul la români»” (datorat lui Cătălin Țârlea).

Cum este pentru întâia oară când mă aflu în acord cu litera *Contemporanului* (să și-o schimbe, degrab’...) profit de ocaziune, ca să-mi arăt simpatia (o singură dată în ultimele două decenii - ajunge) cu Nicolae Breban în chestiunea Caraion.

Totodată trimit textul alăturat. A fost destinat *Cotidianului*, însă, neavînd confirmarea (nici înfirmarea) publicării lui, vi-l propun pentru reproducere - fie și fragmentară.

În fine, corectez o eroare strecurată în editorialul semnat de Nicolae Breban :

Prin “Scrisoare deschisă lui Paul Goma” - vezi *România literară* 50, 51, 52 din 1990 - **Gelu Voican Voiculescu (Sturdza) și-a publicat propriul “dosar de securitate” (al său, suprașeful Securității !)** și nu “al lui Goma”.

Cred că N. Breban confundă această a doua ispravă a actualului șef al *României literare* (prima : interviul luat lui Iliescu, imediat după mineriada sângeroasă din 13-15 iunie 90 - cel începînd astfel : “om cu o mare...” cu un număr al *Adevărului* (iunie ? iulie ? 1995) în care actualul tovarăș de saibă al său - vorbesc, în continuare, de Nicolae Manolescu - (și, vai, al fostului meu prieten Dorin Tudoran), pe numele său C. T. Popescu, îmi întredeschidea dosarul, cu, pe prima pagină, contribuția sa intitulată cu nesfârșită subtilitate: “Gomora” (n-o să credem : numele meu îi evoca... pă-catele cetății cu pricina...), în care explica onor. clientelei scînteistofesenisto-securiste cum “așa-zisul” s-a ocupat, în ultima detenție, cea din 1977, “cu linsul cizmelor lui Ceaușescu”.

Acestea fiind zise, vă salută, Paul Goma

Aseară Miloșevici a mai încercat o cacealma: a pretins că “armata sârbească a început retragerea unilaterală din Kosovo”. Din fericire, Americanii, traumatizați de afacerea ambasadei chineze, nu au marșat.

Niște persoane foarte învățate au și evaluat sumele cu care va putea fi reconstruit Kosovo, despăgubite Albania, Macedonia, Montenegro, apoi Bulgaria, România (Ungaria nu a fost pomenită - probabil pentru că face parte din NATO) : nuștiucât, n-am reținut miliardele și nu știu dacă erau de dolari ori de euro (cam același lucru).

Miercuri 12 mai 1999

De trei zile plouă-plouă, cerul e negru.

Negru sînt și eu : din pricina volumului de la Nemira, cel care to-ot apare și tot nu se lasă văzut. Dacă motivul ar fi doar starea generală proastă a editurii, ar fi de înțeles. Numai că am impresia că la aceasta se adaugă reaua-voință a Terezei și a lui Dan Petrescu.

Să văd : după promisiunea fermă a lui Radu Mareș, acum, în iunie (în fine, cu prilejul Tîrgului de Carte) ar trebui să apară Jurnal VI (**Jurnal de Apocrif**). La Alfa : **Roman intim**. Dacă Dacia zice că **Patimile după Pitești** e gata cules, atunci, după discuțiile cu Ștefana, ar exista posibilitatea apariției tot acum.

Numai **Scrisurile** nu se mișcă...

Somnul (somnurile ?) mele - de noapte, de zi - sunt de om bolnav; de bolnav când doarme, nu și când e treaz. Ana - care și ea cunoaște

problema... - mă asigură că este vorba doar (?) de cumplita oboseală adunată. Așa să fie: doar oboseala.

Joi 13 mai 1999

Azi s-ar împlini niște anișori de când o cunosc pe Ana : vreo 32.
M-am foit în așternut, din pricina **Scrisuri**-lor bine aranjate de Dan Petrescu. Mă întreb dacă n-ar fi bine să retrag manuscrisul de la Nemira și să-l trec la Dacia. Dar nu-mi vine. Mi-e lehamite.

Vineri 14 mai 1999

Adineauri am primit două vești proaste :
Un fax de la Nemira : că iar au amânat apariția volumului (**Scrisuri**) - pe la toamnă... Ei, da : “la-toamnă”. Semnează : Valeriu Vațel, secretar general de redacție. Mai spune că au redus personalul la jumătate ;
Și de la Laszlo un text de despărțire.

Duminică 16 mai 1999

Am primit *Timpul* și *Convorbiri literare*. Am să scriu : lui Antonesei, lui Spiridon, să le mulțumesc.

Mi-a telefonat Solacolu. Ca să-mi confirme existența lui Virgil Vasiliu, avocat, coleg de Canal al lui Caraion - scrisoarea adresată lui (Vasiliu) a reprodus-o Manolescu, “izvorât” din Pelin, prezentînd-o destinată lui Ierunca...

N-am lucrat zilele astea. Nu mă simt bine. Cred și eu : după atâtea vești proaste (și încă nu le-am consemnat pe toate în jurnal...).

Ceea ce e neplăcut : de trei-patru zile deși cerul cunoaște și înseninări, aerul e foarte rece.

Luni 17 mai 1999

Azi-noapte am făcut un vis neobișnuit :

Începusem a scrie un roman. Un roman-roman. Și mergea bine, eram mulțumit de mersul lui. “Ce trata ?” - nu știu, visul nu mi-a dat nici o informațiune.

După cartea-de-vise curentă : n-o să scriu roman, iar dacă am să încerc vreodată, are să iasă și mai prost decât cele de până acum.

Ah, și ce desfătare să scrii roman (pe deasupra, bun)! Ce contează că nu ești în stare să și povestești ceea ce scrii - sau ai scris - acest lucru li se întâmplă atâtor romancieri... buni. Așa că ne-răspunsul la întrebarea : “Ce trata ?” este în firea, în natura, în spiritul materiei romanului, nu?

Altfel - prost. Aștept să se termine războiul. Și nu mai aștept ca cei vinovați că au început, vinovați că au alungat, violentat, violat, ucis - să deie seama de faptele lor. Fiindcă, în afară de Nemții care, înfrânți, au fost condamnați în bloc pentru nazism și mulți dintre ei pedepsiți, iar totalitatea populației culpabilizată vreme de 50 ani - nicăiri, nicio-

dată nu a mai avut loc o pedepsire a răilor. Ceea ce s-a petrecut în țările ocupate de ruși după 1944 cu “foștii” nu intră în discuție : Rușii i-au strivit pe toți cei care nu gândiseră ca ei (din acel moment), iar dacă printre aceștia se aflau și unii care acționaseră împotriva lor, a rușilor, asta era un accident. Nici înainte de mine, nici în timpul, nici după, în închisori majoritatea deținuților nu era acolo pentru ceea ce făcuse, ci pentru ceea ce fusese. Rușii nu aplicaseră justiția - ci dreptul lor, de ocupanți. De aceea, acum, sunt atât de sceptic în privința pedepsirii vinovaților. Chiar azi dimineață s-a anunțat : “lipsesc” cca 100.000 bărbați kosovari - însă până nu ai “proba” (cadavrele lor) nu poți formula acuzația. Sârbii vor obiecta : nu sunt chiar o sută de mii ci “abia vreo optzeci de mii - și nici acelea întregi...”

Miercuri 19 mai 1999

Nu am nimic de notat. Măine mă duc la Salpêtrière, pomăine la Tenon. Asta mi-e viața.

Martți 25 mai 1999

Mi-a telefonat D.S. Boerescu, de la sediul editurii ALLFA : cică **Roman intim** va apărea în curând și va fi lansat la Târgul de Carte de la București (în 4 iunie ?). Cam tot pe-atunci voi primi și eu un exemplar...

De-aș primi cât mai multe vești din astea...

Miercuri 26 mai 1999

De mai bine de o săptămână mă chinui cu **Scrisurile**. M-a atins adânc vestea nepublicării lor. Așadar, am copiat, calibrat, corectat, re-corectat toate textele ordinatorizate - în jur de 600 pagini. În timp ce lucram, ca să-mi găsesc o motivație a lucrului, îmi spuneam că la urmă am să trag, ca de obicei, la imprimantă, câteva exemplare și am să le dau în jur...Ieri, când am terminat (definitiv), am înțeles : nu interesează pe nimeni “din jur” textele astea și că, chiar de-ar mai interesa pe cineva, nu mă mai interesează pe mine eventualul interes al altora.

Drept care le-am trecut pe dischete și le-am pus bine.

Da, da : m-a atacat rău eșecul cu **Scrisurile**. În asta - asta fiind adunarea în volum a publicisticii - m-au avut, confrății - ia să-i mai înșir o dată, să nu li se uite numele și fapta : Liiceanu, Adameșteanu, Monicii, Manolescu, Mălăncioiu, Stelian Tănase, Tudoran - și mă opresc aici, la cei mai direct-interesați în **non**existența mea ca “publicist”. În asta au reușit să-mi închidă gura, să facă din mine un inexistent - dacă n-am “carte”, vorba lui E. Barbu..., aici : volum... Dacă n-am - n-am și gata, ce-o să fac : o să mă sinucid ? Sinucidă-se ei ! - deși până una-alta, eu sânt mortul cel veșnic-viu... Chiar dacă de la o vreme cititorii se fac tot mai rari, noi, făcătorii de texte, trăim cu gândul la ei, ne consolăm că ne citește careva pe lumea asta, în afară de răsfoitori profesioniști ca Mihăilescu, Prutescu, Ștefănescu...

Sigur-sigur, chiar netipărit în volum nu rămân eu - de când am

avut ideea de a introduce textele în jurnal... Dar au fost introduse numai cele “contemporane”, or eu scontam pe scoaterea la lumină a celor preistorice...

Ei, asta este, nu alta !

Boerescu spunea ceva de o nouă colecție pe care ar inaugura-o **Roman intim**. Bineînțeles, îmi face plăcere, chiar dacă nu prea-prea - vreau să spun : nu **aceea**.

Și nu se mai oprește nenorocirea din Iugoslavia.

Joi 26 mai 1999

Ieri am avut un vizitator al cărui nume îl voi trece sub tăcere, ca să fiu în tonul clasicismului. Un român de vreo 40-45 ani, care a făcut Filologia la București și care a fost îndrumat de profesorul său protector să scrie o carte despre Lăncrănjan.

Cu manuscrisul acestei cărți a venit la mine consăngeanul. Să-l citesc și să-i recomand un editor (am înțeles : de traducerea în franceză urma să se ocupe el însuși).

Am fost, nu atât brutal, cât net : i-am spus cine a fost Lăncrănjan, ca publicist și ca scriitor. Vizitatorul nu cunoștea nici unul din “amănunte”. El fusese de totdeauna cu-Lăncrănjan și cu-Eugen Barbu.

Spre cinstea lui (în fine...) : nu s-a arătat a fi și vehement, violent - și măgar. A plecat, amărât, cerînd voie să-mi mai telefoneze.

Am suferit pentru el. Omul nu știa nimic-nimic-nimic - despre nimic. El mi-a comunicat o noutate : a murit Dan Ciachir ! Și eu, care-l credeam fără moarte pe viermele teologo-săptămânist...

La radio : Tribunalul Internațional l-a pus sub acuzare pe Miloșevici - pentru crime împotriva omenirii. Numai că priiatelii noștri, Rușii, nu sunt de acord - de ce? Abia acum aflu că, în “tratativele” la care asudă (pentru a câștiga și ei o copeică), ciolovecii țin ca oricare ar fi deznodământul evenimentelor din Iugoslavia, Miloșevici să rămână pe loc !; în locul pe care-l ocupă ! Ca să vezi demers moralicesc ! Dar stai, că nu s-a terminat : acest “detaliu” a fost divulgat de un reprezentant american (Litvak ?), care a spus cam așa : că dacă asta este condiția, Americanii o vor accepta - “în interesul păcii”. Bravo, băieți ! Ce-ar fi dacă l-ați și decora pe bravul Slobodan ?

Luni 31 mai 1999

Rezum : am fost la Salpêtrière (...)

Ieri, dormeam după amiază, când m-a trezit hărmălaie pe stradă : bubuia niște tobe...

Am ieși să văz cine-mi tulbură somnul lin...

Erau șaptesprezece juni (băieți și fete) : patru cu tobe mari, lunge, cu sunet grav ; patru cu tobe intermediare : patru cu tobe mici, patru cu “zornăitoare” diferite ; al șaptesprezecelea : dirighentul, cu un fluier de gardian.

Înaintau dinspre rue de Belleville spre rue Couronne. Pășeau pe de lături, “despicat”, ca schiorii de fond (parcă am mai văzut eu pasul ăsta la niște toboșari). Ritmul schimbător, obsedant - și mult melodios.

Prima din dreapta (coloanei) era o fetișcană : cu rochie lungă, de lână (cu toate că ieri a fost o zi foarte caldă - va fi plecat de dimineață de-acas'); bătea în tamburul mare cu multă aplicățiune, cu multă conștiinciozitate - și cu eficacitate. Am vrut să spun : fata - din această pricină - era frumoasă.

Firește, mi-a zburat supărarea că fusesem trezit din somn, am *trăit* tobele. Strada noastră, fiind strâmtă, răsuna ca încăperea din pivnița liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu, unde făceam repetiții cu fanfara - și iarăși : cine spunea că afectele nu au memorie ?

Când formațiunea a făcut o scurtă pauză (absolut necesară, după cheltuiala de energie muscularie) toată populația ferestrică a aplaudat frenet(r)ic.

Mai puțin frenetic cea de culoare neagră (totalitatea imobilului nostru).

Pentru că nici unul, dar nici unul din cei șaptesprezece tamburi-majori nu era... tam-tam-ist (citește : nu purta numele : Goma...).

Da, domnule ! Te pomenești că tocmai de aceea îmi plăcea mie fata cu rochie lungă de lână, conștiincioasă ; hărnicuța.

Ce înseamnă să locuiești - de trei ani, azi-mâine patru - în Belleville : devii rasist, maică !

I U N I E 1999

(...)

Miercuri 2 iunie 1999

Mi-a sosit *Jurnalul literar* aprilie-mai. Dedicat lui Caraion. Foarte bun. Am să-i scriu lui N. Florescu.

Solacolu continuă textul său. "Aristarc" prezintă "Cazul Caraion". Mariana Sipoș semnează "Frenezia demolării", reproduce, atât documente din arhiva Secului, cât și dialogul cu Valentina Caraion. Mi se publică și mie "D-ale Manolescului". Despre mine scrie Elvira Iliescu - din calea-fară de elogios (scriu eu, aici, însă mi-a plăcut prea-elogiul).

M-a surprins - și m-a iritat Grigurcu. Prezent și aici cu : "Cât de negru este Ion cel Negru". Este al patrulea text - de care am eu cunoștință - și al doilea publicat **după** ce-mi ceruse să încetăm polemica - ba îmi dăduse și indicația prețioasă : să găsesc eu un mijloc prin care să anunț (tot eu !) că nu ne mai înfruntăm. Primul a fost cel din "Dosarul" lui Pelin caucionat de Manolescu (*R.I.* din 7-13 aprilie) : "I.C., o cutie a Pandorei".

Și în chestia Caraion Grișa se dovedește a nu fi mai breaz decât cei pe care-i demolează: vasăzică a scris măgării (din neglijență, din supușenie oarbă față de Monica, în primul text ; ca răspuns la răspunsul meu a amestecat-o, indicându-mi să mă adresez Julitei, nu lui ; dar în al treilea text ? Dar în al patrulea ? Să se fi întâmplat oare ceva-cumva între timp cu "înțelegerea" lui Grișa ? Altfel de ce nu recunoaște că s-a înșelat, când s-a luat după buimaca iscălitoreasă ? A, da : i-i oarecum, ca Ardeleanului... Tot daco-rom' și el, din exact același aluat ca Manolescu și ca Breban : căci el nu greșește, căci el, precum Ducele, are totdeauna dreptate...

Seara : am vorbit la telefon cu Lulu : cică Dacia a lansat azi **Jurnal VI** - anunța *România liberă*, dar ea nu știa nimic, nimeni de la editură nu-i dăduse măcar un telefon. E drept : nici ALL nu a contactat-o, deși, după ce-mi ceruseră voie să difuzeze la târgul de carte casetele făcute de Cozighian, o rugasem pe duduia corespondentă să telefoneze la Lulu. O fi făcut-o, dar nu era ea, atunci, acasă.

Se va fi înțeles : cei de la ALL mi-au telefonat pentru a mă anunța că mâine va fi lansat **Roman intim**. Și că îl va prezenta Boerescu.

Am fost foarte fericit. Și i-am binecuvântat pre editorii care mă editează, riscând ei să fie acuzați de complicitate, riscând eu să fiu acuzat de subiectivitate-înjurătoritate. N-o să stric orzul pe Sorescu, cel care, după ce s-a milogit să-i dau o carte, după ce a cules-o, i-a topit zațul (**Gardă inversă**) ; nici pe Liiceanu, pe Martin, pe Dan Petrescu, cei care mi-au editat o carte-două, apoi s-au lepădat de mine ca de Satana...

Joi 3 iunie 1999

Ca de obicei în ultimele nopți : am dormit mult și prost. Sânt gata-obosit.

I-am scris lui Nicolae Florescu.

Am fost la kineziterapeut : dar el n-a fost : greva transporturilor.

(...) [Materia însemnărilor de azi a intrat în textul "O pace prea cât cinci războaie"].

Cât despre sârbofilii de paradă (cei numiți mai sus) : au să pretindă că ei apărau "niște principii" - ia-auzi ! "Niște-principiile lui Paler" ; și ale lui Dimisel.

Vineri 4 iunie 1999

Astă noapte NATO a bombardat, în continuare.

Li s-au dat 10 zile Sârbilor să părăsească Kosovo. De cum se vor observa aceste mișcări (de retragere), vor înceta bombardamentele.

Azi am primit contractele pentru **Jurnal de apocrif (VI)** și **Patimile...** Totodată Monica Cremene îmi comunică : este nevoie de 1.000 dolari pentru **Sabina**... Am retrimis, semnate, contractele, am răspuns că, dacă-i pe-așa, să nu mai vorbim de **Sabina**: nu am dolari.

Am primit, de la Mariana Sipoș vreo 6 numere din *Luceafărul* și două tăieturi de presă dînd seama de *Jurnalul literar* cel cu Caraion. După obicei, M.S. nu scrie un cuvânt de însoțire. Am început a mă obișnui cu... obișnuințele românești.

Lulu, de la București :

- Ieri (în 3 iunie) a fost "lansat" **Roman intim**. Anunțat la 12, ea s-a dus la 12 ; acolo, o duduie : "Pentru că Domnul Boerescu avea o treabă, lansarea s-a făcut la 11...". S-a interesat ce fusese la 11 : bine-înțeles, nu fusese nimic și nimeni pe-acolo, la 11, în prezența a **ce** va fi lansat oare Domnul Boerescu **Roman-intim** ? Așa, ar fi putut să o facă duminica trecută, la editură, nu? Realiza și o mare economie - de ceva, de ce-o fi. Sau să nu fi "lansat" deloc cartea - același efect, nu ? Bine : nu. Nu mă mai întreb de ce au mai publicat această carte - știu: mi-au făcut o mare, o nemăsurată favoare, iar eu trebuie să mulțumesc, 'plecat până la pământ, lui Frățilă, să-i mulțumesc din inimă Domnului Boerescu, să mulțumesc cerului că au editat o carte purtînd pe copertă numele meu, ca autor și nu doar al editorului și al prefăcătorului. Bine-înțeles, nu m-a făcut Frățilă ; nici chiar Boerescu nu m-a, deci n-au să mă des-facă ei, acum, la bătrânețe. Mi-e jale însă - în locul lor : chiar să nu-și dau seama că au un comportament habarovskian, crezîndu-se, nu doar fruntași în satul lor, dar și europeni ?

Lulu spune că tot ieri au fost lansate "cele trei volume de jurnal"- în fapt, re-lansate IV și V, lansat VI. Avînd experiența cealaltă, cu figura Boerescului, ea spune că la Dacia a fost "mult mai bine - a participat și Petrișor..."

Ce căuta și-Petrișor la lansarea unei cărți semnată de mine ? Nu "ne-am", ci "sîntem despărțiți" din vara anului 1990, când a venit la noi, dar a refuzat să-mi explice ce caută el cu Marian Munteanu și cu legionarii de trei lulele, proaspăt-trecuții de la Securitate drept în Gardă. Ca un adevărat român (ba încă ardelean - în plus : moț), - Și-Petrișorul, altfel Marcel mi-a zis :

«Lasă, bă, că-ți explic eu...»

Au trecut de la promisiune nouă ani. Lați. N-a dat vreun semn de

viață nici când a fost, în 1994, la Colocviul despre exil. Ce și-o fi spus: tot n-avea rost să se frece de mine - un gata-exclus din exil, el ditamai cunosătorul "fenomenului", aflat în grupul ultraspecialiștilor cu alde Blandiana, Paler, Băcanu, Coposu, Doina Cornea, Caramitru și alți străluciți exilologi (după regulamentul lui Barbăneagră, al Monicăi Lovinescu și-al lui Răuță). Nu mai lipsea decât Zoe Bușulenga - și Virgil Cândea, ca să nu se simtă dama singurică-domnișoară.

Și-acum uite-l pe Și-Marcelul de serviciu la lansarea cărții "prietenului" său, Goma. Iar prietenul său, Goma ar trebui să se bucură, să dea din coadă : Petrișor nu fuge de el, ca să se ascundă în brațele căpitanului Enoiu, de la Interne, nici la pieptul largos al maiorului Crăciun de la Aiud - nu-l evită, se afișează "se afișează" cu ciumatul... în public (atât că în absența lui) nu păstrează cu el "legături clandestine" - ca altele, se știu ele, Crăciuneștile.

Am cenușă în gură. Și, realist cum sânt, simt sărătura cenușii - mi-e gura ocnă de cenușă.

Sâmbătă 5 iunie 1999

A plouat toată noaptea, plouă și acum - iar eu, trezit prost, după o noapte proastă, sânt hotărât să nu mă las oborât de supărare, de descurajare. Drept care, îmi zic :

Cu, ori fără "lansarea" boerească, tot aia-i - pentru mine, fiindcă pentru el nu-i deloc același lucru : el a avut o treabă-mare, care l-a împiedecat să facă ceea ce promisesse, de asta n-a mai făcut nimic (așa se traduce, corect : avansarea orei lansării) și o să aibă una și mai mare, fiindcă el rămâne acolo, pe poziții, în glie, la talpă (a țării). Pe când mie - ce-mi pasă, vorba lui Turcea : «Tu tot nu mai ai ce pierde» - dar nu băga de seamă : nu mai aveam, fiindcă pierdusem totul...

Mă consolez cu ce pot : **Roman intim** a apărut, în sfârșit ! S-a spart ghinionul și cu această carte. Firește, "în noile condiții", n-are să se scrie despre el nici măcar ca despre **Gardă inversă** (care a avut - n-o să cred ! - o recenzioară !), dar se cheamă că "a apărut"...

Iar **Jurnal (de) apocrif**... Dacă nu prezintă interes pentru alții, în sine (ca "dezvăluiri"), prezintă interes în... mine, prin faptul că adună între coperte articolele publicate în 1998. Desigur, bine ar fi fost ca Dan Petrescu să fi publicat volumul **Scrisuri** - nu "în locul", ci "alături" de *Amintirile uitute* ale lui Diaconescu - dar n-a fost să fie. La o adică el va pretinde că s-a răzgândit (să mă publice), **după** ce a citit în **Jurnalul unui jurnal**, apoi în **Jurnal apocrif** ce ziceam despre el și despre "ezitățile" lui editorialistice privindu-mă, iar eu nu voi fi prezent, cu hârtie și creion, ca să vizualizez cronologia : el, prietenul meu m-a agresat primul (la lansarea **Jurnalului I-II-III**, când a vorbit de "gândirea de ghetou", când a dat explicații neadevărate în privința demersurilor lui de a obține manuscrisul). După multe - și lungi ezitări - am pus la loc ceea ce inițial scosesem din jurnal : întârzierile, amânările lui editoriale aducând mai degrabă a refuz (nedeclarat) decât constrângere.

Bine, am rămas, în continuare, **fără un volum de publicistică** (spre deosebire de Manolescu, Adameșteanu, Paler, Mălăncioiu,

Patapievici, Cornea și alți “născuți la 22 decembrie 89”, nemăsurații articlieri) - deși eu, neicursorule, de la pazopt - n-am ce face, nu am editură, nu am câștigat la loterie - măcar în **Jurnal** să-mi strecor comiterile... După evaluarea mea, la ochi: cam jumătate din text. Asta-i.

Așadar : Sus inima ! Jos abaterea ! Moarte hoitarilor !

Luni 7 iunie 1999

Ne-am bucurat degeaba : Sârbii nu vor pace (ei vor război /dar/ pentru pace luptăm noi !).

Am scris la Nemira, lui Valeriu Vațel (cel care semnase faxul prin care mă anunțau că nu se publică nici anul acesta **Scrisuri**-le), cerându-i restituirea dactilogramei și încredințarea dischetelor. Da, dar... faxul lor nu primește - la această oră (11, ora Parisului). Nici telefonul lor nu răspunde.

Iată ce îi scrisesem :

Editura NEMIRA, București

D-lui Valeriu Vațel, secretar general de redacție

Paris, 7 iunie 1999

Stimate Domnule Valeriu Vațel,

Nu am reacționat la fax-ul Dvs. expediat în 14 mai 99 - ce să vă fi comunicat: că maniera editurii de a se comporta cu un autor este neobișnuită în Europa ? Că ați publicat **Amintirile unui Amnezic** (vorbesc de suvenirurile lui Diaconescu), date la tipar înainte ca dactilografa să fi copiat sforăiturile animalului care nu există (tot Diaconescu), însă... de ani de zile regretați că bietul meu volum de publicistică nu este editat?

De ce ? Pentru că el cuprinde texte din 1972, din 1977 - iar actualii directori de opinie se vor simți “devansați” ? Dar care-i vina mea că ei nu au mișcat în front până la 22 decembrie 89 trecute fix ?

Iată ce vă propun :

- Să-mi restituiți dactilograma **Scrisuri**-lor ;
- Să-mi încredințați dischetele pe care este înregistrat textul volumului - mi-l voi trage eu, la imprimantă de ordinator, în 10-11 exemplare (câtă hârtie voi avea).

Dacă nu mai găsiți dosarul cu pricina, căutați-l, vă rog, în dulapul lui Dan Petrescu ;

Dacă veți răspunde că nu aveți dischetele, vă voi trimite, fotocopiate, scrisorile lui Dan Petrescu, începând din martie 1998, în care el afirma (iar eu îl credeam !) că **Scrisuri** se află la tipografie ; că a fost cules ; că nu mai rămâne de făcut decât corectura, etc etc.

Cheltuiala (eventuală) a culegerii o veți trece în contul Dvs., ca penalizare pentru întârziere (vedeți : nu am zis : sabotare).

Aștept cu încredere răspunsul Dvs. Favorabil.

Vă mulțumesc cu anticipație,

Paul Goma

Marti 8 iunie 1999

Vești bune :

- Bineînțeles, prima și în timp și ca importanță : pacea în

Iugoslavia - chiar dacă Rușii, Chinezii, Miloșevicii au să mai găsească un pretext de amânare ;

- A venit *Cotidianul* (4-16 mai) ;

- Mi-a scris Elvira Iliescu - printre altele că ASPRO a propus premiera **Altinei**...

- Mi-a telefonat (de la Paris) Pați Doicescu. A avut mari neca-zuri, acum a ieșit din ele - urmează să ne vedem în curând ;

- A telefonat - de la New York - Cornel Dumitrescu : s-a făcut bine, s-a întors la redacție ;

De la Lulu :

- Au apărut : **Jurnal de apocrif, Roman intim și Patimile după Pitești !**

Ar urma să primesc și eu măcar câte un exemplar, nu ? Ba da.

Miercuri 9 iunie 1999

Am să scriu ceva în legătură cu pacea - mai grea decât un război.

La prânz mi-a dat telefon dr. Olteanu de la Baden-Baden. Printre altele i-am spus că mi-au apărut trei cărți dintre care două la Dacia - și i-am dat telefonul editurii. După o vreme îmi retelefonează : că a vorbit cu o doamnă și a aranjat să treacă un prieten al lui la editură, la Cluj, să ia exemplarele pentru mine, să i le ducă în Germania, el să mi le trimită. I-am spus că a făcut rău promițând că va face el treaba editorului (îmi spusese că doamna aceea îi comunicase : nu îmi trimisese nici un exemplar...).

Am telefonat eu la Dacia. Am dat peste o persoană care nu știa nici cine sânt. M-a trecut alteia, am înțeles numele : Urogdy (i?). Am întrebat de Mareș - era la alt telefon ; am întrebat de cărțile mele - le-a trimis ? Mi-a răspuns că... săptămâna viitoare. Am ridicat glasul : cum așa, doar au apărut săptămâna trecută ! Mi-a răspuns că... costă poșta... Am rugat-o să-i transmită lui Radu Mareș supărarea mea.

Asta este. Autorul nu contează. Contează că ei, editori, o duc prost, că au salarii mici (dacă ei o duc prost, au salarii mici, să se lase de editoriat !) - autorul, dacă primește de-o țuică să fie mulțumit - dar să nu pretindă să i se trimită exemplarele de autor!

Ora 21,00 : au semnat ! Gata ! S-a oprit.

Nostimadă (așa, că să glumizăm și noi) : la Belgrad, Sârbii au dansat pe străzi, strigînd : "Victorie ! Victorie ! I-am bătut pe Americani ! Am învins NATO !"

Ce ne-am face dacă n-am avea cuvintele (reversibile)?

Joi 10 iunie 1999

Mi-a telefonat Radu Mareș : are să-mi trimită cărțile abia marțea viitoare.

Am copiat și imprimat câteva din articolele vechi. Măine îi trimit lui Stoiciu 3-4. Să vedem.

Azi la prânz au început Sârbii să se retragă din Kosovo. Cei care au mâinile libere fac semnul Victoriei - dacă ei sunt învingătorii... Nu mai știi: e prostie-prostie sau (doar) fanatism ?

Luni 14 iunie 1999

Azi, în sfârșit, au sosit exemplare din **Jurnal de apocrif și Patimile după Pitești**, apărute la Dacia. Faine. Ca toate cărțile mele - apărute, în sfârșit. Aceste două exemplare au fost luate de Rodica Pop de la Dacia și transmise prin o nepoată a Ștefanei - Ana a fost azi la Ștefana, de unde le-a luat.

M-am tot chiorît la cutia poștală, să văz dacă nu se află mult-promisul exemplar din **Roman intim**, de la Allfa. Nu. Poate mâine - sau poate luna cealaltă, ce, te pui cu Românașii noștri ?

Mâine îi scriu lui Radu Mareș, să mulțumesc. Și pentru bunele condiții în care au apărut, atât **Jurnal de apocrif**, cât mai ales **Patimile...** (eh, alt format, altă hârtie, legătură cusută...).

Miercuri 16 iunie 1999

Ieri a fost prima zi caldă. Ne săturasem de-atâta frigăraie.

Scrisori : Luca Pițu. I-a apărut a doua ediție din **Ultima noapte...**, lansată de D.P. și Nemira-i. I-am scris, felicitându-l.

Solacolu îmi trimite, pe lângă fotocopia ultimului *Jurnal literar* (deși îl asigurase că, în cele din urmă are să-mi vină și mie un exemplar întreg), copie după scrisoarea lui adresată lui Laszlo în chestiunea Monica Lovinescu.

(...) De la începerea războiului, ascult radio-ul, cobor la televizor, din jumătate în jumătate de oră (pentru Euro News) și... desenez. În fine, visez pe hârtie de desen, o chestie cu o universitate pe Limanul Nistrului, între Cetatea Albă și Saba. Am mai făcut-o eu de vreo cinci ori la viața mea, dar de data asta o fac mai bine, cum altfel?

Joi 17 iunie 1999

În ultimele zile am mai adunat de prin dosare texte "preistorice". Am dat peste niște interviuri date nemților *înainte* de apariția **Ostinato**-ului ! - cu traducrerile făcute de Luiza, în vederea publicării "la Liiceanu". Apoi am "găsit" și alte bucăți care își au locul aici : în volumele **Culoarea Curcubeului** și **Scrisori întredeschise**. Mă întreb dacă să bag și dialogurile cu G. Adameșteanu, Rodica Palade, Buduca - din 1990... O să mai văd, fiindcă, din păcate, mai am timp...

Războiul...

[Însemnările au trecut în "O pace grea cât cinci războaie"]

Duminică 20 iunie

Tot n-am primit **Roman intim**... Să-mi trăiască editorii!
Am scris textul următor :

[Vezi textul "O pace grea cât cinci războaie" în **Butelii...** 1999]

Luni 21 iunie 1999

Așadar am scris textul de mai sus, l-am imprimat, am trimis - lui Stoiciu, lui Cornel Dumitrescu. Mai am exemplare - nu și timbre.

După cum se (prea !) vede, am muls puternic din corpul jurnalului. Tot eu am scris jurnalul, pe mine m-am... plagiat, nu?

Azi e solstițiul de vară.

Și tot n-am primit **Roman intim**...

Marti 22 iunie 1999

Azi-noapte s-au împlinit 58 ani de la începerea războiului (al doilea, firește). Atâta l-am scris, încât parcă a fost anul trecut.

Mi-au venit ziare (*Cotidianul*) dar nu roman-intim-ul.

Am timbre, am mai trimis patru plicuri în România.

La televiziune Kosovo a trecut pe poziția a 4-a, la știri. Foarte bine ! Aștept ca viitorul buletin de informații să nici nu apară.

Sâmbătă 26 iunie 1999

N-am mai notat : ocupat cu alte celea, din pricina celor/alte foarte obosit...

Așadar : Filip a reușit examenul de care se temea : a fost acceptat la licență.

Stimulat de un telefon al Ștefanei, Vațel mi-a trimis o telegramă : că Nemira mă publică în octombrie. I-am redactat pe dată răspunsul, dar când să i-l trimit (pe numărul indicat în fax - în cam jumătate de oră) n-a răspuns nimeni la telefon, iar faxul nu accepta... Nu cunoșteam această metodă : dai și fugi...

De trei zile copiez la ordinator Bibliografia alcătuită prin 1993 (atunci se oprește). Deși munca este ucigătoare, merită. Am în jur de 1.100 referințe - până în iunie 1993. Probabil n-am să o duc mai departe, am să mă opresc la cât e consemnată. Restul... Dumnezeu cu mila. Am copiat aproape 400 referințe. Am mai pescuit câte un interviu, câte un articol. Astfel pre-istoria a devenit ceva mai umflată. Din păcate fotocopia BN este în pană. Oricum, graba nu e mare - până în toamnă, (în octombrie, nu ?)

(...)

Marti 29 iunie 1999

Azi, de ziua mea onomastică am primit un minunat cadou : 12 exemplare din **Roman intim**.

Mi-a scris Sami Damian că a fost în centrul atenției la Neptun. Mi-a mai scris : în discuția cu Breban, acesta a fost de părere că "scontează pe ivirea unei platforme comune în virtutea unei solidarizări". Ca să vezi de unde sare solidarizepurele !

Mi-a trimis cartea lui ultimă : **Aruncînd mînușa**.

N-am mai copiat la Biblio, am copiat alte cele - niște interviuri din periodice nemțești, englezești, americane, traduse de Lulu în vara lui 1990, pentru a fi publicate în volumul comandat de Liiceanu...

IULIE

Vineri 2 iulie 1999

Ieri și azi am lucrat cu spor la alcătuirea volumului **Butelii...** Mai am de cules (dactilografiat) trei texte traduse în românește de Lulu încă din 1990. Am, făcute de acum doi ani fotocopii (din cele trimise lui Dan Petrescu...). Are să aibă în jur de 800 pagini. Al doilea cam tot atâta - fiecare cu o Anexă bibliografică (doar până în 1993, cât am făcut-o, mai departe nu mai am puterea s-o duc).

A trecut pe aici Gabriel Pleșea - a fost în țară, la Neptun. I-am dat - lui, dar și pentru Cangeopol, Mirela Roznoveanu (**Roman intim**), Cornel Dumitrescu (**Patimile...**). Păcat că din **Jurnal de apocrif** nu am decât un singur exemplar.

Duminică 4 iulie 1999

Adineauri (ora 20) am terminat de aranjat articolele fotocopyate și trase la ordinator, mai rămân câteva de tradus (am de gând să rog editura să o facă). Mai rămân cele două volume **Amnezia la români** de verificat, eventual corectat.

Am reținut, pentru vol. I, 111 piese - interviuri, articole, scrisori-deschise. Articolele reprezintă cam o treime din cele aflate în dosare. Am făcut mai multe selecții, ultimele (vreo 30) le-am arătat și Anei (eu nu le mai citisem de decenii...) și am fost ușurat când ea a zis că nu merită să le includ - nu că n-ar fi bune, dar ating chestiuni care azi, nu mai spun mare lucru - fiind mai ales treburi interne, franțuzești.

Obosit ; și mulțumit ; că am lucrat cu spor, nu că aș fi făcut-o, știind că au să și fie publicate... Sper să apară antum - totuși...

Luni 5 iulie 1999

Am terminat ! Era cât pe ce să spun : «Am terminat buteliile...», ca să se înțeleagă ceva alimentar, nu ceva care mai bine n-ar fi...

Așadar, acum (aproape de prânz) am terminat de verificat volumele **Amnezia...**; am pus totul în dosare, aștept o ocazie pentru a le trimite.

(...)

Mă simt foarte bine : cum de mult nu m-am mai simțit. Deși obosit, bolnav, fără bani - dar am mai "făcut" un volum - este adevărat : volumul în chestie e "făcut" pentru a patra oară, pentru al patrulea editor - în zece ani ! Fiind eu, brusc, acum, foarte răzbunătoriu, zic :

«Ceea ce-i doresc din inimă și lui Liiceanu !; și lui Manolescu - bine, deocamdată nu și lui Dan Petrescu, dar lui Buzura, da !:

«Să aibă și ei în viață parte de "primirea editorială" pe care am avut-o eu cu publicistica mea preistorică !»

Așa să le-ajute Dumnezeu.

Miercuri 7 iulie 1999

Am scris și am trimis ieri : lui Mareș, anunțându-i că îl așteaptă zile grele cu autorul de mine; lui Luca Pițu, cam mortăcios la socri, la Dumbrăveni ; am mai scris Alexandrei Constantinescu : ea mi-a trimis o scrisoare foarte caldă și trei cărți.

Azi, întâmplător, nu a mai plouat. Dar aerul e greu de aburi, de umezeală de tropice (așa se zice, n-am luat cunoștință decât prin cărți). M-a pus naiba răsalaltăieri să spăl perna cea bună, singura pe care pot dormi - nu s-a uscat nici azi. Am spălat-o fiindcă, scuzați, pardon, partea corpului meu care transpiră cel mai mult și mai mult: capul (ce bine că nu picioarele !). Când fac un efort oarecare, curge sudoarea șiroaie pe obraz, iar nasul și bărbia și lobii urechilor se prefac în robinete - mai exact : în scocuri de izvoare captate. Băiatul tatii, Filip, leit tatăl băiatului. De n-ar avea și norocul paternalic în viață !

Lulu, la telefon, ieri : *Cotidianul* a început să publice **Au venit Americanii !**

Risc să mă fac de răs cu un asemenea text, vorba lui Stoiciu. Da, bre Stoiciule, risc, nene - să mă fac eu, singur-singurel, de răs, nu să mă facă alții.

Am primit o altă invitație de la Societatea Academică din Oradea, pentru un colocviu de poezie, așa ceva. În franțuzește, mă rog frumos... Abia acum o jumătate de an mulțumeam altei invitații, explicînd pentru ce nu pot să o onorez... Se vede că Țepelea nu a citit-o, din moment ce mă invită iară. Sau o va fi citit, însă cum tot nu contează ce scriu eu, mi-a scris el iară...

(...)

Vineri 9 iulie 1999

Tot azi încă o bucurie. Iar seara : Filip a plecat cu amicii în vacanță scurtă - trei zile. Am cumpărat, ieri, vinete, vreo 4 kile, le-am copt, Ana le-a preparat și a umplut două borcane a câte un kilogram - pentru indigenii franci, amici de-ai lui, mari amatori de așa ceva (au mai mâncat, al'dat' - de aceea au mai cerut !).

E ceva mai bine când nu e chiar tot timpul rău. (...)

Sînt rupt de oboseală - sănătoasă : am făcut mulți kilometri... gîndeștri (deci : nu cu piciorul - de la orașe și sate - activăm noi).

Sâmbătă 10 iulie 1999

Am terminat de dactilografiat Bibliografia : până în 1993 : 1100 referințe. Mai departe nu mai merg. Trebuie să fie cam tot pe-atâtea, din '94 până azi : alte zece clasoare pline.

A telefonat Mariana Sipoș, de la Solacolu. Simpatcă-foc - mai ales când începe dînsa a face reproșuri : ba că în ultimul jurnal data-sem greșit o emisiune de-a ei, ba că o corectasem... Noroc că nu m-am înșurat cu ea - nici nu aveam cum, ar putea să-mi fie stră-nepoată.

În focul convorbirii, am înregistrat, însă n-am reacționat : ea a găsit că îl critic pe nedrept pe KKT Popescu ! Pentru că de ce ? Pentru căci el a scris de-bine, în articolul din *Adevărul*, despre prestația ei - în

cazul Caraion. I-auzi ! KK-tul popesc a scris în același text de-foarte bine despre Tudoran - că vorba ceea : tot rezulta un Dorin șifonarisit și înmierdat până la sprincene din afacere - dar nu mă pomeneste nici de frică, deși am, ca să zic așa, “contribuit”, nu numai în acel număr din *Jurnalul literar*, ci și în alte părți, cale de vreo opt texte. Tot ea mi-a comunicat că celălalt scînteist, etern formator de conștiință românească, tovarășul nostru C. Stănescu a scris ceva în sensul că... “Și dacă Goma are dreptate ?” Și dacă... nu am nici cea mai mică satisfacție - dinspre *Scînteia Tineretului* ! Bună, rea, conștiința mea a fost formată la Jilava, la Gherla, la Lătești - și la Rahova, n-am așteptat luminile (dar “înalta prețuire”!) a unor eterni bolșevici. Și dacă doar sînt mai bătrîn decît Mariana Sipoș !?

Miercuri 14 iulie 1999

Noaptea asta - și gata. Vorbesc de petarde. Au luat-o cam de vineri... Ce să facă și ei, petardații mei con'înlocuitori...

Am gata făcute dosarele de trimis lui Radu Mareș. Are să se sperie cînd le-o vedea - nu-i nimica, are să-și scuie în sân și are să se dessperie, va fi văzut el altele, mai înfricoșatnice.

(...)

Vineri 16 iulie 1999

Am trimis ieri dosarele și ceva medicamente pentru Lulu.

Ieri, azi, am lucrat la corectarea **Jurnalului de apocrif** (! - ei, da : un vechi și prost obicei), transpus în 12 și în 10.

Mă bate-un gând : să-i propun lui Mareș reeditarea jurnalelor - de la capăt (în august 2000 expiră contractul cu Nemira).

Sâmbătă 17 iulie 1999

Au fost Șişmanienii pe la noi. Dăduseră o raită prin Anglittera, de unde au venit cu convingeri... hotărît republicane. Aum cel genial a intrat la Conservator. Ei au de gând să meargă în Armenia, la anul. Se împlinesc 1700 ani de cînd s-au creștinat - se zice că Armenia este primul *stat* creștinat.

Filip e plecat în afara Parisului, la noua lui prietenă.

Noi, bătrînii, nu sîntem în afara Parisului. Căci noi nu avem noi prietene - drept, nici vechi.

Duminică 18 iulie 1999

Zi foarte călduroasă. Dar suportabilă - și mai ales : dormimibilă.
(...)

Am impresia că în acest semestru nu mai comit publicistică. Mă și săturasem. La dreptul vorbind : scriind tot așa, în neștiut, neavînd “retur”, te apucă nebuneala. N-am să mai scriu - o vreme - ei și ? Tot nu are nimeni nevoie de “publicistica” mea pisăloagă. Căci lumea românească cea culturalizată de Cristoiu are nevoie de publicistica cristoiască ; căci lumea românească cea literaturizată are nevoie de

publicistica manolească. Aceste două extreme (care se ating, ca putele respectuoase îndedânsele) sunt pe gustul consumatorilor danubocar-patnici - fiindcă ambii cântă în struna majorității cititorilor : Cristoiu în a celor troglodioniști de *Scînteia*, Manolescu în a dascălilor și a dascălitorilor (vezi-l pe Caragiale : știa el ce știa despre dascălimea română) cu aere de intelectual - mai mult : de scriitori - dar profund, iremediabil raionali... *România literară* cea moșită de Ivașcu a rămas aceeași tribună a "partidei cultivate - cu voie de la meliție".

Luni 19 iulie 1999

Fiindcă am dat de câteva numere din 22 din timpul războiului din Kosovo, n-ar strica să fac iar "liste". Că, vorba ceea : tot m-au acuzat listași emeriti și diplomați că fac liste-negre.

Am să iau, deci, *liste de semnături* publicate în 22. Pentru că G. Adameșteanu e româncă, nu există nici o dată (reper cronologic) al cutărui **act** - ci doar... data apariției în săptămânalul GDS.

(Nota : *Însemnările din această zi au trecut în textul : "Spune-mi alături de cine semnezi..."*, din 30 august)

Marti 20 iulie 1999

Am primit de la Solacolu un plic grosior:

Două cărți (tip *Dialog*) : **Nălucile tărîmului de dincolo** - cum nu trebuie făcută o reconstituire (despre falsul caz Caraion) și **Noblețea libertății spirituale** - texte antitotalitare ale lui Caraion.

În același plic îmi pune ce îmi promisese Mariana Sipoș la telefon: reviste, tăieturi de presă.

Am primit o palmă urzică de la Ion Țirlea : în numărul din 27 mai 1999 al *Contemporanului*, la "Poșta redacției" mă pune la punct, de-mi merg fulgii - pentru scrisoarea adresată lor în urmă cu două luni: că ei nu-mi sunt "colegi", că ei nu sunt "stimați" de mine...

Bine mi-a făcut : am comis o de neiertat eroare. Nu trebuia să consimt la derogări. M-a tras în greșală luarea de atitudine a lui Breban în cazul Caraion, de asta am făcut pasul. Și rău l-am mai făcut. Așa-mi trebuie dacă nu ascult, în continuare, de instinctul care, dacă m-a mai înșelat uneori (rar de tot), apoi nu în chestiuni importante. Nici asta nu e importantă, eu însă mi-o reproșez. A fost un moment de eclipsă de luciditate.

Băgare de seamă : nici *Contemporanul*, nici *Adevărul* care redis-cută numărul din *Jurnalul literar* închinat lui Caraion nu pomenesc "contribuția" mea nici de frică - dar pe cea, căcăcioasă (și, la urma urmei, vinovată) a lui Tudoran : da : mai cu seamă *Adevărul*-prietenul-Dorinului. Firește, nici în general - primul atac la Grigurcu de la mine a venit (și a urmat cale de alte 7-8 bucăți).

Ei, de ce mă plâng ? Dacă aș avea și eu o revistă personală, ca Breban, m-aș cita chiar și pe mine ! Însă cum nu posed așa ceva...

(...)

Vineri 23 iulie 1999

(...)

Zile fără relief : nu se petrece, în lume, nimic demn de luat în seamă, poștă nu mi-a venit de luni, m-am îngrășat nepermis de mult noroc că până în septembrie nu mă mai vede doctorul Schaan, să mă certe pentru neascultare. Din această pricină m-am și întors la eoliene.

Bineînțeles, “prezența lui Breban pe lista B” nu-mi dă pace. Nu va fi de mirare pentru cineva care urmărește *Contemporanul* cu oarecare regularitate și îi cunoaște pașii pe hârtie. Eu avînd doar ce mi se trimite din an în paște, nu am găsit ceva sub pana lui Breban (de ce nu-mi voi fi adus aminte de prestația lui la o emisiune a lui I. Sava, când a pretins că Iliescu ne-a ferit de război civil?!), dar sub cea a subalternilor săi : Voncu și Țirlea - da. Primul, în maniera *Cotidianului* cristoios : «îl critici pe Miloșevici = ești pentru (aprobi, încurajezi) bombardarea populației pașnice din Vârșeț !», iar al doilea, cine ar fi crezut : în stilul Pleșu-Manolescu-Pintilie-Iorgulescu, al celor pentru concordia română, pentru nerăzbunare, întru neresentimentarism, pro pupatism Piața-’Ndependenti. Cătălinul cel Țirlea, etern pionier al patriei n-are organ al înțelegerii a ce poate fi rău, rușinos, reprobabil în a-ți face chip-cioplit dintr-o hoit împruțitornic (Manolescu din Ivașcu); nu pricepe de ce anume este rău, rușinos că ai comis o carte realist-socialistă și vine cu un argument de grădiniță : ‘ce că el nu citise nici cartea, nici cronicile, deci : acelea nici nu există, iar dacă da, atunci... “poate că articolele [lui Manolescu despre “cărțile lui Popescu-Dumnezeu și Săraru și Vasile Nicolescu] erau negative...”

L.I. Stoiciu avea dreptate când îmi spunea, în ultima convorbire telefonică : “Au trecut zece ani de la Revoluție, oamenii vor să uite...” Așa e : oamenii vor să uite. Totul : și Revoluția cea majusculată, și ne-revoluția la care se dedaseră directorii rezistenți prin cultura textului, dar mai cu seamă tare ar vrea să-i fie uitată porcăriile făcute de ea, lume - și înainte și după, zi-i pe nume : Revoluție...

Și uite-mă pe mine, sărind din șanț, cu “memoria, memoria”...

Nu, domnule ! Memoria este bună la casa omului atuncea când ea nu uită (ca să zicem așa) faptele de măreție, de slavă, vitejeștile, nu cele de rău, de rușine, de uitat grabnic... Așa se face și istoria - și în gura dreapte tradiționaliste și în cea a stângii comuniste : alegem numai grăul (iar dacă nu găsim, procedăm ca pe timpul cotelor : facem pe dracu-n patru și cumpărăm ! - ca să avem ce da, “către stat”), pe acela îl aranjăm în continuare, de să arate numai bob cât vrabia ! Cui îi slujește “adevărul” potrivit căruia la Rovine am fost bătuți-fasole de turci, că uite : Turcii nu protestează când povestim cum i-am bătut pe umăr (în fine, am zis că dăm cu pietre după ei, din tufișuri, dar ne-am răzgândit : să-ți pui mintea cu niște turci ?) - ei au câștigat atâtea lupte la viața lor, că au de unde lăsa... Și mă rog : de ce să băgăm în față “adevărul” că în primul război mondial am pierdut toate luptele, am câștigat la masa verde ?! Ce să mai răscolim trecutul, să spunem că la Mărășești, Turtucaia, Oituz ne-a murit floarea nației - da, domnule, așa a fost, de jale, să-i fie țărâna ușoară, ce să ne-apucăm acum să-i găsim vinovați pe ofițerii noștri criminal de incapabili, pe miniștrii noștri criminal de hoți ! Nu erau mai incapabili și mai hoți decât rușii (citeș-

te-l pe Soljenițin !), ce să mai vorbim de nemți... Că, vorba unui unchi: dacă erau ăia atât de dăștepți, dă ce n-au câștigat ei războiul, dă ce l-am câștigat noi (dac-am fost atât de proști) ?

Numai eu pretind că, dîndu-se cu alde KKT Popescu, C. Stănescu - pe urmele lui Manolescu - Tudoran s-a trădat pe sine, cel din 84-85... Nu, soro, fratele Dorin nu s-a trădat pe sine ; nu avea ce trăda ; nu m-a trădat pe mine - la o adică ce avea el comun cu un păgubos de meserie ca mine? - el a urmat linia supraviețuirii într-o lume în care numai cei dotați cu inteligență medie rezistă. Eu nu am acea medie-inteligență. Eu sînt un prost, un prostalău, un monument al prostiei - cînd mă cert cu Monicii (cum adică : să te cerți cu Monicii?- păi mai bine-ți tragi un glonte-n cap !); cînd zbier în gura mare la Liiceanu, acuzîndu-l că mi-a distrus o carte (cum să ți-l pui în cap pe Liiceanu, șeful Humanitas-ului, bulibașa culturii române - că arheul e Georgel Zacusă?) - păi mai bine-ți slobozi două gloanțe-n ambele capete); cum să te solidarizezi tu cu un turnător precum Ion Caraion (vorba neturnătoarei Geta Naidin, cea care, înainte de a deveni Dimisiancă, îi dăduse-n gât pe Labiș, pe Covaci, pe Gloria Barna, pe Stela Pogorilovski - norocul meu : fusesem arestat înainte ca ea să-și pună în aplicare talentele-i adînc literare) ?

Degeaba l-a atacat (dealtfel magistral) Tudoran pe Breban : cu un ocol pe la Washington, Dorin a repetat, excentric, ocolul lui Nicolae pe la Paris : tot în umblătoarea dâmbovițeană a amerizat ! Și degeaba pretindea el în ultima scrisoare că noi (adică el și cu mine !) sîntem păgubașii - iar Breban câștigătorul.

Păgubașul, pe la morală, el, Tudoran este (adevărat : pe la amorală îl concurează pe Manolescu).

Sâmbătă 24 iulie 1999

Am primit mai demult o epistolă scrisă prin aprilie, dar din lipsă de bani, corespondenta mea a expediat-o abia la sfîrșitul lui iunie - vorbesc de una din cititoarele mele, cele vreo șapte... Probabil are vârsta mea, acum e pensionară. La un moment dat scrie :

“Apoi am citit «Gardă inversă» de la nora mea și am plîns mult, eu trăind aceleași clipe cu mama mea la Spitalul Municipal în 1996 cînd a făcut escare iar șeful Spitalului mi-a recomandat s-o dau la azil. Mama avea 75 ani și suferea de o scleroză ireversibilă. Am răspuns dlui director că nu pot face acest lucru căci mi-e rușine de fiii mei, cu toate că eu sufăr de astm bronșic și fac și crize. Îmi amintesc vina care mi-o simțeam cînd plecam de la mama, atmosfera insuportabilă din salon, milogea-la surorilor, etc.

“În 24 mai 1996 cînd m-am dus cu sora mea să o externăm, doctorul de salon mi-a ieșit în întîmpinare zicîndu-mi : «Bătrîna ne-a părăsit, mamă dragă. Dumnezeu s-a îndurat de dta». Am găsit-o într-o rezervă, murise de o oră și încă nu se răcise. Mi-a părut foarte rău după dînsa. Am rețrăit agitația de la Cimitirul Străulești II unde a fost înmormîntată, tocmeala cu groparii cărora le plătise deja taxa la administrație fiul meu cel mare, totuși ei se târguiau să le mai dăm în plus 80 mii lei. Era o scenă de Kafka, cosciugul era pus de-a latul pe desupra groapei și nu voiau să o coboare în groapă pînă nu le dădeam banii. Rușine... Cam așa este o mare parte a poporului”.

Am citat atât de copios, fiindcă sunt masochist. Altfel, de ce ? N-o să am nerușinarea să pretind că **asta** așteptam eu de la cititori.

Bine : nu asta - atunci ce așteptam ?

Nu știu. Oricum, mă încercă un simțământ amestecat : rușine, vină... Eventualul cititor este om la locul lui, cu obișnuințele lui, cu aranjamentele lui, cu memoria și amnezia lui bine reglate - eu dau buzna peste el, în casa lui, în sufletul lui și, povestindu-i necazurile mele, îl oblig să-și rememoreze (și să retrăiască, fiindcă și el e ca mine: afectele lui au memorie) momente dificile, momente pe care abia le dăduse la spate, în uitarea cea de toate zilele.

Acesta să fie rostul, rolul literaturii : răscolirea a ceea ce este mai mângos, mai puturos, mai învinovățitor în fiecare din noi, cititorii ? Nu doar, îți zici tu, scriitor-inginer-suflător, ci și lucrurile bune... Da, dar eu nu am scris în cărțile mele și "lucruri bune". N-am avut. Ori m-am specializat în cele rele - nu ? Ba da, ba da.

Duminică 25 iulie 1999

Ieri am aflat că a murit Antonia Constantinescu. Apoi, în rafală : Cornel Regman, Maria Banuș, Mircea Nedelciu.

L-am visat pe Mihnea Berindei : tot încercam să-l fac să spună, în sfârșit, care-i concepția lui despre lume și Kosovo, însă Mihnea dădea din cap afirmativ - și ușor pe diagonală - dar nu se lăsa atras în capcana-mi cea vicleană. Și nici nu aflu dacă face vreo diversiune, ori chiar era preocupat de situația mea - zicea, re-zicea :

«Măcar dac-ai rezolva problema cu casa...»

Încercam să-l trag la Kosovo - nimic de făcut cu Mihnea : dădea din cap bătrânește, ai fi înțeles că este de acord, însă nu era : tot la "casă" rămânea...

M-am trezit iritat.

Aseară, la telefon cu Bucureștiul : Lulu tot n-a primit medicamentele trimise prin Velescu, în 15 iulie. Sper că nu-i decât o întârziere-de-vară, altfel ar fi o catastrofă (cu dosarele pentru Dacia).

Mi s-a relatat că o persoană pe care o cunosc, fiind călătoare în România, a cumpărat și "niște jurnale". Modest din fire, am înțeles : ziare... Ei, bine, nu! Persoana cumpărase Jurnale de-ale mele (n-am mai întrebat care anume din cele șase volume). Și că ce dreptate am !; și că sunt o ființă curajoasă - nu pentru că pun pe hârtie adevăruri deranjante pentru toată lumea, ci pentru că... nu mă arunc pe fereastră după aia...

După care aia? După spunerea adevărilor? Dar n-am spus adevărurile, ci adevăruri, doar câteva dintre ele. Și de ce să mă arunc eu pe fereastră ?- să se-arunce ei, făcătorii de rele - dacă-s bărbați !

Ei, da și să cadă taman peste cumnatele lor...

Luni 26 iulie 1999

Eram cu Ana în căutarea unei instituții, într-o localitate de provincie. Luasem o stradă de la un capăt. Ana m-a întrebat dacă știu numărul - nu-l știam, dar eram sigur că am să găsesc ceea ce căutam -

“după aspect” (să fi fost o bancă ?) Ana mergea cu câțiva pași înaintea mea, pe trotuarul din stânga, când eu am găsit : pe dreapta, o casă aproape părăginită, una cu bârne aparente dintre care umplutura de lut și paie căzuse, se scursese...

Am strigat-o pe Ana, i-am arătat, bucuros, casa, ea a făcut : «Nu poate fi asta...», dar eu am și intrat.

Înăuntru era în perfectă armonie cu afara - iar odaia în care pătrunsesem (și nu părea a fi antreu) era goală, goală, fără mobile, cu ziare întinse pe jos... Se auzeau, printr-o ușă întredeschisă, glasuri, iar eu am intrat în panică : ce o să spun când o să fiu întrebat ce caut ?

Fiindcă... Nu știam ce caut.

Altă serie de vise : eram nemulțumit, eram furios că nu-mi pot reprezenta, cartografic, Imperiul Otoman care înghițise și Algeria - însă nu Marocul, rămas spaniol. Răsfoiam atlase, consultam hărți - și tot nu găseam !

Desigur, reziduuri de la înmormântarea de ieri a lui Hasan II.

Ieri a fost foarte cald. Azi se anunță a doua zi de ieri.

Discuții despre natura relațiilor marocanilor cu monarhia : un fost deținut politic, jurnalist - și evreu, comunist, pe nume Serfaty (“Franțuzul”, în arabă), care a petrecut vreo paisprezece ani în închisoare, a fost torturat, a rămas infirm - pentru că a îndrăznit să solicite libertate de expresie - explica, ieri (din exil, din Franța) că “voi, europenii, nu puteți înțelege”... Ce n-om fi putând înțelege - noi, europenii? Păi, printre altele, motivul pentru care el, victimă, nu numai că “îl iartă” pe Hasan II, dar “îl și iubește”...

Parcă i-aș fi auzit pe Românii mei, explicându-mi că nu pot înțelege ce se întâmplă în satul lor - care era și al meu, abia ieri plecasem din el... Vrasăzică europenii au, cu șefii lor politici, o relație contractuală, în virtutea căreia pot să le ceară socoteală pentru faptele lor rele în conducerea cetății. Pe când ei, marocanii au, cu monarhul lor o relație de familie (nu era mai cinstit să spună tribală ?, clanică ?); chiar dacă Tatăl este excesiv de sever, nedrept - rămâne, totuși, tată...

Ei, uite că eu, european, am înțeles ce spunea marocanul (-carnea-meă). Numai că nu mie îmi vorbea evreul marocan comunist, ci jurnalistului francez - apolitic... Și am acceptat că regele la români (cu excepția lui Carol II) a semnat aproape același lucru. Ceea ce nu am priceput și nu am acceptat (în sinea mea, firește) : cum de îi spuneau ai noștri “Tată al Nației” unui Coposu. Despre care, până la 22 decembrie 1989, 99% din locuitorii Nației nu auzise(ră) - păi dacă-l aveau tătic bun (vezi declarațiile versificate ale Marei Nicoară) pe Ceaușescu-și-poporul.... Iar după ce aflaseră noutatea, ceea ce auziseră nu a fost de natură să le trezească “instinctul filial” - pentru că... ce făcuse Coposu, “pe timpul dictaturii”, ca să-și justifice existența? Firește, vorbesc de perioada 1964-1989 - totuși : un sfert de veac? Nimic. Neantul. Ba chiar îi îndemnase pe cei care-i ceruseră sfatul să nu întreprindă nimic care l-ar deranja pe Ceaușescu, care i-ar provoca pe ruși, care le-ar da Ungurilor ideea de a revendica Ardealul... Vorba fiind de țărâniști - mai degrabă se știa de Ion Puiu, de Rațiu dar nu de Coposu (de Diaconescu nici atâtă). Și-atunci ?

Și-atunci, uite-așa : Românii au suprapus imaginea regelui (acela

carele **nu** alergase în 22 decembrie 89, pentru a se afla acolo unde-i era locul și rostul), cel care **nu** are nevoie să facă, pentru a exista, ci doar să fie (vorba lui Noica) - peste un personaj despre care abia acum erau încunoștiințați că făcuse multă închisoare, ba că... fusese “secretarul lui Maniu” (numai eu cunoșteam vreo patru secretari-ai-lui-Maniu)...

Din câte am văzut la televizor : marocanii (cu osebite marocanezele), prin crizele de isterie la care se dădeau cu voluptate, sânt convinși: **controlată** (așa cum controlate fuseseră și belgrădenele care se lăsau filmate pe poduri, că adică ele, cu pieptii lor, le apăra de boambebele nate), operau (?) un fel de purificare în piața mare; în public. Grecii se cathartizau prin teatru, arabii, și ei cu sânge fierbinte, bătuți în cap de soare, se curăță prin înmormântharsis - care tot spectacol (și încă ce spectacol) este el !

Cât despre “iubirea” lor față de monarh... Așa îi spun ei la : *frică*. Căci frica păzește fesul (de la Fez).

Martți 27 iulie 1999

Ieri a fost soare mare, dar vânt rece. Astă noapte și mai rece, cu miros de toamnă înaintată.

Vise năclăite, iritante și după trezire :

- Mereu mă încurcam în “treburi” și uitam să mă duc la mama - care ori aștepta, ori murise ;

- Îmi telefonează Țepeneag. Spune, după câteva cuvinte, să aștept puțin la receptor. Eu aștept, aștept - deși mă grăbeam la mama ! După multă vreme în care strigasem repetat în telefon, închid - și plec (la mama !). La un colț de cotitură pe cine întâlnesc, beat și hilar, cu o canetă de bere în mână ? Pe Țepeneag !

Îi reproșez că mi-a telefonat și că m-a lăsat să aștept la telefon - el **explică** grozav de vesel :

«Ca ce chestie !?»

Nici în vise Țepeneag nu se dezmințe.

Am primit scrisoare de la Elvira Iliescu. Îmi trimite o tăietură (dar tăietură : la sânge - noroc că în scrisoare mi-a indicat unde apăruse - în *Romlit*. - și data) și se indignează că recenzentul textului de pe coperta ultimă - din care citează - spune că eu sunt “monoton” în toate scrierile mele.

Eu n-am găsit nici un motiv de supărare. Ei și ce dacă *România literară* zice că sânt monotoni? Dacă aș fi mai al dracului decât sânt, aș zice că, dacă *Romlita* spune : albă, poți fi sigur că e viceversa.

Port în mine ori o răceală zdravănă. Ori veșnica oboseală. Nu mă simt în apele mele. Poate și pentru (dar dacă e efectul, nu cauza ?) iar au început ametelele.

Miercuri 28 iulie 1999

O altă noapte agitată, dar nu mai țin minte visele. Oricum, am rămas cu impresia generală.

Dar bineînțeles că sufăr - și încă într-o formă hiperacută - de delir de persecuție ! Păi nu m-au decretat “bolnav”, de-a dreptul “nebun”

ne-bolnavi notorii și ne-nebuni vestiți precum Geta Naidin-Dimisianu, Alain Paruit, Zăciu, Țirlea, Bianca Marcu-Dumitrașcu-Balotă - și alte balote? Ce să mai vorbim de... resentimentarul de mine, astfel botezat de însăși profesoara de marxism, azi doctor în filosofie ianoșiană, Marta Petreu... Pretind că eu nu le fac celorlalți nici măcar câte un sfert de copil, în schimb ei mă persecută-mereu-într-una! : îmi distrug cărțile, nu-mi publică / cărțile, nu-mi distribuie (cărțile), iar când, cu chiu cu vai apar, fie mi le execută în campanii de ardere rituală pe rug (cum au făcut în 1997, cu **Jurnal**-ul, în adameșteanul 22, unde oficiază Mihăilescu-Nu-i-Momentul și este invitată de onoare Bianca Balotă), fie mi le tac : mi le ne-există.

Tot nu mi-am amintit firul vreunui vis/visat, dar cred că despre ne-răspunderea la interpelări era vorba (corectez : era visarea) în vis.

- Cum eu i-am adresat numeroase întrebări lui Liiceanu, în legătură cu trimiterea la topit a volumului de mărturii din 1977, **Culoarea curcubeului** - și cum el nu mi-a răspuns - ca un filozof ce este ;

- Cum i-am adresat câteva întrebări lui Sorescu - întâi în legătură cu suspecta ne-apariție, apoi cu distrugerea plumburilor romanului **Gardă inversă**- și cum el nu mi-a răspuns, a tăcut înțelepțește, ca un co-oltean de-al Liiceanului ;

- Cum, ceva mai înainte, dar tot nu contează: i-am adresat câteva "cuvinte" lui Dinescu, à propos de neprimirea în Uniunea Scriitorilor - dar cum el nu a produs nici un răspuns ;

- Cum i-am adresat două (dar dacă trei ?) întrebări-scrise lui Ulici - una în legătură cu neprimirea în Uniune, alta cu deschiderea Arhivelor Uniunii Scriitorilor - senatorul imparțial nu a fost în stare să înjghebe măcar o jumătate de răspuns ;

Pe Dan Petrescu nu-l mai adaug la această listă : îl las așa.

Păi dacă iubiții compatrioți și dragii de colegi de breaslă (sic!) nu răspund (la scrisori simple) atunci când relațiile dintre noi sunt numai cânt și voie bună, cum să dea de înțeles (re-sic!) atunci când îi interpelez, când le reproșez ceva ? Ei nu au (re)învățat ce-i acela un *dialog*, fie și mai violent (iar atunci devine dispută, polemică), în care fiecare își face cunoscută poziția, cu argumentele sale, cu mijloacele sale. Până și "occidentalizatul" Țepeneag: fie la un atac al meu (zic așa, fiindcă niciodată nu l-am agresat eu, primul), fie la o replică la un atac al său, el (dar aici devine: **ei**) nu răspunde, nu dialoghează, nu acceptă să se "încaiere"; el preferă să dea cu pietre din tufiș, apoi să fugă.

Bine : pe Monici îi pun de-o parte, ei se privesc în oglindă și se constată deasupra a toate, deci nu se scoboară până la a se angaja în "vulgara polemică" (ei se angajau în polemică ne-vulgară doar cu Eugen Barbu). Dar ceilalți, oameni de condei cărora le dădusem, în toată inocența, replică din condei ? (pentru cei care nu cunosc termenul *replică* : răspunseseam unor atacuri) :

Ca Breban - de-o pildă ; el m-a atacat vreme de 16 luni (între aprilie 1990 și iulie 1991), fără ca eu să-i răspund. Când, în cele din urmă, am făcut-o (în același preț, i-am ars un dos de labă și lui Țepeneag, prin **Capra și Căprarul**), atacatorii mei (Breban și Țepeneag) au început să tipe ca din gură de șarpe că îi agresez, fără a recunoaște adevărul : **Capra și Căprarul** constituia o ripostă, nu o propostă, replică, nu atac

prin surprindere. Ce să mai vorbesc de indignările virginală ale imaculatei “bresle”- și nu doar prin brebaniști cu condicuță ca Buduca, Țeposu, Marta Petreu (altfel-spusa “Ianoșoloaga cu blindatele exilului”), dar chiar ne-prieteni ca scribăieții de la *România literară* (Dimisianu, sub pseudonimul colhoznic : **Cronicar**), au sărit întru apărarea “victimei”, inversînd fără rușine termenii : Breban apărea ca o biată victimă, nu făcuse rău unei furnicuțe, darmite unui “confrate”- răul cel mai rău de pe lume fiind Goma, care mereu-într-una înjură lumea, atacă breasla, invecivează directoratul conștiințificalic tricolorez !

Pe Borbély, în chestiunea “credibilității” foștilor deținuți, iarăși : cu excepția lui Laszlo nici unul nu a scos vreun cârâit în legătură cu “eseul” **Sine ira**, comandat și folosit de Marta Petreu în *Apostrof*. Deși ungur, nici un ardelean român nu “s-a sesizat”, vorba lui Breban, nici în 1992, când și-a publicat cugetările securiste, nici în 1997, când mi-a replicat, în *Familia*, la o...întrebare (“dacă el și tot neamul lui au fost securiști, de consideră inexactă și insultantă afirmația «unora» că România, până la 89, a fost un lagăr de concentrare”). De-un paregzamplu Ruxandra Cesereanu : ea tocmai lucra de zor la cartea despre “gulagul românesc”, deci era, în sfârșit, în cunoștință de cauză : nu a mișcat ; nu a scos un sunet de protest la citirea afirmațiilor idioate, răuvoitoare ale unui idiot rău-intenționat (altfel, bursier Fulbright, activistul vajnic) ca Borbély. După câte știu, nici nu i-a luat careva apărarea, drept care “afacerea” s-a împlântat în glodul daco-roman (în ciuda implicărilor maghiare) - și acolo a rămas.

Fiindcă la noi, la români - fie aceia și de “alte” - adevărul este, pe de o parte, o “cantitate neglijabilă” : există alte valori, muuult mai... substanțiale ; în al doilea rând, adevărul este “ceva care-ți strică aranjamentele” - dacă adaug : mizerabile, minabile, căcăcioase, comit o redundanție. Incapacitatea românului de a dialoga nu este o descoperire recentă; nici o “insultă” a mea. În dezbaterile publice la care nu se zbiară, nu se înjură de mamă, nu se întrerup unii pe alții, ba chiar (se) așteaptă semnalul “moderatorului” (ah, moderatorul la români : altă iluzie a normalității !), tot nu poate fi vorba de un dialog : așa, pentru că este vorba de monologuri paralele - mai multe, nu doar după numărul vorbitorilor, fiindcă un participant poate avea, într-un interval de trei minute, trei discursuri, perfect distincte, dacă nu și contradictorii). Și eu, naiv bătrân, care credeam că a dialoga înseamnă, nu doar a-ți zice zicerea, și a o șterge de la fața dezbaterii, ci și a asculta (și a dovedi că ai ascultat) opinia celui din față ; nu doar a vorbi tu și, după ce ai terminat, te duci acasă (ori te-apuci să șoșotești tare și rîzînd cu vecinul de scaun - l-am văzut făcînd asta pe binecrescutul Alecu Paleologu, astfel autodecernîndu-și calificativul frecvent pe buzele sale : mojić).

Eh, dar câte nu credeam eu - când eram mai tânăr și la... gură curat...

Joi 29 iulie 1999

Dacă spun că sînt distrus de oboseală, mă re-re-repet. Și nu : de fiecare dată oboseala-i alta. Mai invadatoare ; mai neiertătoare.

Așadar, va trebui să se înțeleagă că nu e plângere, tânguială - ci dare de seamă, raport zilnic, "despre starea oboselii".

Mă uit la numărul paginilor din această lună pe sfârșite - nu-mi vine a crede : "numai" 20 și ceva ? Dar ce mi s-a-ntâmplat de nu mai scriu atâta ? Ei, uite, mi s-a-ntâmplat și mie ! De peste o lună de zile nu mai scriu "pentru ziar" : treburile s-au degradat odată cu războiul din Kosovo: al doilea text, **Au venit americanii !** "a căzut pe contra", iar **O pace grea cât cinci războaie** pe și mai contra : plecarea lui Cristoiu de la *Cotidianul!* Se pare că aici a fost valabilă zicala : "Rău cu rău, dar mai rău fără rău". Oricum, nu am primit de multă vreme vești de la Stoiciu, Lulu îmi spune că noul *Cotidian* ba nu publică întreaga săptămână, ba publică câte două bucățele pe săptămână...

Mă întreb ce or fi spunând (gândind, scriind), acum, iugoslaviștii carpatodunărețici - vreau să zic : acum, după ce până și ei au aflat ce trebușoare au făcut Sârbii (și) în Kosovo...

Ce întrebare tâmpită ! Ce poate gândi unul ca Paler ! Ca Breban, ca Dimisianu : că Sârbii sunt martirizați, nedreptățiți - de Occidentul putred ! Dar nea Alecu Paleontologu, ce va fi cugetînd dânsul ? Eh, nea Alecu... Sau : cum istoria personală, subiectivă înlocuiește istoria generală !

Pe acești români de viță veche nu-i poate îndrepta nici cosciugul. Veșnica poveste : complexul lor de inferioritate s-a întors pe cealaltă față, a superiorității, aia de nu admite, mă-nțelegi, carevasăzică, cum că la o adică ei s-ar fi-nșelat.

Vineri 30 iulie 1999

Ziua de azi se anunță și mai viplică decât precedentele. Și, se zice: și mai încărcată de ozon. Judecînd după ce spun specialiștii în materie de sănătate, ozonul le face rău persoanelor "fragile" ca mine. Deci : persoanele fragile (ca mine), în zilele de/cu ozon să nu facă eforturi, să nu iasă afară din cas' - că e pericol de ozonare ; sau : ozonificațiune.

Eu, care în multe chestii am fost un precursor inocent, și în asta mă simt ca la mine-acasă : eu mă simțeam rău de, iată : 22 ani (de la ultima trecere prin labele Secului de Rahova, când m-au chimizat chimiștii securiți ai lui Nea Nicu soțul Chimilenei), ceva-mai rău din vara lui '89, când am avut atacul inimal)...

Îți aduci aminte, doamnă ? era târziu și era... **Căldură-Mare**, soro, Țepeneag și cu Breban și cu Sorin Alexandrescu, nepotul monumentului făceau și dregeau ei înde ei și înde securistul Brie, o uniune a scriitorilor secretă, Monica Lovinescu era speriată foc, Paruit, Marie-France Ionescu și cu mine încercam să o liniștim, să o asigurăm că ceea ce pune la cale puitorul Puiu Țepeneag, mână-n mână cu Sorin Amsterdamescu (cel care, din literatura română contemporană, în afară de unchiu-său, auzise doar de Titus Popovici), pe după cap cu Breban (și cu Brie-Securie ghin Cluj!) n-are să-i zmulgă din mână, ei și lui Virgil microfonul Europei libere... Da, însă de sub pixurile unor Ștefănescu-Costașche și De Ce Mihăilescu-Nu-i-Momentul ? a reieșit, negru pe alb, că eu... eram speriatul, ba chiar bucurosul că Monica nu

mai are bani de telefon (citiți-l pe luminătorul lumii, argatul liicean, D.C.Mihăilescu !). E-he, ce timpuri, timpur'li de când nu mai beau tutun : în septembrie se vor împlini zece ani !

Continuînd pomelnicul, zic : din 21 martie ăst-an, când am avut primele ameteți, carevasăzică de la patuzopt, mă-nțelegi, neicursorule, aveam eu simptome de ozonare ! D-asta pretind că sînt un înainte-mergătoriu ; un ăla care deminează drumurile cu propriile-i picere...

Așa că de dimineață, din zori m-am perdeluit, m-am blindat împotriva ozonului care, el, pe raza soarelui vine și atacă ! Așa am auzit. Căci de citit, am citit sub semnătura lui Iorgu cel Iordan că numele Ozon vine de la polonezul Ozanek (și dacă de la cehul : Ozanecek ? - bine că nu de la bulgarul Ozonov!). E-he, când lua nea Titus Ozon mingea și o pornea el pe extremă... I se fâlfaia că numele nu i-i grecesc, ca al multor români (ce-n veci nu pier), ci făcătura unui neamț, Schönbein, în 1840, după elinescul *ozein* (asta am ciupit-o într-o cioclopedică - o dau mai departe), el știa un singur lucru (și bine) : fotbal.

După amiază : am primit scrisoare de la Radu Mareș. Mă anunțase că, stricîndu-i-se ordinatorul, epistolia rămăsese îngropată în mațele 'formative, abia de curînd (expediază în 12 iulie) i s-a reparat sculă. Pendulează și el între exaltare și depresiune, între planuri mari și crâncene realități - nu doar ale sărăciei, ci ale aculturării românilor cotidieni. Ca să mă consoleze îmi scrie că în această vreme de dezinteres pentru cartea de literatură jurnalul încă mai stârnește oarecare curiozitate. Rămânînd în termenii comparației : va fi trezind ceva interes jurnalul meu prin partea de bîrfă, cancan, vorbe-rele - «Ia să vedem pe cine mai pizdește Goma-ăla...» - acesta fiind motorul.

Firește, nu eu am ales acest mod de exprimare: confesiunea jurnaliară. Am fost silit să recurg la hibridul cu pricina, pe de o parte încercînd să comunic ceea ce, altfel, nu pot (accesul la periodice fiindu-mi sever limitat) ; pe de alta, de a ataca în altă parte, ocolit, riscînd să-mi poluez *și* jurnalul cu texte publicistice, cu scrisori, cu ecouri din presă, etc, așa cum îmi poluasem romanele cu istorie de clasa a IV-a liceală...

Nevoia-i cel mai bun meșter. M-aș fi lipsit cu dragă inimă de această înțelepciune : să fi publicat și eu ca tot creștinul cărțile, bune-proaste, într-un interval rezonabil, fără amânări, fără piedeci, fără - ei, da : acesta este cuvîntul : **asasinate** (Liiceanu, Sorescu - și Papahagi).

Îmi mai scrie Mareș că a primit propunerea mea (**Butelii**...), însă deocamdată nu-mi poate da un răspuns. Banii, banii...

Ziua a fost extrem de caldă, însă nu așa cum m-aș fi așteptat. Ce bune, ce bune perdelele - în fapt : sistemul de perdele - exterioare, cele care umbresc balconul. De ce Dumnezeu nu mă voi fi făcut eu perdelar ? Uite, acum mi-aș fi putut publica, nu numai **Buteliile**..., ci și ediția a doua din **Jurnal** - la Mareș...

Seara : am telefonat la București : în sfârșit, Lulu a primit medicamentele și plicul pentru D-na Slama-Cazacu.

(...)

A U G U S T

Luni 2 august 1999

Ieri a fost o zi infernală. Dar noaptea... După ce că, de căldură, nu se putea dormi, vecinul din dreapta - posesor de telefon portabil - deși pe la 11 și jumătate îl rugasem să vorbească mai încet, el... a șoptit, pe balcon, până la miezul nopții ; și jumătate. Să te ferească Dumnezeu de șoapta africanului ! Se aude până în Ménilmontant - dacă nu până la Primăria Douăzeci, Place Gambetta ! În rezumat : am adormit abia pe la patru - acum e șapte-și - a trebuit să-i trezesc pe Filipi, pentru ca dânsa de la dânsul să nu întârzie la slujbă. Dealtfel ieri cuplul ne-a făcut întâia vizită. Concluzia a fost mai mult decât favorabilă. Să țină cât i-or ține bunele-voințe. Deocamdată se simt bine împreună - deci și părinții lui se simt bine. Dimpreună cu împreunii.

În scrisoarea sa Radu Mareș spune ceva de intenția de a cere (de a fi cerut ?) sprijin financiar la Ministerul Culturii și pentru **Jurnal VI (de Apocrif)**. A primit pentru alte titluri, însă nu pentru **Jurnal VI**. Ce pot să-i spun, ca să-l consolez? Că nici nu e de mirare, fiindcă Paler e șeful comisiei. Tovarășul nostru cel Tavi de la Lisa ? Să deie, "din buzunarul lui" pentru o carte care îl "înjură" până și pe tovarășia sa cea nedesmințită și nu doar pe Dânsia Sa, Geta Naidin Dimiseanu ?! Dar unde ne trezim : pe maidane ?

În legătură cu acest etern utemist (de Paler vorbesc, cel din iarna 1952-53, când tată-său era la Canal, iar fecioru-i asuda la București, la "Școala de diplomați"), l-am visat pe Cistelean ! Ședea lângă mine pe un scaun (să fi fost la un spectacol ?, la o reuniune ?), ușor răsucit încolo și citea, cu obrazul acoperit un ziar. Eu însă știam că e Cistelean, numai că nu eram hotărât cu ce să încep vorba : cu apropoul la Paler (iugoslavistul care a semnat alături de Pelin, de Vulpescu, de Voican - în timp ce el semnase pe cealaltă, dealtfel cu Moraru, cu Podoabă, cu Vlad), ori cu textul meu despre Caraion, în care-i dau și lui un ghionț, pentru articolul de laudă la adresa Jeleascăi ? Până să mă decid, el s-a răsucit încoace și i-am văzut chipul : nu era cel știut, ci mai măsliniu și avînd formă... romboidală. Dar ce era cu adevărat caraghios : sub nas avea un fel de mustăcioară despre care, de obicei, gîndești că posesorul fusese întrerupt în timp ce se bărbiera și rămăsese cu o porțiune ne-rasă. Atunci mi-am zis că, la rigoare, Cistelean poate scrie o prostioară ca textul din *Vatra* despre **Această dragoste...** a Julitei - însă, Doamne ferește, nu poate umbla cu o mustață ca aceea.

Asta-i cu visele, cu Paler, cu canicula.

Azi se anunță zi și mai fierbinte. Să ridicăm degrab' podul (citește: să lăsăm perdelele) !

Marti 3 august 1999

Așa-mi trebuie dacă am pornit să-l visez pe Cistelean "în contextul Jeliu" : am continuat în ceastălaltă noapte visînd-o chiar pre ea : în

carnea și-n pelea-goală, vorba cuiva. Și ca și cum asta nu era destul, mai și făceam amori cu dânsa ! Făceam și mă gândeam, intens, trudnic, asudos : «Cum scot cămașa ? Îi spun - după - că am scris rău despre ea ? O las așa, moartă ?»

De sfârșire - m-am trezit. Și bine-am făcut : mi-am evitat spunea unei minciuni (chiar prin tăcere : că n-am scris...).

Astă noapte - în fine - a plouat ! Și s-a răcorit lumea, redevenind respirabilă.

Ieri s-a aflat pentru de ce generalul Clark a fost “dessărcinat” - iată motivul :

În momentul invadării aeroportului Priștina de către cioloveci, Clark (comandantul trupelor NATO) a dat ordin generalului Jackson, comandantul trupelor de pe teren să se opună ; să trimită elicoptere cu care să blocheze pistele (pista ?).

La care Jackson, albiongez perfid a răspuns:

«N-o să declanșez al treilea războiu mondial, pentru dumneata (Clark, cel care ai dat un asemenea ordin, de la adăpost, de la Bruxelles)».

Iar Pentagonul a socotit atitudinea afurisitului d'anglez cea potrivită politiciei sale : l-a dezavuat pe Clark, l-a laudat pe Jackson.

Că tot nu m-a întrebat nimeni (“întrebat de vorbă”, cum se zicea în Bărăgan), iată ce zic :

- În locul lui Clark, eu aș fi ordonat exact - dar exact - același lucru ;

- În locul lui Jackson, eu aș fi executat ordinul dat de Clark, cu entuziasm.

De ce ?

- Pentru că Jackson se dă mult mai mare decât propria-i piele :

a. n-ar fi “declanșat” nici măcar o încăierare de bar, darmită “al treilea război mondial” ;

b. a uitat că, de la 24 martie acest an, se afla chiar în Al Treilea Război Mondial ;

c. După obiceiul lor, Rușii nu ar fi insistat, s-ar fi “retras eroic pe poziții dinainte stabilite”, dacă ar fi constatat în față o voință de opunere.

Fiindcă : de Al Treilea Război Mondial se tem mult mai mult Rușii - și nu fiindcă și ei ar pieri, ci pentru că... nu ar câștiga partida cu Occidentul. Or câștigarea partidei cu Occidentalii, după concepția rusească, se face, nu prin distrugerea inamicului, ci prin cerșetorie-amenințare, șantaj-apel la mărinimie ; mai scurt, prin aplicarea ideii geniale a lui Vladimir cel Ilici - altfel foarte Lenin - anume : îl aduci pe occidental, până la a... «furniza și săpunul», nu doar funia cu care să-l suguși (cum atât de plastic spun ardelenii de pe Târnave la a spânzura).

Asta-i. Ah, Doamne ! De ce nu m-ai făcut Tu un Jackson, să strig: “Să trăiți !” și să execut ordinul ! Cu drag. Din toată inima. Din rărunchi.

Se află noi amănunte despre Kosovo. Cică armata regulată nu ar fi participat la exacțiuni (asta o spune un ofițer sârb - de armată...), numai poliția, paramilitarii și “voluntarii”. O fi, soro, dacă zici matală,

dar te întrebi : dacă așa au stat lucrurile, cu ce fel de armată adversă au luptat “până la victoria capitulației” melitarii sârbi ? Cu a cui, doar nu cu a NATO !;

Despre miliție, nimic nou : a fost alcătuită numai din bestii din vocație și de profesie ;

Despre paramilitari : adunătură de deținuți de drept comun și de someri. Aceștia nu erau plătiți : erau invitați să se servească singuri, pe teren. Și s-au servit. E-he bun recrutor de mineri fu Geluțu Voican-Sturdza, clytorindicul, frate de cruce al lui Barbăneagră ! Știa el Iliescu ce știa, de nu s-a putut dispensa de ezoterismu-i. Nimic nou sub soarele Balcanului.

Despre voluntari (care primeau și un fel de gratificație de la Belgrad, unde se află în evidență): au fost cam 5.000 [ca să nu existe confuzie : cinci mii] de ruși (“Cazaci” își spun, cronologic, din 1991-92, când s-au vitejît în Transnistria - după aceea au umblat și prin Cecenia) și care “funcționau” numai în stare de etilism avansat. Însă abia acum aflu despre “voluntarii greci”. După mărturiile unor supraviețuitori kosovari, Grecii erau și mai bestiali decât Rușii (care erau chiar mai cruzi decât Sârbii).

Ce relative sunt lucrurile în viață !

Întrebare : de ce îi urăsc atât de tare Grecii pe Albanezi ? La aceasta Grecii răspund : Albanezii erau funcționari ai Imperiului Otoman în Grecia. Perfect. Dacă-i pe-asa, atunci : cine erau “funcționarii Imperiului Otoman” în Țările Române ? Nu cumva Grecii dintr-o anume mahala a Stambulului, cea (re)numită : Fanar ?

Tot ieri s-a anunțat arestarea unui criminal de război din Bosnia, un sârb pur-sânge, numit Kovaci... Åsta - printre altele - este acuzat și de negustorie cu femeii musulmane. La mintea cocoșului : iei nește femeii “circumcise”, vorba profesoarei universitare de biologie (de la Belgrad) și le vinzi ! Cui dă mai mult - în mărci nemțești, firește... Și a tot vândut, sârbul Kovaci (nume conspirativ al lui Kovács), de și-a făcut vreo șase vile și “achiziționat” f’o cinci crășme...

Am văzut la televizor : adolescenți, copii albanezi “atacînd” zidurile catedralei ortodoxe neterminate din Priștina : cu bețe, cu sârme, cu bucăți de fier ; tencuiala, muchiile cărămizilor, înfloriturile pietrei. Nici că se sinchiseau de prezența cameramanului - de ce s-ar fi sinchisit ? Se cunoșteau de multă vreme (presupun) : de pe la Kukës, de la Kumanovo...

Nu mi-a plăcut ce am văzut. Dar deloc nu mi-a plăcut. Aș fi pus mâna pe o joardă și le-aș fi crăpat nădragii în tur ! Nu pentru că ceea ce făceau ei era profanare (ei fiind musulmani), ci pentru vandalism. Nu distrugi ceea ce au făcut alții !

În afară de această lecție de pedagogie de trei lulele : ce cunosc puii de kosovari albanezi avînd între 5 și 12 ani ? Chiar dacă apucaseră să se nască înainte de 1989 (când s-a desființat autonomia provincială), ei au deschis ochii și au crescut în excludere, în persecuție, în umilință - apoi, din primăvara anului 1998 : în teroare, în devastarea, incendierea casei părintești, în alungare - în moarte. Iar acum (de necrezut, în ceea ce se cheamă “istorie contemporană”!) s-au întors acasă ; la casele lor arse, distruse, înconjurate de gropile comune și de fântânile

și de răpile în care, după ce fuseseră martirizați, fuseseră azvârliți tați și unchi și veri și verișoare și mătuși și vecini și colegi de joacă și de nefericire : de către sârbi. Dacă cei pe care 1989 i-a apucat în vârstă de 18 ani - și nu au mai putut urma școli superioare, facultăți (ei formînd “generația UCK”), ceștialaltă putuseră fi văzuți pe drumurile Albaniei și ale Macedoniei, fie de mîna unor adulți, fie în remorcile tractoarelor, făcînd cu două degete semnul victoriei și strigînd cu înflăcărare - și cu disperare : «U-Ce-Ca ! U-Ce-Ca !», încât, la început, se speriaseră foarte jurnaliștii occidentali (dar mai vîrtos șefii jurnaliștilor, cei rămași la Roma, la Paris, la Bruxelles, la Bonn) : Fiindcă nu-i așa, UCK este o organizație teroristă - ca Eta, ca Ira, ca Fatah, ce să mai vorbim de Frontul Național de Liberare Corsican... - și nu ca cetele de cetnici sârbi care și-au căutat o neobținută justificare istorică în jaf, viol, crimă - împotriva civililor.

Le-aș fi rupt curul în bătaie sănătoasă copiilor kosovari - pentru vandalism, am mai spus. Nu știu dacă acel cameraman care filma trebușoara de care am pomenit introdusese în cadru, cu voință, ori din nebăgare de seamă, în ultimul plan, în stînga, o moschee distrusă, cu minaretul spintecat - dar aceasta este istoria pămîntului aceleuia : ortodocșii sârbi (și ruși și greci) au tras cu tunurile în lăcașurile de cult ale musulmanilor, iar musulmanii, la rîndul lor, vor să dărîme bisericile creștine ale persecutorilor lor, folosind sârme, bețe, pietre...

Că nu e frumos ? Nu e frumos - dar deloc !

Că nu scrie nici în Biblie, nici în Coran că trebuie să faci una cu pămîntul lăcașurile de rugăciune ale “necredinciosului” din față ? Ei, de această interdicție nu mai sînt sigur.

Sigur sînt de faptul că în România comuniștii au distrus biserici, mănăstiri - iar mari-români, securiști din tată-n fiu de teapa unor V.C. Tudor au aplaudat “acțiunea de sistematizare” - iar azi nimeni dintre naționaliști-securiști-ortodoxiști nu vrea să-și aducă aminte de faptele lor și de faptele alor lor ; iar “reacționari - ba de-a dreptul legionari ! - ca Noica au justificat distrugerile de biserici spunînd că tot nu aveau ele valoare artistico-istorică... Ca și cum un lăcaș de rugăciune ar trebui musai să aibă “valoare istorico-artistică”, pentru a avea drept la un loc sub soarele Balcanului ;

Sigur mai sînt de faptul că la dărîmarea unor case de rugăciune ale iehoviștilor, penticostalilor, baptiștilor au participat cu drag și fețe bisericești (altfel, ortodoxe) locale ;

Sigur sînt că nu doar bestiile de activiști și securiști atei au atacat Biserica Unită, ci înșiși ierarhii Ortodoxiei - de ce a fost uitat Nicolae Bălan de la Sibiu (căruia am avut și eu dezonoarea să-i pup mîna, iar el onoarea să-mi dăruiască o splendidă bilă de sticlă, colorată) ? De ce a fost uitată fapta “istoricilor Bisericii” precum Păcurariu, a unor teoreticieni precum Stăniloae, a unor cruciați antipapistași ca legionarul securisto-funarist, redactorul actului de dezavuare a doctrinei legionare, la Aiud, în 1964 : Anania ? ; sau a nesfârșitului anglist, a odiosului individ care angaja “polemici” cu Papa Ioan Paul al II-lea, “istoricul” falsificator neobrazat al documentelor, în sfîntul, ecumenicul scop de a batjocori Școala Ardeleană - în fine : “prieteni” al lui Noica, învățătorul lui Pleșu, al lui Liiceanu - și tovarăș al lui Nicu Ceaușescu -

numitul Plămădeală ?

Pe acei copii kosovari i-aș fi bătut și la cur și la palmă pentru porcăria ce o au făcut, aceea de a vandaliza o construcție, fie ea și neterminată.

Numai că - din păcate - ei nu au atacat o oarecare construcție - ci o catedrală creștină (chiar nesfințită, era biserică).

De ce ? Îmi pun această întrebare, ca să pot veni cu ceastălaltă :

«Unde erau ierarhii bisericii creștine ortodoxe sârbești - pe vreme războiului sârbilor cu Croații catolici ?

Răspund tot eu : «Erau - de partea ortodocșilor sârbi și împotriva papistașilor - care trebuiau nimiciți - ca nesârbi, ca ne-ortodocși»;

Și :

«Unde era Biserica Ortodoxă Sârbă în timpul războiului cu bosniacii musulmani ? Dar în timpul tentativei de lichidare a iugoslavilor de limbă albaneză, de confesiune musulmană din provincia Kosovo ?»

De la sine înțeles : de partea agresoarei turme ortodoxe sârbești.

Câteva date :

- în 9 iunie (1999), la orele 21 s-a semnat Pacea de la Kumanovo; a doua zi, în 10 iunie trupele iugoslave au început să se retragă din Kosovo ;

- în 15 iunie (adevărat : tot 1999) Biserica Ortodoxă Sârbă l-a părăsit pe Miloșevici - prin gura patriarhului Pavle...

Motivul ? - citat : «**Pentru că** [Miloșevici] **a pierdut Kosovo, cu locurile sfinte**».

Doar din acest motiv - nu din altul.

Credincioșii, preoții, călugării, episcopii ortodocși din Kosovo trăiseră **acolo** - și, din 1989, nu văzuseră nimic, nu băgaseră de seamă nici suferința unora, nici **violența necreștinească** a altora ; nici victime, nici călăi nu existaseră în Kosovo, cel plin de locuri sfinte ; se aflau **acolo** și în iarna anului 1998 - n-au văzut nimic, n-au auzit nimic; acolo au fost între 24 martie și 9 iunie acest an, 1999 - și : tot degeaba. N-au știut, bieții de ei, ca toți ortodocșii, ocupați cum erau să se roage întru sănătatea tovarășului Miloșevici.

Sfinții părinți ortodocși (în primul rând : sârbi, în ultimul : creștini) au avut nevoie, ca și Dumnezeu, când a făcut El lumea, de șase zile încheiate, ca să deschidă gura - iar când au deschis-o, au fâtat un șoricel : vrasăzică Miloșevici și ai săi (printre “ai săi” chiar sviati’ Pavle, patriarhul !) este găsit vinovat, nu de incitare la ură, la jaf, la viol, la crimă - nu ! Ci doar de... pierderea locurilor sfinte !

Copiii aceia kosovari au comis o mare porcărie. Ar merita să li se rupă urechile !

Da, dar ei fac altora ce li s-a făcut lor. Că răzbunarea este un lucru rușinos ? Da : răzbunarea, ea este foarte-foarte rușinoasă - dar sănă-toasă. Celălalt să știe ce-l așteaptă în viitor dacă va mai încerca să facă ce a to-ot făcut în trecutul apropiat.

Miercuri 4 august 1999

Încă o noapte răcoroasă, în care m-am odihnit - cu intermitențe (ieri după amiază mi-am opărit piciorul drept cu supă fierbinte).

Am luat un set de jurnale - cele de la Nemira - și le-am luat la corectat. Greșeli de tipar sunt puține, însă greșeli de-ale mele (dezacorduri, fraze confuze, neînțelegeri...) multe. În câteva locuri am "explicat" între paranteze drepte ce rămăsese neexplicat din pricina autorului. Nu mă alint iar, plângându-mă de faptul că și la "forma finală (dactilografică, în vederea fotocopierii)" am lucrat singur, fără ajutorul unui ochi străin, deci proaspăt - însă nemulțumirea aceasta rămâne.

În rest, am găsit că **Jurnal pe sărite** este un volum destul de interesant : chiar bunișor pe alocuri - Radu Mareș nu va face o afacere chiar proastă când, în toamna anului 2000, are să scoată, la Dacia, a doua ediție a **Jurnal**-ului.

Joi 5 august 1999

A trecut atâta timp de când n-am mai scris un articol și nici nu simt nevoia.

Probabil pentru că la mine nu s-a creat acea "obligativitate" a ritmului (săptămânal, lunar, zilnic) : pentru că eu, în colaborarea cu *Cotidianul*, nu mi-am văzut **rezultatul**: adică textul tipărit, decât după săptămâni sau chiar luni de la apariție (ce să mai spun de la scriere...). Da, da : am fost lipsit și de această satisfacție a gazetăriei : re-citirea textului, citirea unor eventuale opinii despre un text...

Eh, asta este. Dar de câte alte satisfacții, la urma urmei, mărunte, normale, sânt eu lipsit, "în cadrul muncii mele"...

Vineri 6 august 1999

Schimbarea la Față.

Mâine vom face 31 ani de la căsătorie.

Iar poimâne se vor face - cine ar fi crezut ? : 31 ani și o zi !

Pentru azi se anunță caniculă strașnică. De la ora 7 dimineața am întins pânzele : sistemul de perdele, de parasol (care-o fi pluralul : parasoale ?) de cearceafuri albe - dublînd, ba chiar triplînd materia împotriva spiritului soresc (ca să evit : solar).

Azi se mai duce Ana la Bibliotecă, apoi intră în concediu ; unul din acela mic, de recuperare : dacă nu și-l consumă acum, îl pierde.

Sâmbătă 7 august 1999

Am terminat de citit **Jurnal pe sărite**. Îl luasem la-mână în scop de muncă : corectarea greșelilor de tipar, ale celor aparținîndu-mi. Am găsit câteva, le-am marcat - apoi am renunțat: pe de o parte m-am plictisit, pe de alta m-am luat cu lectura...

Țepeneag varsă venin și scuipă onirisme când mă acuză de "traficare" (altfel a zis, dar în același sens) a jurnalului. Ce să traficezi la propriul tău jurnal ?

A-ha : **tîmpul, momentul consemnării, al scrierii**, deci punctul de vedere al momentului însemnat pe hîrtie. Acela, da. Ei bine, acela care comite o asemenea înșelăciune este chiar Țepeneag. El și-a traficat jurnalul, dînd, de pildă : "1971" și mințind cititorimea, dînd drept

adevărate gândurile și opiniile sale mai târzii cu două decenii, din... 1999, când pregătea textul pentru tipar) - ca în "aprecierea" despre **Ostinato**. Inteligența lui este foarte ascuțită - dar numai la șah, nu și la scris jurnal... Ana se și întreabă dacă, "după Revoluție" se exprimă același Țepeneag pe care-l știam noi (dinainte de primăvara 1978, când s-a despărțit de toți - cu excepția lui Paruit, care-i necesită la francizarea scrierilor în franțuzește) ori e dublul său, inversul, negația.

Ziceam de **Jurnal pe sărite**. Ultima oară l-am citit în 1997, după apariție. Reluându-l, am avut aceeași, dar exact aceeași ezitare-apoi-hotărâre de a nu schimba, *acum*, punctul de vedere de *atunci* - ca în timp ce dactilografiam caiete, redactilografiam dactilograme. Am mai spus : fiind un egoist feroce, mă interesează persoana mea ; iar persoana mea nu acceptă autocastrarea. Am pus pe hârtie ceva, cândva, așa - așa rămâne, chiar dacă e o prostie. Ca un "document de casă" ; ca dovadă că îmi asum faptele (iar un jurnal este o faptă, nu ?). Voi suprima doar cele două-trei răutăți nedrepte (există și răutăți foarte drepte !) la adresa a două-trei persoane, dealtfel, episodice. Și una (sau două ?) inexactități de informație.

Am, în continuare, somnul oprimat de senzația de rău care mă pândește după colțul trezirii. Așa mi-a fost somnul de când mă știu : nici o legătură cu visele, ci cu știința, convingerea (teama, teroarea) că, trezindu-mă, am să cad în lumea reală, de mizerie, de foame, de bătaie, de hăituială, de nesiguranță - reale. Dacă mă gândesc, acest Înger Negru care îmi pândește trezirea (ca să mă avertizeze că mă aflu în realitatea - cea crudă și nedreaptă - nu în vis), va fi început odată cu (când altcândva ?) refugiul ; adică în martie 1944. Iată s-au făcut 55 ani. O viață. În această primăvară am fost sigur că voi scăpa de Teroare - dispărînd nesiguranța, încă din noiembrie 1998. Au fost câteva dimineți în care m-am deșteptat "inversat", dar nu s-au mai repetat. Așa că, în intervalul (și de spațiu) dintre somn și trezie, lucrurile se complică, existînd mai multe straturi - ultimul fiind constatarea :

«Iată, realitatea nu e chiar atât de fîroasă !»

Nu, nu e - chiar atât de - fîroasă. Numai că mie încă nu mi-a intrat în inimă și-n simțiri această ușurătoare veste.

Seara : se va face în curînd anul de când Ceia mi-a adus volumul **Poli(tico)fonii** al lui Iosif Sava, editat la Polirom în 1997. Ciudat : Ceia îmi atrăsese atenția că Sava scrie ceva și despre **Jurnal**-ul meu, eu am zis : «Bine, bine...» - și bine-bine a rămas : cartea a zăcut pe o poliță, în closet, din octombrie anul trecut până... azi.

Mă întreb de ce nici măcar n-am deschis-o. Îmi răspund în două volete : nu mi-a plăcut titlul, găsindu-l făcătură ieftină, pedestră ; la emisiunea cu cei de la 22 (Adameșteanu, Palade, Cornea, Patapievic, Andreescu), Sava într-adevăr îi întăritase pe invitați (care nu aveau nevoie de îndemn) pentru a vorbi de rău jurnal și diarist... Dacă mai adaug prima impresie, un volum de alte emisiuni transcrise, dintre care mă opriseam la "dialogul" său cu Breban..., iată și următoarele.

Volumul poartă indicația : **jurnal**. Cum apare **Jurnal**-ul meu în al lui ? Iată cum :

"6 februarie 1997 :(...) O nouă surpriză în teritoriul Jurnalelor literare : cele 3 volume ale lui Paul Goma editate de Nemira";

“8 februarie 1997 : Deși am atâtea treburi curente, mi-am petrecut ore ale nopții citind Jurnalul lui Goma. Teribile pagini de adevăr și subiectivitate” ;

“10 februarie 1997: (...) Am continuat să citesc Jurnalul lui Goma. Spune și multe adevăruri”;

“20 februarie 1997 :(...) Pe măsură ce citesc Jurnalul lui Paul Goma mă îngrozește lipsa oricărei înțelegeri față de cele mai mici greșeli ale unor oameni, față de nevoia unora de a găsi căi de normală supraviețuire. De ce nu-și acuză totuși cu vehemența necesară slăbiciunea din ‘68, când a intrat de bună voie în partid ?”

Nu simt deloc nevoia să amănunțesc, să explic, să mă justific. Fiindcă mi se adeverește o bănuială mai veche : și evreii din România, în ciuda faptului că erau respinși, dar și respingeau românismul - tot români sunt : ca și băștinoșii, nu cunosc “subiectul” - dar îl “tratează” ; necunoștința de cauză le-a devenit metodă de gândire și de scriere.

Duminică 8 august 1999

Aceeași teroare difuză a somnului. Complicată de conștiința că visez și că ar fi suficient să mă trezesc, pentru a scăpa de spaimă. Dar nu pot, nu se poate.

A plouat zdravăn azi-noapte. Aerul s-a răcorit, e respirabil.

I. Sava consemnează în jurnalul său și ecourile la prestațiile-i televizuale. Atât articole de presă, cât și scrisori primite de la telespectatori. Sunt consemnate și câteva opinii (numai din presă, chiar dacă uneori nesemnate) critice la adresa lui, care ar fi “pus participanții la emisiune să vorbească împotriva lui Goma”.

Asta a fost și opinia mea - și nu doar din transcrierea benzii prin grija lui Laszlo, dar și din caseta propriu-zisă. Era limpede că Adameștenii de pretutindeni s-ar fi dispensat bucuroși de o astfel de “temă”, dacă Sava n-ar fi insistat, nu i-ar fi provocat, ațâțat. S-au dedat cu delectare exercițiului - o, cât de românesc, exprimat astfel :

«N-am citit cartea (articolul, jurnalul, etc), dar este inadmisibil ca autorul să scrie ceea ce a avut nerușinarea să scrie...» ;

«N-am citit și nici n-o să citesc ce scrie Cutare - ca să mă protejez de înjurăturile autorului la adresa tuturor celor buni...»;

«Refuz să intru în polemică cu Cutare, care înjură pe toată lumea, insultă breasla, scrie numai și numai minciuni...»

Cine crede că doar G. Adameșteanu folosește astfel de culturalisme scriitoricești - se înșală. La fel, ca trase la indigo, sunt “opiniile” despre mine și despre scrierile mele ale lui Manolescu, Liiceanu, Pleșu, Papahagi, Zăciu, Breban, Paler, Ștefănescu, Dimisianu, Eugen Simion, Pruteanu, Iorgulescu, Blandiana, Buzura - recent, Dorin Tudoran... S-a observat : “lista” reunește floarea intelighenției românești, cea clocită, cloștită de Monica Lovinescu (și de Virgil Ierunca); “crema intelectualității române”, cea care, prin vârfurile-i, legitimează, dă certificate de naștere și de bună purtare unor criminali ca Iliescu, Voican-Sturdza ; care vreme de zece ani nu a fost în stare să se ocupe de Casa E. Lovinescu ; cea care și-a dat examenul de licență prin publicarea, de către Liiceanu și Blandiana a **Cărții negre a comunis-**

mului, în românește.

Reîntorcându-mă : din această Politicofonie Sava nu-mi apare mai spălat. Deloc. Însă într-o comunitate analfabetă, analfabetizată de comunism, și care nu a avut ea timp să se cultive muzical, acest Sava, înțeleg : dintr-o familie burgheză evreiască din Iași, a putut să se, în continuare, instruiască, fiind admis (ori propus) să-și facă studii în URSS - nu știu dacă e și adevărat, însă după cum se poartă, este un fost tânăr-tovarăș care "a studiat în Uniune". Și chiar dacă specialitatea lui nu era nici ideologică, nici tehnică : totul se trădează prin limbă. Așadar, cu nimic mai dotat decât alții, el nu a fost persecutat, nu a fost oprit, lui nu i s-a interzis. Așa a ajuns la radio, la televiziune - în continuare, presupun, fiindcă nu-i cunosc scurta-biografie, dar i-o deduc. Prudența rasei, experiența printre tot felul de cornute, care de care mai măi-tovarășe - dar și conștiința că muzica în general, muzicologia în special este un domeniu unde nu se pătrunde chiar așa, încălțat cu ciubote (ei, ba nu !), l-a făcut pe Sava insubmersibil ; dop de plută : oricât de la fund l-ai băga, cum iei mâna de pe el, iese, țâșnește ! "Imparțialitatea" - în fapt, prudența de șarpe - l-a salvat și după 89. Fiind el băiat hărnicuț (nu ca românii noștri care sunt convinși că este suficient să te cheme -escu, pentru a nu te mai osteni să citești, pentru a fi scutit de a te mai și informa...), iată-l devenit indispensabil - cam ca geamănul său, "unicul specialist în teatru" : Valentin Sinistru, pseudonim : Silvestru. Printre autorii de scrisori se afla și unul, critic, care-l îndemna să se pensioneze, să mai lase locul și altora... Un fel de a vorbi vorbe : dacă I. Sava a fost un strălucit mediocru, nu era mai puțin... - și el ! - unicul capabil să facă astfel de emisiuni, muzicalo-dezbatabative. Fiindcă omul cunoștea muzică aproape cât un program de sală - cine printre români mai știe muzică (am spus : știe, fiindcă de ascultaaat... - am mai scris asta, nu ?, când vorbeam, undeva, de neștiința romancierilor români de a construi un roman și mai ales de afonia lor - cu excepția lui Caragiale, Preda, Adameșteanu)? Așa a supraviețuit tovarășul I. Sava - în fond, un ignar și un primitiv : e suficient să-i răsfoiești volumele în care și-a tipărit bălmăjelile televizuale (îmi vine acum în minte, doar transcrierea : *Lotreanu* a lui... *Lautréamont*, invocat de Dorin Tudoran...). Până când a murit "pe baricade" și a fost plâns de floarea inteligenței românești - zic vorbele-relele că doar acea parte a ei care fusese invitată la serate...

Mi-a trimis dr. Olteanu un număr din *România literară* (20 iulie) cu "Despărțirea de Breban" a lui Grigurcu.

Și iarăși am avut dreptate ! Bănuisem că Despărțitul Grigurcu va fi nesincer, incomplet - și plângăcios.

Ei bine, Grigurcu cel de hârtie mai are o însușire (pe care nu i-o intuisem): se desparte de Breban numai și numai din pricina atitudinii directorului față de el, redactor și colaborator al *Contemporanului*, nu amintește nici măcar în treacăt de atacurile aceluiași Breban la adresa "exilului parizian", la "terorismul cultural al Tezelor și Antitezelor" Monicăi Lovinescu, la a lui Negoitescu - de cele destinate mie, cale de 16 luni încheiate, să nu mai vorbesc.

Stranie pasăre Grigurcu : tună și fulgeră împotriva unor profitori-politici, a unor semănători de confuzii, dar de Breban (care intră în

aceste categorii - și în altele - nu s-a atins decât abia acum, când "Nicolae" l-a dat afară de la *Contemporanul* în modul cel mai mârlnesc cu putință. În continuare, Grigurcu pare a apăra **adevărul** - pe care-l ignoră cu superbie atunci când sunt puse în cumpănă persoane ca Monica Lovinescu (în "despărțirea" mea de monici) ; în continuare, nu Monica Lovinescu, nu Manolescu, nu Liiceanu - în chestiunea Caraion. Halal adevăr!

Îmi pare rău pentru el - însă nu-mi pare rău că l-am cunoscut...

Luni 9 august 1999

(...) La radio s-a anunțat că în regiunea Bordeaux ploaia și furtuna și grindina au făcut ravagii, viñeronii au anunțat că ei cer declararea stării de calamitate naturală, că "așa ceva nu s-a mai pomenit de nu știu câte decenii", oricum, "înainte de război"... N-am notat în jurnale, fiindcă evenimentul este, din nefericire, ceva banal, banalizat: anul trecut, taman de Sfânta Maria (15 august) aceeași zonă a fost atinsă!, și calamitată (oficial) - conced : nu chiar parcelele de astă noapte, ci de mai alături... Desigur, e un spectacol sfâșietor să-ți vezi munca de un an (ori de mai mulți, în cazul viilor, al livezilor) nimicită în câteva ceasuri. La porumb, la legume de câmp - într-adevăr, nu mai rămâne nimic bun după grindină. Și la pomi fructiferi. Dar mai puțin la vie. Grindina ori ploaia puternică scuturînd strugurii abia formați, "lucrează" în spiritul (sic) bunului viñeron : cu cât sunt mai puțini struguri pe un "pied", cu atât crește calitatea viitorului vin (unii pretind: în progresie geometrică). Dealtfel ei înșiși, oamenii, în două-trei rânduri suprimă un număr de struguri abia formați, pentru a nu lăsa prea mulți - fiindcă Franțuzul știe : într-un vin, nu cantitatea de apă contează, vinul apos nu se vinde, din el se face doar suc de struguri. Ci esență. Or esența decurge, ca să spun așa, din... puținătatea produsului.

Am adus vorba, fiindcă chiar ieri am primit de la un român din Germania o sticlă cu vin de Târnave - un riesling îmbuteliat de un american - pe etichetă scriind limpede : 1987; asta vine de dă: 13 ani. L-am desdopat, l-am gustat... Vai, o altă proorocie împlinită : vinul de 13 ani (care, orice-ar crede Românii : la cele albe nu are strict nici o legătură cu calitatea lor) era atât de apos, atât de ne-făcut, în ciuda celor 13 ani, încât ai fi jurat că provine din recolta anului trecut. Pe aici, în supermagazine, se vând și vinuri ungurești - îmbuteliate de austrieci. Aceeași apozitate ! Mi-a adus un ungur din Ungaria - nu din Ardeal - un Tokay autentic (provenind chiar de la Tokay). Doar că era ceva mai... tare, altfel producea aceeași senzație dezagreabilă - de crud, de nefăcut, de rasolit - în gură. Păi dacă ai chef de apă de Tokay, îți torni un pahar cu apă... de robinet - nu cu vin din Europa de Est. Singurele excepții (înregistrate de mine, care nu cunosc decât ceea ce îmi aduc unii vizitatori) : vinurile dulci - dar numai de Cotnari, Doamne ferește să fie de Murfatlar și vinurile (tot dulci) din Basarabia (cu etichete în engleză). Mai am încă pe limbă parfumele (violent-delicate) ale unui vin "traficat", dres cu o iarbă aromată, trimis de văru-meu Leonid Popescu din Chiștelnița, Orhei - omul care mi l-a adus, spunea că acest vin e "făcut" în satul vecin, parcă Scorțeni, după

o rețetă din bătrâni... Eu nu aveam știre de astfel de vinuri - decât de "Pelinul de mai", care este... cinstit traficant și nu se păstrează mai multe de o lună - dar ce bun, băut în luna mai ! Or vinul ăsta orheian (avea pe etichetă un trandafir !); chiar dacă adia mai... aparte, apoi acel aparte nu părea a fi fost adăugat (ca pelinul), ci doar... activat, scos în evidență, urcat la lumina papilelor noastre din străfundurile... strugurilor. Și încă ceva : acel *altceva* - era mult mai discret decât fraga din vinul celebru în jurul Bucureștiului : "frăguță" - și vag amărui... Cine știe ce vor fi pus în el basarabeții mei din Scorțeni (lui Filip i-a plăcut peste poate butelia : o operă de artă : îngustă, înaltă...).

Mă gândesc cu indulgență : dacă gustul meu se va fi schimbat de când sunt în Franța, nu doar pe seama acestei schimbări trebuie pusă «diferența» vinurilor românești băute aici (și nu doar nemaiștiința de a face vinul). Ci și faptul că vinurile românești ne-dulci nu suportă transportul. Este de notorietate faptul că vinurile italiene - sublime, dacă sunt băute pe loc, în Italia - devin foarte oarecari odată scoase din Peninsulă. Am experimentat-o pe pielea mea - în fine, pe limba mea : fusesem la un congres, la restaurant băusem un vin (alb) extraordinar și, cum doar peste o oră luam avionul spre Paris, am cumpărat de la bar două butelii din acel vin. Cum am ajuns la Paris, am anunțat-o pe Ana că are să guste un alb-italian cum nu mai cunoscusem. De la prima sorbitură am înțeles că se petrecuse ceva rău, ceva nedrept cu vinul. Nu numai că își pierduse calitățile - dar căpătase toate defectele posibile - printre care cel mai grav : apozitatea, senzația de crud, de necopt, de nefăcut - de nenăscut.

Marti 10 august 1999

A înnebunit lumea - cu eclipsa. Am văzut una - în Bărăgan, la Lătești. Probabil prin martie, fiindcă zăpadă nu mai era, dar nici verdeață. Nu lucram în acea zi, încă nu se găsea de lucru la fermă și mă aflam "acasă". Ieșisem în fundul grădinii, probabil ca să măsoar ceva. Aveam pregătite două-trei cioburi de sticlă afumate la lumânare - așa că o am văzut pre ea. Nu mai țin minte dacă era (prin 1960?, 61? - pe atunci nici vorbă să țin jurnal...) completă ori parțială. Și nici dacă cerul era total degajat ori existau oarecari nori. Însă țin minte **teroarea** de care fusese cuprinsă lumea : lumina scăzuse-scăzuse, virase spre albastru, spre violet, spre vânat, vântul - rece - începuse a sufla, câinii urlau, găinile... dar cine le mai lua în seamă pe proastele de găini...

Asta a fost cu eclipsa în Bărăgan, acum treizeci și... aproape patruzeci de ani.

S-a răcit aerul. Cerul e mai mult acoperit, ieri a trebuit să fac slalom printre... norii plouatici, ca să usuc cât de cât rufe. Iar azi nici nu mai încerc, are să plouă de cum am să le întind.

M-am gândit la Țepeneag în aceste din urmă zile. Cu simpatie în compasiune : El, bietul, a suferit cumplit când a constatat că țărișoreni îl uitaseră (pasiv), "iar restul", vorba cuiva : din contra - îl activ uitaseră ; fiindcă le încurca aranjamentele de mult timp înrădăcinate, le brua istoria pe care rezistenții prin cultură tocmai o (re)scriau, ce să mai vorbim de istoria literară din care puii săi, oniricii rușinoși : texti-

liștii l-au dat afară, nu “Ieruncii și Goma”, cum tot umbla el cu panta-huza prin târg. Abia acum un an Țepeneag a izbutit să restabilească adevărul, anume că existase, în anii 60, un onirism românesc, iar textualismul nu fusese inventat de Crăciun - care-l cita doar pe strămoșu-său Radu Petrescu - ci de același Țepeneag: existau chiar probe scrise!

Probe scrise... Li se rupe-n șaispe românilor de probele-scrise, începînd cu genialii scriitori români. În cele din urmă (însă după câte eforturi, după câți ani de la “rivoluție”? : cinci, șase, opt ?), Țepeneag a primit un fel de încuviințare mormăită că da, domnule, o fi fost și așa, cum spui matale, ce să ne mai certăm pe locul-în-istoria-literară, ia și d-ta de-aici on chil dă adevăr și să ne-avem ca frații - dă, s’ te pup... Dar punerea la punct din urmă nu a rezolvat chestiunea “paternității” (sau întâietății). Aceeași tară genetică, prefăcută în virtute : ieșirea din timp îi ține pe ai noștri mioritici de nevindecat în... autocronie ; pentru ei istoria începe cu momentul în care ei au făcut ceva - de obicei, după 22 decembrie 1989, fiindcă Revoluția ceea le-a adus lor libertatea de a deschide gura. Unii (printre aceia : eu) vor spune că nu este suficient să ai libertatea de a vorbi - trebuie să și ai ce roști. Ei bine, nu în universul românesc, în care **ce**-ul este presupus că va veni abia după ce maxilarele clămpăninde, îndrugînd vrute și nevrute, cantitate înspăimîntătoare de vorbe-vorbe-vorbe, se vor (vorbele) fi încălzit.

La urma urmei, Țepeneag este victima propriei “doctrine”. Propovăduind, teoretizînd, pe când Crăciun era un oarecare pionier al Patriei și, orice-am crede: înainte de coborîrea pe pămînt a neasemuitei Adriana Babeți - ba, miracol-românesc : chiar și înaintea lui Ciocârlie! - literatura-pură, textul nedatabil, a cules ce a semănat. (Abuzez : băieții literatori crescuți de Manolescu, Crohmălniceanu, Ciocârlie nu aveau nevoie să cunoască “ideologia textilistă” pentru a o aplica : în fiecare fricos, laș, dezertor există acest impuls de... supraviețuire).

Miercuri 11 august 1999

Ziua Eclipsei. Acum, la orele 7 dimineața cerul e înnorat. Poate “acolo, la locul eclipsei” să fie degajat...

Am aflat când anume fusese cea petrecută în Bărăgan : la 15 februarie 1961. Să mă întorc, să văz ce ziceam în legătură cu data... “Probabil prin martie...”. Ei bine, nu era în martie, ci în februarie și nu în 60, ci în 1961.

S-au înăsprit relații franco-albaneze la Kosovo. Era de așteptat : de la început militarii francezi i-au favorizat, protejat vădit pe sârbi - la Priștina e aceeași situație, de **împărțire** a locului, favorizată de francezi. Nu trebuie uitată declarația (în fapt : “cererea de iertare” formulată de Kouchner la adresa “celor 14 martiri sârbi” - ceea ce nu a mai fost o gafă, ci o gravă eroare : despre nici un albanez nu au spus Francezii că fusese martir, chiar dacă după trecerea lui pe-acest pămînt împutit rămăseseră doar bocancii cu oasele rupte înăuntru). Ieri s-a dus Marele Georgică - așa îi spun eu nătăfletului care-i ministru al apărării Franței, un fel de Babiuc, însă prosticel, nu și ticălos ca Victoraș, cel de la Comerțul Albastru și Exterior...- în Kosovo, să dea mîna cu soldații, să-i încurajeze...Câtă vreme nu va face decât să repete ordi-

nul lui Chirac (comandantul suprem al armatei), de a-i menaja pe sârbi, în vederea obținerii comenzilor de reconstruire a centralelor electrice din Serbia, nimic nu se va schimba. Ieri un soldat rus se hlizea :

«Pe noi nu ne iubesc Albanezii, pe americani și pe nemți îi detestă sârbii. Dar ce contează atitudinea albanezilor - ei nu-i suportă nici pe francezi, așa că...»

Așa că... - așa au ajuns Franțujii : în aceeași oală cu Rușii - și simetrici ai Americanilor și ai Nemților... - iată o altă lecție de diversiune de grad preșcolar din partea ciolovecilor.

Acum, la ora opt se observă câteva găuri în plafonul de nori. Mai știi : poate că vor fi “favorizați” Francezii măcar de soare, că de albanezi... Ne-au înnebunit de aproape două săptămâni cu Eclipsa-Eclipsa-Eclipsa, bataj nemaipomenit, au prefăcut-o într-o chestie, cum altfel?, hexagonală!

Am mai înaintat cu creionul în mână în **Jurnal pe Sărite**. Deși mă topăie să modific câte ceva, mă abțin. Nu intervin decât pentru a limpezi o frază, a corecta o scăpare gramaticală - și o singură dată până acum, pentru a suprima o nedreptate vădită. Este și asta o satisfacție : să nu falsifici, *acum*, o însemnare, să nu escamotezi, cu atât mai puțin: “ștergi” o faptă de scris, chiar dacă nu mai crezi ca *atunci* ; chiar dacă, între timp, ți-ai nuanțat opiniile. Țin minte că atunci când îmi dactilografiam jurnalul, aveam cu totul altă părere despre **Jurnalul de la Păltiniș** al lui Liiceanu - însă am lăsat-o așa cum era notată în momentul *acela* și nu cum “evoluase”, cum devenise în momentul *acesta*, al trecerii pe curat a însemnărilor.

Joi 12 august 1999

A trecut și eclipsa - uf !

De vreo trei zile s-a răcit aerul, iar astă-noapte a fost aproape frig (drept care am dormit până la opra opt !)

Am primit o scrisoare de la un clujean, Ion Oprea, care în 1977 avea 13 ani... Îmi spune că mă prețuiește, însă nu este deloc de acord cu despărțirile mele - mai ales de Monica Lovinescu. I-am scris și eu.

Ieri mi-a venit și *Jurnalul literar* iunie-iulie. Foarte bun editorialul lui Florescu despre Călinescu (și, fatal : despre Manolescu).

Mariana Sipoș are trei intervenții, toate excelente : un dialog cu Sanda Stolojan, un text despre Sanda Stolojan și un altul intitulat “Candoarea domnului Manolescu” - în chestiunea Caraion.

Tot în jurul lui Caraion și prima parte a lui Solacolu : “Panoplia cu săbii ruginite”.

Mi se publică și mie **Vin americanii și Au venit americanii**.

Duminică 15 august 1999

Nimic notabil. Poate mâine.

Acești suși (vezi : n-am zis : “suedezi” ca acel bou de securist [pleonasm] care-l rupsesse în bătai pe unul care primea scrisori din “Suisse”) : organizează un Festival al Vinului la 20 ani o dată. Ei, da : ei sunt helveți, nu cunosc ce-i aceea să nu știi ce faci mâine - dar mite

peste 20 ani...

Adevărat : vinurile lor sunt modeste - însă modul în care lucrează viile... Ca niște vaudois (pluralul să fie : *voduaji* ?) !

Coloniștii de la Șaba, de pe Limanul Nistrului erau elvețieni. N-au reușit să împământenească vița lor, de pământ rece, în Basarabia (oare de ce ?), până la urmă au adus viță /caldă/ din Italia - astfel a ieșit celebrissimul vin Lacrima Christi !

Atât că nu știu cum făceau iarna - acolo, în Basarabia : o îngropau ?

Luni 16 august 1999

Pentru o zi de luni și încă devreme, dimineța, sânt tare obosit. Pun asta și pe seama trezirii din pricina unui zgomot pe stradă, la ora 4, după care n-am reușit să readorm.

Mă aflu sub impresia spectacolului televizual de aseară (Carnavalul Vinului a fost transmis în direct) de la Vevey.

Am mai văzut vii în terase - pe Valea Ronului, în Catalonia franceză, în Italia, în Spania (inițiate de arabi). Acestea, helvetele sunt impresionante prin realizare, nu și prin calitatea realizării. Am impresia că elvețienii sunt mândri, nu atât de virtuțile vinurilor lor (doar albe), cât de performanța tehnică (deci : nemțitatea) lucrărilor - ce au în vedere obținerea unor vinuri, nu o defilare de modă a teraselor...

Rămâne impresionantă starea de spirit a omului care, printre altele, a făcut vinul. Dealtfel, această țară muntoasă nu produce, dintre vegetale, decât ceva orz, legume de pământ rece (varză, napi, cartofi) - și vin! Vinul din Vaud are succes peste hotare (mai ales în Japonia, nu întâmplător), dar nu atât prin calitățile sale, de vin, ci prin ceea ce află clientul despre "în ciuda" : solul ingrat și tenacitatea producătorului.

Așadar, pantele nordice coborînd spre Lacul Leman au fost, de secole, fasonate, terasate. Rezultatul e uneori straniu : vezi culegătorii adunînd strugurii la trecerea trenului, lipindu-se de rîndul cules, ca să nu fie atinși, loviți de vagoane! Poți trage două concluzii de aici : a) că Elvețienii sunt atât de economi, în general, în special cu pământul cultivabil, încât folosesc, nu ultima "palmă", ci ultimul centimetru ; b) că Elvețienii vor să arate (mai întâi lor înșile) că ei știu și pot găsi soluții de compensare a unui sol și a unei clime ingrate cultivării viței - eu înclin spre cea din urmă.

Am urmărit și cu ochiul celui care descoperise oul lui Columb cu un deceniu (dacă cu două?) pe când scria romanul ratat-aruncat :

1. împotriva grindinei elvețienii folosesc costisitoare rampe de lansare a rachetelor cu bromură de argint...

2. împotriva stolurilor de grauri, care devin amenințatori (și terifiți - îi știu, nu doar din Hitchcock, ci din realitatea de la Breaza), helveții folosesc plase cu care acoperă viile...

...Dar nu le-a dat prin cap să folosească plase (adevărat : cu ochiul mai mic) și împotriva grindinei. Eu am făcut asta în Utopia mea. Plasele protejau de grindină și viile de pe pantele abrupte, și porțiunile de livadă cu pomi de "statură" mică (peri de spalier, apoi zmeură, agrișe), dar și serele, acolo nemaifiind necesară ridicarea lor la sfârșit

de sezon vegetativ, puteau rămâne și peste iarnă.

Că tot am ajuns să mă laud : am aflat ceva amănunte despre Goana după “Aurul Roșu” (vinul - în general roșu), cultivat de la o vreme, în Argentina. Un franțuz care a cumpărat acolo câteva mii de hectare și le-a plantat folosește la... vie metoda “picătură cu picătură” inventată de israelieni pentru legume. Asta ar fi una - o “folosisem” și eu - tot la vie ; a doua : în apa aceea picăturită Franțuzul dizolvase îngrășămintă - și pe asta o folosisem. Însă eu mai întrebuișasem un “truc” : la viile în ușoară pantă ori pe teren plat : așezarea, în jurul rădăcinii fiecărui “picior” de pietre mărișoare, ca să le zic așa : pietroaie, bolovani de râu : acestea aveau să constituie “al doilea soare” (prin acumularea de căldură, ziua și slobozirea ei noaptea - în sens invers de jos în sus). Despre “al treilea soare” vorbesc și elveții, astfel numind zidurile, parapetele de piatră, care joacă rol, nu doar de menținere a pământului, ci și de acumulator de căldură / distribuitor în perioada “neagră”.

Eu, în Utopia mea, instalasem pe pantele abrupte ale viei și un “teleferic” pentru urcarea-coborîrea materialului, a recoltei. Elvețienii preferă să folosească zileri cărători cu spatele, recrutați dintre... alpiniști diplomați...

E-he, câte alte invenții minunate n-am inventat eu la viața mea (de inventator)...

Concluzia - pe care am enunțat-o : pentru a “face” vie și pentru a organiza o Sărbătoare a Vinului - din 20 în 20 ani ! - trebuie să faci parte dintr-o comunitate ca a elvețienilor, stabilă, necutremurată de războaie, de revoluții, de invazii.

Să-i spui unui român (ori ungur, ori sârb, ori polonez) :

«Ne întâlnim la următoarea ediție a Sărbătorii Vinului !» ar fi un nonsens, o insultă.

Vineri 20 august 1999

Azi mi-a adus Andrei Velescu din România 13 (!) exemplare din **Jurnal de apocrif**. Am de unde să dau în jur.

Tot azi mi-a telefonat Stoiciu, întrebându-mă dacă am telefonat soției sale, în absența lui, vrînd să trimit ceva... Nu telefonasem (nici nu știu numărul), dacă vreau să trimit ceva, o fac prin poștă. M-a întrebat dacă mai trimit de publicat în *Cotidianul*. Am răspuns că n-am scris, deci nu am ce trimite. M-a întrebat dacă am primit *Viața românească* “apărută acum două luni”. I-am spus că probabil o s-o primesc după trei luni, preț de o treime de copil...

Între timp m-am ocupat (în sensul original : am instaurat o ocupație asupra presoanei mele) numai cu Universitatea de la Cetatea Albă. I-am făcut Biblioteca. Am găsit, cred, soluția cea mai apropiată. O să vedem. Oricum, nu am nici un chef să scriu pentru *Cotidianul*.

Singura satisfacție : Ieri, la Belgrad, manifestanții l-au huiduit pe Drașcovici, făcîndu-l trădător, Iudă... Când i-am amintit lui Stoiciu episodul (Drașcovici fiind unul din “litigiile” noastre telefonice : eu îl pizdesc și-l tratez de Păunescovici ; el zice că-l cunoaște : “e un om minunat...”) - nu și-a amintit deloc. Dar deloc !

Duminică 29 august 1999

În fine, după lupte seculare am încropit textul acesta :

[*Vezi textul “Spune-mi alături de cine semnezi...” în Butelii... 1999*]

Se va fi observat : hălci întregi din acest articol - și mai ales listele - apar în jurnal, în luna iunie (sau iulie ?). N-am ce face : mă repet. La urma urmei, pe mine (mă) repet.

Luni 30 august 1999

Am pus la poștă plicuri pentru Cornel Dumitrescu și pentru Stoiciu.

Stare de sfârșeală, nu doar totală - ci finală. Și o tristețe din aceea de după.

De parcă am fi avut vacanță - și s-a sfârșit ; de parcă am fi fost într-o lungă și frumoasă călătorie (de-o pildă, la Sevilla...) și a trebuit să ne retezăm plăcerea ; de parcă...

De parcă.

Mărti 31 august 1999

Coșmar : Un individ mare de stat mă sechestrare și mă anunțase : «Trebuie să plătești pentru ce mi-ai făcut acum 51 ani, la internat !»

Eram terorizat : nu-mi aduceam aminte să fi făcut un asemenea rău, încât să fiu acum pedepsit (calculasem : “acum 51 ani” aveam vârsta de 13 ani, adică eram în anul școlar 1948-49, or atunci mă aflam la Șeica Mare, iar gimnaziul de acolo nu avea internat, stăteam în gazdă la o babă, cu Ilă...). În același timp știam : nu era adevărat ce spunea sechestratorul meu : fie altcineva îi făcuse ceva, fie nimeni - dar nu era nimic de făcut...

Când m-am trezit din vis a fost o liberare.

Citesc de câteva zile **Jurnal**-ul lui Jean Leontin Constantinescu, trimis de Răducă. Nicolae Florescu îl publicase întâi în *Jurnalul literar* (sau fragmente, nu-mi dau seama, fiindcă acolo nu-mi atrăsese atenția). În volum însă...

Mi se pare extraordinar. O dată, prin “lumea de atunci” (jurnalul începe în 1947, însă diaristul vorbește și de timpul dinainte) : murdară ; mizerabilă ; apoi prin “stilul” deosebit de vehement. Face câteva portrete (Cotruș, Eliade, Cretzianu, Buzzești) feroce, în vitriol.

Încolo - și el un exilat român în Franța, copleșit, strivit, terorizat de pâinea zilei de mâine (că pe cea de azi tot n-o are...). Am să revin cu citate după ce voi termina de citit.

Constantinescu : din generația lui Eliade, a lui Sebastian, a lui Cioran. Scrie nemaipomenit de neglijent, se fasoleşte cu totul nesuferit pe fran- țuzește, scrie greșit numele unor români (Ghiorghiu), însă când e mânios, îi ies de sub condei formulări memorabile.

Și adevărate.

Băgare de seamă : generația lui a deștelenit exilul românesc. Aceia au fost pionierii. Amicii, inamicii lui : diplomați, politicieni, scriitori, militari, ciocoi, boeri, regi (atunci erau doi : Carol și Mihai, mai exista și Prințul Nicolae) aveau măcar scuza necunoașterii exilului adevărat (adică imposibilitatea de a te mai întoarce în țară). Pe seama ei am putea pune toate lipsurile - de caracter mai cu seamă - generația mea își confecționase scuza uzurii prin pușcărie, a uitării (sub vremi) a normalității...

Din mărturii ca a lui Sebastian (dar și din **Agendele** lui Lovinescu), acum din Leontin Constantinescu aflăm că sântem toți o apă și-un pământ ; tot căcatu-ăla. Generație după generație, parcă trase la indigo - nici evoluție, nici involuție: eternitate, vorba Mioritzei. Cine spunea că ne pătează reputația doar niște indivizi, niscai cazuri : ciori albe, oi râioase - altfel poporul nostru, în integralitatea lui, mamă-mamă ce virtu-osnic este el !?

Primul șoc de acest gen l-am primit când am citit **Correspondența** lui Bazil Munteanu editată de Cușa, în Ethos. Al doilea gong : Lovinescu, **Agende**. Al treilea n-a mai venit ca surpriză, ci ca o confirmare : Sebastian... Poate (nu poate : sigur) fiindcă al patrulea (îmi fusesem eu, tot cu **Jurnal I-II-III**.

A propos de poporul nostru - am citit în *Lumea Liberă* ultimul număr un fapt cu totul și cu totul divers:

Un român d-al nostru, din popor (pe nume Romeo Apetrei din Grămești, Suceava), ca să-l pedepsească pe copilul său, văzut în tovărășia altuia care fuma, l-a... mușcat de puță - hai să zic: puțică, băiatul avînd abia zece ani. Acuma, dacă stai să te gîndești bine... ce era să facă bietul tată? Dacă i-ar fi crăpat fiului capul cu toporul, dacă l-ar fi stropit cu gaz și i-ar fi dat foc, dacă l-ar fi încuiat în cocină și l-ar fi lăsat să-l sfășie porcii, ce-am fi zis noi, ăștia, care habar n-avem de durerile poporului 'ncitor ? Și nici nu l-a ucis - prin asasinare, de să zici. Doar l-a mușcat olecuțică / de puțică, atît cît să se infecteze și să fie necesară spitalizarea purtătorului. A, și nici vorbă de abuz sexual, doamne ferește ! Doar l-a mușcat un pic de ce i-a venit în raza gurii. Cum adică : nu ne revoltăm când Tysson, pe ring, excedat de "ținerile" adversarului, uită pentru o secundă că e boxeur (cum ar veni : lucrător cu pumnii) și-l mușcă p-ăla de ureche - dar ne revoltăm că un părinte își educă odrasla cu mijloacele aflate la îndemână ?

SEPTEMBRIE

Joi 2 septembrie 1999

(...)

M-a deprimat (până și pe mine) **Jurnalul** lui Jean Leontin Constantinescu. Citind cu creionul în mână ce scria acest om cu două-trei decenii înainte de a începe și eu să țin jurnal, m-a copleșit desnădejdea : nu mai avem scăpare, fiindcă nu e un oarecare accident momentul prezent - ci o constantă : Pui de Lei: lichele-au(/am)m fost, lichele-s încă... Bietul de el (Leontin Constantinescu) : ne compară, nu cu nemții, nu cu spaniolii - ci cu georgienii. Și ne găsește, vorba lui : "larve". Începând să citesc, aveam de gând să scriu despre jurnalul lui. Din motive de sănătate, cum se spune, am trudit la el vreo săptămână (cu cititul), iar când am ajuns la sfârșit, eram gata epuizat, gata consumat, nu mai aveam nici un chef să scriu și despre scrisul altuia - ca să spun, ce : că, da : sântem larve ? Fără a ști de existența lui JLC (nu i-am auzit numele pomenit de nimeni din cei cu care am avut de a face, întâia oară i l-am întâlnit în *Jurnalul literar* - rușine să-mi fie !), și eu scrisesem "cam tot așa", la timpul meu. Confirmarea, în loc să mă bucure, m-a pus la pământ, ca toate adevăririle în rău.

Nu, nu mă simt bine ; ba, ca să fiu în tonul Bulii : din contra.

Mă consolez și mă istovesc desenând Universitatea de la Cetatea Albă. Fac, desfac, desenez, iar a doua zi - sau a cincea - șterg și modific. Folosesc hârtia, dar e de parcă aș scrie pe nisip.

Vineri 3 septembrie 1999

M-am odihnit un pic astă-noapte (s-a răcit simțitor aerul...)

Aseară, târziu, pe France Musique, o lungă emisiune despre *klezmer*. Nu sânt deloc sigur că așa se va fi scriind în... americană, dar așa am receptat eu din gura francezului prezentator al "noii muzici de jazz".

Chiar așa a spus : că e nou-nouță. Și că se adapă din muzica țărilor din Europa de Est - ca și cum ar fi prima care pompează din cehă, poloneză, slovacă, ungurească, românească, bulgărească...

Când a difuzat o chestie anunțată : "Rumanian Rhapsody" (cam așa ceva), am crezut că au încurcat discurile la ei, în studio. Oricum, îmi făcuse plăcere să reaud **muzică basarabeană** - am zis bine : în multe privințe muzica (mai ales cea "de jucat") se deosebește de cea a Moldovei de pe malul drept al Prutului. Cu atât mai autentic (basarabeană), cu cât era interpretată la alămuri (ai fi zis : aceeași formație pe care se reazemă Kusturica în filmele lui sârbo-țigănești).

Dar nu încurcaseră benzile : prezentatorul a mai explicat o dată că muzica aceea "din Estul Europei" este, în fapt, evreiască. Într-adevăr, evreiască este (prin interpretare), însă carnea ei, substanța : curat basarabeană.

Pentru un motiv... istoric : în gubernia rusească Bessarabia (înce-

pînd din 1812), rusismul a pătruns și la sat (în principiu protejat de... analfabetismul și versantul celălalt al băștinașilor : oralitatea), vehiculat de noii coloniști coborîți din Nord, din Galiția : Evreii. Nu am citit vreun studiu despre muzica din Basarabia, dar știu, cu urechea, cu ochiul și cu vorba părinților (care, ca învățători alcătuitori de monografii și culegători de obiceiuri vor fi știut ei câte ceva) : în Basarabia (rusească), *lăutarul* era **și** țigan - dar mai cu seamă - ca în Galiția - evreu. Nu am sub ochi scrierile lui Madan (le-am împrumutat cuiva și nu le-am mai recuperat - cum se-ntâmplă), dar mi-a rămas proaspătă căldura (și recunoștința) cu care vorbea despre "Barbu Lăutaru al Moldovei răpite de ruși, cântărețul evreu Lemeș" (așa îl grafia Madan). Mai adăuga : Lemeș fusese cel care, cântînd la "gioc", la nunți, la petreceri țărănești - dar și la baluri, la sindrofii ale boerimii (care doar astfel își arăta "interesul pentru popor - cel pentru care el, suferitorul, avea mult... dor...") a păstrat și a răspândit cuvîntul-și-muzica locului. Desigur, era vorba de secolul al XIX-lea.

Revenind la *klezmer*, întâia surpriză :

- vorbind despre acest "jazz nou", prezentatorul nu a avertizat că este... cam vechi, cum ar zice un ardelean ;

- că "motivele" nu sunt evreiești (galițiene, idiș), ca să dea "muzică tradițională evreiască" - conced : "din Basarabia", ci curat populare basarabene : hore, sârbe, rusăști (pluralul singularului : ruseasca).

Contribuția Evreilor la răspîndirea temelor basarabene : înregistrarea (cu urechea), ușoara și inevitabila prelucrare, apoi interpretarea și prezentarea - atît la New York, cît și la Tel Aviv - drept... "muzică evreiască". Au avut însă grijă (mai puțin muzicienii, cît managerii) să pregătească o eventuală obiecție, anunțînd : "această muzică nu este acceptată de Evreii ortodocși - fiindcă este prea... necanonică".

Va fi fiind și necanonică, dar în primul rînd, este ne-evreiască - păi dacă-i basarabeană...

Dealtfel, auzisem la Radio Shalom o piesă extrem de cunoscută, executată la clarinet (aseară am reascultat-o și am aflat că e interpretată de un *klezmer* destul de bătrîn, care, la rîndu-i, este ucenicul altuia, "inventatorul" stilului cu același nume și care își făcuse cunoscută muzica prin anii 30. Am mai aflat : Benny Goodman, celebrul clarinetist de jazz, fusese, inițial, *klezmer* ! Or Goodman face parte din generația bătrînilor afirmați înainte de 1940. Îmi displicuse profund interpretarea de care am amintit (acum nu mai vorbesc de Goodmann), i-am zis : schelelăială. Interpretul își îngăduia floricele de virtuoznik (sic) de cel mai prost gust muzical - de mirare la un evreu. Dacă motivul ar fi fost adînc prelucrat, mult frămîntat, nu ar fi existat nimic de spus ; însă fondul rămîne violent, viguros, indniabil basarabean (melodii pe care mi le amintesc, interpretate de... țiganul Volincă și de fanfara lui, la horele și nunțile din Mana), însă 'podobită cu melisme de cea mai tînguioasă extracțiune (dar nu mioritoasă). Dacă de pildă, la Michel Jonas (alt "mare jazzist" ! - evreu din Ungaria) melismele sunt recognoscibile : vin din muzica de sinagogă și stau la locul lor (deși eu unul nu mă dau deloc în vînt după "stilul" lui), în cea prezentată drept *klezmer*, falsul este vădit.

Iată de ce : din câte explica prezentatorul (care probabil citea ce

era scris pe poșeta discului), *klezmer* înseamnă, în idiș : *colporteur* - adică exact ce era legendarul “lăutar” Lemeș ; “un fel de Barbu Lăutaru”. Da, dar Lemeș - ca și alți lăutari evrei - colportau în sânul *altei comunități decât a lor* (în cele poloneză, lituaniană, ucraineană, rusă - acolo, în Galiția), specificul acelor comunități - la noi în comunitatea moldoveană în general, basarabeană în special, traumatizată și îmbrâncită în tânguire, în jălălniceală-văicăreală de Cedarea de la 1812.

Or, cu excepția acelei “rapsodii românești” difuzată la începutul emisiunii, nu a mai fost vorba de un...- nu sub-strat, ci de strat-ul muzicii, numită corect : *klezmer* (colportată), însă - ca și termenii *glasnosti* și *perestroika* - a fost lăsat așa, la... cheremul... neînțelegerii celor din afara limbii în care a fost exprimat termenul.

A mai fost vorba de “un clarinetist negru, atras de *klezmer*” - foarte bine : clarinetistul negru schelălăia înfloricelit taman ca evreul fondator de școală... muzică populară din Basarabia !

Sâmbătă 4 septembrie 1999

Mă întorc la Cetatea Albă. Măcar acolo - pe hârtie - fac și desfac (după bunul plac - asta a fost rima, dar nu și adevărul curat, fiindcă nu bunul plac mă călăuzește în acest joc ludic, ar fi zis Săraru) cu creionul, cu guma... Acum mă ocup de partea nordică a campusului, cea “dincolo de canal”, care va fi anexa civilă și truditore a Universității - acolo vor locui profesorii, administratorii, meșteșugarii, persoanele care vor lucra pentru studenți. În fapt, va fi un cartier (nou) al orașului Cetatea Albă. Sau o localitate aparte, ținând de Universitate ? Mai degrabă așa. În faza finală va fi un adevărat orașel, cu viața lui, cu gospodăria lui, iar oamenii, în loc să meargă la uzină, vor merge în Campus, la lucru. Va avea (localitatea) alte două surse de venit : stadionul acoperit, care va găzdui - pentru nordici - întâlniri de atletism, fotbal, rugby, echitație, patinaj (hockey), motocros de sală, box - ba chiar și concerte “populare”; apoi o industrie a imprimeriei. O parte a “brațelor” se vor activa, deci, pe loc (de la : *localitate*) : la întreținerea “uzinei” care va deveni Stadionul și la funcționarea hotelurilor pentru sportivi și spectatori. Hai să adaug o a treia activitate ce nu va ține direct de Campus : pepinierele.

Mă duc la lucru : am drum lung de făcut...

Duminică 5 septembrie 1999

Așa cum ne înțelesesem : nimic.

Presupun : am făcut rău în zilele, perioadele în care nu am consemnat în jurnal, motivând : “Nu am nimic de spus...». Adevărat : nu am nimic interesant de spus, dar trebuie consemnată această ne-avere ne-interesantă - astfel : “Azi nu am nimic de spus”.

Deci am păcătuیت față de mine, ne-scriind : “nu am nimic de scris”, așa cum păcătuiesc amicii din România care-și motivează tăcerea, ne-răspunsul la scrisorile mele prin : «Ce să-ți fi scris - dacă nu s-a întâmplat nimic nou...?»

S-a voalat cerul. De-acum începe toamna. Va mai re-veni încolo, în octombrie, apoi gata : vom recădea în clima Parisului.

În “anexa” Universității am desenat: un liceu și o școală normală - în accepția română : cea pregătind învățători. Am pierdut de multă vreme legătura cu lumea dascălilor, însă impresiile de la pornire (a nenorocirii - și a țării și a profesiei - venită odată cu “campania de lămurire, la sate”) nu a putut să fie dezmințită. Din păcate. Justific asta, pornind de la cauză la efect, cu întrebarea : «Cine i-a învățat pe învățătorii-dezvățători învățătura de oameni și de învățători ?»

«Profesorii - de la școlile pedagogice, de la facultăți”.

Am văzut cât - dar mai ales *cum* - îi învățaseră pe elevi și pe studenți profesorii. Ei, *cum*... Exact cum face G. Adameșteanu jurnalistică : îi învață pe alții ceea ce nu știe ea.

Unul dintre începuturile însănătoșirii unei comunități ca a noastră, grav atinsă, este (alături de sănătate) educația. Firește, am rostit o chestie știută de toată lumea - dar, ca la noi : o știi, însă nu ții seama de ea. Deci : pentru ca, în sfârșit copiii să pornească în lume cu o învățătură corectă, trebuie mers și “atacat” izvorul, începutul: învățământul universitar.

Cetatea Albă va reproduce la scara 1:20 ce va fi necesar să se întâmple în tot ținutul românesc. Așadar : o Universitate - aceasta apăsător umanistă (există o facultate de Agronomie, dar se va chema : de *AgriCultură* și va face parte dintre umanioare, prin funcția ei educativă) care îi va pregăti pe profesorii învățământului mediu.

“Lanțul” va fi acesta :

- profesorii universitari de la Cetatea Albă vor ține cursuri și la Liceu și la Școala Normală ;

- studenții din ultimii ani - de la toate facultățile - vor face o susținută practică la Liceu și la Școala Normală ;

- elevii ultimelor cursului superior ai Școlii Normale vor face practică (de predare) la Școala de Aplicație, aflată în incinta și în... proprietatea Școlii Normale (ca un laborator, ca o pepinieră);

- drept rezultat : Școala de Aplicație (denumirea poate să-i fie ajustată) : o școală de elită - ca cea a Normalei Noastre de la Sibiu (până în 1948, la reformă), unde a fost elev și N. Manolescu.

Adevărat : va fi un circuit închis - dar numai unul dintre circuite. La Universitate pot intra candidați de oriunde, fără examen de admitere, însă după un an de probă, cei inapți vor fi sfătuiți să-și caute norocul în altă parte.

Povestea cu examenul de admitere : oricât de aparent înclinată spre selectare, spre “calitate”, rămâne o probă traumatizantă și nedreaptă.

Deviza trebuie să fie : «Vine oricine - rămâne cine poate».

În primul an toți studenții vor primi o bursă - standard, minimă : cât să le permită să plutească un an : și să confirme (ori să infirme). Adevăratul examen de admitere îl vor da dinspre anul I spre anul II. Atunci, potrivit notării, vor fi confirmați și vor primi burse adecvate.

Dintre multele bune obișnuințe ale universităților anglo-saxone se va reține și aceasta :

Termenul de “muncă fizică, degradantă” - va fi abolit. Studenții

vor fi încurajați să își câștige banii de buzunar, nu ca pe timpul meu, descărcând vagoane de cartofi, în Gara Obor, ci, atât la servicii, în incinta campusului (la restaurantele-cantină, la oficiile poștale, bancare, la întreținerea curățeniei, la întreținerea parcului de biciclete, cât și la “taxiurile” tricicletice (?) - în fine, lucrând acasă (la cămin) pentru edituri și pentru imprimerii. Desigur, aceste venituri nu vor afecta bursa.

Facultatea de Agronomie - pardon : de *Agricultură* va fi de aproape flancată de una de Biologie (agriculturală, firește) și va fi dirijată spre ceea ce se numește acum “ameliorare” (a solului, a apei, a aerului - a sufletului). Pe lângă laboratoarele propriu-zise, va fi dotată cu importantă suprafață de sere (toate cu plasă retractilă-rulabilă pe coamă, din septembrie în iunie) și cu pepiniere.

Cu excepția unei secții de viticultură, pepinierele (și o parte din sere) vor produce puieți de arbori (nu de pomi fructiferi) ; destinați creării de benzi, “petice”, “masive” - de pădure ; destinați marginilor drumurilor, a cursurilor de ape ; zonelor urbane : străzilor, bulevardelor, parcurilor. Pepinierele (și serele) Agriculturii nu se vor ocupa de plante exotice - treaba altora - ci cu producerea “materialului săditor”, cum i se spunea pe când lucram și eu la așa ceva (atât în Bărăgan, cât și în “libertatea” de la Șercaia). Fiindcă va fi nevoie de multă verdeață, în primul rând în Campus ; apoi în jurul lui. Aceste pepiniere (și sere) vor începe a exista încă din “preistoria” Campusului : chiar înainte de a demara primele săpături, imediat după trasarea perimetrului, vor fi așezate spre Vest, în plină câmpie a Bugeacului. Firește, va exista o “problemă” : apa, însă o pepinieră are mai puțină nevoie decât o cultură de câmp. Se va face un foraj și va fi asigurată apa necesară funcționării stabilimentului.

Luni 6 septembrie 1999

A telefonat Dinu Zamfirescu, de la București. Propunându-mi să facem ceva împreună, noi, “exilații (refugiații) politici”. I-am atras atenția că el este un fost, eu sânt unul din cei doi actuali, Radina fiind celălalt.

În fine : Românii din afara României (Basarabia, Bucovina, Ucraina, Timoc, Voivodina) să fie recunoscuți ca cetățeni români. Asta a fost propunerea lui Zamfirescu. Eu am zis că Basarabenii și Bucovinenii și-au exprimat totdeauna atașamentul, chiar apartenența la România, însă cei din Timoc, din Voivodina - ba. Și n-or fi fost aceia mai persecutați de bulgari și de sârbi decât Românii de ruși. A rămas să mai vadă. Presupun că i-am dezumflat oleacă avântul...

Facultatea de Teologie are să fie pe o insulă a “lacului”, chiar la intrarea în campus. Așadar : insula este un dreptunghi cu laturile de 300 și 400 metri ; este orientată Vest-Est ; înspre apus are, pe ax, stadionul descoperit (deci : al Universității), iar în partea opusă, pe lac va avea : arteziana mare (după modelul celei de la Geneva) și, mai departe, “poarta” spre Liman - peste apă, la 5 km se află, pe malul celălalt târgul Roxolani (?).

În insulă se înscrie un dreptunghi de 175/230 metri. Înălțime :

6 metri, va avea două nivele - al doilea mascat, fiindcă pe toată circumferința va exista galerie (cca 7 m. lățime). Aici nu vor conta coloanele, ci deschizăturile : triunghiulare, dreptunghiulare, trapezoidale - alternativ : una cu baza mare jos, următoarea cu baza mică jos, "îmbucându-se".

Pe acest dreptunghi există un altul (130/170 metri). Acoperișul acestuia va constitui masa, tava bisericii : corpul central : piramidă cu baza de 77 metri, înălțime 77 ; spre apus - deci pe unde se intră - turnul "clopotniță", piramidal : baza 11/22 metru, înălțime 111 metri. Turnul : descentrat, adică în jumătatea sudică a corpului central, nu va fi lipit, ci se va îmbuca în corpul central ; absida : 22/22/55 metri, în jumătatea nordică a Estului - și tot îmbucată.

Acum vreo săptămână, când am găsit (miracol !) planul bisericii, proiectată a fi așezată la Orhei - desenat prin 1992-93 - m-am bucurat foarte ; i-am modificat doar dimensiunile și proporțiile corpului central (la Orhei era rectangular).

O văd : arată foarte bine. Deși... necanonică. În ciuda ascuțimilor, poate fi luată drept... o moschee. Să fie. M-au interesat puritatea liniilor și sensul acuzat suitor.

De departe "baza", prin galerie, va juca pe alb-negru, lumină-umbră ; nivelul superior - al cărui ferestre vor fi vizibile (voi reveni la ele) - va constitui "platforma" bisericii. Cam două treimi din circumferință va fi marcată de un "suport" : pentru basoreliefuri în interior, spre biserică, fresce în exterior - acestea vor avea înălțime de doar 2 metri și vor putea fi privite de pe terasa inferioară, aflată deasupra arcadelor.

Înapoi, la "piramide" : corpul central va fi transparent. Nu știu cum vor scoate arhitecții-inginerii cămașa unui asemenea spațiu, având o asemenea destinație, însă eu văd "coloane" extrem de subțiri (metalice) marcând verticala și având și funcție de susținere : apoi mai văd vitraliile : cum nu se vor putea monta vitralii înclinate, decât îndărătul sticlei protectoare ; apoi : un vitraliu nevertical se deformează ușor - le-aș, pe de-o parte : atârna, ca pe niște tablouri (dar privilegiate și din dos...), pe de alta, instala pe șevalete (și ele verticale. Firește, nu vor filtra, modula, fabrica lumina ca cele clasice, verticale, însă, cine știe : poate că o vor face frumos altfel, nu ?

Inima edificiului - aceea neluminată, aflată sub biserică - va fi folosită ca depozit de cărți ; vor exista niște luminatoare mai speciale pentru nivelul II, acea porțiune a lui care nu primește lumină suficientă (sau deloc) prin ferestre : în jurul "piramidelor" vor exista bazine cu apă ; fundul lor va fi din sticlă și va permite o lumină de acvariu dedesubt...

Miercuri 8 septembrie 1999

Am primit de la Solacolu două volume scoase la Dialog : **Părerile răzlețe** (corespondență cu D. Vighi), în care sunt repoduse câteva texte (sau fragmente) ale mele și o culegere de articole de Ileana Vrancea în care autoarea se războiește cu falsificatorii istoriei evreilor din România și cu fabricanții de "antisemiți" (ca prietenul nostru Shafir, în

legătură cu I. Petrovici). Cred că o să scriu și eu ceva în legătură cu apărătorii “adevărului” statului Israel (și ai echipei eterne Iliescu-Roman) - și deloc ai adevărului. La aceștia, spre surpriza mea Ileana Vrancea îi adaugă pe Shafir, pe Lavastine-Ioanid, pe Andrei Cornea, pe Radu Florian, pe Lilly Marcou, pe Ed. Reichmann... N-am dat de numele lui N. Manea și nici de al lui Crohmălniceanu, ambii colaboratori asidui ai Revistei Cultului Mozaic - puținică răbdare...

Am primit de la New York, de la Mirela Roznoveanu ultima ei carte, **Platon** și o scrisoare caldă.

Tot ieri mi-a parvenit o scrisoare trimisă la 26 august din Târgu Mureș, venită după aproape două săptămâni. Nicoleta Sălcudeanu : a primit **Patimile**... trimisă de Rodica Pop. Mă anunță că următorul număr din *Vatra* (dedicat jurnalelor) va cuprinde și un text al ei. Sper ca între timp să fi primit și **Jurnal de apocrif**...

Joi 9 septembrie 1999

sau : 9. 9. '999

Sami Damian nu primise o scrisoare de la mine - am scos-o din ordinator, i-am trimis-o. Cum am găsit că nu este chiar lipsită de interes, o reproduc aici, fie și cu întârziere :

Paris, 14 iulie 1999

Dragă Sami,

Abia cum îți scriu despre volumul trimis (felicități ! la mai multe !!), **Aruncînd mînușă**.

Am regăsit cu o ascunsă (?) satisfacție convergente în gusturi - vezi, n-am spus: idei. Mai ales în privința unor stricători de țară și de cuvânt : D.C. Mihăilescu, Toiu, Al. George, Salex-Nepotescu, Ciocârlie...

Totul argumentat, cu citate...

Că vorbim de citate : de unde până unde un alimentat la toate troacele ca Lacouture - recent convertit, nu doar la democrație, ci de-a dreptul la gaullisme (dealtfel ca și fostul meu prieten Glucksmann... ce timpuri, ce moravuri !) - poate deveni... citabil ? Cu Lacouture nu poți merge nici până la tutungeria din colț, dar-mite să-l iei drept izvor ! Și cum : prin filtrul... Feliciei Antip ?, că vorba ceea, numai tovarășa Felicia mai lipsea !

A propos de Felicia : nefericit și citatul de la p. 137 din Stafia Banuș. Ce Dumnezeu : nu ți-a sunat rău în ureche (fiindcă nu era ironie...)?

Că tot ne iubim noi, dragă Sami și ne facem reciproc zile fripte (altfel culturale) :

- Cred că este greșit - ba chiar tendențios - comentat citatul din F. Constantiniu (p. 28), cel care zicea cam așa : Dacă este considerată agre-siune campania din est [din partea României], să fie considerată agresiune și campania din vest. N-am înțeles deloc, dar deloc ce vezi tu fals, mincinos, tendențios în această simplă - și de bun simț - constatare ? Am comis un **act de încălcare a unui teritoriu străin**, atît în iulie 1941, când am trecut Nistrul, cât și în octombrie 1944, când am trecut Tisa. Despre asta era vorba, nu despre altceva. Această “balanță”, cu atît mai vîrtos, cu cît tu singur pui pe două coloane “ciuma roșie - ciuma brună” (tu îi zici pestă...).

Îți mai atrag o dată atenția, dragă Sami : tu, evreu, te-ai lăsat contaminat de românism (ai noștri nu percep timpul trinar, amestecă trecutul cu prezentul - când îi aranjează - ignoră ceea ce se numește cronologie, adică succesiunea evenimentelor).

Astfel, tu așezi drept **cauză** un element care este, în realitate, **efect** :

În chestiunea Basarabiei și a persecuțiilor împotriva evreilor și a ȝiganilor : Vai, a existat un program, o “teorie”, însă, *în executarea lui bestială*, o importanță decisivă l-a avut comportamentul evreilor din Basarabia în timpul retragerii Armatei Române după ultimatumul sovietic - “Cele 7 zile de groază”.

Or acest eveniment s-a petrecut *între 27 iunie-3 (sau 4 ?) iulie 1940*. Masacrarea evreilor a început un an mai târziu, *după 22 iunie 1941*, când s-a pornit războiul. Chiar persecuțiile, chiar uciderea *și* a evreilor în timpul rebeliunii legionare (*în ianuarie 1941*), sunt **ulterioare** evenimentului din iunie-iulie 1940, deci, într-o bună măsură, încrâncenarea românilor împotriva evreilor poate fi considerată efect, nu cauză.

Tu, dragă Sami, nu poți fi necinstit ca Ehrenburg și ca Grossman (ei, da, disidentul de mai târziu, după ce fusese un crâncen realist-socialist), alcătuitori ai **Cărții negre** (în 1945) în care stă scris (citez din memorie) :

Severitatea cu care organele sovietice i-au tratat pe jandarmii și boerii regaliști români, în Basarabia și Bucovina de Nord era cauzată de bestialitatea cu care Românii îi uciseseră pe evrei, în Basarabia și în Transnistria.

Fals evident pentru orice om de bună credință. Aici nu mai este vorba de *pedeapsă*, de *răsplată*, de “*merit*” - acestea în alt... paragraf - ci **de cronologie**. *Evenimentul B* (de la **Bestialitatea** românilor împotriva evreilor) nu a fost *înaintea* *Evenimentului A* (de la... Atacul evreilor împotriva convoaielor de retrași și de refugiați români, începînd din 27 iunie 1940), ci **după**.

Încă o băgare de seamă - nu cumva ți-am mai scris-o?: afirmi că (volumul) “**Dosarul Goma** a fost alcătuit de Țepeneag și de alții”. Nu, domnule. **Dosarul** - după cum stă scris și pe copertă - a fost alcătuit de Virgil Tănase. Că Țepeneag a fost inițiatorul, supraveghetorul, editorul - da, însă nu se poate scrie negru pe alb ce ai scris tu. Că Tănase este un porc de câine ? Este, a devenit - sau era, dar nu se știa, avansa “acoperit”... Însă atunci - în vara anului 1977 (eu eram încă în România) - Tănase a redactat cea mai mare parte a textelor, a tradus și el (ca și Paruit, Marie-France Ionesco, Sanda Stolojan). Acesta este un adevăr, nu o umoare.

Despre Blandiana, ți-am promis că nu mai zic nimic rău în scrisorile către tine: prea suferi. Ca să suferi mai puțin, am să spun că titlul capitolului închinat (sic) Dânsei I : **Ana Blandiana nu putea răspunde** este inspirat respectuos din filmele de spionaj sovietice (sau poate doar cele din RDG ?).

Dragă Sami, după ce te mai felicit o dată (nu strică) pentru volum, îți sugerez să reflectezi oleacă la absența din eseistica ta (politică) a lui Petre Roman. Dai în Iliescu, zici de Stănculescu - ce să mai vorbim de V.C. Tudor și alți Cionți. Dar nu spui nici de frică :

România Mare - prin directorul ei Eugen Barbu - a primit aprobare de la Iliescu, **la insistența lui Petre Roman**.

De partea mea, am să reflectez la atacurile mele nedrepte la adresa unor buni. Și am să scriu ceva numai despre nocivitatea tandemului infernal Iliescu-Roman.

Te salut,

Prietenia lui

Paul Goma

Mă întorc la Cetatea Albă :

Am vorbit de mănăstirea de maici avînd hramul Maria din Magdala ? Bine, vorbesc acum:

Surorile de acolo vor face treabă de *surori* : în incinta mănăstirii va exista o bolniță cu patru (mari) secții : una dedicată alcoolicilor și drogaților ; a doua : copiilor handicapați ; a treia : atinșilor de sida - în fine a treia : un cămin-spital pentru bătrîni.

Mănăstirea va avea un teren mărișor. Acesta va rămîne cultivat

(legume, plante medicinale, fructe - sere), constructibil cu excepția unor eventuale pavilioane spitalicești.

La “bolniță” : firește, personalul medical (medici, laboranți, tehnicieni, etc) vor fi laici - însă conducerea generală, administrativă a așezământului va fi neapărat călugărală.

Mănăstirea va avea activități și în exterior : câteva puncte de distribuire a alimentelor “crude” (ce urmează a fi preparate, acasă - de nevoiașii care au un adăpost) și de mâncare gătită pentru aceiași ; unul, neapărat, la gară : acolo, în afară de mâncare caldă, să li se dea celor eșuați prilejul să se îmbăieze, să aibă asistență medicală, să poată schimba îmbrăcămintea, să le fie asigurat un adăpost - mai cu seamă pe timp de iarnă.

Când reputația îi va fi consolidată, mănăstirea va organiza “echipe” alcătuite din surori care vor porni la colectat fonduri - atât în locuri publice : în parcuri, piețe, în fața băncilor (cele cu bani, nu cele cu patru picioare, din parcuri...), cât și la sediile firmelor prospere.

Ce confesiune va avea mănăstirea Maria din Magdala (cu biserica ei cu tot) ? ce întrebare : ecumenică - sau : neo-ortodoxă.

Că tot mă aflu la capitolul destăinuiri :

Stadionul acoperit... cum va fi el ‘coperit ? Simplu : pe copertina rigidă, cea protejind în permanență tribunele, dar nu și pista cu peluza - și avînd “orientare” de accent circumflex fără vîrf - vor fi instalate cabluri paralele, pe sensul nord-sud (al vîntului de iarnă, dominant) ; acolo, în “odihnă” va sta, într-un sac special, strînsă, cupola de pânză ce va acoperi restul - cum ?

În anotimpurile călduroase, dar și zilele cu ploaie, pe cablurile întinse va fi glisată spre sud pânza cupolei ; simultan un balon sferic, central și cinci-șase baloane cilindrice, așezate radial vor fi umplute cu heliu. După ce pânza cupolei se va fixa în locurile convenite, baloanele o vor umfla, înălța la mijoc, astfel ca apa de ploaie să alunece ușor. Deși materialul cupolei va fi neaderent, trebuie ținut seama de faptul că există riscul depunerii zăpezii ; nu e nimic : oameni înarmați cu “lânci” cu aer comprimat vor spulbera zăpada - mai exact o vor desprinde de pe pânză, obligînd-o să alunece pe copertina rigidă - de unde va fi împinsă în lături.

Cu adevărat periculoasă va fi ploaia înghețată. Sper să se găsească formula unui material al cupolei care să nu permită cu nici un chip apei de ploaie să zăbovească, necum să adere - fenomen ajutat și de aerul cald adunat acolo, sus...

Desigur, pe acest stadion (olimpic) vor avea loc și în timpul iernii - pentru țările Europei de centru și de nord - competiții de atletism “normal” (nu redus), de fotbal, rugby, handbal, echitație, motocros, planche à voile, patinaj, hockei - prin schimbarea “terenului” : gazon, nisip, gheață, apă... Deasemeni, prin culisarea unor tribune (din potcoavă) se vor putea amenaja ringuri de box, terenuri de tenis, spații pentru lupte, scrimă, etc...

Va fi construit în incinta campulsului, în colțul de nord-vest. Cum sub tribune vor exista săli polivalente, piscine, spații de antrenament, competițiile ne-studențești din stadionul olimpic nu vor tulbura și nu vor fi tulburate de studenți.

În imediata apropiere a lui (peste canal, atât la nord, cât și la vest) vor exista hoteluri suficiente, iar aerodromul militar de la Cetatea Albă va primi avioane de mare tonaj.

Simplu, nu ?

Seara : de cimitir am vorbit ? O instituție. Am făcut-o : în nord-vestul localității - hai să-i spun : orașului. Cca 55 ha - cam ca Père Lachaise de aici, din arondismentul nostru, la două stații de metrou. Chiar de va avea secții pe confesiuni, "aerul" va fi ortodox : mormintele cu mari spații între ele, cu multă frunzăverdeție - înecate în verdetate. Plantațiile : vegetale, nu minerale. Îmi aduc aminte de Bellu cel de prin 1964, când mă preumblam cu draga mea de atunci prin țintirim : chiar după căderea întinericului, Orașul Morților nu avea nimic opresant, terifiant : ia, un crâng, acolo, ca atâtea altele... Ca și Père Lachaise acesta va avea și crematoriu și columbarium (columbar ?). Și multe bănci (cu picioare).

Sâmbătă 11 septembrie 1999

Parcă îmi spune ceva această dată...

Oricum, în 17 se vor împlini zece ani de când m-am lăsat de tutun, ieșind de la Dr. Metzianu...

Ieri și azi am lucrat la Bibliotecă.

Să nu se creeze confuzii : am lucrat cu mintea și cu creionul la Biblioteca mea - în fine, a Universității Cetatea Albă.

Desigur, Biblioteca este centrul - și geometric - al Universității.

În capătul Bulevardului (scurt - dar lat...).

Mă gândeam la sugestia : trei cărți așezate pe înalt, fiecare în alt plan. Ceea ce ar fi necesitat trei corpuri. M-am hotărât pentru una singură : așezată pe două alte cărți puse pe lat (abia sugerate) - acelea ușor decalate. Cu cotorul spre bulevard (est), copertele îndepărtate, în plan formând un V cu unghiul bine rotunjit (legătura cotorului).

Deci : "cotorul" va avea o lățime de 22 m., "copertele" lățime de 55 m, deschiderea de 44 m. iar înălțimea : 66 m.

Se accede prin a doua "carte" așezată pe lat (dimensiunile : 111/111 m.; "grosimea" de 11 m.). Drept în față : bateriile de ascensoare interioare și scara. În stânga : cele două ascensoare exterioare - vor duce pe acoperiș.

În ambele "cărți" spații pentru expoziții.

Am făcut ca fiecare nivel să aibă 5 m. înălțime. Partea dinspre "cotor" va cuprinde - pe dublu-nivel, adică pe o înălțime de 10 m. - amfiteatre, săli de lectură, iar la ultimele trei etaje : Auditoriul sau Sala Mare - pentru festivități, conferințe, concerte.

Construcția fiind în formă de V, "brațele" ei vor avea, spre exterior (nord și sud) 11 m lățime (și 33 lungime), spațiu de împărțit pentru biblioteci de specialitate, de cercetare, birouri, laboratoare, ateliere de condiționat-reparat cărțile, stații fotocopiat, filmat, numerizat... Fiecare braț va avea un culoar de 4 m. lățime. Deschizătura dintre brațe rămâne liberă, fie cu doar o plasă de siguranță, fie cu geamuri.

În partea de vest a clădirii, între deschizătura brațelor (curbată), la

fiecare etaj va exista un spațiu de odihnă, cu banchete, scaune, mese, distribuitoare de cafea, ceai, sucuri de fructe, sandvișuri... Întreaga acea parte curbă (sugerând cartea legată și întredeschisă) va fi din sticlă : pe acolo vor fi luminate culoarele.

Pe același perete se vor amenaja cu toată seriozitatea și grija : scări de incendiu - două, în dreptul fiecărui coridor, fixe, nu culisante, nu basculante și suficient de largi, pentru ca în caz de panică să nu se producă îmbulzeală, deci răniri.

Am mai spus : forma de carte să fie sugerată doar ; deasemeni : scrisul de pe "cotor" și de pe "coperta primă". Să se deducă : ar fi vorba de un autor și de un titlu - dar nimic limpede.

Construcția se înscrie într-un cerc având raza de 111 m. O alee circulară (incompletă, dată fiind intrarea) va avea câteva zeci de statui ale făcătorilor de cărți, români.

Să mai spun : venind spre Bibliotecă, pe Bulevard, cum "cartea" e ușor dezaxată (se înțelege: pe verticală) i se vede, iertați vorba ră, nu doar cotorul, ci și coperta întâi - ba și coperta ultimă - pe care urcă (și coboară)/ două ascensoare.

Ei, da, sânt plicticos, pisălog cu "invențiile" mele. N-am să spun: cui nu-i place să nu citească, ci : cu adevărat brav va fi cel care va citi ce nu-i place. Ce, eu nu l-am citit chiar și pe Buzura ? Și, culmea : până și pe nețărnutul Dimisianu !

Duminică 12 septembrie 1999

Sami Damian mi-a comunicat opiniile despre **Jurnal de apocrif**. Cam un sfert (o pagină din patru) este ocupat de laude - restul, obiecții.

Sami are o tenacitate cu care doar (aparent) timizii sunt înzestrați. Pe lângă asta, românizat și el, nu mai ține minte anume fapte (de scris) ale mele, ale lui, ale altora, iar în câteva împrejurări rostește neadevăruri curate.

El, cu o bună școală a ședințelor - fie acelea... orale, fie scrise - nu poate produce o caracterizare, un referat, un articol despre ceva-cineva, fără a păstra "globalitatea-obiectivitatea" : dacă totul este, de pildă, favorabil ("pozitiv"), apoi nu pot lipsi și câteva negative ; lipsuri, "părți". Și viceversa.

Las de o parte laudele la adresa **Jurnalului de apocrif**, nu pentru că nu ar conta, ba da, mai ales că mi-au făcut plăcere, ci pentru că, totuși, nu ele m-au iritat. În fine : contrariat :

Sami Damian este adeptul (mai mult : partizanul) zugrăvitului "cu umbrele și luminile" subiectului (mai corect : obiectului). Nu acceptă să citească (necum să scrie), în o repede ochire, nu în portret, opinii defavorabile - "fiindcă au fost omise cele favorabile". Astfel "nu te însoțesc în caracterizările nimicitoare în portretele Coposu, Ana Blandiana, Marino, Gabriela Adameșteanu", scrie el. Iar mai departe explică viziunea lui despre lume, viață - și scris :

"...nu tăgăduiesc că o sumă de detalii (...) corespund realității, **dar omiți constant o altă zonă, adesea mai importantă, în care personajele ridiculizate de tine au o contribuție de substanță**" (s. mea).

Sami Damian este convins că era absolut necesar să-i urmez

sfatul - de pildă : “portretul” (cum îi spune el), Anei Blandiana trebuia neapărat “să conțină” și “contribuțiile de substanță” ale persoanei în chestie ; înainte de a afirma că este o profitoare, că l-a frecventat și legitimat pe acel porc (și la propriu) de Gogu Rădulescu, că, nu mai departe de anul trecut s-a făcut grav vinovată de Addenda la **Cartea neagră a comunismului** - etc, eram obligat să atrag atenția cititorului că ea este bună poetă, că ea are mari merite în luările ei de poziție după decembrie 89... Altfel ceea ce scriu eu riscă să fie luat drept calomnie! Tot după Sami, înainte de a afirma că Marino a colaborat cu Securitatea - altfel n-ar fi călătorit până și în Spania !, n-ar fi fost invitat la... Fête de l’Humanité, la Paris - trebuia să-i prezint bibliografia, pentru a-i pune sus, la vedere, “contribuția de substanță”.

Iar când afirmă : “...în aceste împrejurări tu judeci în mare măsură în funcție de răul pe care ți l-au provocat ție”, Sami greșește - și jignește.

Drăguțul de el : a uitat ce stătea scris în volumele anterioare ale **Jurnal**-ului meu, anume că nici Țepeneag, nici Gelu Ionescu, nici Stroescu nu-mi făcuseră *mie* vreun rău - ca să-i judec (veninos) în funcție de acela - ci, cu totul întâmplător : din pricina răului făcut altora (Monicăi Lovinescu, lui Virgil Ierunca, deci “cauzei” - în numele căreia am comist destule gafe, răutăți - însă nu și nedreptăți); la fel cu Marino : ce rău mi-a făcut el mie ? Niciunul ! Nici Tănase nu mi-a făcut vreunul, nici Pintilie, la urma urmelor nici Lăncrănjan, nici Păunescu, aceștia nu m-au atacat nominal - au atacat însă, ca să spun așa, “cauza” - de aceea am sărit din baie și am zbierat la ei.

Sami Damian mă mângâie patern, pedagogic pe creștet și îmi laudă faptele bune, mai cu seamă cele recente datorate, crede el, exclusiv, “recomandărilor” sale, îndemnându-mă să continuu tot așa...

Mai departe : Sami vrea să creadă că “sumedenia de învinuiri pentru care nu ai probe suficiente” - la adresa lui Edgar Reichmann se datorează numai și numai pentru că acest ins a scris în *Le Monde* că nu i-au plăcut cărțile mele sau (adversativul aparține lui Sami) pentru că “a făcut curte prosteste lui Iliescu”.

Ei, ce fac eu acum ? Ca și în cazul Blandienei, mă apuc să-i re-explic prietenului meu Sami că vita de E. Reichman mi-e antipatic(ă), nu pentru că a scris depreciativ despre **Gherla** - ci pentru că a pus cartea mea în balanță cu nu știu ce comitere a tovarășului Mirel Bergman (dealtfel prieten al lui Sami) ; nu pentru că m-a atacat, acuzându-mă de antisemitism (în cronică la **Din calidor**), ci pentru că e profund (și de multă vreme) murdar ? Că nu i-a făcut doar curte lui Iliescu cel de după 1989, dar a fost membru al echipei de exmatriculatori UTM din jurul lui Iliescu cel dintre 1956-58, la Universitatea București ? Să mai adaug și ceea ce spune Ileana Vrancea despre el, în textele publicate recent la *Dialog*-ul lui Solacolu ? La ce bun ? Tot nu va ține minte, iar la următoare încontrare va trebui să-i re-re-explic ceea ce îi re-explicasem.

Desigur, nu este de acord cu atacurile mele la adresa altui evreu, Petran. Ce simpatic, Sami : își imaginează că dacă i-a atacat (cu pixul lui, personal) pe evreii Corbea și Ornea, gata, Evreii răi au fost lichidați, deci nimeni să nu mai aducă vorba despre ei !

Are dreptate : am greșit în notația “inspirată” de Dr. Olteanu în legătură cu “fuga” lui de la o tentativă de cenaclu. O regret din suflet.

Și greșesc grav pentru că scriu jurnalul de față - chiar așa : n-oi fi avînd altceva de făcut ? Iar dacă chiar țin jurnal, să o fac după rețeta lui Balotă - bine, nu chiar după a lui Balotă, ci după a lui Ciocârlie.

Pe promontoriul din Liman - pe axa vest-est - în cel mai avansat punct răsăritean al Europei (am mai spus asta, în 1993 - ei și ? tot nu s-a reținut) se va afla o bornă, un semnal materializat: până aici a fost Europa, de aici încolo începe Asia. Pe aceeași longitudine se mai află Kiev și St. Petersburg - localități mult în interiorul... Asiei.

Multă vreme am crezut că voi putea plasa acolo o piramidă elansată (111 m.) în care să fie găzduită biblioteca universității. Am desenat-o, am rotit-o, am privit-o... - nu-i bună ! Biblioteca trebuie să se afle în centrul universității, la îndemână.

Dar ce pun(em) pe promontoriu ? Ce întrebare ! Emblema (neoficială) a Basarabiei : o moară de vînt !

Ce poate fi mai potrivit pentru o utopie ca aceasta - decât moara de vînt ?

Ce mi-am zis eu : punem, nu una, ci trei (să fie, de rezervă, nu se știe când ai nevoie...) :

- O moară de vînt... stilizată, avînd un corp, patru aripi și cîrmă - aceasta va fi “principala” - și mult mai înaltă (66 m.) și mai... lată-n spete (am să revin);

- O eoliană cu elice tripală, cum se văd frecvent în Occident (20 m.);

- O eoliană cilindrică mai scundă (10 m.).

Moara de vînt : un turn troncpiramidal (secțiune octogonală sau dodecagonală);

Aripi (40 m. diametru), așezate pe un cadru circular mobil sprijinit pe un suport - și el circular - fix ;

La 33, la 44 și la 55 metri câte un “inel” amenajat și ca restaurant-bufet ;

Ultimul inel va fi doar pentru... privit : la răsărit, peste Limanul Nistrului, pe timp frumos, se vede Odessa (abia 40 km.) ; la Nord Nord-Vest: Tiraspol, Tighina ; la Sud Sud-Vest : Arcis, Brațul Chilia, cu orașul Chilia, poate și Ismail... ; în Sud ; Marea Neagră, de la stînga (Odessa) la dreapta (Sulina) și litoralul Basarabiei de Sud, cu lacul Budachi și Lagunele de atâtea ori și atîta... desenate de mine și populate tot de acela...

Corpul Morii de Vînt : alb strălucitor (placaj marmoră) iar inelele în culori vii.

Dacă aş păstra o singură eoliană cu elice (de sămîntă), aş planta mai multe cilindrice : simple verticale, duble orizontale. Avantajul acestora : nu au nevoie de catarge înalte, apoi corpurile lor în rotație pot constitui superbe pete de culoare - n-am spus bine : trebuia să vorbesc, nu de pete de culoare, ci de iluziile optice create de cilindrii rotitori pictați - mă gândesc la dublele orizontale, învîrtindu-se în sens opus pe axul orizontal și “în cerc” pe cel vertical.

Iar m-a tulburat Ileana Vrancea (am recitat cu creionul în mână ultima culegere de eseuri scoase de Solacolu. Le cunoașteam pe toate: unele au fost publicate tot în *Dialog*, din ultimul ("I. Petrovici")) citisem fragmentul din 22 - însă nu cunoașteam dedesubturile, necinstea structurală a Gabrielei Adameșteanu.

Despre unele "victime" ale Ilenei Vrancea : Radu Florian, Volovici, Ed. Reichmann, Lilly Marcou, Radu Ioanid aveam de multă vreme păreri proaste - am și scris-o. Eseurile ei mi le-a confirmat. În legătură însă cu Shafir... A fost o surpriză pentru mine. Îl credeam un om și delicat și onest, la locul lui, textul despre Tudoran mă descumpănise, însă cum nu cunoașteam propoziția lui Tudoran, rămăsesem în expectativă... - mai degrabă înclinând, mărturisesc, spre Shafir...

Or iată că Ileana Vrancea arată, **cu citate, că Shafir a falsificat...** **citate** ! Și nu doar el, ci și alți comentatori ai Holocaustului : Eskenasy, Fischer-Galați, Andrei Cornea, Radu Florian - să nu mai vorbesc de rabinul Rosen... - toți, pe după cap cu... I.C. Drăgan !

Așadar, în România, nu doar Românii "povestesc" ce-i taie pe ei capul (și ce le convine), dar fără a produce citate : Pruteanu, D.C. Mihăilescu, Alex. Ștefănescu, N. Manolescu, G. Dimisianu - ci și Evreii ! Obosit fiind, iată, abia mă stăpânesc să nu repet gluma îndoielnică, întrebând cine de la cine a învățat să fie puturos, necinstit - iar la urmă să re-re-povestesc anecdota cu copilul evreu dat la o stână, ca să învețe românește...

Așadar aveam dreptate când, povestind "aventurile" (indirecte) mele cu Israelienii (de pildă faptul că, înainte de '89, personalul companiei ELAL cerea călătorilor care urmau să coboare la București, să predea cărțile lui Goma publicate în Occident), afirmam :

Față de acei intelectuali evrei de origine română care apără, nu adevărul - ci interesele (schimbătoare, cum altfel ?) ale statului Israel, nutresc, vorba lui Raicu, mefiență. Ba chiar profund dispreț. Judecând după fapte de scris, care ar fi diferența dintre Shafir și Pruteanu : că unul este evreu, celălalt ne- ? Dar există un adevăr... etnic evreesc ? În opoziție cu adevărul mioritic ?

Marti 14 septembrie 1999

Azi-noapte, fix la 12 s-a pornit o ploaie năpraznică. A ținut-o așa până la 3,30. Zgomotul e amplificat, aici, de doi, ca să zic așa, factori: în colțul stâng al balconului este înzidit burlanul colector al apei de ploaie: face un zgomot șuvoial (i-aș zice : closetal) la fiecare cădere de apă plouatică ; în al doilea : am amenajat, pentru flori, o poliță pe care am învelit-o în plastic : când pică picătura pe ea, îți găurește timpanele - noroc că ale mele sunt ciuruite.

Altfel, tot cu Moara de vânt (am pus-o la singular, ca să fie la generic)...

Am corectat : am făcut o singură moară de vânt - pe un corp de... far (ce, strică un far, la Capătul Lumii Europene ?), vrei trei cu elice (bi, triple pale), restul : cilindrice. Am mai zis, îmi face plăcere se re-zic : spectacolul vizual produs de eolienele cilindrice va fi... Va fi ! Unde mai pui că frumoasele vor fi și lăptoasele : vor produce atâta

electricitate cât să fie luminate noaptea ele însele și, cu o amplificare... amplă, și farul.

Un careu (400/500m., pe Canalul Mare, l-am rezervat Caselor străine (după modelul Centrului Universitar Internațional de la Paris). Există 24 parcele în care țările doritoare să colaboreze universitaricește vor putea să-și ridice o Casă (a Franței, a Italiei, a Germaniei, etc) ; acolo va exista: centru cultural, cu, mai ales, o bibliotecă în limba respectivă, un spațiu pentru spectacole, expoziții și unul de găzduire : câteva camere, studiouri, apartamente, atât pe studenții acelei țări, cât și pentru profesori și vizitatori.

Am să încerc o numărătoare, ca să se constate că nu toate țările (deci limbile și culturile) vecine (ori apropiate) vor accepta să-și ridice o casă. De pildă : Ucraina : cu toate că va exista o secție de ucraineană, cu studenți ucraineni din România - ba chiar și cu ucraineni din Ucraina - nu va consimți; Bielorusia nici nu va fi solicitată, acolo circulă limba rusă.

Așadar, încep cu romanicele :

1. Franța, 2. Italia, 3. Spania, 5. Portugalia. Germanice : 6. Germania, 7. Anglia 8. Olanda, 9. Scandinavia. Slave : 10. Rusia, 11. Polonia, 12. Cehia 13. Serbo-croata, 14. Bulgaria. Apoi: 15. Grecia, 16. Albania, 17. Ungaria. O iau din Extremul Orient : 18. Japonia, 19. Coreea, 20. China, 21. India, 22. Iran, 23. Turcia, 24. Egipt (pentru lumea arabă).

Ar mai fi încă vreo duzină - foarte bine, dacă se arată doritoare, se va găsi teren pentru ele. Central...

Indispensabilă va fi Imprimeria Universitară Laguna (am revenit la o denumire de acum un deceniu și). Îngemănată, firește cu Editura aceleiași. Are un spațiu important, unde se vor construi, atât linii de mare tiraj, cât și "atelieri" de artă (dealtfel, va exista un Institut de arte grafice, independent de Academia de belearte).

Se va afla în sudul Campusului, alături de port.

Tot lângă port va fi și Centrul de arte aplicate. Care va lucra, mai cu seamă pentru Universitate.

Vor mai exista și alte, multe chestii.

Miercuri 15 septembrie 1999

Până acum nu am scris în jurnal **cum** anume desenez Utopia Magna ; mai corect : cum anume o fac - din creion și din gumă.

Mai cu seamă din gumă.

Nu sânt desenator, nici arhitect, nici măcar tehnician constructor, ca să folosesc, din când în când guma de șters. Sânt un biet mânuitor de cuvinte care a dat în mintea concepthorului.

Dacă anume "invenții" : instalația de desalinizare, serele etajate (mi-a folosit la ceva prețioasă indicație ceașină...), eolienele, etc., după ce le găsesc o formă-stadiu acceptabile - le las așa, desenate ; însă altfel se petrec lucrurile când este vorba, nu de obiecte (aici și farul-Moară de Vânt și Biserica piramidală și Biblioteca sunt obiecte), ci de așezarea lor în spațiu. De a le găsi un loc în lume.

Firește, topografia, în mare, este respectată : aici fiind vorba de o

Universitate ridicată pe malul Limanului Nistrului, la sud de orașul Cetatea Albă și la nord de Șaba. Acolo există un “pinten” care înaintează spre est, îngustând laguna. Deci “amplasamentul este real. Vreau să spun : veridic.

Însă când umblu cu creionul la așezarea, în spațiul dat, a elementelor componente, începe aventura.

Fiindcă, pe hârtie, umblu cu creionul mult mai puțin decât cu guma. Să verifice oricine : să ia rigla, să o așeze pe cartonul de desen și să tragă o linie. Câte mișcări a făcut ? Două plus două pregătitoare (luare și așezarea riglei, a creionului) și una... finalizatoare : trasarea liniei. Iar acum, fără a mai socoti căutarea gumei de șters : câte mișcări vor fi necesare pentru a șterge o linie de cinci centimetri ? Cinci ? Șapte ? Unsprezece ? După care alte trei-patru cinci, “măturarea” firimiturilor rezultate...

Hărțile campusului : patru. Trec la altă coală de desen, nu atunci când îmi schimb optica asupra unui detaliu-important (este adevărat : nici nu am mai mult de patru coli...) ci atunci când asta este inutilizabilă : atâta a fost ștearsă, încât hârtia, fostă plană, a devenit ciuruită de bolfe, presărată de concavități (în raport cu mine), iar urmele de creion au devenit indelebile...

Atunci ce fac eu ?

Ce să fac : scriu-desenez pe nisip. Sau : pe tăbliță de ardezie. Scriu-șterg, scriu-șterg - șterg.

Chiar dacă, printr-un accident, ceea ce imaginez este realizabil, nu rămâne nimic din succesivele “variante” ale posibilului.

În această împrejurare nu mai blestem sărăcia care mă împiedecă să-mi cumpăr coli de desen după poftă (și nevoie) : mă consolez că am lăsat un fel de însemnări eliptice, prescurtate, codificate - în jurnal, cu ajutorul cuvintelor.

La mânuirea lor mă oarecum pricep, măcar pentru că fac treaba asta de o viață.

După amiază : îmi telefonează un polițist de la postul din rue Rambuteau (200 metri de poarta noastră). Că sânt convocat pentru proces. Care proces ? “Insultes et menaces”, îmi explică el. Întreb pe cine am insultat-amenințat - el îmi răspunde că am să văd eu acolo, la Tribunal. Bine, dar pe cine am insultat-amenințat ? Același răspuns : că o să aflu la tribunal. Întreb : la ce dată a fost înregistrată plângerea? După o pauză lungă îmi spune că nu știe, dar dacă vreau amănunte să vin “la secție”.

Tocmai atunci intra Ana, întoarsă de la slujbă, auzise ultima parte a convorbirii.

«Pe cine-ai mai insultat ?» mă întreabă.

«Pe cine-am mai insultat ?» i-am “răspuns”.

La poliție m-a primit un tânăr simpatic, sportiv, tuns légionnaire, cu cercel în ureche. Mi-a dat un dosărel - din care am aflat că reclamaantul este Vadim Tudor (așa figurează în acte, făr’ de Corneliu) și că sânt chemat la Tribunalul din București, la 14 decembrie ăst an... Polițistul s-a apucat să bată la ordinator. Fără să se întrerupă m-a întrebat cine-i “le plaignant : un flic de chez vous ?” Mirat - nu-i spuseseam

nimic despre viața mea cea fericită de pe meleagurile plaiurilor dealvaletice - am corectat într-un târziu, că nu e "flic", ci "securist..." - eram pregătit să-i explic ce-i acela, dar încercelatul m-a asigurat că bănuise el. După care - nu mă întreba, îmi comunica... că nu mă prezintă... - nu : să nu mă prezintă. Am confirmat - la care el mi-a zis că era sigur !

Mi-a dat o copie după Procesul verbal de notificare - și m-a condus până jos, la poartă.

Ca să vezi ! Securistul V.C. Tudor mă cheamă la tribunal ! Și-a găsit pe cine să dea el în judecată, că alții pe el : legioane ! Nici nu mă întreb cum va fi motivat plângerea (Francezii n-au primit decât convocarea la București, fără explicații), presupun că în vreun text din **Jurnal de apocrif** va fi găsit că îl insult (și ameninț, cu ce : cu bătaia?).

Necazul fiind că nu am unde publica un text în care să fac o punere la punct. *Cotidianul* s-a căcănărit de tot, chiar aseară îi spuseseam lui Lulu că nu mai trimit nimic acolo...

O să văd. Până atunci, mai trebăluiesc câte ceva la Universitatea Laguna, de la Cetatea cea Albă. (...)

Luni 20 septembrie 1999

Mi se întâmplă frecvent în ultima vreme : deschid ordinatorul, "scot" jurnalul, scriu data... și, fulgerător, găsesc piatra filosofali-cească : tăcerea. Când nu ai nimic a spune - taci. Taci și atunci când, deși ai ce spune, ți-e lehamite : atâta ai dat din falcă, spus, scris, bănănit - și tot degeaba.

Să nu uit : am împlinit ieri (sau alaltăieri ?) zece ani de când nu mai fumez. Doctorul Metzianu m-a convins - în fine, aproape obligat, prin jurământ "pe capul băiatului". Zece ani în care o singură dată am pus o țigară în gură, am aprins-o, apoi i-am dat-o Anei - care avea mâi-nile ocupate, ori ne-curate... Dar n-am tras măcar un sfert de fum. Deși, Doamne, ce l-aș mai fi înghițit...

Măine are să fi Echinoxul de toamnă. Au și început furtunile : astă noapte a fost prăpăd - la Paris doar ploaie violentă, însă în alte părți : inundații, dezrădăcinări de arbori, acoperișuri zmulse...

Dacă am să fiu cuminte, de mâine (deși marți...), am să las Laguna în pace, o vreme. Și am să încerc să scriu și despre cărțile autorului de mine, nu doar despre viața autorelui.

Există însă o piedecă greu de trecut, evitat, ocolit : în primul rând nu-mi place să vorbesc, eu, despre cărțile mele, pe acelea le scriu ; în al doilea : nu mai țin minte decât cu totul vag cum le-am scris, cum s-a petrecut cu publicatul fiecăreia ; în al treilea : sânt convins că, "povestind" cutare roman, aș comite o a *n*-a variantă - binișor diferită de cea care a fost editată.

Să admitem că în viitor se vor găsi câțiva cititori interesați de "bucătărie". Da, dar în scrisul pe hârtie e ca și în... bucătărie. Numai bărbații și nefrancezii cred că gătitul se învață, citind rețete : pui atâta din cutare, atâta din cutare, focul să fie așa, ordinea aceasta... Foarte bine : respectînd "rețeta", rezultă mâncarea ta, nu cea gustată în altă parte, ori dedusă din rețetă. Nu, soro : literatura, ca și gastronomia (am

folosit deliberat termenul) e făcută de autor, de “șef”. Este foarte adevărat : Francezii au ceea ce noi, Românii, nu avem : plăcerea de a *vorbi alimentele* : ei fac, din cuvinte, pat, covor, culcuș - pentru vinul ce va fi băut, mâncarea cutare care va fi îngurgitată, brânza cutare. În această chestiune e ca și cu găina-oul: nu se poate spune dacă noi sântem lipsiți de darul de a vorbi alimentele (decât rudimentar, cantitativ și... exclamativ - ca Sadoveanu, ca Păstorel Teodoreanu, ca Mușatescu-Fiul), fiindcă am fost lipsiți de aceste alimente, ori, negân-dîndune că acestea ar putea procura și emoțiuni estetice, nu doar îndestulare, nici nu ne-am aplecat spre cultivarea (biologică) a “materiei prime”.

M-am îndepărtat, m-am rătăcit.

Sper ca mâine - cu prilejul Echinouxului - am să-mi găsesc cuvintele.

Marti 21 septembrie 1999

A plouat tot timpul. Cutremur cumplit în Taiwan.

Am primit scrisoare și fotografii de la nepotul meu Andrei Dulgher, aflat la Londra. M-au bucurat fotografiile (cu toate că știu : o fotografie poate fi adânc mincinoasă). Dar ce se vede : o mamă frumoasă și trestioară, ca o eroină din Cehov (doar o cheamă Nadia !), un bărbat zdravăn, arătos (seamănă cu mamă-sa și verișoară a mea, Nina) și doi băieți. Cel mare, Adrian, e doar arătos, însă mezinul, Dan, roșcovan și pistruian, arată curat saxon, din preistoria insularilor ! Cu el de mână, în Anglia, te simți, nu chiar celt-celt, dar oarecâtuși băștinaș... Să fi avut noi roșcați în familie ? De ce nu...

Am pregătit un plic în care am pus două cărți: **Altina** și **Roman intim**, o fotografie, o scrisoare. Am să le pun la poștă mâine. Deie Domnul să le fie bine, că de rău or fi sătui.

Miercuri 22 septembrie 1999

Am trecut pe versantul umbrat : de azi, noaptea e mai lungă decât ziua. Ce ți-e și cu ziua asta!, ca să fim metafizici.

M-am tot gândit (pe când dormeam) : nu, n-am să-mi comentez cărțile. Nu am nimic demn de interesul, în primul rând al meu - de comentat. Chiar de-aș face-o : cât adevăr ar cuprinde “comentariile”? Pe deasupra, ar fi penibil un asemenea demers. O carte : un copil (repet repetiția altora, atâtor). L-ai făcut, l-ai aranjat pe ici, pe colo și gata : el pleacă în lume, să se descurce singur. Frumos, urât, inteligent ori din contra - ăsta e, altul (în locul lui) nu mai faci. O nouă variantă a cărții? Altă carte, cu viața și norocul ei.

Să te apuci să explici cum ai făcut tu cartea cutare... Nici un interes : nici pentru scriitori - care își văd de făcutul cărților lor, după propriile “rețete” - nici cititorilor care, oricum, n-or să scrie cărți, deci dezvoltările tale nu le dezvoltă nimic.

Luni 27 septembrie 1999

De sâmbătă am televizor.

Mi-au venit scrisori - ciudățenie :

De la Focșani Luca Pițu a expediat în 17 septembrie - a ajuns aici sâmbătă 25 septembrie ;

Elvira Iliescu a trimis din Constanța la 20 septembrie - tot la 25 septembrie mi-a parvenit ;

Tot de la Constanța a scris Fănel Davidescu - scrisoarea lui a ajuns azi, 27 - patru săptămâni a făcut.

Luca Pițu îmi scrie câteva cuvinte bune despre **Jurnal de apocrif**. Găsește că nu e rea formula găsită, “alternanță de însemnare cotidiană cu misive, replici și textule libertare”. Este și el descurajat de halul în care se află România, dar, “dacă Goma, în țară venind, ar pune de-o mișcare, de-o alianță, de-o asociere a solitarilor, i-aș da totuși o mână, un picior, o gură, un pix... de ajutor” - asta à propos de îndemnul de la sfârșitul unui text, de a pune mâna cei curați și de a face un partid.

Elvira Iliescu îmi urează La mulți ani !, de ziua mea ce va să vină (în 2 octombrie), îmi mai dă câteva prețioase indicațiuni horoscopice și pune în plic și un text - trimis lui N. Florescu, presupun.

Fănel Davidescu : a avut mari necazuri în ultima vreme : sănătatea lui tot mai șubredă, moartea prietenei lui, trădarea celor pe care-i crezuse curați și buni... Împreună cu Sabin Ivan și-a dat demisia din ACDN Constanța - dezamăgit de “intelectualul cu misie”, trimisul Ciorbii : regizorul (bun, se zice) Daneliuc... Pentru întâia oară îmi scrie: “ar fi fost cea mai mare greșală [dacă te-ai fi întors în țară], să dai «răul» de acolo pe «binele» de aici. În afară de câțiva supraviețuitori, nimeni nu te-ar fi meritat”(…) “Până și Sabin care acum câțiva ani susținea că ai făcut greșeala că nu te-ai repatriat și-a retras spusele...”

Necazul : vorbele bune ale lui Fănel nu mă reconfortează, nu mă oblojesc. Am să rămân până în clipa cea din urmă cu sfâșietoarea durere de a nu mă fi întors în țară - fiind, în continuare, hotărât să nu mă întorc.

Miercuri 29 septembrie 1999

Ieri am primit *Lumea liberă* de la New York. Fusesem avertizat de Cornel Dumitrescu, la telefon, încă de acum o săptămână, că Mirela Roznoveanu a scris “ceva” despre mine. Mi-am închipuit că despre **Roman intim** - pe care i-l trimisesem, prin Pleșea. Ei bine, nu e cronică, e ditiramb.

Fiind însă fată inteligentă, Mirela a făcut ca laudele nemăsurate (titlul textului : “Un mit românesc : Paul Goma”) să devină mai puțin rebarbative - asta o spune interesatul, laudatul - mitificatul... Poate pentru că nu ezită să scoată în evidență și lipsurile-mi, nu doar “părțile” - exemple :

“În scrisul său totul este public și expus, chiar și intimitatea, deoarece el a ales aceasta. Expunerea publică a adevărului - care este pentru el ceea ce știe din conversații directe, aude, vede, citește, a fost

sau este martor - irită profund. Apariția jurnalelor lui a provocat polemici și ură, pentru că Paul Goma a ales să nu tăinuiască nimic, nici măcar taina.”

Și : “Deși om și nu sfânt, deci impur și supus greșelii ca toți oamenii...” - continuă cu o laudă pe care n-o mai reproduc.

Cum să împac capra cu varza (și chiar cu pistolul cel turc) ? Pe Mirela Roznovski o cunosc din octombrie 1965 (iată : 34 ani !), fiindu-mi una din numeroasele adolescente colege în anul I la Filologia reluată. Am nutrit pentru ea sentimente... paterne (cu gânduri, dacă nu pidosnice, atunci sigur : incestuoase...). Abandonând facultatea în 1968, am pierdut-o din vedere. În februarie 1977, ducându-mă la Breban, în scopuri provocatoare (dar Nicolae nu s-a lăsat !), am dat de Mirela acolo - scria ceva despre romancierul cu același titlu. Atunci am aflat că publică și semnează cu numele ușor modificat. Prin 1990, când a “ieșit” și ea, mi-a propus, telefonic, să scrie despre mine. Modest, am descurajat-o. Mai apoi a devenit pe contul ei indezirabilă printre breslașii dâmboviței, ceea ce m-a scutit pe mine de autoreproșuri și în legătură cu ea...

Acest ocol amintiristic, pentru a ajunge la : care să fie primirea cu care s-o tratez, după scrierea textului de mai sus (care poartă, la urmă, urarea cu prilejul aniversării mele) ?

Ea a scris, desigur, din convingere ceea ce a scris ; la urma urmei, mult dezumflate, rămân câteva adevăruri din cele spuse.

Or mie îmi fac fizic rău laudele (prefer criticele - c-așa-s eu). Însă nu mă lasă inima să-i scriu că a așternut pe hârtie vorbe umflate.

Neștiind cum să scot cămașa, aleg soluția lașului : nu-i scriu Mirelei o scrisoare de mulțumire (ci una de confirmare a recepției...), iar sfâșiarea o pun aici, în jurnal : dacă am noroc editorial, are s-o citească în anul 2000, așa, prin iunie...

Și s-a făcut ora cinci... Mă duc la culcare.

OCTOMBRIE

Sâmbătă 2 octombrie 1999

Am împlinit adineauri 64 ani. Am fost tentat să scriu : “Am făcut-o și pe asta”, mi-am dat seama că o mai scrisesem de câteva ori.

Alaltăieri, la telefon, un spaniol vorbind o românească hiperrr-correctă, mi-a spus că mi-a citit toate cărțile, că ar vrea să traducă **Patimile după Pitești**. Ieri i-am trimis (la Alicante !) un exemplar. Să vedem ce va ieși.

Ieri am primit un fax de la Dacia. “Colectivul editurii” mă felicită “cu ocazia”, apoi (mâna lui Mareș) adăugă : “**Scrisuri** e pe țevă, pentru 2000”

Un minunat cadou de aniversare. Trebuie să le re-atrag atenția că titlul este **Butelii aruncate în mare**, să nu folosească nici în glumă **Scrisuri**.

Marți 5 octombrie

N-am mai frecventat jurnalul : am făcut vaccin împotriva gripei, dar nu și împotriva răciturilor felurite. Drept care, sensibil, mie-mi spui ?, mi-am răcit-o.

De ziua mea aniversară am primit telefoane de felicitare : Pați Doicescu, Ștefana, Ilie Mihalcea, Cornel Dumitrescu, Valentina Caraion, Mariana Sipoș (aflată la ei, în Elveția), Niculiță și Aura Damaschin - sper să nu fi uitat pe cineva, această omisiune fiind de neiertat la un jurnal atât de... înjurător ca al meu. Și două faxuri : de la Radu Mareș și ai său dacioți, apoi de la Rodica Pop. Ieri a telefonat, lung, Mirela Roznoveanu.

Tot ieri vizită simpatcă : Ceia cu Dana și cu o verișoară din Italia.

Miercuri 6 octombrie 1999

Nu înțelegeam de ce, astă-noapte, chiar dacă îmi era rău, îmi era bine... Abia când m-am trezit am aflat : dăduseră căldură, măgarii care ne lăsasera să înghețăm în ultimele trei zile.

Și ieri am zăcut, ca un bolnav ce sânt.

Între timp am făcut alte, multe variante ale Bibliotecii. Am renunțat la “carte”, am trecut la “cometă”: un turn cu o coda descrescândă, și în spirală ; apoi la turn pur și simplu (111 m) ; apoi la un octogon bine turtit ; acum sânt în faza așa-zisului (aici merge așa-zisul) octogon extrem de turtit, aproape o lamă - și mai scund (77 m.).

Sâmbătă 9 octombrie 1999

Am făcut eforturi ca să mă așez în timp : târăsc după mine (mai precis : port, pe cap) o răceală care nu-și spune numele, dar care mă menține într-o stare de fleșcăială dintre cele mai scârbavnice. Din această pricină nu am scris în jurnal, tot din aceasta nu i-am scris lui Luca Pițu formidabila impresie produsă de cartea lui **Ultima noapte de**

dragoste și întâia noapte de filozofie. Sper că până luni să-mi re-
vin în fire.

Luni 11 octombrie 1999

Durează, perpet(d)u(r)ează prostrația-mi. Vorba Art'deleanului :
«Bòlă-i, oar' numa bătrânețe ?». Și una și amândouă. Curiozitatea : nu
mai am nici poftă să notez ("căci cine curiozitate nu are...").

Asta este. Mă întorc la pat / să zat (la pac, să zac).

Noapte dulce. Nene Iancule.

Marti 12 octombrie 1999

Notez abia acum : ieri sau alaltăieri, și tot pe France Musique, o
altă emisiune despre **klezmer**. Furios, eram gata să închid aparatul, ca
să nu aud repetate neadevărurile din emisiunea de acum vreo lună -
când... de astă dată prezentatorul (altul) a spus ceea ce toată lumea
știa, iar eu, făcînd parte din acea lume, doar repetasem : un **lăutar** (fie
acela chiar evreu!), avînd a-și câștiga pâinea lăutărind pentru ruși, pen-
tru polonezi, pentru ucraineni, pentru basarabeni (nu : "moldoveni"),
nu putea interpreta "muzici" evreiești - ci ale comunității care îl anga-
ja, plătea : familie, cartier, sat, târg ; rusesc, polonez, ucrainean, basa-
rabeian - adevărat, punînd și de la el un strop de evreitate (așa cum
lăutarul țigan pune în hore, învîrtite, purtate, calabreze - de la Breaza,
nu de la Calabria - doi stropi de țigănitare).

Ce reconfort când un adevăr evident, la mintea cocoșului este
repus pe picioare ! Cu teoria klezmerului etalată în cealaltă emisiune :
"muzica evreiască **influențînd** folclorurile înconjurătoare", mă trezi-
sem în plină gândire carpato-dacică, cea care spune că nu doar noi de
la Râm ne tragem, ci : ei - lăcuiitorii aceluia Râm - de la noi se trag, cum
altfel ?

Cînd eram copil (de tot, de tot) **vedeam** treaba cu limbile
"pămîntului" astfel :

"Curtea" (teritoriul, țara) limbii noastre românești arăta
asemănător curții școlii - care era și a noastră ; atît că nu avea formă
rectangulară, ci rotundă, circulară. Iar *dincolo*-ul nu era despărțit de
dincoace de vreun gard, precum curtea noastră de curțile celelalte, (de
a lui Moș Iacob, cu pârleaz), ci se deosebea de acelea prin faptul că a noas-
tră era rotundă și plană, pe cînd celelalte nu știu ce formă vor fi avut, dar
planul lor era înclinat, evazat, față de al nostru, cel perfect orizontal...
Această percepție ar putea fi numită, pardon, scuzați : limbocentristă.

Asta atîta vreme cît, la Mana, doar auzisem că ar exista și alte limbi
ale pămîntului, dar nu-mi ajunseseră pînă la urechile mele și nu le vorbi-
sem, eu cu... limba mea. Abia ajuns în Ardeal, trăind printre sași, printre
unguri, învățînd cuvinte, propozițiuni, fraze săsești, ungurești (la un
moment dat puteam susține o "conversație" în săseasca practică în satul
Buia, Târnava Mare și în cea vorbită la Sibiu - alta), mi s-a modificat
"concepția despre lume și limbi" ; vizual : chiar dacă celelalte o înconju-
rau pe a mea, nu se mai aflau în plan înclinat, nu mai constituiau petalele
miezului florii - deci nu mai erau subordonate românei...

Probabil pentru ca Românii să ajungă la stadiul (!) renunțării la

convingerea că ei sunt buricul lumii, că mai există și alte burice (mai frumos sună : buricuri, chiar dacă e incorect), trebuie să iasă din copilăria primă, să treacă în cea de a doua - știut fiind faptul că la adolescență nu vor ajunge decât peste încă un secol.

Miercuri 13 octombrie 1999

I-am scris lui Luca Pițu, mulțumindu-i pentru carte și pentru dedicație. Ca totdeauna când vreau să scriu ceva de laudă, mi-a ieșit o chestie atât de scurtă, convențională, încât nu se va fi înțelegând că avusesem intenția de a-i mărturisi înalta-mi prețuire.

Starea de răceală (nu de gripă) mă menține în incapacitate de a lega două fraze, de a scrie un paragraf de ce-o fi. Așa că în timpul din urmă nu am făcut decât să verific printul jurnalului pe 1999 și să fac corecturi. Sunt, sunt destule greșeli.

Tot uitându-mă la hărțile meteorologice ale Europei (pe Euronews, pe Arte), am constatat că bine făcusem așezînd obiectul dragostei mele utopiale pe malul Limanului Nistrului, între Cetatea Albă și Saba. Motivul prim era : frumusețe peisajului, apa lagunei în față, Marea Neagră la 15 km în linie dreaptă...

Dar iată, mai există un avantaj : locul are o climă dintre cele mai dulci în acea zonă a marginii estice a Europei. Desigur, gradele indicate pe hărți sunt aproximative - ca și locul, dealtfel. Însă am observat ceva : Litoralul nord-vestic al Mării Negre (deci și Limanul Nistrului) înregistrează frecvent (cam) aceleași valori ca și litoralul vestic al ei - în clar : (aproape) aceeași temperatură la Cetatea Albă ca și la Constanța. Și cu 2-3 grade mai mare decât cea înscrisă la Hotin (cu vreo 5 față de Ardeal). Din pricina masei de apă, firește, Marea, fie ea și Neagră temperează clima.

Cât anume o temperează... Am cunoscut-o pe pielea mea, din februarie 1961, de la prima "întâlnire", la Constanța - am povestit-o în **Soldatul câinelui**. Înghețase (vorbesc, în continuare, de mare) pe o distanță de vreo sută de metri de la mal, iar vântul care venea direct de la... Cetatea Albă mă pătrundea până-n măduva oaselor... Da, dar... cât timp ține acest frig siberian ? O lună ? Și jumătate ? Două ? Oricum, nu mai mult decât în Bărăgan, dat fiind că se află între două mari întinderi de apă : Limanul Nistrului și Marea cea Neagră.

Joi 14 octombrie 1999

Aseară târziu, pe Arte, o surpriză (dat fiind anunțul anodin din program : "Exod pe Dunăre" nici nu mi-a atras atenția - am "căzut" pe ea, zapînd) : "jurnalul de bord" (filmă) al căpitanului de navă fluvială Kiralyne Erzsebet - nu garantez corectitudinea grafiei - care duce până la Ruse un număr important de evrei din Bratislava, plecați spre Palestina (ar urma să ia trenul până la Varna, de acolo vaporul maritim). Asta se petrece în vara anului 1940, pentru că, din România sunt luați pe vapor și evrei polonezi, "blocați de evenimente" (nu se spune care anume - dar este vorba de ocuparea Poloniei de Nemți și de ruși, după 1 sept. 1939).

Interesul meu merge însă în altă parte - pentru că subiectul este, nu doar exodul evreilor, în sensul cursului Dunării, ci "istoria vaporului" care,

în acel an, 1940, după ce face drumul în jos, până la Sulina, se așterne pe navetă : Reni - un port în Iugoslavia (Zemun? Smederevo?), transportându-i pe Germanii colonizați în secolul trecut în Sudul Basarabiei.

Cei care au montat pelicula filmată de căpitanul Andrasoviez din Budapesta nu sunt grijulii cu cronologia, nici cu adevărul istoric. O perlă :

“După intrarea sovieticilor în Basarabia cedată, primul grup etnic arestat și deportat : Evreii...”

Bine-bine, îi urîm noi pe ruși, dar nici chiar așa, până la a falsifica adevărul. Primul “grup etnic” arestat-deportat de sovietici din teritoriile românești ocupate în 1940 a fost alcătuit din... români. Evreii au constituit, pe întreaga durată a ocupației rusești : 28 iunie 1940 - 22 iunie 1940, așa cum toată lumea știe, cel mai... auxiliar grup al ocupantului. Rușii, Ucrainenii, Polonezii refugiați în Basarabia înainte de Cedare au fost primii care au **fugit** și mai departe, în interiorul României - fiindcă știau ei ce știau...

“În vara anului 1940, ca urmare a pactului Ribentropp-Molotov, Germanii din Basarabia au fost recuperați de Al Treilea Reich...”

Prea pe scurtătură explicația : Pactul a avut loc la 23 august 1939.

Apoi : nu era deloc vară - judecînd după imaginile filmate. Pe refugiați i-ai fi luat drept “indigeni” (basarabeni), după îmbrăcăminte : cojocul de oaie (unele cu “floricele”), căciuli țuguiate, din care întâlnești **numai** la Românii din Basarabia, în nici un caz la ucrainenii ori la ruși. Înseamnă că evacuarea lor a început spre toamnă, ceea ce înseamnă că Nemții au rămas pe loc, în Basarabia ocupată de sovietici, terorizată de sovietici, măcar trei luni de zile, deci și în luna august 1940 - fără a li se clinti un fir de păr de pe cap.

Din gura unei refugiate aflăm că, ei, în jur de 100.000 de germani, din vreo 140 sate (cel mai des pomenit în film : Paris... - de ce, doar, după cum numele îi spune, Paris era un sat de coloniști francezi - să se fi... germanizat ?), au trebuit să-și părăsească avutul, din care au putut să ia doar câte 40 de kilograme de persoană...

Nemții colonizați în Sudul Basarabiei de ruși, în locul moldovenilor alungați de pe pământul lor și al stră-strămoșilor lor, **primiseră câte 66 ha de fiecare familie**. În 1940 au fost obligați să plece - prin repatriere - nu de frica ocupanților ruși ci din ordinul Führerului lor, prietenul lui Stalin !

Pornisem să vorbesc de discursul unei nemțoaice - cam așa :

“Am fost siliți să părăsim pământul **nostru**, satele **noastre**, casele **noastre**, fabricile **noastre**, bisericile **noastre** - chiar și stațiunea balneară a **noastră** de pe malul mării...”

Este adevărat, parțial. Casele, fabricile, bisericile erau ale lor, fiind făcute de ei, cu mâinile lor harnice de coloniști și încă nemți. Dar pământul? Uitaseră ce spuneau părinții, bunicii lor, primii ajunși pe pământul răpit de ruși Moldovei? Nu le va fi sunat stranie informația potrivit căreia...

«...când am ajuns noi acolo [în Basarabia de Sud] n-am găsit nimic, doar ziduri afumate, însă nici un om. Noi ne-am așezat pe un pământ virgin...»

Curat virgin - dacă nu mai era picior de om... - dar zidurile ?, și încă afumate ? Nemți-nemți, dar chiar așa de opaci să fie cu toții ? Sau e doar opacitatea colonistului de pretutindeni ?

Cam tot așa judecă și “les pieds noir” francezi pământul Algeriei. Atât că ei nu pretind că la sosirea lor, Algeria era netocmită și goală...

Desigur, Nemții coloniști în Rusia de atunci erau oameni harnici, pricepuți, care au făcut minuni în haosul scitic. Dar nu am știre de măcar o întrebare întru informare : înainte de instalarea lor prin voința autorităților rusești cine locuise acolo ? Ce se întâmplase cu “indigenii” ?

În Rusia propriu-zisă, într-adevăr, coloniștii se așezaseră în pustiu. Dincolo de Nistru, **întemeiaseră** așezări. Dar nu în Sudului Basarabiei - poți folosi cuvântul **întemeiere** când îți pui temelia casei tale peste temelii-ruine afumate ?

Că nu erau ei, coloniștii nemți chiar atât de inocenți - prin neinformare - o mărturisește, printre altele chiar... îmbrăcămintea de iarnă a lor, cei care, pentru întâia oară în viață, cunoșteau, în sfârșit... refugiul, nu colonizarea (deci provocarea refugiului băștinașilor) ; retragerea, nu doar ducerea ; pierderea, nu doar câștigul - îți dai seama : 66 hectare din pământul gras al Bugeacului, pentru fiecare familie, scutire de dări și de armată - să tot trăiești, colonist neamț, supus rus, **în locul** românilor alungați ! Încă o dată : cojoccele de oaie și cușmele purtate de nemți erau românești, nu rusești - nici nemțești. În secolul care se scursese se atinseseră de localnici, aflaseră câte ceva despre “aborigeni” și despre modul în care ei, străinii, îi dislocuiseră pe băștinași.

Nici un regret, nici o întrebare neliniștitoare nu i-a bântuit pe “bieții repatriați”. Dacă Țarul le dădu-se pământul acela, li-l dăduse din buzunarul lui, de Țar al tuturor rușilor - deci și al tuturor Rusiilor !

La un moment dat, un colonist spune :

“Abia așteptam să ne întoarcem în Rai - în Germania...”

De crezut, nu ? Deși, ei când plecaseră din împrejurimile Varșoviei (!) în 1814, apoi în 1833, din Württemberg, o făcuseră pentru că li se promisese Raiul - și îl găsiseră și îl locuiseră, peste un secol. Nemții colonizați în Basarabia trăiseră, până în 1940, în altă lume decât ne-nemții care-i înconjurau, atât sub administrație rusească, cât și sub cea românească, după 1918. În Basarabia de Sud nemții trăiseră în Rai - chiar față de consăngenii lor rămași în Vaterland.

Când neamțul acela - refugiat și el, reintrat în rândul oamenilor - spune că abia aștepta(u) să se întoarcă în Rai (în Germania), rostește adevărul. Numai că acest adevăr avea “vârsta” de câteva săptămâni - de când primiseră ordinul de evacuare. Iar ei, Nemții erau evacuați - nici un neamț din cei 100.000 nu a fost măcar înjurat de proaspeții ocupanți, necum să fie bătuți, arestați, deportați, asasinați, de bolșevici, ca basarabeni băștinași.

Imaginea “Raiului-Germania” a durat cam două luni - repet : între plecarea din Basarabia, adevăratul Rai, pentru ei, coloniștii având supradrepturi - și “repatriere”. Ajunși în Germania, coloniștii din Basarabia, nemții “repatriați” au fost internați în lagăre - iar de acolo duși în Polonia și “repartizați” în casele plonezilor alungați ! (pentru primul grup de colonizatori, cei din 1814, cercul se închisese : tot de acolo plecaseră bunicii, străbunicii lor...).

O femeie spunea că ea ar fi protestat pe lângă funcționarul repartitor, însă acela a somat-o să aleagă : ori acolo, în Polonia, în casele polonezilor - ori înapoi, în Germania - în lagăr !

Tragică soartă. Eu însă, ca mereu alungat (nu “recuperat”, nu recolonizat ca ei), nu am rezerve de compasiune pentru ei, cei care vorbeau de “pământul nostru” și de “stațiunea balneară a noastră” - purtând numele, nu de Sofienthal, nici de Neufeld - sate din apropierea Lacului celebru, concurent al Tekirghiului - ci tot cinstit-tătărește : Budaki.

Sâmbătă 16 octombrie 1999

Iar am făcut o pauză în jurnalul curent. Nu pentru că aş fi fost acaparat de altceva, ci pentru că nu am găsit că aş avea ceva de notat. “Evenimente” au fost, însă nu merită a fi consemnate.

Cred că am căzut într-o altă fază : faza finală.

Marti 19 octombrie 1999

Aseară mi-a telefonat Paul Schuster - are să mă viziteze azi. Are să-mi facă plăcere revederea - după câți ani : 20 ? 30 ?

Miercuri 20 octombrie 1999

Ieri a fost Paul Schuster. Nu ne mai văzusem de 30 ani. L-am tratat cu friptură de curcă și zacuscă. Și el a apreciat talentul meu bucătăresc.

A început toamna cea tomnoasă.

Vineri 22 octombrie 1999

Azi am avut o surpriză : am dat, printre “hârtii vechi” peste o scrisoare. Cu o caligrafie îngrijită, de **profesoară** de română, începe cu : “Stimate domn”, numără 5 pagini, este/era expediată din “Cluj-Napoca”, în urmă cu peste 22 ani, la 16 martie 1977. Semnată : “Dumitru Mircea”.

O promisem prin 25 martie (tot 1977, desigur), cea pe care o amintisem în **Culoarea curcubeului**, la capitolul VIII “Scrisorile”. Acolo, în carte, o rezumasem inexact.

De ce ? O voi fi avut când redactam cartea de mărturii, dar nu și în fața ochilor, altfel aş fi vorbit despre ea în deplină cunoștință de cauză. Or n-am făcut acest lucru. Fiindcă...

De necrezut, dar adevărat : văd scrisoarea pentru a doua oară. Prima: când, la București, pe Aleea Compozitorilor nr. 20 din Drumul Taberii, am scos-o din cutia poștală și am citit-o acolo, pe loc, în diagonală...

Am mai povestit - în volumul pomenit : cu toate că de când fusesem interzis de a mai publica din 1970, fiindcă trimiseseam manuscrise în Occident, consecință : cutia poștală nu mai găzduia decât chitanțe de chirie și alte hârtii administrative, corespondența propriu-zisă fiindu-mi poprită de Securitate - începând din jurul datei de 25 martie (Bunavestire !) am început a primi și scrisori - a, nu de la prieteni, nu de la necunoscuți care m-ar fi simpatizat - ci numai și numai “scrisori indignate”, fie de la anonimi, fie de la persoane cunoscute, măcar după nume. Am primit, deci, astfel de misive de la exilați obosiți, deveniți colaboraționiști ai Securității (Bârsan, Barbu Niculescu) de la “profesori indignați” (de la Craiova, de la Suceava, de la Ploiești - din anturajul lui Quintus), de la “preoți indignați” (și ei !-

Gheorghe Pop și Mihai Ciobanu de la Reghin, Nicolae Dinu de la Breaza), apoi din partea unor “confrăți” : Dan Zamfirescu, Valentin Berbecaru, Alecu Popovici, H. Zalis, Dumitru Mircea...

Nu țin minte momentul imediat următor primirii scrisorii de la Dumitru Mircea (fiind atât de apropiat de arestare - o săptămână - nu apucase să se așeze, să prindă rădăcini în memorie), deci nu pot explica prezența acestei “epistole” printre hârtiile ajunse în exil ; nici “absența” ei în momentul scrierii **Culorii curcubeului**.

Acum (după 22 ani !) constat că Dumitru Mircea nu mă trata cu calificative insultante, cum reținusem. Există însă ceva și mai murdar decât insultele.

Deși nu fac publice decât propriile scrisori, m-am hotărât să o reproduc aici scrisoarea. Ceea ce mi-a expedit, în martie 1977, scriitorul Dumitru Mircea ar fi putut foarte bine să apară în *Scînteia*, măcar în *Răcnetul proletar* ghin Cluj. În afară de faptul că, scrisă de mână, localizată: “Cluj-Napoca”, plicul avea adresa mea bătută la aceeași mașină ca și celelalte “scrisori” - de la Berbecaru, Zalis, Alecu Popovici, Dan Zamfirescu - textul are valoare în sine. Nu în **Culoarea curcubeului**, ci altundeva observasem că opera capitală a lui Dumitru Mircea, **Pâine albă**, nu fusese doar un exemplu, un îndreptar, mai corect : un rețetar (alături de **Mitrea Cocor** al Sadoveanului), ci “o capodoperă a suprealism-socialismului”. Nu era nici măcar (doar) prost - fiindcă nu era roman, nu era literatură - ci **altceva**...

Nu-mi fac nici o iluzie : dintre cei de vârsta mea dacă se vor găsi trei-patru care să înțeleagă și să guste acest produs datat : 1977, datînd din 1950.

Bănuiesc : cititorii avînd sub 50 ani nu vor înțelege motivul reproducerii scrisorii lui Dumitru Mircea, aici, în jurnalul meu. Ba unii - ca C. Țîrlea - vor crede, sincer, că...

a) *ei* (pluralul de la Țîrlea) nu văd unde e buba: *ei* “nu citeau, la acea dată”, literatura lui Dumitru Mircea, și de ce n-am admite că autorul era sincer când îmi scria ceea ce și cum mi-a scris ;

b) *ei* (idemii), bagă mâna-n foc : Dumitru Mircea, în scrisoarea mie adresată “a vrut să ironi-zeze” limba de lemn a activiștilor precum și pseudoliteratura realist socialistă din timpul stalinismului...

Pentru cei ce nu vor înțelege ce caută C. Țîrlea, aici, îi invit să recitească măcar finalul textului “Spune-mi alături de cine semnezi...” din jurnalul de față, de la 30 august (1999). Din citatele produse de mine se poate lua cunoștință de gândirea lui C. Țîrlea, nu radical diferită de a majorității “intelectualilor” (mai ales a literatorilor”) din generația sa și de după - acolo exersată în replica pe care mi-o dă în legătură cu scrisul lui N. Manolescu. Scrisoarea - iat-o :

Stimate domn,

Mi-e destul de greu să încep rîndurile de față, căci mă adresez unui om cu care poate mi-am întretăiat cărările trăind, fără a ajunge să-l cunosc. Dar, mă îndemn singur, elementul acesta al relațiilor omenesti are puțină importanță în raport cu ceea ce izbutim să aflăm despre un seamăn al nostru care, printre alte nimicuri (de uriașă importanță !) ale vieții, are curajul

- ca și mine - să se angajeze într-un nemilos și neîncetat dialog cu sine însuși, avînd la îndemînă în această luptă aprigă și dură doar o firavă peniță și o foaie de hârtie... și să creeze cu ele o lume care-i a lui și ar dori-o să fie a tuturor. Omul acela își spune scriitor și are teme-iuri zdravene să fie mândru de îndrăzneala lui, căci zămislirea lumii sale, sau a lumilor sale aduce a forță demiurgică...

Din păcate, de aici și până la infatuare (ce ființă paradoxală este omul ; poate fi mare sau mic atît de ușor !), la pierderea simțului proporțiilor, a răsturnării temeliilor de comparație între subiectiv și obiectiv rămîne foarte puțin loc !

Mi se pare că de primejdia asta n-ai reușit nici domnia ta să scapi. Am auzit mai demult că ai scris ceva și ai trimis peste graniță să ți se tipărească, închipuindu-ți că noi,ăștia de pe-aici, care cum vom fi sîntem atît de mărunței, și mai ales atît de nepricopsiți la minte că nu sîntem vrednici să te apreciem: "iată, domnule, o carte pentru care merită să-ți pierzi nopțile - și s-o scrii, și s-o citești !" În nemernicia noastră - cum ar zice Sadoveanu - strălucirea măriei tale s-ar fi drămuț cu scădere și s-ar fi stins. Că, de-o vreme încoace - iar domnia ta spune de cînd - altceva nu se face în țărișoara asta decît să se spulbere valori : înaintașii au fost puși la zid, ciobanul Mioriței ucis a doua oară, scările lui Manole, făuritorul, retezate iar, Făt-Frumosul basmelor (Harap-Alb) al lui Creangă) zăvorît în fințînă pînă ce se juruiește că se supune orbește și cine știe cîte alte grozăvii s-or mai fi făcînd pînă s-a ales robul lui Dumnezeu, scriitorul din domnia ta, să se ridice cu glas mare întru apărarea bietului norod al României lipsit de drepturi și supus la cazne dia-volești !

Prin urmare, lumea zămislită de domnia ta, trebuie zor-nevoie s-o înlocuiască pe cea reală, altfel se duce dracului tot !

Numai că memoria noastră este nemaipomenit de îndărătnică. Drepturi din alea după care tînguie și tînjește "omenia" domniei tale au mai fost pe-aici și încă le mai simțim urmările, de și ne zdrobim mîinile și cîtă brumă de pricepere avem ca să le ștergem... Iar dacă scriem și descriem ce facem, tot noi sîntem cei învinuiți de fals și mituire !... domnia ta uită că atît de multe drepturi au fost pe-aici, că, printre ele, nu s-a mai găsit loc pentru unul singur, unul mărunțel și neînsemnat, acela spus cu inegalabilă modestie în viersul eminescian despre cam ceea ce vrem noi să apărăm, adică să fim și noi odată și-odată stăpîni pe amărîta noastră viață și țară, să încercăm o cale nouă, fiind că celelalte s-au dovedit cu toate dezastruoase pentru noi și să acceptăm niște cîrmuitori mai altfel - să-i vedem, se laudă sau nu ? - doar-doar s-or dovedi mai acătării decît cei pe care prea bine îi cunoscusem !...

Că nici calea asta nouă n-a fost și nu-i ușoară, nici ferită de asperități, de dramatism și durere și nedreptate, iar e adevărat. Se vede treaba că, în moara lumii fiind, poporul nostru nu poate ajunge la nimica fără încercări... Se mai vede că lumea n-a ajuns încă la destulă înțelepciune pentru ca nașterile să se facă fără dureri. Cu atît mai puțin cele de natură socială. În vîltoarele de acest fel nu-i de mirare că omul, ca individ, sau ca ființă sacră dar neajutorată, sau chiar ca forță colectivă - dacă e să vorbim pe șleau - suferă. Imaginația omenească experimentată a creat pînă și mitul suferinței lui Hristos care, ca să biruie, a trebuit mai întîi să fie părăsit de ai lui, să urce Golgota și să fie răstignit. Este ceea ce credința lumii noi

(noi îi zicem ideologia socialistă) care se maturizează și în țara noastră, ar dori să elimine din viața omenirii. Și poate că aduce ceva în direcția aceasta.

Acel "ceva" se raportează exact la drepturile omului, ca individ cu identitate și ca element social. dreptul omului nu coboară cu hîrzoșul din cer ; el se făurește, se exprimă și se afirmă numai în cadru social - se știe demult - altfel este vorbă umflată, deșartă și fără acoperire. Nu există drept al omului împotriva societății, ci numai dreptul omului de a lupta pentru sau împotriva unei orînduiri... Asta da. Să lupte. Și luptă. De multe ori cade răpus, nimicit. Dar ideile rămîn, iar cele drepte, cele care folosesc societății, înving.

Este adevărat că, în cadrul societății contemporane românești, al realității noastre socialiste, sînt și realități care nu ne plac. Păi, ia să vedem, ce fel de drepturi aș avea eu, ca cetățean al României, dacă nu l-aș avea pe acela de a nu-mi place tot ? Am dreptul să nu-mi placă totul, să văd imperfecțiunea, să mă bat pentru mai bine. Să mă bat, nu să cîrtesc pe de laturi. Să mă înham la treabă, să pun umărul cu nădejde și răspundere. Și în orice împrejurare să mă străduiesc pentru dreptul de a răspunde muncind. Iar dacă ceva nu-i bine, sau nu-mi place de și ar fi posibil să fie bine, subiectiv vorbind, am dreptul - ba chiar și obligația - să mă ridic între cei care trudesă împreună cu mine și să spun ce cred eu că nu-i bine și se cuvine îndreptat. Aceasta decurge din dreptul cucerit de poporul meu de-a fi stăpîn la el acasă, că-i place, că nu cuiva, iar dacă unora sau altora nu le place, nu-i obligă nimeni să ne laude și să ne aplaude. Dar să se împotrivească nouă ? Îi privește. În orice fel de luptă există și riscul de a ieși bătut... Mai ales atunci cînd dreptatea nu-i de partea ta. Nu forța : cu forța nu poți supune oamenii la infinit.

Sînt de acord cu domnia ta că ai dreptul să zici că te zbați pentru drepturile omului. Numai că nu ești singurul exponent al acestui drept. Mai sînt și alții în țara asta care o fac, în fiecare clipă, de la un capăt la altul al țării, și de sus pînă jos. Pînă și modestul semnatar al acestei scrisori. Dar o facem cu modestie și cu un anumit rost, anume pentru dreptul cel mai sfînt dintre drepturi : să mă simt liber și stăpîn în țara mea, iar alături și împreună cu mine să se simtă - și să muncească pentru asta - toți cei care vreau binele țării mele și al celor care îi țin ființa și o înalță. Așa cum pot și se pricepe. Asta nu înseamnă că totul la noi e perfect sau că noi sîntem perfecți, nici că respingem părerile, sfatul și ajutorul altora. Nu. Ci căutînd să ne descurcăm cît mai potrivit cu scopurile și puterile noastre, sperînd că astfel creștem în stima celor care încep să ne cunoască.

Apropos de asta, am umblat și eu și umblu mult prin multe țări, cu treburile oficiale sau ca turist. Am văzut și cunoscut realități la care și noi jinduim demult, mai ales legate de civilizație și bunăstare. Cunosceam și meleaguri mai năpăstuite decît țărișoara noastră pe vremea otomanilor. Nu m-a împiedecat nimenea să mă duc, dar nici nu există ceva pe acolo, pe nicăieri, ca să mă rețină de a mă întoarce. Ar fi ca și cum aș scuipa pe o sfîntă țărînă a moșilor și părinților mei, ca să nu mai vorbesc de obligația și de dreptul de a face ceva, cît pot, pentru țara mea, aici, unde trebuie muncit ca să-i ajungem pe alții. Că încă n-am văzut brazdă să se răstoarne fără mînă omenească și să dea rod, nici zid să se înalțe pentru adăpost, nici fîntînă să se sape singură în calea însetaților... Ci am văzut peste tot

muncă omenească. În acele țări excelent organizate, iar la noi nu-i ca acolo și trebuie să învățăm cum s-o facem. Știu că sînt unii pe-aici care vor să trăiască în alte părți ale lumii și fac larmă mare că nu-s lăsați să se ducă unde le taie prin cap. Poftim ! Ba îi lasă, știi domnia ta prea bine. Dar nu pe toți. Fiind că mulți, după ce s-au ajuns aici, vor s-o întindă hoțeste și să muncească numai pentru sine, folosind aiurea capitalul investit în ei (și nu numai material!), pe care ni l-au luat de la gură. Eu le zic ăstora trădători. Scurt. Le mai poți zice și hoți, căci au profitat și s-au înfruptat din truda noastră, iar cînd să se achite de obligații fac pe apărătorii libertății ! Care libertate? Libertatea de a-ți fura țara ? De a-ți părăsi vatra unde ai fi de folos și ți s-a acordat încredere ?

Vei zice domnia ta că da, e o rațiune asta, dar sînt destule cazuri, de altă natură, iar noi ne proțăpim pe poziția lui nu... împotriva libertății oamenilor de a circula în lume. Hai să fim serioși... Și să vedem noi cîtă obiectivitate este la fiecare caz în parte !

Iată cam la acestea m-am gîndit auzind că domnia ta cerșește nu știu ce drepturi pentru poporul român de la nu știu cine. În privința asta pot să-ți reamintesc un adevăr pe care, ca român, nu pot crede că-l respingi : poporul român și-a cucerit drepturile singur, n-a așteptat mila nimănui. Și o face în continuare. O va face mereu, fără zarvă asurzitoare, ci cu demnitate și rațiune și, mai ales, cu omenie ! Ca nu cumva drepturile lui să le încalce pe ale altora, sau ca unul dintre noi să aibă mai multe drepturi decît seamănu-l său... Vei spune că numai un orb nu vede cîte diferențieri de acest fel sînt la noi și îți voi răspunde domniei tale că-i adevărat. Treaba asta, cu diferențierile între oameni, nicăieri în lume nu-i soluționată echitabil, de ce să i-o punem numai socialismului în cîrcă ? Numai pentru simplul fapt că socialismul și-a luat în sarcină și o astfel de soluționare echitabilă, cît mai în folosul societății umane ? Și-a luat-o și recunoaște deschis că încă n-a reușit. Mai degrabă ar fi de recunoscut cinstit că, prin atîtea încercări trecînd, socialismul n-a fost lăsat să se preocupe de ceea ce este propriu, nici la noi, ci a fost și este încă, mereu și neîncetat obligat să lupte pentru afirmare - apărîndu-se. Dacă undeva în lume și în experiența umană ar fi vreo soluție mai de doamne-ajută, pentru fericirea oamenilor, cel dintîi socialismul și-ar însuși-o. Dar nu-i. Și trebuie găsită. Noi spunem că avem datoria și dreptul să o găsim. Poate că pînă la urmă vom reuși.

Pentru drepturi de acestea ar cam merita și domnia ta să te aprinzi, restul miroase a flecăreală aiurită și fudulă. Nu te oprește nimeni să te prinzi la treabă cu toată răspunderea, în efortul mare al neamului și ai să vezi atunci cîte drepturi are omul în România, chiar mai multe decît crezi. De ce, adică, domnia ta ai fi o excepție : să ceri într-una și să nu faci nimic pentru ceea ce pretinzi ?

Cu speranță în înțelepciunea omenească,

Dumitru Mircea

Cluj-Napoca

16 martie 1977

Comentariile - altădată, acum sînt istovit.

Sâmbătă 23 octombrie 1999

Să mă apuc acum să fac analiza textului lui Dumitru Mircea ? M-am dedat, epistolar, la astfel de încercări cu - în ordine cronologică : Ovidiu Pecican, Marta Petreu, Mircea Țicudean, Ruxandra Cesereanu, M.C. Oros, I.I. Ică, Laszlo Alexandru... Am obosit. Nu mai am nici energie, nici chef de cursuri de alfabetizare. Așadar, n-am să explic **de ce** - să produc și probe ! - Dumitru Mircea s-a făcut, în scrisoarea cu pricina, scrib de stat, de partid, de Securitate. Scriu în jurnalul meu, personal, nu explic băbește, cu desene, unor băieți și, altfel, fete ceea ce trebuiau să știe și singuri (iată, nu spun **unde** eram și **ce** făceam eu la vârsta lor cea din decembrie 89).

Aștern pe hârtie observațiile următoare :

a) Dumitru Mircea este și în scrisoare leit cel din suprarrealista-i literatură : un, probabil, bunicel profesor de română la el în sat (bine : în cartierul său din oraș), însă nu mai mult. "Stilistic" (dar stilul este omul, nu ?) se apropie de Lăncrănjan. Îi unește tradiționala ne-stăpânire a limbii române, amândoi folosesc impropriu anume cuvinte - altfel gliiște, adiind reavăn, a țărână... Îi despart "maestrii" : Lăncrănjan trage (dar nu ajunge) spre Slavici și Rebreanu, D. Mircea trece munții la Moldova (Creangă, Sadoveanu), producând efecte grotești ;

b) Dumitru Mircea va fi scris ceea ce îi ordona Securitatea (iar ordinul nu se discută), însă la el nu a fost o simplă comandă (prompt executată - de Zalis, Zamfirescu, Berbecaru). În textul lui sare în ochi intervenția hotărâtoare a unui "consultant" al Securității, stăpânind nu doar dialectica marxistă (cea avînd formă și mers de tanc : calcă în șenile totul, nu se poticnește în adevăr, cu atât mai puțin în bun-simț) ; ci și teoria și practica dezinformării. Nu va fi vorba de un securist, ci de, cum am mai spus, un "consultant". Radu Mareș a publicat în ultimul număr din *Vatra* continuarea amintirilor sale de la *Tribuna* - apare acolo un personaj straniu (și perfect verosimil) : el ar fi putut fi consultantul semnatarului scrisorii ;

c) (Re)citind scrisoarea lui D. Mircea datată : 16 martie 1977, am avut senzația de déjà vu, déjà lu.

Unde, când și sub semnătura cui am mai întâlnit "luări de poziție", "critică constructivă", "condamnare hotărâtă" a faptelor mele (scrisul fiind și el, faptă) - cu superioară ignorare a adevărului, deci a citirii cărții discutate, deci a citatelor, cu o nesfârșită siguranță că nu va exista în veac contestație, necum contraatac din partea "victimei" ?

Cum unde? În presa literară românească, scrisă și vorbită, din 1997, despre **Jurnal I-II-III**, sub semnăturile: D.C. Mihăilescu, Ștefănescu, Pruteanu, Zăciu, Manolescu, Dimisianu, Bianca Balotă, Țepeneag, Alain Paruit, Adameșteanu, Iorgulescu, Buduca, Mariana Codruț, Monica Lovinescu.

Există însă deosebiri între demascatorii mei din 1977 și cei din 1997: "Cei dinainte" - cu excepția indivizilor de teapa lui Eugen Barbu, Fănuș Neagu, V.C. Tudor - m-au atacat din constrângere : unora li s-a cerut (și ei s-au executat), alții știindu-se cu musca pe căciulă (Piru, Zoe Bușulenga, Virgil Cărianopol) s-au grăbit să "dea dovadă", pentru ca Securitatea să închidă ochii (sic) față de unele păcate ale lor, reale ori imaginare.

Dar cei din 1997 ?

Desigur, nu mă așteptam la unanimitate în elogiare, însă nici la **campanii-organizate ca cele puse la cale de revistele 22 și România literară**.

Oricâtă ură ar fi adunat cei încondeiați de mine în **Jurnal**, aceasta nu ar fi putut uni sub stindardul “apărării breslei” atâta scriitoricime ofensată.

Decât dacă între aceștia, cei de “după Revoluție” și bieții oameni sub vremi agățați de Securitate și siliți să facă muncă de auxiliari ai Puturosului Organ există o mentalitate comună :

De om-nou, de piteștizat.

Bine-bine, astfel s-ar putea vorbi (la o adică) despre scriitorii neexilați - dar Țepeneag ? Dar Balotă? Dar Barbăneagră? Dar Monica Lovinescu?

La această întrebare vicioasă - vicios fiind, refuz să răspund.

Luni 25 octombrie 1999

Am pus la poștă o scrisoare pentru L.I. Stoiciu, alta pentru Cistelecan (o fotocopie și o transcriere a scrisorii lui D. Mircea, rugînd să se publice); pentru Radu Mareș - patru dischete : **Jurnal 1999** - până la 22 oct (când am să retrimite, am să expediez și întreaga notare din 22), **Butelii...** din 1999 (fatal, incomplet, însă dacă mai comit ceva ăst-an, am timp să ajung din urmă trenul ...), precum și **Bibliografia** corectată.

Simt că, în comentariul la scrisoarea lui D.M. nu am spus tot ce ar fi trebuit să spun. N-ar fi exclus să fie doar o impresie : într-atât m-a consumat constatarea “continuității”, încât simt nevoia să zic și să zic și să zic... Poate că am să adaug băgarea de seamă : “preistoria” nu începe în 1977, când este așternută pe hârtie scrisoarea cu pricina, ci cu un bun sfert de secol mai devreme, fiindcă Dumitru Mircea nu se schimbaseră deloc din momentul “elaborării” para-romanului său **Pâine albă**. Dacă a fost publicat (și premiat!) în 1952, atunci va fi fost scris (sic!) în 1950. Exemplu-model îi fusese **Mitrea Cocor**, editat în 1949 - ca să vezi : în urmă cu exact 50 ani...

Ce să înțeleg : că, așa cum este observabilă o continuitate în bine (Nichita, Sorescu, Ion Alexandru, Buzea, Blandiana), în sensul că nu ieșeau din neantul provocat de iarna realist-socialistă, ci continuau ceea ce se întrerupsese în 1948 - așa poate fi urmărită o continuitate în rău ; în trogloditism. Iar acesta nu începe odată cu năvălirea comuniștilor, poate fi urmărit “în sus” la Nichifor Crainic, cel care punea în *Gândirea* întrebare-îndemn : “Și dacă l-am bate?” - pe Panait Istrati care, în 1935 anunțase că se întoarce să moară în țara și a lui, România.

De mirare și de durere : fiica reperului moral E. Lovinescu se ia după turma mioritică (sânt băiat bun : adevărul fiind că în multe fapte rele cio-banul a fost ea).

Îmi vin în minte patru, din care, fatal, trei sunt legate de mine:

a - neonestitatea cu care a “tratată” evenimentele din iunie 1989 - crezîndu-se amenințată de cvadriga Țepeneag-Breban-Nedelcovici-Sorin Alexandrescu, a căutat ajutor și la mine, dar simultan cu văicărelile sale pricinuite de aflarea a tot alte agresii ale “răilor”, ea ducea tratative, accepta întâlniri chiar cu aceia ; fără a mă avertiza și pe mine (măcar pentru că, din proprie inițiativă promisese) ;

b - tentativa (reușită) de a mă elimina de la “masa tratativelor” cu

Liiceanu (alcătuirea portofoliului editorial, în februarie 1990) și “substituirea” mea cu... Berindei și cu fata Cornii ;

c - complicitatea activă cu Liiceanu - abia mai târziu am acceptat-o, deși o observasem atunci, pe loc : “sfaturile” pe care le dădea “bietului Gabriel” de a nu-mi publica **Scrisorile** și **Articolele**, de el cerute, descurajările (editoriale) la care mă supunea în permanență - rezultatul fiind logic, cel urmărit : scoaterea mea din “competiție” (care competiție, Dumnezeu ?, competiție cu cine, Isuse Hristoase ?) începînd prin retragerea din librării, depozitarea, trimiterea la topit a **Culorii curcubeului** - de “operația de măturare”, cum se spune în termeni de spionaj-terorism, ocupîndu-se trupa, comandată de G. Adameșteanu;

d - (iată, s-au făcut patru, nu doar trei !) - anatema aruncată : “Îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma” și binecuvîntarea dată **campaniei de presă** împotriva **Jurnal-ului I-II-III**.

e - în fine, diriguirea iscălitoresei cu nume de jale, întru asasinare postumă (iată că există și așa ceva) a lui Ion Caraion.

Mi s-a făcut rău scriind ceea ce de multă vreme îmi stătea pe suflet.

Marți 26 octombrie 1999

Ieri am primit un plic mărișor de la Laszlo :

- *Memoria* nr 27, cu o lungă, dar strâns documentată mărturie a lui Camilian Demetrescu - documentată în sensul necunoscut de Românii de-acasă : sprijinită cu citate, cu date - verificabile, însă păcătuind prin... tăcerea numelui lui I.C. Drăgan, pilonul ceaușismului în Peninsula - titlul: “Italia - exilul românesc și stînga marxistă”. Din ceea ce știu și eu, Camilian Demetrescu a evocat cu fidelitate acea urâtă pagină a “italieniștilor” români ;

- “Istorie - manual pentru clasa a XII-a” alcătuit de cinci autori, printre care și Ovidiu Pecican.

La capitolul “Securitatea și represiunea politică”, sunt pomenit și eu

- cu un citat din **Gherla** : “M-am hotărît să nu-i uit în vecii vecilor, nu să mă răzbun, ci să nu-i uit și mai ales, SĂ NU-I TAC !”

- cu un succint medalion (cu poză, mă rog frumos), la pag. 115 - acesta :

“Paul Goma

“Scriitorul Paul Goma, cunoscutul dizident român al anilor ‘70 a avut o tinerețe marcată de biografia sa de basarabean refugiat în România. A fost arestat în 1956, ca student, în timpul revoltei din Ungaria, datorită unui conflict de opinii cu profesorii (deveniți aproape anchetatori) de la Universitatea din București. A scris numeroase cărți al căror subiect este universul concentraționar românesc. Este unul dintre cei mai cunoscuți dizidenți din fostele țări comuniste, care au reușit să atragă atenția asupra naturii criminale a regimurilor de acest tip”.

Iar la pag. 116, în capitolul “Forme de rezistență anticomunistă” sub-capitolul “Proteste muncitorești și intelectuale”, există aces paragraf :

“În 1975 România se angajase, prin acordurile de la Helsinki, să respecte drepturile omului. Luînd ca exemplu mișcarea din Cehoslovacia numită *Charta ‘77*, scriitorul **Paul Goma** a inițiat o acțiune de susținere a acțiunii de la Praga, cu intenția de a deter-

mina un protest similar împotriva regimului comunist din România. Deși scriitorul era supravegheat în permanență la domiciliu, protestului său i s-au alăturat ulterior peste 200 de nume, reușindu-se în scurt timp să se contureze o *Mișcare Goma*, fapt care a reprezentat **prima acțiune de opoziție publică** de la instaurarea regimului comunist în România”.

Laszlo mi-a mai trimis două texte :

- “Jurnalul unui jurnalist cu jurnal”, purtând indicația : “Cronică literară” ;

- “Părul de lângă drum” - replică la scrisorile lui Ștefănescu despre volumul său **Orient Express. Polemici**.

Azi am primit scrisoare de la Vasile Baghiu : lucrează la un cotidian și... nu mai rezistă, vrea să emigreze.

Ce le poți spune acestor oameni care au încercat totul, pe loc, în țărișoară, dar nu și-au găsit rostul : să nu plece din patrie ? Să rămână pe baricade ? Să prefere pâinea-rea ? Nu le spun, decât : “Noroc !” Într-un fel, “pașaportarii” deveniseră mai numeroși decât ceilalți în modesta noastră mișcare din 1977. Dar nu puteam să le interzic să semneze. Și **plecarea din țară** este un drept. Și chiar dacă unii dintre semnatari, odată ajunși în Occident au fost dezamăgiți - ba chiar de-a dreptul nefericiți - nu m-am simțit vinovat de nefericirea lor. Pentru că plecarea era un drept - în principiu, nu și în viața de toate zilele în comunism ; pentru a zmulge de la autorități acest drept elementar, oamenii riscaseră, renunțaseră la mult și la multe - astfel asumându-și “cucerirea”.

Vasile Baghiu îmi scrie că a citit “ultimul jurnal” (Apocriful), în care scriu și despre textul său despre jurnalul lui Zăciu.

Mai departe... Pe unde s-a învârtit, în cercurile “scriitoricești”, s-a lăudat (el spune asta) cu acest fapt - i s-a adus la cunoștință :

«“Paul Goma e contestat”»

Vasile Baghiu își mărturisește surpriza și revolta, față cu astfel de “tratament”, îl frământă gândul să-i scrie lui Manolescu...

Da, domnule.

Eu nu sânt surprins, deși pentru întâia oară calificativul : “contestat”. Nu este din familia : “bandit”, “trădător de țară”, nici măcar “resentimentar” (să trăiască nașa mare, Marta Petreu !), “netalentat”, “bolnav”, “nebun”, turnător”...

Și iată cum se leagă lucrurile : ieri scriam aici despre Monica Lovinescu. Ce să fac : sânt obligat să revin. Și să bănuiesc - fără teama că voi avea o mie de păcate, față de doar unu, al ei.

Fiindcă acest termen : “contestat”, dacă nu a fost formulat de Monica Lovinescu, în campania sa de eradicare a celui pe care regretă că l-a cunoscut, atunci l-a provocat - prin clamarea “durererii” sale de a se vedea “împroșcată cu noroi” de mine.

În lansarea acestui cuvânt văd și mâna lui Liiceanu ; era cât pe ce să spun că Adameșteanu e incapabilă de asemenea performanță, mi-am dat peste mână : de ce să nu fie Gabriela în stare - de o măgărie ? ; și a lui D.C. Mihăilescu-Nu-i-Momentul.

Șovăi : să-i spun și Anei ce etichetă mai poartă omul ei ? “Contestat”...?

Încă nu. Are ea alte pricini de supărare.

Joi 28 octombrie 1999

Am început - de ieri - textul : "De la contestatar la contestat". Merge greu, cu suferință.

Alte noutăți - nu.

Sâmbătă 30 octombrie 1999

Am reușit să scriu :

[Vezi textul ("De la contestatar la contestat") în Butelii... 1999]

Am găsit multe greșeli în **Jurnal 1999**. Citesc câte puțin din printuri, apoi pe ecran, unde măresc textul cât se poate - am să corectez, am să înregistrez alte dischete, am să re-trimit. N-am să-i tulbur pe dacioți : nu vor fi început tehnoredactarea jurnalului (din care lipsesc trei luni...)

Vești îngrijorătoare de la Lulu. Deie Domnul să nu fie adevărate.

Duminică 31 octombrie 1999

Am corectat o bună parte din jurnal.

Am să trimit dischetele în săptămâna asta.

NOIEMBRIE

Luni 1 noiembrie 1999

Am făcut ceva ordine în jurnalul pe acest an: am corectat, urmează să înregistrez pe dischete.

Mâine am întâlnire cu oftalmologul (nu-mi vine să o feminizez). Să văz ce nume au tulbură-rile de vedere. Și dacă sunt legate de neca-zurile cu ametelele ? Au cu alte ametele ?

Mărți 2 noiembrie 1999

Filip a împlinit o anume vârstă...

Sântem atârnați de telefon, cu Bucureștiul : să aflăm rezultatele analizelor, să le transmitem prietenilor medici de aici, ei să interpreteze, noi să le transmitem... (Ana lucrează cu Martine, eu cu Mihai).(...)

Miercuri 3 noiembrie 1999

(...)

Ciudad, Laszlo : în cronică literară (nu mi-a indicat la ce publicație o trimite) se arată de acord că “formula jurnal-traistă de cerșetor”, crede că nu este deosebit de rea. Însă câteva pasaje mai departe găsește că formula e... rea ; plicticoasă.

Știu că are dreptate. Dar mai știu că omul își păstrează, în cursul unei singure cronici, fie aceea chiar și literare, o singură opinie.

Dar bineînțeles că “formula” este improprie. După cum crâncen de impropriu era salamul de soia...

Seara : vești mai puțin proaste de la București.

Am primit un plic mare de la Valentina Caraion : tăieturi de presă, câteva numere întregi de revistă, lăsate de Mariana Sipoș, penru mine. Tepeaneag iar mă trage de manșetele pantalonilor.

Joi 4 noiembrie 1999

Am scris Valentinei Caraion, Mariane Sipoș, lui Solacolu - primelor două mulțumindu-le pentru ziare, la toți trei trimițându-le câte un exemplar din **Contestat**...

Azi după amiază mă duc iar la oftalmolog.

Ieri m-am întâlnit în târg cu Ștefana. L-am cunoscut pe Mircea Stănescu : își dă doctoratul cu “Reeducarea comunistă din România anilor 50”. Mi-a dat un exemplar, l-am citit aseară. Urmează să fixăm o întâlnire în viitorul apropiat, să vorbim despre teză...

M-au mâncat țânțarii și astă noapte. Ana se laudă că ea îi mai și ucide când devin din cale-afar’ de insistenți. Asta înseamnă că se trezește. Numai că eu nu mă pot deștepta, ca să iau această măsură eradicatoare. Pe mine mă mănâncă, nu de viu, ci de adormit. Uite : și acum (ora opt dimineața) mă ustură beșicile.

Trebuie să luăm măsuri urgente de stârpire a țânțarilor la Laguna

(ce va fi acolo, vara...). Cred că o să facem după cum urmează : punem mâna pe un șef-de-filă (vorba lui Sorin Titel, când voia să-l numească pe Țepeneag) și-l executăm frumos în piață. Ca exemplu. Sânt convins: rămașii în viață nu se vor mai da la om. Sau să le aplicarisim metoda folosită "la nivelul" (vorba ticului verbal francez) puricilor, la Lătești : îl prindeam pe fiecare - cum ar veni : pe rând, nu cu grupul - de ceafă, îi căscam gura și-i băgam un pai în cur (dar numai de secară, că-i cel mai subțire). Nu te mai mușcă, - în principiu - un veac întreg, ocupat cum este cu învârtitul în jurul cozii, ca să vadă ce i-a penetrat lui chiar acolo.

Seara - ora 21 : nici acum nu mi s-au strâns pupilele dilatate începînd de la ora 15. Ana mă liniștește spunîndu-mi că mâine dimineață - dacă nu mă scol ca de obicei, devreme - au să-și revină (și eu pe lângă ele...).

În 24 noiembrie fac operație la ochi. Să-mi cârpească retina oareșcum zdrențuită. Și eu, care nu înțelegeam de unde-mi vine răutatea legendară. Scriitori breslași (dar-însă-totuși rezistenți) ! Nu mai căutați, la mine, doar cauza : resentimentul, făr-de-talentul - ci mergeți degrab' la cauza-cauzei : o hibă trupală : ne-vederea !

A telefonat Luca Pițu de la Strasbourg. Zice că a venit de luni.

Nu mai pot dactilă : nu văd nici ecranul, nici clavierul. Pe mâine.

Vineri 5 noiembrie 1999

Abia azi mi s-au re-strâns pupilele.

Mâine vine o fată basarabească - a vorbit cu Ana, ea se duce la metro s-o conducă aici, eu, cu ochii mei nici de asta nu mai sânt bun.

Duminică 7 noiembrie 1999

Ieri am avut în vizită o basarabească.

Tot ieri ne-a telefonat Doicescu : a murit Țeposu. Cică se ducea la Brașov, să vadă la fața locului (urmările) tulburărilor. Accident de circulație. Va fi dat peste el un camion ori un tractor - ca în România Mare. L-am cunoscut în 1990, a fost pe la noi, cu soția. Am angajat un dialog pe care l-a și publicat în *Cuvîntul*. Avea trei (sau patru ?) copii. Dumnezeu să-l ierte. Înainte, doar lăsase *Cuvîntul* pe mâna unuia ca Buduca și a unei lepre ca Ciachir. Acum a rămas doar în păstrarea lui Buduca... Ce-o să iasă...

Tot ieri : Lulu a fost mutată în alt salon, se simte ceva mai bine (apud Niculiță care o vizitase). Marea grijă a ei : are marți și miercuri ore, deci trebuie să se externeze, ca să onoreze orarul... Sperăm că îl va chiar onora.

Uite că am uitat : azi e 7 noiembrie ! Cum se uită relele - de parcă nici n-ar fi fost. Se vede că oamenii socotesc a fi fost rău tot ce li s-a întîmplat lor - de aceea uită (tot).

Ieri, la rugby Franța a pierdut în finală cu Australia. Adevărat : nici n-ar fi meritat să câștige. Dealtfel nici Australia. A fost un match, dacă nu urât, atunci sigur : nefrumos, fără o singură fază exaltantă - cum au fost atâtea în extraordinara semifinală cu Noua Zeelandă. Eh,

asta este. Ne mulțumim cu amintiri - frumoase...

Deși doctoresa m-a asigurat că n-are să mă doară operațiunea la ochi iar Ana m-a re-asigurat (că știe ea de la o colegă de la BN care și-a făcut), încep să fiu din ce în ce mai neliniștit. Fiindcă, uite, la **asta** nu mă gândisem. Că în urma unui accident, aș rămâne fără vedere. Ceea ce, pentru unul ca mine, ar echivala cu o moarte curată. Oricum, un handicap mai greu decât unul motor - sau un Alzheimer cinstit (în care te scufunzi și rămâi acolo, găvozdit, inconștient de propria-ți neputință).

O să vedem în 24 noiembrie.

Luni 8 noiembrie 1999

Vis opresant, rău-prevestitor :

Aveam pantofii - pe care-i am în nevis - nu doar murdari, dar și cu talpa desprinsă, la vârf (atâta am văzut). Eram tare trist, îmi ziceam ca în realitate :

«De nu m-ar lăsa undeva, departe de casă, unde n-o să am sfoară să-mi lega talpa...»

Ieri au fost Șişmanianii pe la noi. Își recuperaseră băiatul întors dintr-o excursie pe Sena. Iar m-am ilustrat culinaricește.

Miercuri 10 noiembrie 1999

Ieri seară am vorbit cu Lulu la telefon : Niculiță a fost în vizită la spital, cu telefonul portabil, astfel am putut să o aud. Ana era la slujbă, i-am telefonat numaidecât : a fost mare bucurare.

Tot aseară au fost pe aici Ștefana și Mircea Stănescu. Am vorbit despre Pitești în legătură cu lucrarea de doctorat a lui.

După atâta timp de la visul cu pantofii rupți mă bântuie, mă terorizează gândul - care, el, este de trezie. Explicabil : pantofii ăștia au făcut vreo șase ani, dacă nu opt. Adevărat : îi port puțin, însă în acest cartier înnoroiat, o oră de "plimbare" echivalează cu o lună de umblare în arondismul 14.

M. Stănescu mi-a lăsat niște fotocopii după scrisori de protest ale lui Sorin Mitu (coordonatorul manualului de istorie de clasa a XII-a). Chiar dacă în unele locuri textul nu ar fi lizibil, tot nu aș înțelege mare lucru : interesant ar fi să citesc ce au scris (despre manual) C. Stănescu, Paler, Dan Constantin, și nu ce răspunde Mitu - din care **nu** pot fi deduse atacurile. Am înțeles că tovarășilor C.Stănescu și O.Paler (și altora) nu le place istoria așa cum au scris-o Mitu și Pecican. M. Stănescu a spus în foarte treacăt că și numele meu fusese pomenit - probabil de atacatori (ce am înțeles limpede : că prezența Doinei Cornea a fost contestată !).

Deși mă aflu, acum, doar cu un sfert (dacă...) din "capacități", tare m-aș amesteca în vorbă. Mai ales cu Tovarășul Tavi, Gânditorul de la Lisa. Cu această putoare de activist bolșevic mă aflu de, iată, zece ani, în conflict nedeclarat : el m-a atacat direct în conflictul cu Pintilie, eu nu i-am răspuns atunci, dar am scris despre el, când mi-a venit bine, tot răul. Dar față către față - ba.

Într-o pauză am re-văzut caseta trimisă de Laszlo cu emisiunea literară de pe canalul 7 abc, din 1994 (cu Mariana Sipoș).

De atunci multă apă a trecut, Dimisianu și Adameșteanu, acum, ar jura că atunci n-au spus ce spuseseră... A rămas I.B. Lefter. Mi-a făcut plăcere să-l reascult. Sper că el nu și-a schimbat (radical) părerile.

Vineri 12 noiembrie 1999

Lulu s-a externat, a vorbit cu ea Ana.

Numai vise rele, opresante. Aștept să fac operația.

De când urmăresc harta meteorologică, am constatat că, de obicei, pe Limanul Nistrului e totdeauna mai cald decât la Hotin și decât în Ardeal. (Am mai spus asta ? Ei și ?!)

Mă gândesc cât de frig le va fi bieților oameni locuind în case cu pereții din ciment... Eu (dac-aș fi rege), casele individuale (cu 2-3 nivele) le-aș face așa : scheletul din beton armat, pereții însă din cochileți între două rânduri de plasă de sârmă, izolați în interior prin panouri de «fulgi de cânepă». Cochileții, pe de o parte, nu au nevoie să fie arși (precum cărămida), pe de alta calitățile lor izolante sunt neegale. Apoi se pot confecționa rapid, ușor, doar din lut (chiar pământ) și din paie, faza cea mai lungă fiind uscarea. S-ar putea ridica un întreg cartier de case individuale - din cochileți.

În zona aceea de ierni friguroase, de veri călduroase, cel mai potrivit material de construire al adăpostului este chirpicul. Suportă și presiuni însemnate (mă gândesc la dimensiunile pereților): școala din Mana, cea “făcută” de tata, avînd 4-5 metri înălțime sub plafon, era zidărită din chirpici (cochileți - nu va fi venind de la : cochilie-conchiglia-coquille ?). Evident, nu ai să ridici clădiri publice din același material, însă case individuale certamente. Rămâne de rezolvat (în fapt : de redescoperit) : un “izolator” între afară și înăuntru, “marchiza” necunoscută în Basarabia mea, unde se închideau pridvoarele ; apoi obloane care să poată, iarna, pe ger, adăuga încă un baraj în calea frigului, iar vara păstra, înăuntru, răcoarea. Îmi aduc aminte de obloanele interioare, demontabile în fiecare dimineață care se adăugau celor două rânduri de geamuri. Deși, dacă se construiesc ferestre cu două foi de sticlă (ca cele de aici, din Belleville), pe un șasiu de metal și plastic (și cu garnituri de cauciuc) se rezolvă în parte izolarea - și lumina naturală.

Duminică 14 noiembrie 1999

Lulu merge mai bine. Măine iau drumul de costişă ce duce la Vasluiul Paris-Santé...

Ieri mi-a telefonat Luca Pițu. Tocmai primisem invitația și aflasem că el va zice o zicere despre o carte cu cheie, în prezența autorului. Pentru că mă amenințase că eu sînt acela, l-am întrebat despre care carte găsește el că ar fi cu cheie. Mi-a răspuns că despre **Justa** - însă... N-am înțeles explicațiile și nu l-am rugat să repete, am reținut că nu are să mai vorbească despre mine, ci despre Grigurcu. Nu știam că Grigurcu comite romane (cu ori fără cheie), dar câte nu știu eu...

Marti 16 noiembrie 1999

A fost pe aici M. Stănescu. I-am dat trei printuri : **Bonifacia, Sus, în vârful raiului și Gherla-Lătești**. Mi-a spus că protestul troglodiștilor în parlament (chestiunea Manualului de a XII-a) nu a întrunit majoritatea voturilor.

Mi-a telefonat Ștefana : a apărut în 22 un text de Mircea Martin despre **Jurnal**. O fi cel cu care mă amenința încă acum nu știu câți ani. Am rugat-o să mi-l pună la poștă. Probabil pe vineri are să-mi parvină.

Azi dimineată erau 7° la Laguna ; la prânz scăzuse temperatura la 3°, iar acum în faptul serii, la minus 3°. În același timp, la Hotin : minus 12.

Luni 22 noiembrie 1999

Obosit. N-am făcut nimic - iată pricina !

Alaltăieri abia am remarcat că se împliniseră niște ani de când am plecat în ultimul exil : 22 ; după cum azi se împlinesc muuuulți ani de la arestarea din 56.

Am urmărit mersul meteorologiei : Laguna se află în calea curen-
tului cald sudic. Am pus la singular, pentru că, după harta Europei (de pe Euronews), până acum s-au manifestat două ramuri, care însă ar putea avea o singură sursă. Oricum, una, trece de regulă peste Algeria, Tunisia, Sicilia, Tarent, Albania de sud, Macedonia, Bulgaria - uneori se îmbârligă prin vestul României, Ungariei, Sloveniei...; cealaltă traversează, din sud la nord, Mediterana Orientală, Anatolia, adeseori se unește cu celălalt în zona Bosforului, de acolo urcă până la limanul Nistrului, mai rar depășindu-l.

Nu cred că acest curent este regulat. O să văd mai încolo, în decembrie - dar în februarie ! - cum va rezista celui polar. Deocamdată, Laguna este favorabil situată.

Joi 25 noiembrie 1999

Ieri am fost la clinica Leonardo da Vinci, pentru operație la ochi. Mi-a dat 206 de "gloanțe" laser. Peste o lună mă duc iar la Elfassy, pentru control. Nu, nu văd mai bine...

Mă aflu într-o stare proastă. M-a istovit și corectarea a câtorva sute de pagini pe ecran.

Am primit azi un exemplar din manualul de istorie pentru clasa a XII-a (din care îmi trimisese și Laszlo) - de la Nicoleta Sălcudeanu.

Duminică 28 noiembrie 1999

Obosit, neînstare de nimic. Probabil operația la ochi, deși nedure-roasă, m-a consumat.

Marti, Ștefana i-a spus Anei că pune "azi" partea a doua din textul lui Mircea Martin, din 22. Ieri, după cum tot omul știe, a fost sâmbătă - deci ultima zi de poștă a săptămânii. Și n-a venit. O fi uitat să-l trimită. Bineînțeles, nu sânt supărat că nu l-a trimis - ci supărat că,

deși a promis (precizînd și momentul : “azi”) - nu l-a trimis. O să mai aștept încă o săptămână bună.

Luni 29 noiembrie 1999

Starea proastă în care mă bălăcesc s-ar putea datora și situației din Cecenia - ah, că n-am eu Raza Morții ! Nu, Doamne ferește, din simpatie pentru “ideologia” cecenilor, ci din ură față de “tactica” rușilor. Pot ei să mai dea încă o mie de Pușkini, Gogoli, Tolstoi, Dostoievski - tot barbari rămân. Și nu atât : asiatici, cât - mai grav: asiatizați. “Poveștile” tatii, despre “ruskaia strateghia” (pui tunurile în linie și tragi drept în fața ochilor : cinci zile, cinci săptămâni... - după aceea mai vezi tu) au căpătat, acum cu Cecenia, confirmare prin imagine. Mă întrebam - când o re-povesteam românilor (unii dintre ei făcuseră Frontul de Est) : «De ce nu m-or fi crezînd - doar eu îl cred pe tata !». Răspunsul este : fiindcă Românii aceia (care făcuseră frontul) nu cunoscuseră decât înaintarea lor - și retragerea rușilor ; când Românii s-au oprit din înaintare, au fost luați prizonieri și n-au mai avut prilejul să constate “strateghia” în înaintare... Dar nu, nu merge : Și Românii au cunoscut retragerea (forțamente, *strateghia* rusească pe pielea lor) : de la Stalingrad (cei care nu căzuseră în încercuire), din Cuban, din Crimeea... Atunci de ce nu mă credeau ? Probabil pentru că uitaseră - cum reușești să-ți răzuiești din memorie o umilință.

Mărți 30 noiembrie 1999

Pentru că am ajuns la sfârșitul lunii, scot câteva citate din textul lui Mircea Martin “Jurnalul de exil al lui Paul Goma (I) - Un atentat la ordinea simbolică a literaturii române contemporane”.

Mă simt tentat să atrag atenția asupra unei inexactități încă din subtitlu (nu cred că redacția revistei 22 i l-a impus), însă îmi voi face cunoscute părerile după ce voi avea și partea a doua.

A treia frază a textului conține o a doua inexactitate (prima : “jurnalul de exil”) și ea sună:

“În ciuda cetățeniei franceze (sic !), el a rămas exterior Franței. Am putea vorbi, în cazul lui de un dublu exil : exilat din România (...); exilat în Franța de limba căreia nu se servește în scrisul său(...). Literatura franceză contemporană nu pare să-l influențeze(...). Refuzul occidentalizării, al integrării în Republica Literelor franceze - și chiar în societatea franceză - este evident. Inadaptabilitate ? Inflexibilitate ? Inadaptabilitate ca inflexibilitate ? Reiterează Paul Goma, prin însăși biografia lui de creator, experiența intelectualului inadaptabil propusă de literatura noastră interbelică ? Este el un învins ? Ar fi prematur să răspundem. Ceea ce trebuie spus pe loc este că, oricum, înainte de a fi un învins, Paul Goma a fost un *învingător* (s. în text).

“Scriitor român la Paris, el își păstrează identitatea culturală fără nici un efort pentru că efortul anterior de a-și câștiga libertatea l-a întărit și l-a asigurat în menținerea acestei identități ; un fel de a recunoaște că identitatea lui e întrucâtva diferită de a noastră : e român ca și noi «ceilalți», împărtășim această determinare, dar cantitatea de libertate inclusă în românitatea lui este alta - mult mai mare decât în cazul nostru ; altfel spus, el este mult mai liber - obiectiv mai liber - în manifestarea românității lui prin însuși faptul că a exersat această libertate chiar în timpul dic-

taturii, atunci când noi ceilalți ne-am supus ei într-un fel sau în altul sau i-am rezistat, în să nu altfel decât prin intermediul literaturii - prin amânare și prin distanța ei, prin ambiguitate - uneori chiar prin echivocitatea - ei”

“Opera lui Goma - scrisă parțial în țară și publicată în exil într-o primă etapă - apoi continuată acolo - se constituie ca o *contra-valoare* (subl. în text) în raport cu valorile promovate oficial în România comunistă. (...) Contravaloarea reprezentată de opera lui Paul Goma se opune, nu numai literaturii oficiale din România, dar și literaturii de calitate care s-a publicat în România în perioada comunistă, literatură care n-a fost cu totul lipsită de curaj social-politic, dar l-a manifestat cu intermitențe și cu... precauții. Acestei literaturi Goma îi opune soluția proprie, radicală, *eroică* (subl. în text), greu de asumat de către toată lumea, inclusiv de către protagoniștii perioadei : el nu ezită să rostească adevărul integral al respectivei perioade și societăți : nu în sensul unei exhaustivități, oricum, imposibile, dar al dezvăluirilor dure, neconvenabile, inacceptabile pentru regimul totalitar. Textele lui spun direct, frontal ceea ce compatrioții lui scriitori se mulțumeau doar să sugereze, să lase să se înțeleagă...

“Polemica lui deschisă împotriva celor mai de seamă reprezentanți ai “*rezistenței prin literatură*” (subl. în text) își are originea - și acoperirea morală - în propria sa atitudine civică și în propria operă literară aflate una cu cealaltă - *pour une fois* - în deplină coerență. Instrumentul acestei polemici este **Jurnalul** său, pe care îl publică în chiar timpul vieții sale și în timpul vieții preopinienților săi. De ce dă el publicității aceste pagini dintr-o operă în curs : există în această inițiativă o strategie intelectuală, artistică sau e vorba pur și simplu de un resentiment generalizat ?

“Semnificația majoră a **Jurnalului** a trecut, în genere, neobservată pentru că noi suntem obișnuiți să căutăm noutatea la nivelul formei nu al conținutului... Acest text este *un atentat la ordinea simbolică a literaturii române contemporane* (subl. în text), ordine care a fost relativ bine stabilită în ultima perioadă a totalitarismului comunist și pe care schimbările revoluționare n-au clintit-o, ba am putea spune că au validat-o și au fixat-o cel puțin pentru o vreme. Volumele de mărturii și mărturisiri ale lui Goma subminează ierarhia de valori acceptată, încearcă să producă o răsturnare, o ruptură. E important să precizăm că Paul Goma nu-și propune să tulbure *ordinea estetică* (subl. în text), a literaturii române contemporane, nu contestă câtuși de puțin talentul protagoniștilor ei, are chiar tăria de a recunoaște că a citit cu încântare multe dintre operele lor: ceea ce contestă el este pretenția unora de a fi dat și probe de caracter, adică de curaj civic. În acest plan se desfășoară actul său negator care nu cruță pe nimeni; tăvălugul însemnărilor sale strivește reputații bine stabilite, aproape clasicizate, biografii retușate prin răsfrângeri literare, false opoziții și false pudori.

“Mai târziu, când intelocrația literară și artistică autohtonă va resimți nevoia unei analize lucide și a unei asumări personale și colective, un asemenea text (în ciuda exceselor și a inconsecvențelor lui) ca o mărturie a unei preocupări pasionate și pasionale pentru condiția etică a scrisului, pentru adevărul operei și al vieții autorului primate împreună. O asemenea analiză nu ne duce la prea bine cunoscuta confuzie între etic și estetic ; va interzice doar acordarea de bonificații etice pentru merite estetice, va împiedeca o practică intrată în mentalitatea scriitorului român : convertirea valorilor în sensul frazei atribuite lui Ivasiuc : «*Tu n-ai face orice ca să-ți publici opera ?*» (subl. în text). Maleabilitatea, adaptabilitatea, principialitatea-zarea concesiilor în ordine morală nu sunt numai rezultatul opresiunii dictatoriale. Goma e conștient că avem de a face cu tare cronice ale societății și chiar ale culturii românești. El remarcă raportul strâns care funcționează și se acceptă la noi între geniu și neseriozitate, convingerea că talentul scuza și compensează toate slăbiciunile omenești.

“Pentru ultima perioadă (...) judecata lui Goma (...) : «*Cred că există o comoditate a fricii, după cum există o comoditate a lășității*» (s. în t.) (...) Trebuie, totuși, măcar la o oarecare distanță în timp să-i dăm dreptate lui Paul Goma, oricâte rezerve

ve mentale am avea la acuzațiile lui : rezistența prin literatură și prin cultură în anii 80 - cu excepțiile de ultimă oră bine cunos-cute - o capitulare în fața dictaturii în forme dintre cele mai insidioase.

“Sunt instructive paginile din Jurnal în care autorul demască «*diversiunea Barbu*» și o dată cu ea, falsul curaj al unor confrăți care, atacînd *Săptămîna* ori răspunzînd atacurilor imunde reviste, își blindau intervențiile cu citate din documentele de partid sau chiar din cuvîntările lui Ceaușescu. În plus, pentru «faptele lor de arme» aceștia pretindeau și un fel de imunitate din partea colegilor de breaslă, conform regulei ad-hoc a jocului : «cine dă în mine dă apă la moară *Săptămîinii*». Europa liberă, prin Monica Lovinescu și Virgil Ierunca a intrat, cum știm, în acest joc, contribuind la creșterea reputației protagoniștilor prin supradimensionarea riscurilor întreprinderii lor.

“În aceste cazuri, ca și în altele Goma se aplică în a denunța consensul necritic, judecata globală definitiv-pozitivă dată asupra unor autori; după cum se grăbește să înregistreze orice detaliu care probează existența unui decalaj între aserțiunile din cuprinsul operei publicate și aserțiunile mai mult sau mai puțin publice ale autorilor ei. Satisfacția lui e să dezvăluie jocul practicat uneori : opera, romanul, poemele, eseurile, adică fața vizibilă a personalității rămînea neatinsă de compromisuri, în timp ce pe ascuns, în cercuri oficiale și restrânse autorul comitea lucruri inavuabile, mizînd tocmai pe faptul că sunt invuabile. Duplicitatea avea, cu alte cuvinte, mai multe fețe : ea nu se constituia numai în raport cu regimul, dar și în raport cu ceilalți scriitori sau/ori cu publicul.

«Curajul și determinarea lui Goma de a ataca acest *spațiu al inavua-bilului* (s. în t.) sunt, fără îndoială impresionante și cîtă vreme se menține în intervalul creator adică în acela dintre autor și operă, considerațiile sale sunt nu doar interesante, dar și valabile. Atunci cînd intră însă în câmpul fluctuant al relațiilor interumane și are ambiția să capteze în relatarea sa infimezimalul unor conversații, al spuselor diferite, ca și al vorbelor în doi peri, judecata lui moralizantă riscă să cadă în gol pentru că, departe de a tranșa în legătură cu o realitate prin definiție subiectivă, ne pune în fața unor dileme insolubile, mai bine zis în fața misterului pecetluit al ființei. Ce se face și ce se spune, ce se omite și ce se scoate în evidență într-un dialog, *cînd* (s. în text) putem vor-bi de minciună și mai ales de o minciună interesată, vinovată, nu inocentă?

“«*Adevărul e o categorie iar adevărul spus e alta*» (s. în text). Goma formulează cu acuitate reproșul său. (...) Mă tem că viața de toate zilele ne pune uneori în situații în care însuși simțul moral ne obligă să disociem între ceea ce spunem și ceea ce credem că ar fi adevărul. Ne lovim (...) de spinoasa problemă a ceea ce din punct de vedere social și moral este indicibil : nu în sensul că nu poate fi spus, dar *nu se cade să fie spus* (subl. în text). Avem, de fapt, de ales între o abstracțiune pură și ființa concretă, din carne și oase, prin urmare impură, din fața noastră. Alegere nu tocmai simplă.”

Cred că închei cu “asta” luna noiembrie, ciuruită de aniversări.

DECEMBRIE

Joi 2 decembrie 1999

Am scris câteva pagini de băgări de seamă la textul lui Mircea Martin. Le trec aici - fără a avea certitudinea că va fi ultima lor formă:

[*Vezi textul "Către redacția revistei 22" în Butelii... 1999*]

Acum (ora 16,30) sânt în așteptarea lui Luca Pițu : vine cu trenul de la Strasbourg și are să tragă la noi, în vederea colocviului de mâine.

Luni 6 decembrie 1999

Luca Pițu a venit (joi seara), a învins - la colocviul despre romanul cu cheie (unde am fost și eu, ca "autor prezent la des-cheiere"), a plecat - ieri, duminică, înapoi la Strasbourg.

După cum se vede, am tras la mal replica la Mircea Martin, azi o pun la poștă.

Sâmbătă m-am întâlnit cu Ion Omescu - mi-a adus de la Mariana Sipoș o sumă de reviste.

Asta mi-a fost "activitatea" : cam pasivă, cum ar zice Ardeleanul.

Dan Petrescu îi transmisese lui Jean-Paul Goujon să-mi transmită că... «până la sfârșitul anului, cartea apare...» El și Luca Pițu s-au oarecum mirat că n-am sărit în sus de bucurie. Le-am explicat : Dan Petrescu posedă adresa (mi-a mai scris - și nu o singură dată), cunoaște telefonul (mi-a mai telefonat, mi-a trimis faxuri) - de ce oare nu-l va fi anunțat de plăcuta veste *și* pe bietul autor, de-a directul ?

A-ha. De-aia.

Sâmbătă 11 decembrie 1999

Azi am primit poștă : *Vatra* nr. 9, în care Nicoleta Sălcudeanu scrie despre jurnalele de la Dacia (am să revin), precum și un pachet cu cărți și reviste de la Răducă.

Tot azi, spre seară, telefon de la Laszlo :

- Mă roagă să mă interesez iar de drepturile de la Gallimard (pentru română) la **Zazie**...- prima încercare, cea cu Dan Petrescu, nefiind fructificată ;

- Că omonimul său de la Cluj, cel cu logiciul OCR, *Recognita* nu este de folos (un prieten al lui a încercat : 30% reușită - dar muncă multă și încordată...) ;

- Că Dacia s-a mutat la altă adresă - de asta nu puteam lua legătura cu ei, chiar ieri le-am trimis un fax...;

- Că Paralela 45 s-a făcut mare, are sucursală și la Cluj ; șef este Dan Damaschin - care a întrebat de telefonul meu, intenționând să-mi facă o propunere ;

- În fine : Grigurcu scoate o revistă - la Bistrița ! Când mi-a comunicat numele ei, atât de tare am ridicat tonul, rugându-l să intervină pe lângă Grigurcu să i-l schimbe, încât... uite, acum nu mi-l aduc

aminte ! În colegiul de onoare figurează Paleologu, Paler, Monicii... Laszlo l-a întrebat pe Grigurcu dacă nu-i propune și lui Goma să facă parte... Răspunsul Grișăi Vodă : Monica a zis că, dacă apare Goma, dispar ei - ei și trei sferturi din colegiu !

Da, Domnule ! Monica cea care pretinde că ea nu a participat la nici o excludere prin condiționare de prezența lor a absenței lui Goma.

Când i-am povestit asta Anei, a izbucnit în râs - eu, de formă, am făcut pe miratul : ‘Ce râdêț’, tovarăși ?! Adevărul fiindcă că - poate cu excepția lui Laszlo - numai noi doi “credem” că Monica Lovinescu a devenit (căci noi sântem politicoși cu doamnele, de orice sex ar fi și nu spunem : continuă a fi) rea, intrigantă, feloană (sic !) - și, în final : proastă (ce-am ajuns : să-l citez pe Tânăsul cel Vergilă !).

Cronica lui despre jurnalele mele (cea în legătură cu care mă întrebam retoric la ce revistă are s-o publice) a fost propusă lui Grigurcu, mai spune Laszlo. Probabil la acesta nu a avut vreo opoziție, însă la textul de răspuns lui A. Ștefănescu : da. Că are să se supere *România literară* și el nu vrea să se strice cu Manolescu...

Ah, Grișa, Grișa : tot adolescent ai rămas (dar, spre deosebire de congeneraționiști, fără de morală). Degeaba vezi paiele din ochii lui Călinescu, Sadoveanu, Preda, Nichita - dacă refuzi să vezi bârnele contemporane din ochii unor Breban, Manolescu - și ai Monicăi Lovinescu, cea care te-a tras în groapa cu lături unde ar fi urmat să fie re-înmormântat Caraion. Dar în care ați rămas să vă bălăciți cu drag voi : liiceni, manolești, adameștenești, lovinești - și tu, nu în ultimul rând...

12 decembrie 1999

Furtună - dar cald.

Ieri și azi ne-am ocupat de Filipi : le-am dat papa bun, le-am făcut conversațiune, le-am dansat (ca să-i amuzăm...). Au fost - sper să rămână, în continuare - tare frumusei și țoșcolei.

Am terminat de corectat (cine știe câte alte greșeli de dactilo au mai rămas !) **Jurnalul '99** ianuarie-noiembrie. Numai că, dată fiind noua tulburare a Daciei, amân trimiterea dischetelor cu “ultima corectură”.

Mare, mare porcărie rusească (doar porcărie ? : **crimă**) în Cecenia. După ce distrug totul în fața lor, după obicei, bravii krasnoarmeți îi și fură de puținul rămas pe nenorociții de localnici ! Ce Dumnezeu îi va fi tentînd ; ceasurile ?, clopoței ? Pernele, scaunele - sau chiar frigiderele ? Ori borcanele cu murături și zacuscă - ca pe arheul liicean, binenumitul senator Pruteanu ?

Luni 13 decembrie 1999

Azi am vorbit la telefon - la noua adresă - cu Radu Mareș. A părut ezitant în privința **Buteliilor**... - se teme de un proces cu Nemira. L-am asigurat că nu îi propun texte ce au fost propuse celorlalți. Da, dar nu s-a asigurat el...

Am primit scrisoare de la Cistelecan. Se scuză că a tăcut atîta vreme (un an și vreo două jumătăți !) și îmi cere un scurt text de

explicațiuni la scrisoarea lui Dumitru Mircea.

Miercuri 15 decembrie 1999

Ieri și azi am încercat să-l contactez pe Laszlo telefonic, sau editura Paralela 45, pentru a-i comunica rezultatul (favorabil) cu Gallimard, în privința drepturilor românești pentru **Zazie**... N-am reușit, așa că i-am scris prin poștă - are să-i ajungă în anul 2000.

Tot azi am trimis lui Cistelecan, pentru *Vatra*, un text explicativ și fotocopia unui capitol din **Culorile curcubeului** : să aleagă ei fragmentele utile - vorba fiind de scrisoarea lui Dumitru Mircea din martie 1977.

Sânt bolnav din pricina Ceceniei : Occidentalii au hotărât că nu hotărăsc nimic împotriva bestiiilor rusești, avînd și lipsa de inteligență de a explica : "Rusia are umbrelă atomică..." Cum ar veni, acele drepturi ale omului care au prevalat în Kosovo nu mai sunt valabile în Cecenia - se opresc la marginea "umbrelor"... Dar parcă era vorba că pot exercita constrângeri, nu doar militare... Ei însă le-au invocat pe cele atomice, ca să nu vorbească de interesele lor economice - cu animalele de ruși. Acum o săptămână mi-a venit să borăsc când am văzut-o pe baba niponă sindicalista colhoznică adunătoare de cotizații la ei, la ONU, aflată în excursie în Caucaz, declarînd senină că nu există catastrofă umanitară în Cecenia... Iar azi... Dumnezeu mare ! - păi dac-aș avea eu Raza Morții... N-aș ucide ruși, dă-i în pizdele mamelor lor de sclavini, doar le-aș face inutilizabil armamentul : tunuri, tancuri, avioane : metalul s-ar înmuia și ar curge, ca untura ușor încălzită... - cum **se petrecuse** în romanul meu cel excesiv de utopic scris acum 20 ani - și aruncat, ca ne-bun...

Încolo - nimic înveselitor.

Joi 16 decembrie 1999

Nimic deosebit. Ploaie, ninsoare scurtă.

Nu mai am nici un chef să mai scriu - nici articole, nici jurnal. Vorba lui Țepeneag : «Ca ce chestie ?!»

Vineri 17 decembrie 1999

Ca și ieri. Nimic demn de semnalat - în afară de o felicitare de le nepotul meu Andrei Dulgher de la Londra.

Eram plin de bune intenții când anunțam că am să transcriu fragmente din textele făcînd aluzie la mine. Mi-a trecut cheful.

Dar mi-a rămas buna impresie, căldura transmisă - direct.

O să-mi revină, cândva, acel chef.

Sâmbătă 18 decembrie 1999

Azi, la ora 9,30 a telefonat, de la București, Lulu : că Nemira a scos **Scrisuri**. Și că i s-a telefonat ei, fiindcă... nu au telefonul meu ! Ca să vezi ! Nici adresa n-o aveau. Cică au să-mi trimită mie 10 exemplare, 4 lui Lulu. De ce 10 ? Doar sânt autor, ar trebui să mă mulțumesc cu un singur exemplar. Ba, dacă ne gândim bine : ce să fac eu - autor - cu exemplarele tipărite, când mă laud pe toate drumurile că sânt samizdatizat ?

Seara : n-am putut dormi după amiază. Excitat de vestea primită de dimineață.

Ștefana a vorbit la telefon cu Rodica Pop, la București : Rodica are să meargă la lansare, probabil are să ia legătura înainte cu Nemira, pentru exemplarele de autor - pe care, dacă norocul ne surâde, în continuare, le va aduce încoace un călător, în 27 decembrie.

Dar bineînțeles că mă bucur ! De ani - de un deceniu - aștept acest moment. Chiar dacă bucuria are să fie ciuntită, și la propriu : deja Dan Petrescu îmi scosese din sumar câteva texte **care nu-i plăcuseră lui** - Dumnezeu să știe ce vor mai fi suprimat urmașii săi nemirești. De așteptat și de văzut. Și abia apoi de zis ceea ce e de zis.

Oricum : comparînd sumarele, mai rămân pe dinafară cca 7-800 pagini. Acestea vor fi de propus-ferm pentru la anul - Daciei.

Duminică 19 decembrie 1999

Toată noaptea au bănănit negrii din dreapta. Nu cred că au făcut chef, sunetele nu erau de-alcool (poate ceva iarbă de-a lor, din cea care vâpsește în roșu limba, buzele - și ochii...), dar așa comunică ei, sub baobabul comunal : vorbind toți în același timp. Este adevărat că și Românii vorbesc și nu ascultă ce spun alții, dar rumoarea generală, la negri, dă un bombănit extrem de sonor, ca de flotilă de bombardiere americane, cu elice și nu un bâzâit de țânțari, ca la români. Mi-am adus aminte : alaltăseară, la telefon, am avut o "discuție" mai aprinsă cu Victor Lupan - firește, despre Cecenia. Firește, el este de partea Rușilor. Firește : eu sânt **împotriva** rușilor.

Mă mănâncă degetele să fac calcule în privința volumului de la Nemira. Dacă rămâne la sumarul comunicat de Dan Petrescu (în urmă cu câți ani ?), adăugînd că va avea cantitatea și formatul volumului tudoranesco, atunci are să cuprindă (ceva mai puțin de) jumătate din total, în jur de 600 pagini. Dacă voi propune o "continuare", aceasta va avea cca 800 pagini - oprindu-mă la locul unde mă aflu acum, cu adică textul trimis 22-lui, în chestiunea Mircea Martin, datat 1 decembrie 1999.

Reflexul prietenesco-românesc are să fie următorul :

«De ce nu ești mulțumit - cine-ți mai publică, azi, un volum de 600 pagini ?»

La aceasta, veșnicul cârtitor ce sânt, va răspunde - cârtind, în continuare :

«Șase sute de pagini de publicistică - dar abia în decembrie 1999! Șase sute de pagini - nici jumătate din totalul care s-a adunat, tot așteptînd ("tot tremurînd...") să mă publice Liiceanu, să mă publice Viorica Oancea, să mă publice Dan Petrescu - toți fiindu-mi prieteni (altfel nu

le-aș fi încredințat publicistica spre publicare...).

Nu am nici o intenție să fac o comparație de valoare, ci doar una de cronologie, mai bine zis de **ne-la-timp** - am mai scris, nu fac decât să repet:

- I. Budai Deleanu avea gata scris poemationul **Țiganiada** în timpul Revoluției Franceze, oricum, forma lui definitivă datează de pe la 1800. Dacă se publica **la-timp** - care ar fi fost configurația literaturii române ? Ar mai fi existat Mumulenii și Baracii evocați de Eminescu? Ar mai fi existat - la aceeași dimensiune - Eminescu, dacă înaintea lui (**în-timp**) ar fi existat, în conștiința cititorilor și a scriitorilor **Țiganiada**?

- Fără a pretinde că publicistica mea, publicată **la-timp** (adică în 1990 - fie și în 1991) ar fi determinat o altă cale a publicisticii românești post-comuniste, îmi revendic (vai, e prea târziu : cacă, lupe, ce-ai mâncat !) locul-în-timp. Un ochi nepărtinitor (sic), obiectiv (re-sic) ar putea constata, fie și în **prea-târziul** anului 2000 (fie și pe un volum incomplet - nu atât lipsindu-i textele din între anul 1999 și ultima parte a lui 1998, dar și cele de acum... 30 ani) că **ceea ce** spuneam-scriam și **cum** spuneam-scriam - în 1971, în 1972, apoi în 1977, nu a mai spus-scriș nimeni - nici chiar dintre Românii aflați, în acele momente, la adăpost, în exil. Cu excepția lui Eugène Ionesco (textul din *Le Monde*, împotriva Ecaterinei Furțeva, ministresa culturii lui Brejnev, în chestiunea Soljenițin) - cu băgarea de seamă : Ionesco era un francez, scriind în franceză (mă întreb dacă nu va fi fost, atunci, și academician). Să fie citite textele lui Ierunca, ale Monicăi Lovinescu - cu toatele scrise în exil, la adăpost, în principiu neatinse de autocenzură - și comparate, **cronologic** cu zisele-scrisele mele din România, de până în noiembrie 77 ; apoi, după exilarea mea : să fie comparate textele lor - foarte critice la adresa regimului (dar-însă-totuși : transmise prin Europa liberă, dovadă că Americanii le dăduseră «bun de difuzare») cu ale mele - cele refuzate de americani și unele miraculos (și fragmentar) trecute la Deutsche Welle, datorită lui Georg Focke, altele rămase... așa, sau doar tipărite în *Contrapunct*-ul tot al lui Focke.

Numai că, “după Revoluție” publicistica mea nu a fost cunoscută: Liiceanu - ca și **Culoarea curcubeului** - a comandat-o, a constatat-o (s-a speriat, după obicei) - apoi a refuzat-o ; după ani, Viorica Oancea a publicat ceva, **dar numai texte scrise în 1985 și în 1986**... Între timp (adică: după ce le-a dat voie Brucan) au început a scrie - și a publica - chiar volume de gânditorism politic : și Stelian Tănase și Manolescu și Mungiu și Antohi și Dan Pavel și Mălăncioiu - ba chiar și Adameșteanu ! Îți dai seama ?! N-ai să crezi, dar taman așa s-a-ntâmpat...

Fiindcă tot sufăr de mania persecuției, iată : Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, oricât de foarte-buni prieteni îmi erau - în fine, așa credeam eu, naivul - m-au pus-bine, m-au săpat cât au putut (și au putut). Pe de o parte descurajându-i pe cei ce ar fi vrut să mă cunoască-viziteze, pe de altă parte aranjându-mă pe filiera Liiceanu - **iar urmarea lucrării lor a fost trimiterea la topit a cărții despre 77**, Culoarea Curcubeului, **refuzarea** Scrisorilor și a Articolelor (**de Liiceanu solicitate, comandate**), **apoi organizând campaniile de... lichidare - cea**

mai vizibilă : cea din 1997; în jurul Jurnal-ului I-II-III de la Nemira.

Acum o chestiune de încredere ; formulată ca la școala primară :

Foarte-foarte mulți dintre scriitorii români, apoi dintre cititori (luminați de către scriitori-gazetari) sunt convinși că răutatea mea este absolută : că eu nu am drept scop în viață decât să fac rău oamenilor care se ating de mine și mai ales (aici îl citez pe Buzura : cu precădere celor care mi-au făcut mie bine...).

Și acum vine întrebarea cea care vizează **cartea**, deci scriitorul (și cititorul) :

Dacă sunt atât de rău cu confrății, să mi se indice o singură măgărie, o singură punere-bine, pe scurt : **o singură sabotare a unei cărți** a unui coleg, ba chiar prieten - urmarea demersului meu necolegial fiind : **nepublicarea** acelei cărți.

Ei bine, nu există o asemenea faptă.

De fiecare dată când am avut prilejul, am pledat - aici, în Occident - pentru cărțile colegilor mei români - și nu doar ale prietenilor (ca Adameșteanu), ci și cărți ale unor oameni ce-mi făcuseră exact... inversul - ca N. Breban.

Că tot am adus vorba de el, să repet ce am mai to-ot spus (și tot degeaba) : Breban a fost, în 1976, în tandem cu Ivasiuc, la Europa liberă și au încercat să-l convingă pe Noël Bernard (printre altele) să nu-mi mai dea atâta publicitate la Europa liberă ; Breban a fost apoi la Stockholm, la Coeckelberghs și a “pledat” nepublicarea cărții **Gherla** - ca dealtfel și cuplul Țoiu-Bălăiță); același Breban, în februarie 1978, în chiar momentul în care locuia în apartamentul nostru de pe rue d'Hautpoul, din 19-ème, s-a dus la editura Seuil, însoțit de Aurora Cornu și de Vera Lungu și l-a... certat pe redactorul meu, Jean-Pierre Barou, că îl publică pe Goma, un ins fără talent... A tăcut și a plecat cu coada între picioare după ce Barou a scos din sertar un exemplar din **Animale bolnave** și i-a arătat o recomandare de traducere și editare în franceză, la Seuil - semnată de... taman individul lipsit de talent (care, dacă nu-i oferise și whisky, totuși, îi dăduse găzduire) ;

În 1972-1973, în prima ieșire în Occident, la Paris, am contractat cu Gallimard alte patru volume (în afară de **Ostinato** și **Ușa...**) printre care și **Gherla**. Am avut ideea unui text cu dublu interes : lămurirea cititorului (occidental) în privința sistemului penitenciar românesc și... re-introducerea lui Ierunca în lumea editorială franceză (colaborarea sa la Pléiade nu fusese urmată de vreo altă ofertă). Așa a fost tipărit, în franceză, la Gallimard (ca postfață la volumul meu **Gherla**, 1976), al doilea text semnat de Virgil Ierunca : “Le phénomène concentrationnaire en Roumanie” - în care, pentru întâia oară într-o limbă de circulație, apar informații despre reeducarea de la Pitești. Același text, augmentat, a apărut, tot ca postfață, de astă dată la **Patimile după Pitești**, varianta franceză (Hachette, 1981) și cea neerlandeză (Elsevier, 1982).

În 1982, când televiziune franceză a organizat o dezbatere, inițial prevăzută în triumfi : securistul “întors” Haiducu, Virgil Tănase și cu mine (ca “victime” ale sale), după multe insistențe l-am convins pe animator, Michel Polac să modifice arhitectura emisiunii : în loc de un caz, să propună un platou despre *terorismul de stat comunist acționând*

în *Occident*. Ceea ce am reușit - în ciuda opoziției sălbatice a lui Tănase, care nu voia să se vorbească decât despre cartea lui (eventual și a mea), dar nu despre “niște persoane fără cărți, nescritori - ca Monica Lovinescu și Virgil Ierunca...” Atunci a fost prima apariție a monicilor la o televiziune - după care au fost solicitați și de posturi de radio, de televiziune și de presa scrisă din Occident.

Nu este vorba de laudă : «Iată ce am făcut eu pentru tine - iar tu...» Ceea ce am făcut pentru alții a fost făcut pentru că... așa simțeam că este normal să fac, știind că și pentru mine, la începuturi, făcuseră Țepeneag, Schlesak... Însă când am prins a înțelege că anume “accidente” (ale căror victimă eram eu) arătau a fi acte deliberate, abia atunci m-am gândit la o punere pe două coloane...

Așadar, pentru mine **era normal** să fac ce am făcut pentru cărțile semnate de Nedelcovici, Breban, Buzura, Adameșteanu, C. Dumitrescu, Papilian, Rodica Iulian, Dinescu, Deșliu - pentru unii fără succes, pentru alții, cu...

După cum **normal** a fost, pentru un român ca Breban să facă ce a făcut în privința mea : punere-bine ; sabotaj ;

După cum **normal** a fost, pentru români ca Monica Lovinescu și Virgil Ierunca să facă ce au făcut : punere-bine (la Noël Bernard, la Vlad Georgescu, la Ratesh : «Băiat bun, dar apucaat...») ; “barieră sanitară” în jurul meu, imediat după decembrie 89 ; sabotaj ; organizare de linșaj editorial și moral - cu ajutorul (interesat) al lui Liiceanu, Adameșteanu, Manolescu, Zaciu, Dimisianu, Ștefănescu, Pruteanu, Tudoran, Balotă...

Aseară mi-a telefonat Ilie Constantin. Printre altele, mi-a reproșat - dulce, nene Ili' Constantinește :

«...Ai zis despre mine că sunt așa, așa, așa...»

L-am corectat :

«N-am spus că **ești** așa, așa...- am zis că ai făcut - așa, așa, așa...»

S-a prefăcut că nu a înțeles. După cum nu înțelesese băgarea de seamă în legătură cu ultimul său volum, cel de schimb-de-scrisori, anume că el este un fricos ‘oț : când e strâns cu ușa (sic) și silit (resic) să se rostească despre ce se petrece în România, el invocă fulgerător “obligația de rezervă” la care l-ar obliga “calitatea de funcționar în Ministerul Apărării francez...” Așa, înainte de a pleca încoace, în Occident, tot “obligația de rezervă” îl silea, bietul, să scrie porcării de limbământ la gazete, de-a valma cu prietenii săi Velea, Nichita, Hagiu și alți bețivani rezistenți prin cultură ; tot așa, înainte de primăvara lui 89 nu era de văzut la manifestațiile noastre anticomuniste - păi dacă-i interzicea participarea afurista obligație de rezervă...

Încă o dată : accept : sânt rău, veninos, vindicativ, resentimentar - dar niciodată nu am “lucrat” cu intenția de a sabota **o carte**, fie aceea și a unui ins antipatic mie (Buzura, Breban, Nedelcovici).

“Aliații naturali” ai mei, vorba lui Mircea Martin: Ivasiuc, Monicii, Liiceanu, Adameșteanu, Manolescu, Papahagi, Sorescu, Ștefănescu, Dimianu - și atâția alții au făcut-o. Și, sânt convins : după ce **mi**-au făcut ce **mi**-au făcut, au dormit liniștiți.

Luni 20 decembrie 1999

De trei zile Ana are dureri în piept, în spate. Vineri a fost la doctor, i-a prescris niște medicamente - foarte corosive - dar durerile persistă, până la o împiedeca să doarmă. Azi se duce din nou. Și pe mine mă chinuie dureri de spate, de două zile : le pun pe seama ieșirii pe balcon, în vânt înghețat, pentru (cunosc eu o persoană care ar zice : «în vederea...») întinderea rufelor...

Aseară au fost Șişmanienii. Din păcate, starea noastră (a Anei și a mea) nu ne-a permis să ne bucurăm din plin de vizita lor. Totuși... :

...Ara avea o sumă de bani destinată cărților. S-a hotărât de acasă: el cumpără operele complete ale lui Marx, Engels !; și le studiază ! Așa, de-al dracului ! S-a dus în târg, s-a oprit la librăria Gibert... A găsit niște ediții și bune și convenabile ca preț - și s-a decis, pe loc : el cumpără... Sade, în Pléiade !

Fiind eu deosebit de mortăcios, am mortăciumăit :

«Îți împrumut eu Sacher-Masoch, ca să fii rotund...»

Desigur, Șişmanian a avut tăria de a nu cădea în masochism, cumpărând Marx-Lenin, probabil speriat că punga lui avea să sufere și din cauză de Lenin-Stalin...

A propos de Stalin : în Rusia partida comuniștilor au făcut joc egal cu putiniștii (care nu sunt, oricât ar părea de ciudat, purtătorii de pături, ci comuniști în uniforme de KGB, precum Unsul vitei de Ielțîn). Învinși : Cecenii - pe spinarea lor s-au făcut alegerile.

Iar ticăloșii de occidentali în frunte cu Americanii : grijulii să nu care cumva să ofenseze Monstrul, ei nu mișcă. Se anunță că are să vină în curând, în fruntea unui organism internațional (n-am reținut care) un președinte portughez - e-hei, atunci o să vedem noi cum or să fie puși Rușii cu botul pe labe ! Păi, ce, se joacă ei cu portughezii ? Cu por-tughe-jii, nene ?!

Din ce în ce mai uimit (și satisfăcut) de tainele meteorologice din zona Laguna. Azi, mâine și poimâine va fi o probă hotărâtoare : un val de aer polar va coborî în peninsula balcanică, cuprinzând : Slovenia, Dalmația, Albania, Grecia - exclusiv Moreea, exclusiv litoralul de la Marea Egee, Turcia europeană ; apoi Bulgaria (dar nu și litoralul Mării Negre), România, cu un "golf" temperat incluzând Bucureștiul, desigur, litoralul dobrogean și sud-basarabeian... - atât. Iar dincolo de Limanul Nistrului - nu doar Asia, ci Siberia !

Din nou despre harta Peninsulei Balcanice care face prognoza timpului pentru următoarele 24 ore : frigul, coborînd din Nord, de la Ruși și de la scandinavi - dar ce sunt varegii, dacă nu... romanii rușilor? - "scurgîndu-se" în Balcani (ca astăzi și ca acum 4 zile), năboind, invadînd până și peninsula peninsulei : Peloponezul, taman așa cum vizualizez eu năvălirea ("pașnică", ce să spun !) a Slavilor în secolul VI. O deosebire - pe harta meteo : temperaturile cele mai scăzute se înregistrează în vest, atingînd litoralul adriatic, de la Triest la Vlorë, în sudul Albaniei. Litoralul Egeei, apoi al Marmare(lei), apoi al Negrei (vorbesc de cel bulgaro-românesc) este relativ cruțat. Am observat : există o "linie" nu foarte netă - uneori cuprinde și albia Dunării, de la Cazane la vale, alteori pleacă de la Atena și o ține în linie dreaptă (sud-vest - nord-est) până la Limanul Nistrului - care face ca,

frecvent, să fie mult mai cald, în Dobrogea, de pildă, decât la Zagreb, la Beograd și chiar decât la Tirana.

Oricum, de vreo săptămână Laguna este mai friguroasă decât Constanța. Am înregistrat și o “inversare” : la Cetatea Albă era cu două grade mai cald decât în Dobrogea...

Azi, la ora 5 la oftalmolog - să văd rezultatul operație din 24 nov.

Bunavestire !

Pe la 3 și jumătate, telefon : D-na Florica Dumitrescu mă anunță că mi-a adus de la București un exemplar din **Scrisuri** !

Am alergat. Da, oameni buni ! Era chiar **Scrisuri**, ditamai cărțoiul: format mare, 630 pagini... Dan Petrescu - vecin de imobil cu Adrian Niculescu, fiul ei - o rugase să mi-l aducă.

I-am mulțumit și m-am grăbit... spre cei doi doctori : Ana era deja plecată la Saburina, eu m-am îndreptat spre El Fassy.

Ana are o formă deturnată de gripă - concluzia Martinei. Eu cunosc poama, dar într-o variantă mai îngăduitoare. Acum bolnava casei se doftoricește acasă.

Marti 21 decembrie 1999

...Vorbeam de **Scrisuri**... Impresionant(ă/e). Așa cum bănuisem: deși alaltăieri am suprimat un “picior” de raft, n-am câștigat decât vreo jumătate de centimetru, or proaspătul măsoară, la cotor (l-am cercetat cu rigla - păi, ce : nu-i cartea mea ?) : 3 centimetri (întregi). Unde mai pui că, chiar dacă, cu greu, încape pe raft, fiind de format mare, stă ca dracu’ lângă cele mititele ; în stânga Amneziile, în dreapta **Jurnalele**... Problemă insolubilă !

Am s-o las așa : insolubiliată. Ca să dureze plăcerea. Ce plăcere mai mare pentru un autor - și **contestat** de monici - să constate că nu-i mai încap volumele publicate în cei 106 centimetri destinați sieși?

E arătos, volumul. Hârtie bună, caractere suficient de mășcate, lizibile... Am observat, răsfoindu-l (nu l-am citit în întregime, oricum, nu cu creionul în mână) câteva greșeli, din care vreo două grave : dispărînd (!) un “nu”, se schimbă sensul, nu doar al frazei, ci al ideii. Dar, vorba ceea - în legătură cu “greșelile de tipografie” : noi să fim sănătoși, bine că a apărut - în fine - cartea!

Însă ceea ce e cu adevărat neplăcut (și inedit):

“Editorul” (Dan Petrescu) introduce niște notațiuni în subsol dintre cele mai originale (deși am mai întâlnit astfel de “comentarii” - e drept, doar cu creionul pe marginea unei cărți nepublicate, o dactilogramă a **Artei refugii**, mănuitoarea creionului fiind draga de Gabriela Adameșteanu, în 1988, ‘89). Dan Petrescu nu adaugă note ale editorului - pe lângă cele câteva ale autorului - el adaugă, cu de la sine putere, “informații” despre cutare amintit, comentează cutare afirmație a autorului, îl interpelează (pe autor) à propos de cutare afirmație a lui, ba chiar îl ceartă (cazul Paleologu), ca să nu spun : acuză ! Și toate acestea în cartea mea ! Al cărei autor sânt, totuși, eu, el fiind doar editorul, deci era ținut să se limiteze la note de editor - dacă sunt absolut necesare - nu de... partener de dialog-în-subsoluri.

Citind aceste intervenții abuzive, am avut senzația că Dan Petrescu le-a comis într-un moment în care nu era stăpân pe sine. Nu știu dacă bea și la urma urmei nu are nici o importanță că le-a introdus pe când era beat - la trezire, trebuia să le fi scos ! - dar știu că acest lucru nu se face, iar făcătura lui mi-a făcut cum nu se poate mai rău.

Și acum ? Ce-mi rămâne de făcut ? Înainte de a le fi observat, avem de gând să-i trimit o scrisoare de mulțumire : cu întârzieri, cu... tăcere din partea lui (din 3 august 1998, când mi-a trimis un fax - deci un an și cinci luni), a apărut, totuși. Eram hotărât să-i scriu, mulțumindu-i, cu toate că el îi dăduse D-nei Florica Dimitrescu doar un petic de hârtie unde scrisese adresa mea și telefonul, însă fără vreun cuvânt pentru mine).

Acum, după ce am văzut intervențiile sale, mai bine spus : băgările în vorbă, nu mai știu ce să fac și dacă da, atunci cum...

Au venit copiii, aseară. Ana fiind bolnavă, în pat, am să mă ocup eu de ei - ca un cloșcoi.

Ștefana m-a anunțat : Rodica Pop a luat exemplarele de autor și îmi va trimite partea mea prin acel călător. Grozav !

Mă întreb dacă va fi chiar avut loc "lansarea" anunțată. În Ajunul Crăciunului ? De asta le arde românilor, acum ? Și cine o va fi nășit : tot Dan Petrescu, interlocutorul meu, cel din subțol ? Și cine, printre participanți : Pruteanu ?

O să aflu eu.

Joi 23 decembrie 1999

Toată ziua de ieri m-am chinuit cu subsolurile danpetresciene. Le-am copiat pe foi de hârtie, le-am numărat... Am făcut această chestie de rușine, fiindcă aveam impresia că, față de ale mele (note), redactorul meu cel replicator nu stătea mai prejos...

Am avut dreptate : notele mele : 28 ;

Notele lui : 26.

Drept, nu le-a egalat, ca număr, pe ale autorului și nu le-a depășit, deși mă întreb : de ce nu ?

Aveam de gând să scriu o chestie. O epistolă către Dan Petrescu. Am și comis o pagină și jumătate...

M-a apucat lehamitea. Și jalea.

Ce-am ajuns (plural implicativ) !

Până una-alta nu mai voi să-i răspund lui Dan Petrescu. De ce ? Fiindcă s-a băgat în sufletul meu, în cartea mea ? Da, adevărat - dar el nu știa ce face...

Eu, ca mai bătrân, dacă nu mai înțelept, trebuie să... Uite, nu știu ce trebuie să, în raport cu Dan Petrescu.

'Zda mă-si de treabă editorială din asta !

Vineri 24 decembrie 1999

Ieri am trimis un fax la Dacia - l-a acceptat, dar nu am confirma-

rea că ar fi ajuns la destinație (am format numărul de telefon dat de Laszlo), nici pe mâinile cui trebuie. Am transmis noul sumar, în funcție de **Scrisuri 1**, publicat de Nemira.

Am scris, cu lehamite epistola următoare :

(...)

Sâmbătă 25 decembrie 1999

Am renunțat la forma de scrisoare, i-am zis :

D-ale ned-ului

Paris, 25 decembrie 1999

Am fost nespus de bucuros în ziua de 20 (ajun de solstițiu !), când D-na Florica Dimitrescu m-a anunțat că îmi adusese de la București - "de la Dan Petrescu" - un exemplar din **Scrisuri**. Știam de sâmbătă, 18 că a apărut și că luni, 20 decembrie urma să aibă loc lansarea... Mă întrebam, cine, din partea editurii Nemira va prezenta volumul. N-am rostit numele Domnului Dan Petrescu nici în gând : din august 1998 (un an și patru luni !), nu mi-a mai dat semne de viață, nu a răspuns multele mele tentative de comunicare. Nici în momentul în care scriu rândurile de față nu știu dacă **Scrisuri** a fost lansat și dacă da, cine l-a prezentat.

Detaliu care nu mă preocupă. Gândul meu este acesta - numai acesta :

«A apărut - în sfârșit !»

Vorbesc, firește, de volumul de publicistică : 630 pagini, format mare, hârtie acceptabilă, tipar lizibil - pe timpurile astea...

Dar bineînțeles că m-a bucurat apariția unei bune părți a comiterilor mele publicistice ! După atâtea aventuri - de care bucuros m-aș fi lipsit - și după aproape un deceniu de când i-am încredințat lui Liiceanu volumul **Articole**...

După ce D-na Florica Dimitrescu mi-a înmănat "obiectul", al doilea gest (primul : ochirea-adulmecarea-pipăirea lui) a fost de a răsfoi volumul în căutarea unui... bilețel ; deși nu ar fi stricat o scrisoare întreagă, semnată : "Dan Petrescu". Nu am dat de așa ceva. Nu exista. D-na Dimitrescu, înțelegând ce caut, mi-a arătat un petec de hârtie cu adresa mea și numărul de telefon (am recunoscut grafia lui Dan Petrescu). Atât. Nici măcar noua adresă a... expeditorului - mi-a dat-o D-na Dimitrescu.

Pe drumul de întoarcere, în metro, răsfoind, filînd volumul, n-am fost atent la notele din subsol - le știam ale mele. Abia acasă, luînd pagină cu pagină am descoperit...

Am zis bine : "...am descoperit". Iar acum, continuu : am descoperit descoperirea lui Dan Petrescu : subsolurile în cartea altcuiva, notele edito-riale care, în fapt, sunt "delimitări" (față de autor), interpelări - ale autorului - de-a dreptul acuzații la adresa autorului.

Dar cine este Dan Petrescu - desigur, vorbesc de cel în raport cu volumul meu **Scrisuri (1972-1998)**, apărut la Nemira ?

Scrie limpede : "Colecție [Purgatoriu] **îngrijită** de DAN PETRESCU". La finele volumului, după : "Editor : VALENTIN NICOLAU", scrie : "**Redactor** (sublinierile îmi aparțin - P.G.) : DAN PETRESCU".

Asta o știam și de la celelalte cărți editate de Nemira - prin grija lui Dan Petrescu : **Justa și Jurnal I-II-III**. Însă nici la acelea, nici la acesta nu scrie că Dan Petrescu ar fi și *altceva* (pe lângă **director de colecție** și **redactor**). Am cercetat cu atenție, nu am găsit mențiunea : *îngrijitor de ediție*; nici : *comentator* - nici *interlocutor*.

Acesta fiind motivul pentru care am... descoperit că Dan Petrescu a descoperit o inedită manieră de a practica redactoratul : se introduce, **se bagă** în subsolurile paginilor, nu doar adăugînd (eventuale suplimente de informație) ; corectînd o informație eronată dată de autor - ceea ce ar fi constituit, deja, un abuz, atîta vreme cît autorul este în viață, deci consul-tabil - ci comentînd (alături) textul autorului, inter-pelîndu-l, arătîndu-se în dezacord cu el !

Am citit, am recitit cele **26 băgări în vorbă** ale editorului (ale mele : 28, din care 20 simple rapeluri cronologice - necesare : unele texte au trei decenii, volumul de-publicat aproape un deceniu). Din acestea 2-3 și-ar fi avut rațiunea - vreau să spun : nu ar fi sărit din subsolul paginii. Celelalte...

Nu am întâlnit la nici o altă carte a unui autor în viață asemenea cârteli, asemenea "corectări", asemenea interpelări. M-am interesat în jur, în târg : nici prietenii mei nu au cunoștință de vreun precedent editorial. De aici concluzia : Dan Petrescu, dacă nu a descoperit America, a descoperit, cu volumul meu **Scrisuri 1972-1998**, modul de a-și da cu părerea din subsolurile paginilor unei cărți căreia îi este doar redactor, nu îngrijitor, nu comentator ; nu judecător. Și în niciun caz autor. Cititorii adnotează cărțile cumpărate de ei, dar nu își **bagă**, tipografic, cugetările în textul autorului.

Repet : eu, autor, am indicat 28 de note de subsol, din care 20 sunt simple rapeluri cronologice - necesare : unele texte au trei decenii, volumul de-publicat aproape un deceniu ;

Dan Petrescu, redactor, introduce 26.

Câteva din "notele editoriale" **băgate** de Dan Petrescu în subsolul paginilor cărții mele **Scrisuri 1972-1998** :

- **Pagina 44** : plecând de la mirarea-indignarea mea : filiala Academiei de la Iași va scoate abia în anul 2000 **Dicționarul de literatură - sec. XX**, în fapt : doar perioada 1900-1950 !,

(n. red.) completează :

"Nici măcar : *dicționarul ieșean a fost omorât între timp de acad. Eugen Simion*";

- **Pagina 170** : citam versuri cretine, de laudă la adresa lui Ceaușescu, publicate în *Convorbiri literare*, dând și numele unui iscălit, Emilian Marcu...

(n. ed. - nu mai este : red. !) **se bagă** astfel :

"Era să-l uităm, fără acest memento, pe fostul activist de la Iași, acel vierme negru care voia cu orice chip o locuință (i s-o fi dat ?) și care, într-un vers celebru, scria că «pe trotuare, tinerii marșează». Cu cine va mai fi marșind el astăzi ? Dacă nu e nici în diplomatie, nici la Patriarhie, înseamnă că s-a ratat";

- **Pagina 206** : la : "Pot cita cel puțin zece titluri de romane inspirate din muzică: (...) **Arta fugii** - a cel puțin trei autori : Blandiana, Țepeneag, Goma..."

(n. ed.) plasează un asterisc la Blandiana și face trimiterea următoare :

"Sic !"

- **Pagina 228** : scriam : « Zoe [Bușulenga] cea care-l compara pe Ceaușescu cu Eminescu... »

(n. ed.) îl trage pe autor de mânecă :

"*Parcă (și) cu Pericle*"

La un asemenea supliment-de-informații îți vine să comentezi astfel : «Parcă. Ei și ?»

Dan Petrescu - **băgat** în volumul meu, **Scrisuri** - nu se mulțumește cu completările abuzive, cu "atenționările" (cum se obișnuiește de la o vreme să se spună - greșit - în loc de "a atrage atenția"), el părăsește impersonalul și deocamdată liberîndu-mi mâneca, mă apucă de guler :

- **La pag. 238** scriam : "noi, cei din exil, știam *asta* [că Al. Paleologu a dat note informative la Securitate] demult, de vreo zece ani ; întreb de ce nu mai vine la Paris de atâta vreme, Paleologu a răspuns că nu mai solicită pașaport, ca să nu aibă ce raporta la întoarcere".

(n. ed.) subsolizează, interpelându-mă :

"Numai că n-ai zis nimic ! Nu, Doamne ferește, public, ci așa, *confidențial*, ca să preveniți vreun nenorocit sau altul care mai venea din țară (și se întorcea tot acolo). Pentru că obligația de a «raporta la întoarcere» nu fusese totuși publicată ca lege (deși se prelucrase «oamenilor muncii»), așa că rămânea la voia (și tăria) celui întreb de ce «raporta» au ba".

Partea (fie : jumătatea) în care Dan Petrescu are dreptate își avea locul într-o scrisoare confidențială (a lui), adresată altuia ; într-o scrisoare deschisă ; într-un articol la *Naționalul* - chiar și într-o carte semnată de el, Dan Petrescu - dar nu în cartea mea !

- **La pagina 254** : à propos (sic !) de : “Să ne imaginăm doi oameni pe care hoții îi agrează, îi jefuiesc, le iau și hainele - care din ei încetează de a mai fi om, în clipa în care nu mai are pe el izmene ?”;

(n. ed.), cu un umor devastator, își dă cu părerea :

“Rezultă logic : scriitorul e scriitor și în pielea goală!”

- La pagina următoare, **255**, Ned-ul meu personal își face cunoscută opinia (nu interesează în legătură cu ce, cu cine) astfel :

“Ca și în dihotomia precedentă (scriitor/universitar) e o mare doză de arbitrar în judecarea după preferințe literare ; de pildă, în ultimul caz, se pare că Zinoviev avea dreptate în privința rușilor (Gorbaciov inclusiv), mai mult decât pravoslavnicul Soljenițin - conform documentelor scăpate din arhive și... dizolvării lui Soljenițin în Rusia”.

- **La pagina 341**, răspunzând lui Val Condurache, scriam : “am incriminat **topi-rea** - însă nu «a unei părți din tiraj», cum scrie D-sa (...); ci : a **cvasitotalității tirajului**, retras de pe piață, depozitat din iunie ‘90 până în iulie ‘92.”

Ned îmi atrage atenția - altfel cu nesfârșită civilitate :

“Distincția «o parte din tiraj» vs. «cvasitotalitatea tirajului» este de o finețe ce se cere subliniată”.

La această ned-ism (și dacă i-aș zice : *nedpetrism* ?) răspund - aici :

“Finețe” pe care nu doar o subliniez, ci o explic - iată cum stăm cu “distincția” în chestiune, Dan Petrescu :

Fie un tiraj de 20.000 de exemplare (trase, din cele 100.000 contrac-tuale - dar asta-i altă discuțiune) :

- “o parte din tiraj” semnifică **mai puțin de jumătate**: între 1 și 9.999 exemplare ;

- “cvasitotalitatea tirajului” semnifică **mai puțin de integralitate, oricum, mai mult de jumătate** - începînd (de sus) de la 19.999 exemplare, coborînd până la 10.001 exemplar(e).

Dacă are nevoie și de desene, îi stau la dispoziție.

Da, domnule ! Nu : ce-am ajuns, eu - ce-a ajuns el, Dan Petrescu!

M-a luat prin surprindere : o persoană atât de inteligentă, atât de cu simțul umorului, atât de cunoscător al cărții - nu ar fi ajuns să facă ce a făcut, decât...

- dacă, fulgerător, s-a prostit ;

- dacă era beat (când a făcut trebușoara) - ceea ce nu furnizează o circumstanță atenuantă : un volum ca al meu - și gros și mult întârziat - nu a fost tipărit a doua zi după redactarea subsolurilor, deci redactoristul ar fi avut destul timp să-și dea seama de eroare și să suprima contribuțiile-i ;

- dacă și el, ca tot românul, după 1984, s-a țacănît ; a luat-o razna - *s-a mutat*.

Ce va fi fost în capul lui, când a făcut *asta* ? Să o fi făcut cu gând de a mă necăji, de a mă închichina, de a-mi face o festă ? Bine : mi-a făcut-o - dar nu-și va fi dat seama că mult mai grav este ce și-a făcut(-o) lui ? Că ale sale cugetări, delimitări, interpelări vor rămâne în această ediție a cărții mele și vor fi considerate ca ceea ce sunt : abuz, intruziune (băgare), eu rămânînd în continuare, victimă - de astă dată a *nedismelor danpetresce* ? Ce căcănărie !

Mă chiar miram : să am eu parte de niște Sărbători nemaculate, nestricate - necăcănărisite ?

Duminică 26 decembrie 1999

Furtună mare astă noapte. Urme vizibile (curat !) : a stricat antena colectivă (de TV), ne folosim de cea de cameră - proastă.

Altfel pagube imense din pricina scufundării petrolierului Erika. N-au învățat nimic din accidentul precedent. Au pierdut timpul, așteptând să vadă dacă direcția vântului n-are să-i scutească de efort. Însă degeaba s-au rugat ei : “Du-l [petrolul], Doamne, la Ploiești !”, adică spre nordul Spaniei: vântul a bățut spre est - a năclăit și insule și continent.

Auzindu-i, văzându-i cum se coiesc, trăgănează, se scarpină pe la creieri, cum amână, am avut convingerea că aud-văd români d-ai noștri, geantă.

Luni 27 decembrie 1999

Am telefonat azi-dimineață la Lulu. Nu a răspuns nici după a unsprezecea sonerie ; am repetat, formînd iar numărul (mă temeam că îl făcusem greșit prima oară) - tot nimic. Am dat telefon la Niculiță. Mi-a răspuns Aura :

Ieri seară Lulu a căzut, dar a reușit să le telefoneze la Niculiță, acesta a dat fuga, a chemat salvarea, a internat-o. Cică nu și-a rupt nimic, dar e extrem de slăbită, ametită. I-am propus Aurei să telefonez eu - peste cât timp, ca să aflu amănunte? Ea a zis că-mi telefonează Niculiță, fiindcă s-ar putea ca el să se ducă de la spital la slujbă.

I-am telefonat Anei. Ea își face reproșuri, convinsă fiind că Lulu a căzut din cauza ei, care o chemase, aseară, la telefon. Am invitat-o să fie rezonabilă.

Acum aștept(ăm).

Prietenul Ștefanei de la București a adus patru exemplare din **Scrisuri**. Am să merg mâine să le iau.

Seara : a vorbit Ana cu Niculiță : Lulu a fost internată la doctorița de la care fugise acum o lună - așa că își cunoștea clienta. Să sperăm în mai bine.

Marti 28 decembrie 1999

Astă noapte a fost a doua furtună în Franța. Și asta, devastatoare - au să fie morți și acum. Ieri am aflat că prima pricinuisse mari pagube la Notre-Dame de Paris, la Panthéon, la Palatul Justiției... Ce să mai spun de catedralele din Metz, din Rouen. Acum aflu că cea de la Bordeaux a suferit și ea. Dar câte locuințe nu au fost devastate - chiar acum, în timpul Sărbătorilor! În paralel, grava poluare oceanică - cea care va trebui luată în spinare de autorități, înalt incompetente.

Furtuna a lovit sever Germania, Elveția, Anglia și într-o măsură mai “dulce” Belgia. Mulți morți (în Franța, până acum, peste 50), stricăciuni considerabile - cele mai vizibile : arborii. A fost distrus Parcul de la Versailles, se vorbește de 5-10.000 arbori centenari. Am văzut, filmată din helicopter, Bois de Boulogne : ca bombardată de ruși.

Iar acolo, în Cecenia, Rușii distrug totul, după obiceiul-le. Cei vreo 2-3.000 ceceni rezistă eroic, iar “concluzia” acestui al doilea război ?:

- nu rușii vor fi învingătorii ;
- din păcate, pierzătorii vor fi cecenii : bine, nu vor fi bătuți, ci

înfrânți în demnitate - dar le-a fost total distrusă țara, populația martirizată. În "asaltul" de alaltăieri Rușii au băgat în față detașamente de ceceni pro-ruși, în frunte cu fostul primar al capitalei, Groznîi, un oarecare Ahmedov ; sau Islamovici.... Bine-bine, trădători se găsesc și la ceceni, dar dacă Rușii vor fi încorporat cu forța ceceni aflați în afara ariei controlată de rezistență ? Nu m-a mai mirat alaltăieri când am auzit : militarii ruși (*pihota*) cereau aviației și artileriei **să distrugă total imobilele din Groznîi**. Fiindcă, ziceau ei, de acolo trag lunetiștii, vândeându-i pe ruși ca pe iepuri. Nu înțeleg de ce a mai fost nevoie de o astfel de cerere, doar în *ruskaia tactika i stratèghia* există și se aplică această... prevedere. Păi dacă o cunoștea tata, din 1942-43...

Vis cu Manolescu. Confuz. Oricum, parcă mă aflu la el în casă (unde n-am fost niciodată) și așteptam nu știu ce să termine el, pentru a merge la Dana Dumitriu. "La prânz..." Nu eram deloc încântat, însă nu am zis nimic. Visul s-a terminat cum a început : în ceață.

Acum e bolnav și Filip. Gripă. Iar Ana încă nu s-a restabilit. Eu contez ca cel mai valid din această casă.

À propos de ceceni : Fiindcă i-au auzit strigînd, ca să-și dea curaj: «Alah akbar !» unii gazetari francezi au tras iute concluzia că și ei vorbesc "un fel de azeri" (adică o limbă tîrcă) . Da de unde !

Cecena este una din limbile caucaziene, cea mai cunoscută fiind georgiana (*kartveli*) sau *gruzina* sau *ivira* - de aici Antim Ivireanu(l) al nostru ; apoi *megreli*, apoi *cianuri*, apoi *svanuri* - și încă : *cercheza*, *abhaza*, *avara*, *lezghina*, *tabasarana*, *dargva* și *lak-ul*. În fine, *cecena* și *ingușa*. Caucazienele nu țin nici de ramura indoeuropeană, nici de tîrcă. Alfabetul georgian a fost creat după cel fenician - în secolul IV (cu un secol mai devreme decât cel armean). Ciudățenia (și misterul) : Georgia (țara, ținutul, comunitatea - numită de georgienii înșiși : *Sakartvelo*) pare a avea o legătură de... limbă cu Bascii din... Iberia. Dealtfel, *b* și *v* (ca în greacă!) se confundă. un hotel de la Tbilisi se numește, normal, Iviria... Iberia - ceea ce ar duce cu gândul că *sakartvelioții* din Caucaz sunt originari din Pirinei ; sau/și viceversa : Baștii-Vaștii (care au dat : Vasco, Gascon(ia), Biscaia, Biarritz, etc. etc) sunt veniți din Cavcaz...

Orice este posibil - cu limbile astea...

Cecenii strigă (când mai sunt în viață) : «Alah akbar !» fiindcă au fost islamizați.

Ca albanezii ?

Ca o parte din albanezi.

Și ca o parte din sârbi : bosniecii.

Miercuri 29 decembrie 1999

Furtuna (furtunile) a(u) desăvârșit devastarea Franței. Sunt vreo 2 milioane de locuințe fără electricitate - și fără apă (pe alocuri, inunda-te...). Cam 70 de victime - numai în Franța, fiindcă au început a fi și în Austria.

Ieri am fost la Ștefana și am luat cele patru exemplare din **Scrisuri** aduse de la Rodica Pop de prietenul lor Cezar Grigoriu - cu care schimbam și eu câteva cuvinte (mulțumiri) la telefon, alaltăieri.

Rodica Pop însoțește exemplarele de o cartolină de... colindețe, de felicitări. Îmi spune că **Scrisuri** a fost... “expus, împreună cu altele ale Nemirei la casa Oamenilor de Știință în cadrul zilelor editurii”.

La început m-am întristat ; apoi mi-am zis :

«Mai bine că a fost doar etalare, expozițiune și nu lansare - ca la **Jurnal I-II-III**. Cine să mă prezinte : Pruteanu ?»

Urmarea primirii acestor *alte* patru exemplare (trei, unul l-am dat cu dedicație Ștefanei) mi-a provocat... încetarea apetitului : nu mai simt nevoia să recitesc. Întru justificare îmi spun că tocmai am terminat de făcut corecturile... cam multișoare și nu le-am terminat pe toate, pe unele le-am doar semnalat, urmînd să confrunt cu manuscrisul. O să mă întorc eu la el, mai încolo.

Seara : a telefonat Laszlo, ca să-mi spună că în ianuarie va candida iar pentru un post universitar (sper ca de astă dată să reușească) ; mi-a mai spus că “revista lui Grigurcu” nu se mai face : nu sunt bani - păcat, o revistă e o revistă ; că **De la contestatar la contestat** a apărut în *Jurnalul literar* ; în fine, că a citit **Scrisuri** și pe dată i-a ars o critică lui Dan Petrescu pentru imixtiunile din subsoluri - cică a trimis-o tot la *J.I.* Eu i-am transmis faxul D-nei Alice Tassel de la Galimard, în legătură cu drepturile pentru **Zazie**... - încă nu-i parvenise scrisoarea trimisă de mine prin 15 decembrie.

Joi 30 decembrie 1999

M-am hotărît : scot textul cu Dan Petrescu din **Butelii**... pe anul 1999. Rămâne doar aici, în jurnal.

Am făcut treaba : mă simt mult ușurat.

Vineri 31 decembrie 1999

Am ajuns în gara anului 2000. O privire îndărăt nu strică :

- A apărut, în iunie, la Dacia vol. VI, **Jurnal de apocrif** ;
- Tot atunci, tot la Dacia, ediția a II-a din **Patimile după Pitești** ;
- Tot în iunie - cu o discreție remarcabilă (și remarcată), la ALL, a apărut - în fine ! - **Roman intim** ;
- adineauri, în 20 decembrie, la Nemira (și tot : în sfârșit, după lupte seculare) **Scrisuri** (1).

Patru volume într-un singur an : ușor exagerat, după opinia Monicăi Lovinescu (preluată de Ștefănescu). Un scriitor normal nu-și sufocă cititorii (cu atât mai puțin editorii !) cu mai mult de un volum, anual. Hai : două. Fie - trei, dar nu mai multe, fiindcă nu au timp criticarii să cronicizeze, recenzarii să recenzuiască - premiatornicii să premiiască !

Ei, da. Normal... Eu, anormalul mai am volume nepublicate ; volume incomplet publicate (**Sabina**, **Scrisuri**), volume ce ar suporta... - vreau să spun : ar fi suportate de cititor, în cazul unei reeditări : **Culoarea curcubeului**, **Câinele soldatului**, **Din calidor**, **Arta refugii**, **Astra** ; **Bonifacia**, **Gherla-Lătești**, chiar **Gardă inversă**, fiindcă nu știu câte exemplare va fi tras din ea Mircea Martin și unde se vor fi îngropat și acelea, puține... Doar dacă se găsește un editor sinucigaș

să-mi editeze o serie de scrieri...

Acum, la sfârșitul celui de al VII-lea volum de **Jurnal** (câte pagini voi fi totalizând, D.C. Mihăilescule, șef-socotitorule la Gospodăria Agroculturală de Stat "Liicenii de Epitropie" ?), pot să(-mi) pun, cu glas tare, întrebarea care-mi stă pe limbă - unde alt'? - de ani și ani :

«De ce vor fi scriind scriitorii jurnal ? Ca să aibă, în sfârșit o grădiniță privată ? În care să nu-și vâre nasul te miri care cititor-trecător - cum se întâmplă cu cărțile curente, de ficțiune ? Să fie oare jurnalul un spațiu de sinceritate absolută a autorului ? De curajul fără haturi de a spune despre lume și despre sine lucruri pe care altfel nu le-ar divulga - zicându-și că jurnalul va fi publicat după moartea sa (vorbec, desigur, de strămoșii noștri, clasicizații) ?

Dacă doar pentru aceste pricini recurc scriitorii la jurnal (simultan, alternativ - cu romanul) : cred că se înșeală.

Nu toți scriitorii sunt, în jurnal, mai sinceri, mai curajoși într-ale mărturisirii, mai masochiști. Aș zice : mai degrabă în roman, în ficție își dezleagă autarele baierile inimii (în fine, ale viscerelor din burtă și din pânțelece numit : cap). Motivul este la îndemână : din moment ce există convenția ficțiunii (deci : «nu este adevărat, despre mine, tot ce scriu, mai ales la persoana întâia»), cititorul nu are să (prea) creadă că scrisul este și adevărul.

Și reciproca : toată lumea știind că jurnalul este... intim, deci o scriere sinceră, «nu am să scriu în el *chiar totul*, fiindcă mai am și ceva de ascuns, de păstrat la umbră, ori definitiv îngropat»

Dacă așa stau lucrurile - de ce mai scriem jurnal ? Probabil pentru că simțim nevoia de a ne prefăca că suntem sinceri. Și, uneori, din greșeală, din inerția jocului de-a sinceritatea, chiar să fim...

S-ar putea să fie nevoia de persoana întâia. Odată cu apariția romanului "obiectiv" - aici în sensul de persoana a treia povestitoare. Așa am dus-o, iar la noi, în Est, și mai apăsător, din pricina "adevărului artistic" prețios-indicat de realismul cel socialist. Îmi aduc aminte "revelația" pricinuită de **Povestea unui om** (să fi fost o povestire de Șolohov ?, oricum, după ea s-a turnat un film, regizat și interpretat de Bondarciuk), fiindcă... exista un narator (nu un autor), narînd normal, la persoana întâia. Bineînțeles că mai existau - în clasicii ruși - la Tolstoi, la Cehov, la Gogol, piese întregi, ori pasaje astfel povestite - "dar acelea făceau parte din trecut - or noi, azi...". Fiindcă "azi" realitatea-redată-obiectiv cerea persoana a treia ! Excepții : "monologul interior" al, de obicei, "șovăielnicului", al "nedumeritului", cel care cădea pradă "procesului de transformare a concepției despre lume și viață" ca urmare a întâlnirii - și a muncii de lămurire - dusă de Tova-rașul Cutare, de la Raion (să fie întrebați Galan, Chiriță, Lăncrănjăni)!

Va fi necesar de studiat acea proză - nu doar de repertoriat, eventual de dat câteva citate ; ci de analizat. Fiindcă acolo lucra o teorie literară : și un rezultat - care nu era, neapărat anti-literar, ci : paraliterar. "Farul", "opera-ghid" fiind, de astă dată, nu **Mitrea Cocor** (o oare-care bucată, doar proastă), ci **Pâine albă** de Dumitru Mircea. Ar merita din plin cercetată ca o mostră de suprarealismsocialist.

“Lovitură de teatru (anunță agențiile de știri occidentale) : Elțin demisionează !”

Adevărat : a demisionat. Cam prea-foarte târziu, dar până la urmă... O “urmă” rusească.

Băiatul Borea, crezându-se (cum îl botezase Pivot, la o emisiune literară, când îl pusese în fața lui Zinoviev) țar, l-a numit pe Putin succesor ! Din lac în puță.

Iar Chirac, și el deștept-foc, a dat un comunicat în care face elogiul lui “Elțin cel care a introdus democrația în Rusia”. A dracu’ ‘ntroducere !

La ora 11 (ora Parisului) “am trecut în anul 2000” prin insula Kiribati ;

La 11,15 “a trecut” prin Insula Chatam, din Noua Zeelandă...

Da, domnule. Și așa, din trecere-n trecere, ajugem să ne petrecere(m).

Înapoi la jurnal. Prin el scriitorul nu poate nici “trăi”; nici proiecta - nici prospecta. “Sub formă de jurnal” **Romeo și Julieta** nu ar fi fost cel mai înalt imn al iubirii contrariate ; “printr-un jurnal” Tolstoi n-ar fi putut “reda” Borodino, nici coborî în moartea lui Ivan Ilici.

Numai prin ficțiune.

Cele mai pline, depline, împlinesc momente ale vieții mele - altfel vesele - au fost cele în care scriam la un roman. Primul jet sau a 15-a variantă - nu contează : extazul era lung, era rotund.

Să mă întorc la ficție ?

Nu mă mai simt în stare de ceva din-nou.

Dar de rescris un roman-două-trei - de ce nu?